PROGRAMMABEGROTING 2027 - 2030

Inhoudsopgave

PROGRAMMABEGROTING 2027 - 2030 1

INHOUDSOPGAVE 3

AANBIEDINGSBRIEF 6

PROGRAMMA 1 WONEN 8

PROGRAMMA 2 RUIMTELIJKE ORDENING 14

PROGRAMMA 3 FYSIEKE LEEFOMGEVING 18

PROGRAMMA 4 MOBILITEIT EN BEREIKBAARHEID 25

PROGRAMMA 5 DUURZAAMHEID EN MILIEU 30

PROGRAMMA 6 LOKALE ECONOMIE 39

PROGRAMMA 7 TOERISME EN VRIJE TIJD 46

PROGRAMMA 8 OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID 50

PROGRAMMA 9 VEERKRACHTIGE EN ZORGZAME BUURTEN 54

PROGRAMMA 10 BESTAANSZEKERHEID 59

PROGRAMMA 11 OPGROEIEN EN OPVOEDEN 66

PROGRAMMA 12 MENTALE EN FYSIEKE GEZONDHEID 74

PROGRAMMA 13 KUNST, CULTUUR EN ERFGOED 81

PROGRAMMA 14 BESTUUR EN ORGANISATIE 87

OVERZICHT VAN DE ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN 92

OVERZICHT VAN DE KOSTEN VAN OVERHEAD **96**

VENNOOTSCHAPSBELASTING **99**

ONVOORZIEN **100**

PARAGRAFEN **101**

PARAGRAAF 1 LOKALE HEFFINGEN 102

PARAGRAAF 2 WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING 114

PARAGRAAF 3 ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN 122

PARAGRAAF 4 FINANCIERING 133

PARAGRAAF 5 BEDRIJFSVOERING 138

PARAGRAAF 6 VERBONDEN PARTIJEN 145

PARAGRAAF 7 GRONDBELEID 151

PARAGRAAF 8 WET OPEN OVERHEID 164

PARAGRAAF 9 STADS- EN DORPSVISIES 166

Financieel overzicht Masterplannen stads- en dorpsvisies *178*

FINANCIËLE BEGROTING **184**

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN EN DE TOELICHTING 185

Overzicht van baten en lasten *186*

TOELICHTING OP HET OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN 188

Overzicht incidentele lasten en baten *193*

Overzicht structurele mutaties reserves *194*

UITEENZETTING VAN DE FINANCIËLE POSITIE EN DE TOELICHTING 197

Uiteenzetting van de financiële positie 198

Opgenomen prioriteiten 2027-2030 212

Overzicht verloop van de reserves 215

Overzicht verloop van de voorzieningen 217

Geprognosticeerde meerjarige balans 2027-2030 220

EMU-saldo 223

BIJLAGEN 224

Overzicht geraamde baten en lasten per taakveld 225

Verdelingsprincipe taakvelden 228

Verschillenanalyse per taakveld 232

Kerngegevens 236

Aanbiedingsbrief

Aanbiedingsbrief begroting 2027-2030

Hierbij bieden wij u de Programmabegroting 2027-2030 aan.

Deze begroting markeert de start van een nieuwe bestuursperiode. Het coalitieakkoord *Samen Koers Houden* vormt daarbij een belangrijke basis. De ambities voor Schouwen-Duiveland zijn daarin vertaald naar concrete doelstellingen en activiteiten voor de komende jaren. Daarbij kijken wij niet alleen naar onze eigen gemeente, maar ook naar onze positie binnen de regio. Vanuit de langetermijnvisie *Tij van de Toekomst* en in samenhang met de strategische agenda *Zeeland 2050* werken wij samen met onze partners aan een sterk, duurzaam en veerkrachtig Zeeland. Dit doen wij in het belang van de realisatie van opgaven en het benutten van de kansen voor Schouwen-Duiveland.

Ontwikkelingen

De programmabegroting is opgesteld met de kaders van de Nota Uitgangspunten Programmabegroting 2027. De doorontwikkeling van de P&C cyclus is in volle gang. Dat betekent dat deze begroting volgens de nieuwe programma indeling is opgesteld. Daarbij hebben wij ook een eerste stap gezet om onze beleidsdoelen en activiteiten die daar in 2027 aan bijdragen in de programma's op te nemen. Met deze begroting geven we voor een deel al uitvoering aan de afspraken uit het coalitieakkoord en bouwen wij verder aan ons prachtig eiland. De uitwerking van het coalitieakkoord naar bestuurlijke prioriteiten in een collegeprogramma, eind 2026, zal in de volgende begrotingen een verdere vertaling krijgen.

Voor u ligt ook een begroting die beter aansluit bij de financiële realiteit. Tegelijkertijd is het project nog niet afgerond en moeten er nog stappen gezet worden in het realistisch begroten. Gemeenten bevinden zich in een periode van financiële onzekerheid. De structurele ontwikkeling van gemeentelijke inkomsten, de effecten van rijksbeleid en de toenemende druk op gemeentelijke taken blijven vragen om een zorgvuldige afweging van middelen. De ambities, investeringen en beschikbare middelen moeten worden afgewogen om onze doelen te bereiken. Ondanks deze onzekerheden presenteren we een financieel verantwoord meerjarenperspectief en wij blijven sturen op een gezonde financiële basis voor de toekomst.

Inhoudelijke opgaven

We bouwen verder aan de grote maatschappelijke opgaven. Binnen het sociaal domein blijft de druk op jeugdzorg, WMO en ondersteuning van kwetsbare inwoners. We zetten in op preventie en bieden passende ondersteuning aan onze inwoners. Daarbij blijft de samenwerking met maatschappelijke partners van groot belang. In het fysieke domein zetten we in op de woningbouwopgave. We houden aandacht voor de uitvoering van de stads- en dorpsvisies en voor het beheer en onderhoud van onze buitenruimte. Daarnaast werken we aan de omgevingsvisie en mobiliteit.

Uitdagingen

Tegelijkertijd vragen ontwikkelingen zoals netcongestie, klimaatverandering en schaarste op de arbeids- en woningmarkt om vernieuwende oplossingen en een gezamenlijke aanpak. Veiligheid en weerbaarheid blijven onverminderd belangrijk. We investeren in een veilige leefomgeving en een weerbare overheid. Ook investeren we in de veiligheid van informatie tegen uitdagingen zoals cyberdreigingen.

Organisatie

Daarnaast blijven we werken aan een sterke organisatie die voldoende wendbaar is om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen. We actualiseren ons organisatieprogramma om de organisatie verder te verstevigen en onze ambities te realiseren.

Wij wensen u voor de komende periode gezondheid en kracht toe, mede in het besef dat velen van u elkaar en ons college wijsheid en Gods zegen toewensen.

Wij zien uit naar de behandeling van deze programmabegroting en wensen u daarbij wijsheid toe.

Hoogachtend,

Zierikzee, 15 september 2026

burgemeester en wethouders van Schouwen-Duiveland,

mr. S.J.A. Bronsveld	J. Chr. van der Hoek MBA
gemeentesecretaris	burgemeester

Programma 1 Wonen

WAT HOUDT HET PROGRAMMA IN?

Een passende woning is de basis voor een leefbare en vitale gemeente. De druk op de woningmarkt blijft groot en vraagt om een integrale aanpak waarin woningbouw, betaalbaarheid, beschikbaarheid, leefbaarheid en wonen met zorg samenkomen. Met dit programma werken wij aan een toekomstbestendige woningvoorraad die aansluit bij de behoeften van inwoners in alle levensfasen.

Wij zetten ons in op het realiseren van voldoende betaalbare en passende woningen voor starters, gezinnen, senioren, aandachtsgroepen en andere doelgroepen. We voeren het volkshuisvestelijk programma uit, maken prestatieafspraken met woningcorporaties, faciliteren woningbouwinitiatieven en werken aan passende huisvesting voor inwoners die extra ondersteuning nodig hebben. Daarnaast zorgen wij voor de uitvoering van onze wettelijke taken, zoals de huisvesting van statushouders en de invoering van de urgentieverordening.

Dit doen wij samen met woningcorporaties, ontwikkelaars, zorg- en welzijnsorganisaties en andere partners. Door de voortgang van de woningbouwopgave en de woningmarktontwikkelingen periodiek te monitoren en hierover te rapporteren in de woonbrief, kunnen wij tijdig bijsturen en blijven wij werken aan een duurzaam, divers en toekomstbestendig woningaanbod voor Schouwen-Duiveland.

BELEIDSINDICATOREN

Naam indicator	Eenheid	Bron	Waarde 2022	Waarde 2023	Waarde 2024	Waarde 2025	Meest recente waarde Zeeland
Gemiddelde WOZ waarde	€ 1.000	CBS	304	343	382	408	342
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen/ gebouwen	5,2	2,6	4,6	n.n.b.	8,0
Demografische druk	%	CBS	88,5	89,6	90,0	91,5	82,4
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In €	COELO	905	898	922	981	935
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In €	COELO	1.001	987	1.009	1.087	1.030

VISIE- EN BELEIDSSTUKKEN DIE BIJDRAGEN AAN DIT PROGRAMMA

- Woonzorgvisie Samen doen op Schouwen-Duiveland

- Prestatieafspraken corporaties
- Omgevingsvisie
- Beleidskader inzet gelden realisatiestimulans (vaststelling in 2027)
- Beleid Huisvesting tijdelijke werknemers 2026

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

1.1. We hebben een evenwichtige woningvoorraad met voldoende betaalbare en passende woningen voor starters, gezinnen, senioren en andere doelgroepen

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

1.1.1. We stellen een volkshuisvestelijk programma op

In 2027 werken wij aan het opstellen van een volkshuisvestelijk programma waarin de gemeentelijke ambities, opgaven en maatregelen voor wonen integraal worden uitgewerkt. Het programma vormt de vertaling van de Omgevingsvisie, de Structuurvisie Wonen, de Woonzorgvisie en de afspraken uit de Zeeuwse Woondeal naar concrete doelen voor woningbouw, doelgroepenbeleid, betaalbaarheid, woonzorg en doorstroming. Het programma geeft richting aan de ontwikkeling van voldoende betaalbare en passende woningen voor starters, gezinnen, senioren en andere doelgroepen. Daarbij betrekken we demografische ontwikkelingen, vergrijzing, de behoefte aan woonzorgconcepten en de ambitie van Schouwen-Duiveland om verantwoord te groeien. Ook worden de woningbouwlocaties, de gewenste woningtypen en de samenwerking met corporaties, zorgorganisaties en marktpartijen hierin vastgelegd. De voortgang van de woningbouwopgave monitoren we periodiek en sturen we, op basis van actuele woningmarktanalyses, waar nodig bij.

1.1.2. We maken prestatieafspraken met corporaties

Met woningcorporatie Zeeuwland maken wij prestatieafspraken over nieuwbouw, betaalbaarheid, verduurzaming en beschikbaarheid van sociale huurwoningen. Daarbij stimuleren wij de doorstroming van huishoudens door het realiseren van passende woningen voor starters, gezinnen en senioren. Hiermee ontstaat ruimte binnen de bestaande woningvoorraad en verbetert de balans op de woningmarkt.

1.1.3. We realiseren flexibele huisvesting

Wij stimuleren de ontwikkeling van flexibele woonconcepten door geschikte locaties te faciliteren en samen te werken met woningcorporaties, ontwikkelaars en andere initiatiefnemers. Waar mogelijk verlenen wij planologische medewerking en begeleiden wij initiatieven die bijdragen aan huisvesting voor spoedzoekers, jongeren, arbeidsmigranten en statushouders. Hiermee ondersteunen wij een snelle uitbreiding van het woningaanbod voor doelgroepen waarvoor de druk op de woningmarkt groot is.

1.1.4. We brengen de gemeentelijke woningbouwprojecten tot realisatie

Wij brengen de gemeentelijke woningbouwprojecten tot realisatie door actief projectmanagement, het uitvoeren van ruimtelijke procedures en het maken van afspraken met ontwikkelende partijen. De projecten dragen bij aan de beschikbaarheid van betaalbare koop- en huurwoningen, levensloopbestendige woningen en sociale huurwoningen voor starters, gezinnen, senioren en andere woningzoekenden op Schouwen-Duiveland.

1.1.5. We geven uitvoering aan de huisvestingsopgaven vanuit wettelijk en maatschappelijk kader

Wij zorgen samen met woningcorporaties, zorg- en welzijnsorganisaties en andere partners voor passende huisvesting van aandachtsgroepen. Het gaat bijvoorbeeld om statushouders, urgenten en andere doelgroepen waarvoor de gemeente een verantwoordelijkheid heeft. Daarbij werken we vanuit de wettelijke en maatschappelijke opgaven. Daarbij sturen we op een evenwichtige spreiding van deze doelgroepen door dit mee te wegen bij ruimtelijke ontwikkelingen, woningbouwprogrammering en afspraken met woningcorporaties en andere huisvestingspartners. Hierbij houden we rekening met de draagkracht van kernen, de beschikbaarheid van voorzieningen en de leefbaarheid van de woonomgeving. Daarnaast monitoren we de ontwikkeling van de huisvestingsbehoefte en vertalen wij landelijke en regionale regelgeving naar lokaal beleid en uitvoering. Zo geven we invulling aan onze wettelijke taken en maatschappelijke verantwoordelijkheid en voorkomen we een onevenredige concentratie van huisvestingsopgaven in afzonderlijke dorpen of wijken.

1.1.6. We zorgen voor voldoende huisvesting voor statushouders en Oekraïners

Wij geven uitvoering aan de wettelijke taakstellingen voor de huisvesting van statushouders, de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne en de opvang van asielzoekers. Hiervoor werken wij samen met opvangorganisaties en regionale partners aan het beschikbaar houden en realiseren van voldoende woon- en opvanglocaties.

Statushouders huisvesten we zoveel mogelijk in reguliere woningen. Daarnaast zetten we tijdelijke huisvestingslocaties in om de grootste druk op te vangen en stimuleren we een goede doorstroming van tijdelijke locaties naar reguliere huisvesting.

1.1.7. We voeren de urgentieverordening in

In 2027 stellen wij de urgentieverordening vast. Met deze verordening creëren wij een transparant en zorgvuldig kader voor de toewijzing van woonruimte aan huishoudens met een urgente huisvestingsbehoefte. Hiervoor stellen wij beleidsregels op, richten wij de uitvoeringsprocessen in en

maken wij afspraken met woningcorporaties en andere betrokken partijen over de toepassing van de regeling. Hiermee zorgen wij voor een zorgvuldige afweging van urgente huisvestingsvragen, een rechtvaardige verdeling van de beschikbare woonruimte en kunnen wij beter inspelen op maatschappelijke en wettelijke opgaven binnen de woningmarkt.

1.1.8. We realiseren Skæve Huse

In 2027 werken wij verder aan het proces om te komen tot de realisatie van Skæve Huse als passende woonvoorziening voor inwoners die vanwege complexe persoonlijke of sociale problematiek niet terecht kunnen in reguliere woonvormen. Hiervoor werken wij samen met woningcorporaties, zorg- en welzijnsorganisaties en andere betrokken partners aan de ontwikkeling, inrichting en begeleiding van deze woonvoorziening. Met Skæve Huse bieden wij een duurzame woonoplossing voor een specifieke doelgroep, verminderen wij de druk op reguliere woonvoorzieningen en dragen wij bij aan de leefbaarheid en sociale veiligheid in onze kernen.

1.1.9. We maken afspraken met particuliere initiatiefnemers over het faciliteren van woningbouwplannen die een bijdrage leveren aan onze woonbehoefte

Wij maken afspraken met particuliere initiatiefnemers over woningbouwplannen die bijdragen aan de gemeentelijke woonopgaven. Daarbij beoordelen wij initiatieven in hoeverre zij bijdragen aan de behoefte van verschillende doelgroepen, zoals starters, jonge gezinnen, senioren, tijdelijke werknemers en andere aandachtsgroepen. Waar mogelijk faciliteren wij deze ontwikkelingen door planologische medewerking te verlenen en initiatiefnemers actief te begeleiden bij de planvorming. Op deze manier benutten wij de kansen vanuit de markt om het woningaanbod beter aan te laten sluiten op de actuele en toekomstige woonbehoefte van Schouwen-Duiveland.

1.1.10. We monitoren halfjaarlijks de voortgang van de woningbouwopgave

Wij monitoren de voortgang van de woningbouwopgave twee keer per jaar. Daarbij volgen we zowel de kwantitatieve als de kwalitatieve voortgang van de woningbouwplannen. We brengen in beeld hoeveel woningen zijn gerealiseerd, welke projecten volgens planning verlopen en waar vertragingen of knelpunten ontstaan. Op basis van deze informatie kunnen we waar nodig tijdig bijsturen, prioriteiten stellen en afspraken maken met woningcorporaties, ontwikkelaars en andere betrokken partijen. Hiermee werken we aan een realistische programmering en een woningaanbod dat aansluit bij de actuele en toekomstige woonbehoefte op Schouwen-Duiveland. Deze werkwijze sluit aan bij de ambitie om de woningmarkt structureel te verbeteren en de woningbouwproductie te versnellen. De resultaten van de halfjaarlijkse monitoring nemen we op in de woonbrief. In deze woonbrief informeren wij de raad over de voortgang van de woningbouwopgave, de ontwikkeling van de woningbouwprogrammering en eventuele

knelpunten of noodzakelijke bijsturingen. Hiermee beschikt de raad periodiek over een actueel beeld van de voortgang en de bijdrage aan de gemeentelijke woonambities.

1.1.11. We herijken de Zeeuwse Woondeal

De afspraken uit de herijkte Zeeuwse Woondeal vertalen wij naar de lokale woningbouwopgave. Daarbij richten wij ons op voldoende betaalbare woningen, een passende woningvoorraad en versnelling van woningbouwprojecten. Door regionale samenwerking zorgen we dat de woningbouwontwikkeling op Schouwen-Duiveland aansluit bij de provinciale en landelijke ambities.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

1.2. Inwoners kunnen langer zelfstandig wonen met passende zorg en ondersteuning

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

1.2.1. We ontwikkelen een uitvoeringsprogramma woonzorgbeleid

In 2027 voeren we de Woonzorgvisie uit door samen met woningcorporaties, zorgaanbieders, welzijnsorganisaties en andere partners te werken aan voldoende passende woningen en woonzorgconcepten voor ouderen en andere zorgvragers. Daarbij stimuleren we de realisatie van levensloopbestendige woningen, geclusterde woonvormen en passende voorzieningen in de kernen. Ook monitoren we de ontwikkeling van de woonzorgbehoefte en vertalen we deze waar nodig naar woningbouwprogramma's en prestatieafspraken. Hiermee bereiden we ons voor op de toenemende vergrijzing en ondersteunen wij inwoners om zo lang mogelijk zelfstandig te wonen in hun eigen leefomgeving.

1.2.2. We versterken samenwerking met zorgorganisaties

Samen met zorgaanbieders, woningcorporaties en maatschappelijke organisaties werken wij aan een samenhangend aanbod van wonen, zorg en ondersteuning. Door gezamenlijke planvorming en afstemming realiseren we passende woonoplossingen en versterken we de leefbaarheid en zelfredzaamheid van inwoners.

GEHONOREERDE PRIORITEITEN

Dit programma bevat geen gehonoreerde prioriteiten.

BIJDRAGE VERBONDEN PARTIJEN

Er zijn geen verbonden partijen die bijdragen aan de doelstellingen van Programma 1.

WAT MAG HET KOSTEN?

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	-5.579.261	-6.566.154	-3.074.642	-2.295.110	-1.537.256	-1.495.903
Baten	6.615.422	6.218.442	1.555.179	919.546	82.479	78.711
Geraamd totaal lasten en baten	**1.036.161**	**-347.712**	**-1.519.463**	**-1.375.564**	**-1.454.777**	**-1.417.192**
Stortingen	-1.725.789	-1.210.187	-	-	-	-
Onttrekkingen	752.813	-	-	-	-	-
Mutaties reserves	**-972.976**	**-1.210.187**	**-**	**-**	**-**	**-**
Geraamd resultaat	**63.185**	**-1.557.899**	**-1.519.463**	**-1.375.564**	**-1.454.777**	**-1.417.192**

Programma 2 Ruimtelijke ordening

WAT HOUDT HET PROGRAMMA IN?

Het programma Ruimtelijke ordening bepaalt de doelen, activiteiten en kosten voor het ontwikkelen van de fysieke leefomgeving zoals wonen, werken, recreatie, natuur enzovoort. Het omvat strategische keuzes in de Omgevingsvisie, visies voor onze kernen, de juridische borging daarvan in het Omgevingsplan en de grondexploitatie van ruimtelijke ontwikkelingen. Dit alles met als doel een balans te vinden tussen ruimtelijke ontwikkelingen en leefbaarheid. Hiervoor werken we ook samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties aan de ontwikkeling en uitvoering van de stads- en dorpsvisies. De inhoudelijke en financiële vertaling van de uitvoering van de stads- en dorpsvisies is opgenomen in de paragraaf Stads- en dorpsvisies.

BELEIDSINDICATOREN

Voor dit programma worden geen beleidsindicatoren gemeld.

VISIE- EN BELEIDSTUKKEN DIE BIJDRAGEN AAN DIT PROGRAMMA

- Landschappelijk raamwerk Buitengebied in beweging (2007)
- Structuurvisie Buitengebied in beweging (2009)
- Structuurvisie en Gebiedsvisie Brouwersdam (2012)
- Structuurvisie Brouwersdam Zuid (2013)
- Structuurvisie ongebruikte individuele bouwtitels in bestemmingsplannen (2015)
- Nota grondbeleid gemeente Schouwen-Duiveland 2024
- Gebiedsvisie Rampweg (2023)
- Dorpsvisie Burgh-Haamstede (2020)
- Structuurvisie Bruinisse 2025
- Structuurvisie Zierikzee 2030
- Welstandsnota 2023

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

2.1. De ambities en lange termijn beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving liggen vast

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

2.1.1. We maken een Omgevingsvisie Schouwen-Duiveland en houden deze actueel

De Omgevingsvisie is een wettelijk verplicht instrument waarin de gemeente het beleid vastlegt voor de fysieke leefomgeving. Conform een door de raad vastgesteld plan van aanpak werken we aan het opstellen van de visie en vaststelling in 2027.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

2.2. De gemeentelijke regels voor de fysieke leefomgeving liggen vast in één Omgevingsplan

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

2.2.1. We maken een Omgevingsplan Schouwen-Duiveland en houden deze actueel

Het Omgevingsplan is een wettelijk verplicht instrument waarin de gemeente de regels vastlegt voor de fysieke leefomgeving. Op dit moment hebben we een tijdelijk Omgevingsplan. Komende jaren zetten we onze 110 bestemmingsplannen en een aantal andere ruimtelijke regels om in het Omgevingsplan Schouwen-Duiveland. In 2027 starten we met de omzetting van de ruimtelijke regels van Zonnemaire, Ouwerkerk en Sirjansland. Daarnaast maken we de Omgevingsplanwijzigingen voor de woningbouwontwikkelingen in Bruinisse en Nieuwerkerk.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

2.3. We zetten grondbeleid en kostenverhaal effectief in om ruimtelijke en maatschappelijke doelen te realiseren

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

2.3.1. We houden de nota grondbeleid en de nota kostenverhaal actueel

De nota grondbeleid beschrijft de instrumenten, kaders en strategieën waarmee we als gemeente onze ruimtelijk en maatschappelijke doelen willen realiseren. In de nota kostenverhaal staat hoe we de kosten voor ruimtelijke ontwikkelingen op initiatiefnemers verhalen. We wegen jaarlijks af of wijzigingen in regelgeving of andere ontwikkelingen het nodig maken de nota grondbeleid of de nota kostenverhaal te actualiseren.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

2.4. Ruimtelijke initiatieven die een bijdrage leveren aan ruimtelijke en maatschappelijke ambities van onze gemeente worden gerealiseerd

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

2.4.1. We toetsen ruimtelijke plannen aan regelgeving

We toetsen aanvragen voor omgevingsvergunningen en vooroverleggen aan het Omgevingsplan en de geldende wet- en regelgeving. We handelen deze binnen de daarvoor geldende termijnen af.

2.4.2. We maken afspraken met initiatiefnemers over het faciliteren van ruimtelijke initiatiefnemers op het vlak van wonen, kwaliteitsverbetering van recreatie en bedrijvigheid

Sommige ruimtelijke initiatieven passen niet rechtstreeks binnen de regels van het Omgevingsplan, maar dragen wel bij aan ruimtelijke en maatschappelijke doelen van de gemeente. Om deze initiatieven mogelijk te maken is een uitgebreide ruimtelijke procedure noodzakelijk. We faciliteren dergelijke ontwikkelingen door hierover afspraken te maken met initiatiefnemers en deze vast te leggen in overeenkomsten.

GEHONOREERDE PRIORITEITEN

Nr	Omschrijving uitbreiding	Totale investering	2027	2028	2029	2030
1	Personele formatie uitvoering Omgevingswet		203.000	203.000	203.000	203.000
2	Herinrichting Korte Moermondsweg	1.500.000			100.500	98.880
3	Herinrichting Bernhardstraat en Zandweg	1.500.000				100.500
4	Uitvoering dorpsvisie Nieuwerkerk	5.000.000		33.500	133.460	231.800
	Totaal	**8.000.000**	**203.000**	**236.500**	**436.960**	**634.180**
	Ten laste van budgettaire ruimte		**-203.000**	**-203.000**	**-203.000**	**-203.000**
	Dekking uit reserves			**-33.500**	**-233.960**	**-431.180**

1. Omzetten van tijdelijke formatie naar structurele formatie voor het uitvoeren van de Omgevingswet. De werkzaamheden zijn structureel van aard en de uitbreiding is nodig om tot een vast Omgevingsplan te komen.
2. Betreft de herinrichting van de Korte Moermondsweg voor de verkeersveiligheid en doorstroming.
3. Betreft de herinrichting van de Bernhardstraat en Zandweg in Burgh-Haamstede voor de verkeersveiligheid en doorstroming.
4. Betreft de investering in de uitvoering van projecten in de openbare ruimte om Nieuwerkerk vitaal en leefbaar te houden.

BIJDRAGEN VERBONDEN PARTIJEN

Er zijn geen verbonden partijen die bijdragen aan de doelstellingen van Programma 2.

WAT MAG HET KOSTEN?

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	-6.697.481	-14.867.928	-10.727.213	-6.009.335	-5.287.696	-5.055.134
Baten	5.481.727	14.387.871	10.735.069	4.584.832	3.485.530	3.491.684
Geraamd totaal lasten en baten	**-1.215.754**	**-480.057**	**7.856**	**-1.424.503**	**-1.802.166**	**-1.563.450**
Stortingen	-78.940	-68.475	-23.325	-48.325	-48.325	-48.325
Onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Mutaties reserves	**-78.940**	**-68.475**	**-23.325**	**-48.325**	**-48.325**	**-48.325**
Geraamd resultaat	**-1.294.694**	**-548.532**	**-15.469**	**-1.472.828**	**-1.850.491**	**-1.611.775**

Investeringskrediet	Begroting t/m 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Aanleg rotonde Roelandsweg / Transferium Renesse	-163.076	-801.572	-675.000		
Herinrichting Burghseweg/Ring/Kerkstraat Burgh-Haamstede	-806.173	-1.143.443			
Herinrichting Burghseweg/Weststraat Burgh-Haamstede	-1.049.007				
Herinrichting Hogeweg Burgh-Haamstede	-184.857	-1.848.571	-2.634.571		
Herinrichting centrumgebied Sirjansland	-93.868	-727.330			
Heriniirichting Weststraat/Balie Zierikzee	-10.000	-100.000	-1.446.522		
Herinrichting Oosterland Dorpshart		-75.000	-575.000	-1.100.000	
Herinrichting Oosterland Schaatsbaan	-122.500	-825.000	-525.000	0	
Uitbreidingsinvestering Dorpsvisie Nieuwerkerk		-500.000	-1.500.000	-1.500.000	-1.500.000
Uitbreidingsinvestering herinrichting Bernhardstraat/Zandweg Burgh-Haamstede			-750.000	-750.000	
Uitbreidingsinvestering herinrichting korte Moermondsweg, Renesse		-750.000	-750.000		
Overig < 500.000	-3.554.144	-1.536.004	-1.272.279	-1.788.901	-426.083
Totaal	**-5.983.625**	**-8.306.920**	**-10.128.372**	**-5.138.901**	**-1.926.083**

Programma 3 Fysieke leefomgeving

WAT HOUDT HET PROGRAMMA IN?

De gemeente zorgt voor een veilige, duurzame en aantrekkelijke fysieke leefomgeving. Dit doen we door het beheren en onderhouden van wegen, openbare verlichting, havens, riolering, groenvoorzieningen en speelplaatsen. We zetten in op een goede kwaliteit van de openbare ruimte, waarbij veiligheid, bereikbaarheid, duurzaamheid en leefbaarheid centraal staan.

Met planmatig beheer en onderhoud houden we onze kapitaalgoederen in goede staat en voorkomen we achterstallig onderhoud. Daarbij spelen klimaatadaptatie, biodiversiteit en de energietransitie een steeds grotere rol. Door waar mogelijk werkzaamheden integraal uit te voeren, werken we efficiënt en beperken we de overlast voor inwoners en bezoekers.

BELEIDSINDICATOREN

Voor dit programma worden geen beleidsindicatoren gemeld.

VISIE- EN BELEIDSTUKKEN DIE BIJDRAGEN AAN DIT PROGRAMMA

- Beheer- en beleidsplan wegen 2023-2027
- Groenbeleidsplan & Groenbeheerplan gemeente Schouwen-Duiveland 2024-2028
- Speelruimtebeleid Samen spelen 2017-2026
- Beleidsplan openbare verlichting 2024-2033
- Beheer- en beleidsplan civiele kunstwerken en inrichtingselementen 2026-2030
- Investeringsplanning 2019-2028
- Baggerbeheerplan havens 2023-2035
- Plan van aanpak Glooiingen 2025-2034
- Handboek Begraafplaatsen gemeente Schouwen-Duiveland 2016

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

3.1. Een veilig, vlot en comfortabel gebruik van wegen

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

3.1.1. We beheren de wegen op de kwaliteitsniveaus A voor kernen en accenten en B voor het overige deel

Om de kwaliteit van het wegennet te waarborgen, voeren we tweejaarlijks een inspectie uit, inclusief het bepalen van passende maatregelen. Op basis hiervan bepalen we de meest effectieve onderhoudsmaatregelen. Daarbij wegen we duurzaamheid en circulariteit nadrukkelijk mee, onder meer door het toepassen van hergebruik van materialen en duurzame uitvoeringsmethoden. Waar mogelijk bundelen we onderhoudswerkzaamheden met andere opgaven in de openbare ruimte, zodat we werkzaamheden efficiënt uitvoeren, kosten beperken en de overlast voor inwoners en weggebruikers zoveel mogelijk verminderen. Hierdoor voorkomen we dat er gebreken in de weg ontstaan door gepland en tijdig uitgevoerd groot onderhoud.

3.1.2. We onderzoeken inclusie en toegankelijkheid op vereiste kwaliteitsniveaus

We onderzoeken de toegankelijkheid van de openbare ruimte met specifieke aandacht voor hoogteverschillen, obstakels en materiaalgebruik. De resultaten gebruiken we om bij onderhoud, vervanging en herinrichting de toegankelijkheid verder te verbeteren en aan te sluiten bij de geldende richtlijnen.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

3.2. Een groene, klimaatbestendige en biodiverse leefomgeving

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

3.2.1. We herstellen groenstructuren, renoveren verouderde plantvakken, vervangen waar mogelijk verharding door groen

Groen draagt bij aan een gezonde, aantrekkelijke en klimaatbestendige leefomgeving. Door groen een volwaardige plaats te geven in de openbare ruimte versterken we de biodiversiteit, beperken we hittestress, vergroten we de waterbergende capaciteit en verbeteren we de gezondheid en het welzijn van inwoners.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

3.3. Een toekomstbestendig bomen- en plantenbestand

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

3.3.1. We vergroten de soortenrijkdom door gevarieerder te beplanten, ecologisch maaibeheer toe te passen, klimaatbestendige soorten te kiezen en invasieve exoten planmatig te beheersen

Door een gevarieerd en klimaatbestendig bomen- en plantenbestand aan te leggen en ecologisch te beheren vergroten we de biodiversiteit en maken we de openbare ruimte beter bestand tegen klimaatverandering. We beperken de verspreiding van invasieve exoten en informeren inwoners over de voordelen van ecologisch beheer.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

3.4. Behoud van waardevolle bomen en groenstructuren

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

3.4.1. We leggen de hoofdgroenstructuur vast in het omgevingsplan en stellen een lijst met beschermwaardige bomen op voor gemeentelijke en particuliere bomen

Door waardevolle bomen en groenstructuren planologisch en juridisch te beschermen, behouden en versterken we het groene karakter van Schouwen-Duiveland. Bomen leveren een belangrijke bijdrage aan biodiversiteit, klimaatadaptatie, ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

3.5. Een verzorgde en kwalitatief hoogwaardige openbare ruimte

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

3.5.1. We onderhouden het openbaar groen op beeldkwaliteitsniveau B en de begraafplaatsen en centrumgebieden op niveau A, conform de CROW-richtlijnen

Door planmatig beheer, periodieke kwaliteitsinspecties en gerichte renovatie van plantvakken houden we het openbaar groen op het gewenste kwaliteitsniveau en blijft de openbare ruimte veilig, aantrekkelijk en goed bruikbaar.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

3.6. Meer betrokkenheid van inwoners bij het openbaar groen

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

3.6.1. We stimuleren participatie van inwoners, dorpsraden en maatschappelijke organisaties bij de inrichting, het beheer en de ontwikkeling van het openbaar groen

Samenwerking met inwoners vergroot het draagvlak voor keuzes in het groenbeheer en draagt bij aan een openbare ruimte die beter aansluit bij de wensen en behoeften van de omgeving.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

3.7. Veilige, aantrekkelijke en toekomstbestendige speelvoorzieningen

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

3.7.1. We stellen een nieuw speelruimtebeleidsplan op

Het nieuwe speelruimtebeleidsplan geeft richting aan de inrichting, spreiding, vervanging en het beheer van speelvoorzieningen. We betrekken inwoners, dorpsraden en kinderen bij de totstandkoming hiervan. We inspecteren, onderhouden en vervangen speeltoestellen planmatig conform de wettelijke eisen. Door periodieke inspecties en planmatig onderhoud voldoen we aan onze wettelijke zorgplicht en zorgen we voor veilige en toekomstbestendige speelplekken.

3.7.2. We herinrichten het gebied Borrendamme in Zierikzee (inclusief amendement A4 programmabegroting 2026-2029)

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

3.8. Het borgen van verkeersveiligheid en sociale veiligheid

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

3.8.1. We houden grip op uit te voeren onderhoud en vervangingsopgave en lossen meldingen proactief op

We beheren de openbare verlichting volgens de geldende richtlijnen en zorgen voor een betrouwbare en doelmatige verlichtingsinstallatie. Door planmatig onderhoud, een goede regie op onderhoudswerkzaamheden en het proactief afhandelen van meldingen borgen we de verkeersveiligheid en dragen we bij aan de sociale veiligheid. Bij vervanging en renovatie zetten we waar mogelijk in op energiezuinige en duurzame verlichtingsoplossingen.

3.8.2. We passen betrouwbare en moderne verlichtingstechnologieën toe om energie te besparen en beperken lichthinder en lichtvervuiling door dimmen

We zetten in op energiezuinige en duurzame openbare verlichting door betrouwbare en moderne verlichtingstechnologieën toe te passen. Bij vervanging en renovatie kiezen we waar mogelijk voor energie-efficiënte oplossingen, zoals LED-verlichting en dimregimes. Hiermee beperken we het energieverbruik, verminderen we de CO2-uitstoot en beperken we lichthinder en lichtvervuiling, zonder afbreuk te doen aan de verkeersveiligheid en sociale veiligheid.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

3.9. Een veilig en comfortabel gebruik van kunstwerken zoals bruggen

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

3.9.1. We beheren en onderhouden de kunstwerken volgens de vastgestelde kwaliteitsniveaus, waarbij kwaliteitsniveau A staat voor goed en B voor redelijk

We voeren periodiek technische inspecties uit om de staat van de kunstwerken te beoordelen en bepalen op basis daarvan de benodigde onderhoudsmaatregelen. We onderzoeken de constructieve veiligheid van de kunstwerken. Bij vervanging en groot onderhoud houden we rekening met duurzaamheid, circulariteit en levensduurverlenging. Waar mogelijk combineren we werkzaamheden met andere projecten in de openbare ruimte om efficiënt te werken en de overlast te beperken. Hierdoor voorkomen we dat er gebreken in de weg ontstaan door gepland en tijdig uitgevoerd groot onderhoud

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

3.10. Veilige, toekomstbestendige en goed beheerde gemeentelijke havens

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

3.10.1. We stellen een integraal havenbeleidsplan op met een meerjarige uitvoerings- en investeringsagenda

In 2027 stellen we een integraal havenbeleidsplan op voor de gemeentelijke havens. Het beleidsplan brengt de ambities, beheeropgaven, investeringen en toekomstige ontwikkelingen van de havens in samenhang in beeld. Hierbij leggen we de relatie met assetmanagement, onderhoud, vervanging, baggerbeheer, glooiingen, duurzaamheid, klimaatadaptatie en de functie van de havens voor beroepsvaart, recreatie en leefomgeving. Het beleidsplan vormt de basis voor een planmatige en toekomstbestendige ontwikkeling en beheer van de gemeentelijke havens.

3.10.2. We actualiseren het baggerbeheerplan en voeren het baggeronderhoud planmatig en doelmatig uit

We actualiseren het baggerbeheerplan op basis van de meest recente peilgegevens, baggeraanwas en wet- en regelgeving. Het plan vormt de basis voor een meerjarige programmering van baggerwerkzaamheden, waarbij prioriteiten, uitvoering en beschikbare middelen op elkaar worden afgestemd. Hiermee blijven de gemeentelijke havens veilig en toegankelijk voor de beroeps- en recreatievaart en voeren we het baggeronderhoud doelmatig en kostenefficiënt uit.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

3.11. Veilige en toekomstbestendige glooiingen

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

3.11.1. We brengen de technische staat van de glooiingen in beeld en voeren herstelmaatregelen planmatig uit

We actualiseren het inzicht in de technische staat van de gemeentelijke glooiingen (schuine oevers met steenbekleding) en bepalen op basis hiervan de benodigde herstelmaatregelen. Deze verwerken we in een meerjarige uitvoerings- en investeringsplanning, zodat we onderhoud en vervanging doelmatig en planmatig kunnen uitvoeren. Daarbij houden we rekening met technische risico's, de beschikbare financiële middelen en de samenhang met het beheer van de gemeentelijke havens. Zo borgen we de veiligheid, stabiliteit en levensduur van de glooiingen.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

3.12. Een actueel, integraal en toekomstbestendig beleidskader voor de gemeentelijke begraafplaatsen

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

3.12.1. We actualiseren het beleid voor de gemeentelijke begraafplaatsen door de huidige situatie, maatschappelijke ontwikkelingen, wet- en regelgeving en de wensen van gebruikers te analyseren

We actualiseren het begraafplaatsenbeleid op basis van de huidige situatie, maatschappelijke ontwikkelingen, wet- en regelgeving en ervaringen uit de praktijk. Daarbij beoordelen we de uitgangspunten voor beheer, inrichting, gebruik en dienstverlening. Op basis hiervan stellen we een nieuw beleidskader op dat richting geeft aan het beheer, de inrichting, het gebruik en de toekomstige ontwikkeling van de gemeentelijke begraafplaatsen. Dit beleidskader dient als bestuurlijk afwegingskader en leggen we ter besluitvorming voor aan de raad.

GEHONOREERDE PRIORITEITEN

Nr	Omschrijving uitbreiding	Totale investering	2027	2028	2029	2030
1	Vernieuwen Website Toegankelijk Schouwen-Duiveland		22.950	4.400	4.400	4.400
2	Vervanging onderdergronden en speelterreinen	250.000		24.917	24.367	23.817
	Totaal	**250.000**	**22.950**	**29.317**	**28.767**	**28.217**
	Ten laste van budgettaire ruimte		**-22.950**	**-29.317**	**-28.767**	**-28.217**

1. Betreft een budget voor het vernieuwen van de website voor het platform Toegankelijk Schouwen-Duiveland, waardoor informatie beter vindbaar is en bruikbaar is voor inwoners en bezoekers met een beperking.
2. Betreft de vervanging van ondergronden van speelterreinen om knelpunten op het gebied van veiligheid en kwaliteit op te lossen en de vervanging van drie speelterreinen, waarvan de staat onvoldoende is. Dit betreft de meest urgente werkzaamheden vooruitlopend op de vaststelling van het speelruimtebeleid.

BIJDRAGE VERBONDEN PARTIJEN

Er zijn geen verbonden partijen die bijdragen aan de doelstellingen van Programma 3.

WAT MAG HET KOSTEN?

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	-17.464.262	-18.003.774	-18.814.912	-19.160.533	-20.721.746	-21.040.289
Baten	1.965.266	1.931.339	1.723.927	1.723.225	1.763.391	1.731.250
Geraamd totaal lasten en baten	**-15.498.996**	**-16.072.435**	**-17.090.985**	**-17.437.308**	**-18.958.355**	**-19.309.039**
Stortingen	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Mutaties reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Geraamd resultaat	**-15.498.996**	**-16.072.435**	**-17.090.985**	**-17.437.308**	**-18.958.355**	**-19.309.039**

Investeringskrediet	Begroting t/m 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Herinrichting openbare ruimte Oude Haven Zierikzee		-835.000			
Kademuur Zierikzee-Nieuwe Haven (ZZ-NH-OR; uit investeringsplan Havens)	-1.396.500				
Realisatie pumptrack Renesse	-564.418				
Overig < 500.000	-1.558.350	-822.193	-128.630	-75.000	-87.560
Totaal	**-3.519.268**	**-1.657.193**	**-128.630**	**-75.000**	**-87.560**

Programma 4 Mobiliteit en bereikbaarheid

WAT HOUDT HET PROGRAMMA IN?

Een goed bereikbaar en verkeersveilig Schouwen-Duiveland is van belang voor een verantwoorde groei van onze bevolking en een sterke lokale economie. Goede bereikbaarheid betekent dat we zijn verbonden met de wereld om ons heen. Met Goes en de andere Zeeuwse steden maar ook met Goeree-Overflakkee en de Zuidelijke Randstad. Goede mobiliteit verbindt mensen die leven, wonen en werken op Schouwen-Duiveland en houdt ons eiland sterk. De gemeente is verantwoordelijk voor de aanleg, het beheer en het onderhoud van wegen binnen de bebouwde kom. Daarbuiten ligt dit in handen van andere wegbeheerders: Rijkswaterstaat, provincie en waterschap.

In het kader van Zeeland 2050 en de toekomst van Zeeland wordt op het gebied van bereikbaarheid en mobiliteit hard gewerkt aan ambitieuze plannen die van groot beland zijn voor ons eiland. Denk daarbij aan de toekomst van de Midden-Zeelandroute inclusief de vervanging van de Zeelandbrug.

In dit programma benoemen we concrete speerpunten, grote projecten en de visie die direct aansluiten om het eiland bereikbaar en verkeersveilig te houden.

BELEIDSINDICATOREN

Voor dit programma worden geen beleidsindicatoren gemeld.

VISIE- EN BELEIDSSTUKKEN DIE BIJDRAGEN AAN DIT PROGRAMMA

- Integraal verkeer- en vervoersplan Schouwen-Duiveland 2017-2027
- Lokaal Toekomstbeeld Fiets Uitvoeringsagenda Schouwen-Duiveland
- Uitvoeringsplan verkeersveiligheid 2026-2029
- Zeeland 2050

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.1. Een besluit over de toekomst van de Zeelandbrug waarbij de belangen van Schouwen-Duiveland goed zijn meegewogen

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.1.1. We behartigen actief de belangen van Schouwen-Duiveland bij de besluitvorming over de toekomst van de Zeelandbrug

De komende jaren bereiden de provincie Zeeland en Rijk een besluit voor over de toekomst van de Midden-Zeelandroute en de Zeelandbrug. Wij brengen daarbij zowel ambtelijk als bestuurlijk de belangen van Schouwen-Duiveland actief onder de aandacht van provincie, Rijk en andere betrokken partijen en werken daarbij nauw samen. Daarbij zetten we ons in voor een veilige, betrouwbare en goed bereikbare verbinding voor inwoners, ondernemers en bezoekers.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.2. Een verbeterde, verkeersveilige en goede doorstroming op de N59, rondom Zierikzee en tussen Zierikzee en Bruinisse

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.2.1. We zetten ons, in goed overleg met andere overheden, in voor besluitvorming over en realisatie van maatregelen op de N59 en de aansluitingen op het lokale wegennet

We brengen de maatregelen voor verkeersveiligheid en doorstroming op de N59 in als bouwsteen voor Zeeland 2050. We zorgen voor een open en transparant proces, door inwoners en de raad hierover te informeren en te betrekken. We nemen bestuurlijk en ambtelijk deel aan overleggen die besluitvorming over de N59 kunnen versnellen. We vragen in bestuurlijke en ambtelijke overleggen eveneens aandacht voor ruimtelijke inpassing, robuustheid bij calamiteiten en relatie met hoogwaardig openbaar vervoer.

4.2.2. We zetten in op een verbeterde (bovenlokale) infrastructuur rondom Zierikzee

We streven naar realisatie van meerdere nieuwe en te reconstrueren kruisingen op en aan de N59 binnen de (nieuwe) bebouwde kom grenzen van Zierikzee:

a) Door een extra ontsluiting via de te reconstrueren Grevelingenstraat, uitmondend in nieuwe rotonde op de N59 (start uitvoering 2028 - trekker gemeente)

b) Een reconstructie van de kruising N59/Laan van St. Hilaire, van een IVRI naar een turborotonde, met één fiets- en voetgangerstunnel (start uitvoering 2030 - trekker gemeente);

c) Een reconstructie van de kruising N59/N654 Lange Blokweg, naar een turborotonde, met één fiets- en voetgangerstunnel (start uitvoering 2030 - trekker RWS).

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.3. Een bereikbare, leefbare en verkeersveilige omgeving voor al haar inwoners en bezoekers

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.3.1. We geven uitvoering aan het Uitvoeringsplan Verkeersveiligheid 2026-2029 en werken aan veilige wegen, fietsroutes en verkeerssituaties in onze kernen

De komende drie jaren voeren we de top 10 van onveilige locaties uit.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.4. Verhogen van het fietsgebruik binnen de gemeente Schouwen-Duiveland

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.4.1. We geven uitvoering aan het ‘uitvoeringsprogramma lokaal toekomstbeeld fiets’, en werken aan meer gebruik van de fiets op Schouwen-Duiveland

We zorgen voor de uitvoering van de volgende projecten:

- Aanleg vrijliggend fietspad Deltaweg Zierikzee
- Onderzoek naar mogelijkheden van verharding van het onverharde fietspad langs natuurgebied Schelphoek

Daarnaast starten de overleggen over de gezamenlijke fietsprojecten met Rijkswaterstaat, provincie Zeeland en het waterschap.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.5. Een verkeersveilige en goed bereikbare gemeente met goede parkeervoorzieningen voor onze inwoners en bezoekers

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.5.1. We stellen een nieuw integraal gemeentelijk verkeer- en vervoerplan op

We brengen de beleidsuitgangspunten voor alle facetten van verkeer samen in één plan, waaronder verkeersveiligheid, parkeren, aandacht voor alle modaliteiten(fiets, voetgangers, gemotoriseerd verkeer, openbaar vervoer, landbouw verkeer).

4.5.2. We verbeteren de samenhang tussen openbaar vervoer, deelmobiliteit, fiets en auto, zodat reizigers makkelijker van A naar B kunnen reizen

Bij de belangrijke Hubs plaatsen we ook fietsvoorzieningen.

4.5.3. We monitoren verkeers- en parkeerdata

Deze monitoring is noodzakelijk om objectieve data te kunnen toepassen op basis van verkeer- en parkeertellingen.

GEHONOREERDE PRIORITEITEN

Nr	Omschrijving uitbreiding	2027	2028	2029	2030
1	Uitvoeringsprogramma Lokaal Toekomstbeeld Fiets t.b.v. het verhogen van het fietsgebruik binnen de gemeente Schouwen-Duiveland.	50.000			
2	Actualiseren Integraal Verkeers-Vervoersplan	40.000			
	Dekking uit reserves	**-90.000**			

1. Voor een eerste aanzet van de uitvoering van het uitvoeringsprogramma Lokaal Toekomstbeeld Fiets, voor het verhogen van het fietsgebruik binnen de gemeente Schouwen-Duiveland, is een incidenteel budget van € 50.000 opgenomen.
2. Het actualiseren van het integraal Verkeers-Vervoersplan. Iedere gemeente heeft een inspanningsverplichting om een beleidsmatig en uitvoeringsgericht verkeer- en vervoerbeleid te voeren.

BIJDRAGE VERBONDEN PARTIJEN

Er zijn geen verbonden partijen die bijdragen aan de doelstellingen van Programma 4.

WAT MAG HET KOSTEN?

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	-2.325.751	-2.958.710	-2.411.284	-2.398.170	-2.610.897	-2.271.013
Baten	2.840.692	2.608.972	2.833.831	2.833.831	2.871.721	2.868.458
Geraamd totaal lasten en baten	**514.940**	**-349.738**	**422.547**	**435.661**	**260.824**	**597.445**
Stortingen	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Mutaties reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Geraamd resultaat	**514.940**	**-349.738**	**422.547**	**435.661**	**260.824**	**597.445**

Investeringskrediet	Begroting t/m 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Bijdrage fiets- en voetgangerstunnel N59					-1.050.000
Fietsveilig inrichting Deltastraat Zierikzee	-16.319	-563.500			
Hubs tbv mobiliteitsstrategie Zeeland	-672.280	-1.000.000			
Vernieuwing transferiumgebouw Renesse	-125.000	-275.000	-1.450.000		
Zierikzee gebiedsgerichte aanpak N59 Grevelingenstraat Fase 1B	-200.000	-250.000	-4.882.108		
Zierikzee gebiedsgerichte aanpak N59 Fase 1A N59/N654	35.000				-631.734
Zierikzee reconstructie Grevelingenstraat Fase 1C	-200.000	-500.000	-7.224.631		
Overig < 500.000	-1.609.681	-1.063.860	-125.000	-125.000	
Totaal	**-2.788.280**	**-3.652.360**	**-13.681.739**	**-125.000**	**-1.681.734**

Programma 5 Duurzaamheid en milieu

WAT HOUDT HET PROGRAMMA IN?

Binnen het programma Duurzaamheid en Milieu voeren we onze ambities voor een gezonde, veilige en toekomstbestendige leefomgeving uit. Het beleid richt zich op vijf samenhangende sporen: milieukwaliteit, energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit en circulariteit.

We zetten in op het behouden en verbeteren van de milieukwaliteit, een energieneutraal Schouwen-Duiveland in 2040 en een klimaatbestendige en waterrobuuste gemeente in 2050. Daarnaast versterken we de biodiversiteit en landschappelijke kwaliteit en werken we toe naar een volledig circulaire economie in 2050. Bij ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen wegen we deze doelstellingen integraal mee en zoeken we samenwerking met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners.

BELEIDSINDICATOREN

Naam indicator	Eenheid	Bron	Waarde 2022	Waarde 2023	Waarde 2024	Waarde 2025	Meest recente waarde Zeeland
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	0,9	1,6	0,9	n.n.b.	1,0
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	CBS	133,0	160,0	142,0	n.n.b.	148
Hernieuwbare elektriciteit	%	RWS	233,5	281,7	262,6	n.n.b.	82,2

VISIE- EN BELEIDSTUKKEN DIE BIJDRAGEN AAN DIT PROGRAMMA

- Regionale Energie Strategie Zeeland 2.0
- Integrale Laadvisie Schouwen-Duiveland Elektrisch
- Transitievisie Warmte 2021
- Ruimtelijk Beleid Duurzame Energie
- Energieagenda 2025-2030
- Klimaatadaptatiestrategie Zeeland.
- Agenda Klimaatadaptatie Schouwen-Duiveland
- Gemeentelijk hitteplan
- Bodemkwaliteitskaarten
- Nota bodembeheer

- Beleid niet gesprongen explosieven
- Biodiversiteitsvisie (in wording)
- Groenbeleid en beheersplan Schouwen-Duiveland.
- Beleid circulaire economie 13 Zeeuwse gemeenten
- Beleid circulaire economie Schouwen-Duiveland (in wording)
- Beleid huishoudelijk afval
- Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2027-2031 (in wording)
- Milieubeleidsplan (modules)

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

5.1. We realiseren een CO2 reductie van 55 % in 2030 ten opzichte van 1990

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

5.1.1. We voeren de Energieagenda uit en dragen op regionaal niveau bij aan de uitvoering van de Regionale Energie Strategie Zeeland en andere samenwerkingsverbanden op het gebied van energietransitie

In 2025 hebben we onze eerste Energieagenda geactualiseerd in de Energieagenda 2025-2030. In deze tweede Energieagenda zijn projecten opgenomen op het gebied van energiebesparing, duurzame energieopwekking, warmtetransitie en duurzame mobiliteit. Op regionaal niveau werken we samen met de andere Zeeuwse gemeenten op het gebied van energietransitie. Met de provincie, andere Zeeuwse gemeenten, het waterschap en de netbeheerder werken we aan een Regionale Energie Strategie (RES) 2.0. Ook werken we samen met de provincie en netbeheerder aan het Provinciaal Meerjaren Programma Infrastructuur Energie en Klimaat (PMIEK). In lijn met de landelijke ontwikkelingen zijn we in 2026 gestart met het opzetten van een nieuwe governancestructuur op het gebied van de Interbestuurlijke Samenwerkingsagenda Energietransitie (IS), die we in 2027 verder uitwerken.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

5.2. We zetten in op energiebesparing van 10% in 2030 en 20% in 2040 ten opzichte van 2017

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

5.2.1. We voeren diverse subsidies en regelingen uit op het gebied van energiebesparing voor inwoners, ondernemers en andere organisaties

Om energiebesparing te stimuleren voeren we verschillende subsidieregelingen uit, onder andere de gemeentelijke isolatiesubsidie, de subsidie doe-het-zelvers, gratis isolatiemaatregel voor inwoners met

Tijdelijk Noodfonds Energie, subsidie isolatiemaatregelen (G)VVE's en de subsidie verduurzaming stichtingen en verenigingen. Het energieteam ondersteunt inwoners met een hoog energieverbruik en een kleine beurs met het doorvoeren van kleine energiebesparende maatregelen. Om inwoners en bedrijven verder te stimuleren om te verduurzamen hebben we de stimuleringslening duurzaam en langer thuis, stimuleringslening verduurzaming bedrijven en verenigingen en het transitiefonds voor bedrijven. In 2027 zetten we de bestaande regelingen voort.

5.2.2. We voeren het plan van aanpak voor het verduurzamen van bedrijven uit

Samen met ondernemersverenigingen en ondernemers voeren we het plan van aanpak verduurzaming bedrijven uit. Hiervoor werken we in het bedrijvenpark Zierikzee Zuid, Renesse, Scharendijke en Bruinisse met ondernemers aan projecten op het gebied van energietransitie, klimaatadaptatie & biodiversiteit en circulaire economie. Projecten die we in 2027 uitvoeren zijn onderzoek naar energyhubs, het verder ontwikkelen van circulaire hubs en het uitvoeren van biodiversiteitscans.

5.2.3. We verduurzamen onze eigen gemeentelijke gebouwen

Het verduurzamen van de gemeentelijke gebouwen hebben we opgenomen in het Duurzaam Meerjaren OnderhoudsPlan (DMJOP).

5.2.4. We zorgen voor een goede informatievoorziening op het gebied van het verduurzamen voor inwoners en ondernemers

We informeren inwoners en ondernemers via het digitale Duurzaam Bouwloket. Sinds 2026 werken we samen met de andere Zeeuwse gemeenten aan een Zeeuws Energieloket. Dit wordt in 2027 verder uitgebouwd. In het fysieke Energiehuis in Zierikzee kunnen inwoners terecht met vragen over verduurzaming, kunnen ze voorbeelden zien en ondersteuning krijgen bij subsidieaanvragen. Voor het Energiehuis werken we samen met het Natuur en Milieueducatie centrum Schouwen-Duiveland (NMESD). Ook in 2027 blijven we communiceren over verduurzaming via onze website en de duurzaam doen pagina in de Wereldregio.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

5.3. In 2030 wordt 60 % van het energieverbruik van Schouwen Duiveland opgewekt en in 2040 100%

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

5.3.1. We stimuleren duurzame energieopwekking en energieopslag

Met de jaarlijkse energiebalans monitoren we ons energieverbruik en duurzame energieopwekking. We stimuleren initiatieven op het gebied van duurzame energieopwekking en opslag. Voor 2027 actualiseren we hiervoor ons Ruimtelijk Beleid Duurzame Energie.

5.3.2. We werken samen met Tennet en Stedin aan een toekomstbestendig energienetwerk

We werken samen met de netbeheerders Stedin en Tennet aan het toekomstbestendig maken van ons energienetwerk. Dit doen we onder andere door het realiseren van een nieuwe 150/20 kv station bij Zierikzee en een 50/20 kV station bij Serooskerke en bijbehorende ondergrondse kabeltracés. We voeren in 2027 de subsidieregeling voor zonnepanelen en (hybride) warmtepompen, kleinschalige energieopslag en het innovatiefonds collectieve energieopslag uit.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

5.4. In 2030 verminderen we ons aardgasverbruik met 50% ten opzichte van 2027 en in 2040 gebruiken we geen aardgas meer

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

5.4.1. We stellen een Warmteprogramma op voor Schouwen-Duiveland

In 2026 zijn we gestart met het actualiseren van de Transitievisie Warmte in het Warmteprogramma. Voor eind 2027 moeten we het Warmteprogramma vaststellen. In 2026 startten we met het onderzoek naar power to heat in de kernen Zierikzee, Bruinisse, Brouwershaven en Renesse. In 2027 verdiepen we dit onderzoek.

5.4.2. Wij stellen wijkuitvoeringsplannen op

In 2026 startten we met het opstellen van een wijkuitvoeringsplan in Sirjansland. Dit willen we in 2027 in overleg met de dorps-, stad- en wijkraden uitbreiden naar een andere kern.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

5.5. In 2030 reduceren we de voertuigbrandstoffen met 20% ten opzichte van 2017 en in 2040 willen we 60% minder voertuig brandstoffen gebruiken

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

5.5.1. We realiseren een tijdig, dekkend, toegankelijk, betaalbaar, betrouwbaar en veilig netwerk van laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen en breiden onze (semi)-publieke oplaadpunten uit van 691 oplaadpunten in 2025 naar 1225 in 2030

In 2027 voeren we het Integraal Uitvoeringsplan Schouwen-Duiveland Elektrisch 2026-2030 en de Strategische Plankaart Openbaar Laden verder uit. Voor het realiseren van een publieke laadinfrastructuur nemen we samen met een aantal Zuid-Hollandse en Zeeuwse gemeenten deel aan de concessie van de Regionale Aanpak Laadinfrastructuur Zuid West (RAL ZW). Daarnaast voeren we in 2027 de beleidsregels kabelgootvoorzieningen die in 2026 is vastgesteld uit. Samen met SD op Weg stimuleren we alternatief vervoer zoals autodelen. Dit doen we onder andere door de gemeentelijke deelauto's ook voor inwoners, ondernemers en andere organisaties beschikbaar te stellen.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

5.6. Schouwen-Duiveland is klimaatbestendig en waterrobuust in 2050

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

5.6.1. We dragen bij aan de actualisatie van de Zeeuwse Klimaatadaptie Strategie

Samen met de andere Zeeuwse gemeenten, provincie en het waterschap werken we samen in de Zeeuwse klimaatadaptatie Strategie (KAS). In 2027 actualiseren we de Zeeuwse Klimaatadaptatie Strategie. Samen met het Rijk, de provincie, andere Zeeuwse gemeenten en partijen werken we in de Zuid-Westelijke Delta aan water- en klimaatopgaven.

5.6.2. We voeren de Lokale Agenda Klimaatadaptatie uit

In 2027 voeren we de Lokale Agenda Klimaatadaptatie verder uit. Hierin zijn projecten opgenomen om wateroverlast, droogte en hittestress te voorkomen en te zorgen voor voldoende zoet water. Voor 2027 zijn dat projecten als:

- Het vergroenen van de woonomgeving
- Beter inzicht op toekomstige effecten klimaatverandering bij ruimtelijke ontwikkelingen
- Het uitwerken van het begrip klimaatrechtvaardigheid
- Het werken aan meerlaagse veiligheid
- De uitvoering van het Living Lab 2.0
- Het realiseren van buiten en inpandige koelteplekken
- Het meer openbare drinkwatertappunten en klimaatadaptatie integreren in dorpsplannen.

5.6.3. We verbeteren onze waterkwaliteit

De Kaderrichtlijn Water (KRW) is een Europese afspraak die eist dat al het oppervlakte- en grondwater in de EU uiterlijk in 2027 ecologisch en chemisch gezond is. In 2027 onderzoeken we of aanvullende maatregelen nodig zijn om te voldoen aan de KRW en wat de financiële consequenties hiervan zijn.

5.6.4. We zetten ons in voor het behoud van onze stranden

In 2027 onderzoeken we verder of er op korte termijn een strandsuppletie op de Brouwersdam met maatregelen tegen het eroderen van het strand mogelijk is.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

5.7. In 2040 heeft Schouwen-Duiveland een robuust ecosysteem met een eigen herkenbare landschappelijke identiteit

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

5.7.1. We voeren het beleidsplan biodiversiteit uit

Lopende projecten uit het beleidsplan biodiversiteit, zoals het stimuleren van bloemrijke akkerranden en dorpsboomgaarden, zetten we in 2027 voort. Voor Zierikzee Zuid en Bruinisse onderzoeken we samen met de ondernemers de mogelijkheden voor het realiseren van maatregelen, waaronder groene daken, insectenhotels, aangepaste beplanting. In 2027 voeren we projecten uit die we opnemen in de nog vast te stellen uitvoeringsagenda van het beleidsplan biodiversiteit. Denk aan het in kaart brengen van kwetsbare gebieden, ecologisch maaibeheer, vaartochten Oosterschelde, vogeltellingen en de boomfeesttour.

5.7.2. We stellen het Soortenmanagementplan voor Schouwen-Duiveland op

In 2027 ronden we het Soortenmanagementplan voor de gemeente Schouwen-Duiveland af. We voeren compensatiemaatregelen uit, zoals het plaatsen van nestgelegenheid voor beschermde soorten als vleermuizen, gierzwaluwen en huismussen.

5.7.3. We zetten in op de bestrijding van de Aziatische Hoornaar

In 2027 voeren we het in 2026 opgestelde plan van aanpak verder uit. Dit bestaat onder andere uit de communicatiecampagne voor inwoners, het coördineren van vrijwilligers die de Aziatische Hoornaar opsporen en het vernietigen van nesten.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

5.8. Schouwen-Duiveland is in 2050 volledig circulair. In 2030 gebruiken we 50 % minder primaire abiotische grondstoffen (mineralen, metalen en fossiel) ten opzichte van 2017

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

5.8.1. Samen met de andere Zeeuwse gemeenten werken we samen in het Zeeuws Beleid Circulaire Economie

In 2025 stelden we samen met de andere Zeeuwse gemeenten het Zeeuws Beleid Circulaire Economie op. In 2027 zetten we deze samenwerking voort. In 2027 vertalen we de Zeeuwse agenda in lokaal beleid.

5.8.2. We stimuleren hergebruik en duurzame materialen bij nieuwbouw, bestaande bouw, gronduitgifte en gebiedsontwikkelingen

In 2027 werken we toe naar het Zeeuws convenant bouwen en slopen. Het doel van het convenant is om in Zeeland samen met woningcorporaties, bouwers en slopers, afspraken vast te leggen over circulariteit in onze sloop-, renovatie-, en nieuwbouwprojecten.

5.8.3. We stimuleren hergebruik en duurzame materialen bij infrastructuur en de inrichting van de openbare ruimte

In 2026 is een pilot gestart voor een digitale hub waar bouwproducten die anders worden weggegooid een tweede leven krijgen. In 2027 wordt deze pilot geëvalueerd en mogelijk uitgebreid naar heel Zeeland.

5.8.4. We stimuleren afvalscheiding en hergebruik van afvalstoffen

Afvalscheiding blijft een belangrijk onderwerp waar we als gemeente nog stappen moeten zetten. Ons groenafval uit de openbare ruimte verwerken we duurzaam. Wel is er nog winst te halen in het scheiden van restafval en de zuiverheid van PMD. In PMD zitten te veel stoffen in die er niet in thuis horen. In 2027 actualiseren we de afvalstoffenverordening en stellen we een optimalisatieplan op voor de bronscheiding en inzameling van PMD.

5.8.5. We stimuleren duurzaam inkopen

In ons inkoopbeleid hebben we duurzaamheid integraal opgenomen. We hebben het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) ondertekend. Jaarlijks stellen we een actieplan op.

GEHONOREERDE PRIORITEITEN

Nr	Omschrijving uitbreiding	2027	2028	2029	2030
1	Realisatie watertappunten	16.800	19.104	21.408	
2	Compensatiemaatregelen i.h.k.v. soorten management plan	66.356	66.356		
	Totaal	**83.156**	**85.460**	**21.408**	**-**
	Dekking uit reserves	**-83.156**	**-85.460**	**-21.408**	**-**

1. Het realiseren van maximaal drie openbare watertappunten in de openbare ruimte per jaar. Dit met het oog op ontwikkelingen op het gebied van klimaatadaptatie, gezondheid en kwaliteit van de openbare ruimte.
2. Het uitvoeren van compenserende maatregelen voor bescherming van beschermde diersoorten, zodat ruimtelijke ontwikkelingen en verduurzamingsprojecten eenvoudiger en juridisch robuuster uitgevoerd kunnen worden.

BIJDRAGE VERBONDEN PARTIJEN

Verbonden partij	Doelstelling	Financiële bijdrage (x €1.000)
Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland (OLAZ)	OLAZ draagt bij aan het handhaven van de publieke gezondheid en een goed woon-, werk- en leefmilieu, door het milieuvriendelijk en maatschappelijk verantwoord verwijderen en laten verwerken van afvalstoffen, met aandacht voor hergebruik.	2.251
Regionale Uitvoeringsdienst (RUD)	De RUD voert de wettelijke milieutaken (opgenomen in de Omgevingswet) uit op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving van de milieu-inrichtingen (MBA's).	1.632

WAT MAG HET KOSTEN?

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	-15.873.603	-24.774.118	-18.330.890	-20.013.809	-18.334.472	-18.470.321
Baten	14.953.457	19.529.333	17.238.420	16.992.935	15.385.221	15.747.989
Geraamd totaal lasten en baten	**-920.145**	**-5.244.785**	**-1.092.470**	**-3.020.874**	**-2.949.251**	**-2.722.332**
Stortingen	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Mutaties reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Geraamd resultaat	**-920.145**	**-5.244.785**	**-1.092.470**	**-3.020.874**	**-2.949.251**	**-2.722.332**

Investeringskrediet	Begroting t/m 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Afkoppelen verhard oppervlak 2030					-593.009
Afkoppelen verhard oppervlak 2026	-771.424				
Afkoppelen verhard oppervlak 2027		-782.128			
Afkoppelen verhard oppervlak 2028			-693.041		
Afkoppelen verhard oppervlak 2029				-581.667	
Maatregelen (convenant) Optimalisatie AfvalwaterSystemen (OAS)	-3.616.598				
Overig < 500.000	-1.254.849	-321.800	-814.800	-665.750	-1.020.071
Totaal	**-5.642.871**	**-1.103.928**	**-1.507.841**	**-1.247.417**	**-1.613.080**

Programma 6 Lokale economie

WAT HOUDT HET PROGRAMMA IN?

Een sterke en toekomstbestendige economie draagt bij aan de brede welvaart, leefbaarheid en het voorzieningenniveau op Schouwen-Duiveland. Kleinschalige bedrijvigheid vormt een belangrijke pijler voor onze lokale economie en zorgt voor werkgelegenheid, innovatie en economische dynamiek in de kernen.

Vanuit de Strategische Visie 2040 zetten wij in op een ondernemend en innovatief eiland. Wij bieden ruimte aan bedrijven die bijdragen aan een duurzame, robuuste en toekomstbestendige economie, passend bij de schaal en kwaliteiten van Schouwen-Duiveland. Daarbij stimuleren wij innovatie, verduurzaming en digitalisering en versterken wij de randvoorwaarden voor ondernemerschap, zoals een goede bereikbaarheid, passende werklocaties en een aantrekkelijk vestigingsklimaat.

BELEIDSINDICATOREN

Naam indicator	Eenheid	Bron	Waarde 2022	Waarde 2023	Waarde 2024	Waarde 2025	Meest recente waarde Zeeland
Functiemenging (verhouding banen/ woningen – bij 50% evenveel banen als woningen)	%		49,5	50,1	50,5	50,7	51,0
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar	LISA	247,8	252,7	253,0	261,1	197,8

VISIE- EN BELEIDSTUKKEN DIE BIJDRAGEN AAN DIT PROGRAMMA

- Detailhandel Structuurvisie (2026)
- Horecavisie 2018
- Bedrijventerreinprogramma 2025
- Economische Visie Schouwen-Duiveland (2024)

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

6.1. Levendige kernen met een passend en duurzaam voorzieningenaanbod van winkels voor inwoners, ondernemers en bezoekers

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

6.1.1. We voerende detailhandelstructuurvisie uit en ondersteunen ondernemers bij het uitvoeren van de visie

In 2027 versterken we aantrekkelijke en vitale winkelgebieden, we stimuleren samenwerking en ondernemerschap in de kernen en we bieden ondernemers binnen de gestelde kaders ruimte om in te spelen op ontwikkelingen in de detailhandel.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

6.2. Kwalitatief hoogwaardig en passend horeca aanbod dat de leefbaarheid, gastvrijheid en economische ontwikkeling versterkt

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

6.2.1. We voeren een horecamarktonderzoek uit

In 2027 voeren we enquêtes uit bij horecaondernemers en bij diverse externe partijen. Voor een kwalitatief, toekomstbestendig en gastvrij horeca aanbod onderzoeken we of er groei mogelijk is en of er vraag is naar andere segmenten binnen de horeca.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

6.3. Efficiënt gebruik van de beschikbare ruimte door revitalisering en herstructurering van bestaande bedrijventerreinen

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

6.3.1. We stellen een Uitvoeringsplan bestaande kleinschalige bedrijventerreinen op

Het uitvoeringsprogramma is de praktische vertaling van het Bedrijventerreinenprogramma. Hierin staat welke acties we samen met ondernemers en vastgoedeigenaren uitvoeren om de kwaliteit, duurzaamheid en economische vitaliteit van de bedrijventerreinen te versterken.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

6.4. Toekomstbestendige economie waarin ondernemerschap, innovatie en samenwerking bijdragen aan werkgelegenheid, brede welvaart en een aantrekkelijk vestigingsklimaat

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

6.4.1. We ondersteunen de kernen die beschikken over een BIZ met kennis en advies en faciliteren waar nodig

We verlengen de economische impuls aan opgerichte BIZ-zones en verstrekken subsidie voor de functie van kernenmanager.

6.4.2. We ondersteunen bedrijven die willen innoveren en zich verder willen ontwikkelen met innovatie- en MKB-vouchers (inclusief amendement A5 Programmabegroting 2025-2028)

We ondersteunen ondernemers bij vraagstukken rond innovatie en vernieuwing, bijvoorbeeld op het gebied van energie, circulariteit, logistiek en digitalisering. De MKB-voucher is in 2026 gestart als pilot. De uitkomsten van de evaluatie (december 2026) bepalen of en op welke wijze we de MKB-voucher in 2027 voortzetten.

6.4.3. We versterken en positioneren het ondernemersloket als herkenbaar en toegankelijk eerste aanspreekpunt voor ondernemers

In 2027 ontwikkelen en optimaliseren we het ondernemersloket verder, waarbij we specifiek kijken naar de klantreis van ondernemers en de achterliggende interne processen. We brengen knelpunten in beeld en verbeteren waar nodig de werkwijze, interne afstemming en afhandeling van ondernemersvragen.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

6.5. In 2040 is de agrarische sector weerbaar tegen klimaatverandering en kent Schouwen-Duiveland een diversiteit aan veerkrachtige agrarische bedrijven en verschillende bedrijfsvormen

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

6.5.1. We ondersteunen agrarische bedrijven bij het toekomstbestendig maken van hun bedrijf met aandacht voor een duurzaam verdienvermogen en hun bijdrage aan herstel van biodiversiteit, waterkwaliteit en het sluiten van kringlopen

Ook in 2027 voeren we het programma Living Lab "Agrariërs hebben toekomst op Schouwen-Duiveland" verder uit. We ondersteunen agrarische bedrijven onder andere op het gebied van voldoende zoet water en het verbeteren van de waterkwaliteit om te komen tot een klimaatbestendige weerbare landbouw. Om dit te kunnen realiseren breiden we het Living Lab zo nodig uit met nieuwe partners die een bijdrage kunnen leveren. Met het Delta Climate Center hebben we het onderwijsdeel van het Living Lab belegd en dragen studenten, onderzoekers en lectoren actief bij aan toekomstbestendige oplossingen. We sluiten

daarbij waar mogelijk aan bij de activiteiten van het programma Duurzaamheid & Milieu in het landelijk gebied. Evenals bij initiatieven vanuit de agrarische sector en andere gebiedspartijen, zoals agrarisch natuur- en landschapsbeheer, akkerrandenbeheer en de realisatie van groenblauwe dooradering. Als er draagvlak is bij agrarisch ondernemers kiezen we voor een meer integrale benadering om met bepaalde oplossingen meerdere doelen op een bedrijf of in een gebied te kunnen bereiken.

6.5.2. We ondersteunen agrarisch ondernemers met subsidie en advies in het nemen van duurzame en klimaatadaptieve maatregelen in hun bedrijfsvoering.

Binnen het Living Lab voeren we de gemeentelijke subsidieregeling voor investeringen op gebied van zoet water en klimaatbestendige landbouw uit. We faciliteren agrariërs met de mogelijkheid ondersteuning te vragen aan een landbouwadviseur bij het maken van bedrijfskeuzes en de financiering daarvan. Binnen het Living Lab-project Duurzame financiering klimaatadaptieve landbouw zoeken we gezamenlijk naar nieuwe financiële mogelijkheden. Knelpunten in wet- en regelgeving brengen we in beeld en agenderen we bij de daarvoor verantwoordelijke overheden.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

6.6. Met onze partners in Zeeland, de Zuidwestelijke Delta en met het Rijk werken we aan een sterk, klimaat robuust en toekomstbestendig landelijk gebied in 2040

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

6.6.1. We zijn actief betrokken bij de uitvoeringsagenda Zeeland 2050 en de investeringsagenda Rijk-Regio voor het versterken van het fundament met een toekomstbestendig bodem- en watersysteem, natuurherstel en van de klimaat- en waterveiligheid

Samen met overheden en gebiedspartijen werken aan toekomstgerichte oplossingen blijft onze insteek. Dit doen we onder andere in kader van de Zuidwestelijke Delta, Agenda Zeeland 2050, het Zeeuwse programma Landelijk Gebied en het gebiedsproces Schouwen-West. We brengen onze gemeentelijke doelen en plannen voor het landelijk gebied op thema's als water, bodem, landbouw, landschap, biodiversiteit bij de provincie en andere gebiedspartijen in. We zijn betrokken bij het opstellen en uitvoeren van de Gebiedsagenda Schouwen-West. In 2027 evalueren we de met de provincie gemaakte werkafspraken over de governance.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

6.7. In 2040 worden zoetwaterschaarste en verzilting met innovaties tegengegaan en is Schouwen-Duiveland vrijwel zelfvoorzienend in zoet water

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

6.7.1.Samen met de andere overheden realiseren we een geoptimaliseerd en klimaatadaptief watersysteem om wateroverlast te voorkomen en bij droogte te voorzien in voldoende zoet water

In 2027 werken we verder aan de projecten binnen het Living Lab die bijdragen aan een toekomstbestendig watersysteem en een grotere beschikbaarheid van zoet water, waaronder het project met Deltares. Hierover stemmen we af met provincie Zeeland, waterschap Scheldestromen, partners van Zuidwestelijke Delta en het Living Lab inclusief de agrarische sector.

6.7.2. We zetten ons, samen met de andere overheden, de agrarische sector en experts, voor uitvoerbare plannen om zelfvoorzienendheid in zoetwaterbeschikbaarheid te vergroten

Via de uitvoering van het programma Living Lab blijven we ons ook in 2027 inzetten om te komen tot uitvoerbare plannen om de zelfvoorzienendheid in zoetwaterbeschikbaarheid bij agrarische bedrijven en voor gebieden te vergroten. Dit doen we samen met de andere overheden, de agrarische sector en experts. Daarnaast onderzoeken we nieuwe financiële mogelijkheden om nog extra stappen te zetten.

6.7.3. We blijven ons hard maken voor realistische en uitvoerbare maatregelen voor externe aanvoer van zoet water

We formuleren onze strategie en kernboodschap voor de opgave voldoende zoet water voor de landbouw. Deze opgave staat op de Zeeuwse Strategische Agenda. We zetten, net als de provincie Zeeland, in op verschillende sporen voor zoetwaterbeschikbaarheid. Het 1e spoor is het vergroten van de zelfvoorzienendheid van zoet water. Met Living Lab blijven we dit faciliteren, stimuleren en innovatieve oplossingen ondersteunen. Het 2e spoor heeft betrekking op het aanleggen van buffers van overtollig (aangevoerd) water. Deltares is, in opdracht van de provincie, gestart met een onderzoek naar kansrijke locaties voor ondergrondse buffering. We verwachten de resultaten van dit onderzoek in 2027. Als dit in samenwerking met de andere overheden en de agrarische sector haalbaar blijkt, vraagt de daadwerkelijke uitvoering nog minstens 5 tot 10 jaar.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

6.8. In 2040 heeft Schouwen-Duiveland een toekomstbestendige en zichtbare visserij- en schelpdiersector. Deze buitendijkse voedselproductie is in 2040 ecologisch en economisch in evenwicht

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

6.8.1. We stimuleren korte ketens op gebied van visserij, schelpdieren en andere zilte zaligheden en ambachtelijke producten

Samen met de visserijsector voeren we ook in 2027 het Visserij Ontwikkel Plan uit. Voor Schouwen-Duiveland bestaat dit uit het versterken van de lokale visserijketen. Dit door het verhogen van de regionale afzet van duurzame visserij-, schelpdier- en andere zilte producten en het verbreden van het assortiment voor de lokale markt

6.8.2. We werken waar mogelijk mee aan innovaties voor een duurzame visserij

We zijn aangesloten bij het bestuurlijk platform visserij. De uitvoering van het totale Visserij Ontwikkel Plan geeft een impuls aan innovaties. We verkennen in 2027 welke innovaties voor ons interessant zijn, zoals nieuwe producten als tapijtschelpen in de Grevelingen. Met de uitvoering van het project versterking korte visserijketens is er intensiever contact binnen het visserijnetwerk en met de visserijgemeenten in onze omgeving.

6.8.3. We ondersteunen initiatieven voor herstel van de kreeftenpopulaties in de Oosterschelde

We overleggen met provincie Zeeland en de kreeftenvissers over plannen voor het herstel van de kreeftenpopulatie en de financiering daarvan.

GEHONOREERDE PRIORITEITEN

Nr	Omschrijving uitbreiding	2027	2028	2029	2030
1	Afbouwregeling Economische Impuls	30.000	80.000	80.000	40.000
2	Doorontwikkeling ondernemersloket	10.000	10.000	10.000	
	Totaal	**40.000**	**90.000**	**90.000**	**40.000**
	Dekking uit reserves	**-10.000**	**-10.000**	**-10.000**	
	Ten laste van budgettaire ruimte	**-30.000**	**-80.000**	**-80.000**	**-40.000**

1. Afbouwregeling van de Economische Impuls om de ondernemersvereniging de mogelijkheid te geven om het stopzetten van de regeling te verwerken in de begrotingen van de komende jaren.
2. Afgebakende pilot (2027-2029) voor de doorontwikkeling van het ondernemersloket, waardoor ondernemers beter bediend kunnen worden.

BIJDRAGE VERBONDEN PARTIJEN

Verbonden partij	Doelstelling	Financiële bijdrage (x €1.000)
Economische Impuls Zeeland (EIZ)	EIZ pleegt acquisitie om bedrijven in Zeeland te laten vestigen. Daarnaast ondersteunt EIZ-bedrijven branche-gericht en individueel om innovaties of verdere ontwikkeling en groei te realiseren.	43

WAT MAG HET KOSTEN?

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	-3.825.280	-4.113.575	-3.894.604	-3.456.462	-3.263.233	-3.277.424
Baten	8.010.873	8.325.958	7.928.610	6.188.197	6.232.695	6.232.695
Geraamd totaal lasten en baten	**4.185.592**	**4.212.383**	**4.034.006**	**2.731.735**	**2.969.462**	**2.955.271**
Stortingen	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Mutaties reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Geraamd resultaat	**4.185.592**	**4.212.383**	**4.034.006**	**2.731.735**	**2.969.462**	**2.955.271**

Investeringskrediet	Begroting t/m 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Loswal Brouwershaven (Brou-L-002; uit investeringsplan havens)	-858.480	0	0	0	0
Overig < 500.000	-884.489	-119.174	-17.500	-37.232	-25.097
Totaal	**-1.742.969**	**-119.174**	**-17.500**	**-37.232**	**-25.097**

Programma 7 Toerisme en vrije tijd

WAT HOUDT HET PROGRAMMA IN?

Schouwen-Duiveland heeft een prachtige leefomgeving met een unieke kustlijn waar we zorgvuldig mee omgaan. De mooie stranden en duinen zijn geliefd bij zowel inwoners als gasten. Ze zorgen ervoor dat Schouwen-Duiveland een gewilde vakantiebestemming is. Toerisme en recreatie zijn een stevige pijler onder onze lokale economie, met internationale keurmerken voor kwaliteit en een duurzame aanpak.

De Agenda Toerisme, een visie die we gezamenlijk opstellen met ondernemers en andere stakeholders uit de verblijfsrecreatieve sector, zorgt ervoor dat toerisme en recreatie zich ontwikkelen op een manier die past bij de schaal en kernwaarden van ons eiland. We zetten in op een kwalitatief en toekomstbestendig toeristisch en recreatief aanbod in balans met onze leefomgeving en leefbaarheid. We zorgen ervoor dat culturele voorzieningen en evenementen aansluiten bij de wensen van onze inwoners, zodat we een gemeente zijn waar het prettig leven, wonen en ondernemen is én waar bezoekers zich welkom voelen. Deze unieke combinatie staat centraal in onze positionering en eilandmarketing.

BELEIDSINDICATOREN

Voor dit programma worden geen beleidsindicatoren gemeld.

VISIE- EN BELEIDSTUKKEN DIE BIJDRAGEN AAN DIT PROGRAMMA

- Agenda toerisme 2018-2026
- Evenementenvisie 2026
- Nota Verblijfsrecreatie 2024
- Strandbeleid 2025

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

7.1. We zetten in op een kwalitatief hoogwaardig en toekomstbestendig toeristisch en recreatief aanbod

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

7.1.1. We ondersteunen de verdere ontwikkeling van Eilandmarketing Schouwen-Duiveland die onze gemeente positioneert als een aantrekkelijke plek op het gebied van wonen, werken en vrije tijd

Met het Meerjarenplan 2026-2030 sluit Eilandmarketing Schouwen-Duiveland aan bij actuele trends en bij de lokale gemeentelijke doelen uit Tij van de Toekomst. Zo richt Eilandmarketing zich op een betere bezetting van bestaande bedden en op het onder de aandacht brengen van de parels van het eiland buiten de kust en het strand. Ook het beter zichtbaar maken van de positieve effecten van toerisme op de lokale economie en de leefbaarheid is een belangrijk doel. In 2027 komt er meer focus op het positioneren van onze gemeente als aantrekkelijke leefomgeving en het vergroten van de bekendheid van de woon- en werkmogelijkheden. Een belangrijke doelgroep is de voormalig eilandbewoner en deze enthousiasmeren terug te keren naar Schouwen-Duiveland. Ook richt eilandmarketing zich op nieuwe doelgroepen om de gewenste inwonersgroei te stimuleren. Eind 2028 vindt een tussentijdse evaluatie plaats.

7.1.2. We bouwen verder aan de Agenda Toerisme en voeren het uitvoeringsprogramma van de Agenda Toerisme uit

De Agenda Toerisme 2018-2026 is de lokale visie op de ontwikkeling van toerisme in onze gemeente. Deze visie is tot stand gekomen in samenwerking met alle stakeholders in de verblijfsrecreatieve sector. De insteek van de Agenda Toerisme is de kwaliteit en toekomstbestendigheid van de sector in balans met de omgeving en het draagvlak onder inwoners. In 2026 heeft een herijking van de Agenda Toerisme plaatsgevonden. In 2027 bouwen we samen met de stakeholders verder aan de Agenda Toerisme. We houden vast aan de stop op nieuwvesting, maar blijven bestaande ondernemers actief ondersteunen op het gebied van verduurzaming en het verder ontwikkelen binnen de gestelde kaders. Hiermee zorgen we ervoor dat we ook op de lange termijn een aantrekkelijk en toekomstbestendig toeristisch aanbod kunnen bieden aan onze gasten. We zetten in op het meer zicht krijgen in de impact van het dagtoerisme en onderzoeken de mogelijkheden van slechtweerfaciliteiten en de verdere ontwikkeling van alternatieve vervoersmogelijkheden op ons eiland.

Aan de uitvoeringsagenda koppelen we een bestemmingsreserve ‘Investeringen Agenda Toerisme’, die we voeden vanuit de meeropbrengsten toeristenbelasting over de periode 2027-2030. In een convenant tussen de gemeente en de verblijfsrecreatieve sector leggen we vast welke investeringen in aanmerking komen voor deze bestemmingsreserve en hoe de sector haar adviserende rol hierin kan vervullen.

7.1.3. We hebben een helder, duidelijk en eenduidig recreatiebeleid

Het ontwikkel- en innovatiekader van de Zeeuwse Kustvisie is gekoppeld aan de Agenda Toerisme. Dit ontwikkelkader is lokaal uitgewerkt in de Nota Verblijfsrecreatie. Regionaal werken we aan een evaluatie van de Zeeuwse Kustvisie en aan het verder vormgeven van de kwalitatieve voorwaarden uit het ontwikkelkader. Dit krijgt verder vorm in een Zeeuwsbreed Afwegingskader en in aanpassingen in de provinciale omgevingsverordening. Deze aanpassingen kunnen gevolgen hebben voor ons lokale beleid. Als dat zo is, passen we de Nota Verblijfsrecreatie hierop aan.

7.1.4. We voeren het uitvoeringsprogramma Strandbeleid uit

Met de uitvoering van het Strandbeleid werken we aan een toekomstbestendig strand dat aantrekkelijk blijft voor inwoners, bezoekers en ondernemers. In 2027 voeren we de maatregelen van het uitvoeringsprogramma uit. Daarmee versterken we de kwaliteit en beleving van het strand en zorgen we voor een duurzame balans tussen natuur, recreatie, economie en veiligheid. De uitvoering draagt bij aan een aantrekkelijk en toekomstbestendig toeristisch en recreatief aanbod op Schouwen-Duiveland.

Ook werken we aan het beleid voor de kleine stranden.

7.1.5. We stellen het uitvoeringsprogramma Evenementenvisie 2026–2035 op

Met de Evenementenvisie 2026–2035 werken we aan een gevarieerd, kwalitatief hoogwaardig en toekomstbestendig evenementenaanbod. In 2027 stellen we het uitvoeringsprogramma op, waarin we de ambities uit de visie vertalen naar concrete acties, prioriteiten en samenwerking met organisatoren en partners. Hiermee versterken we de leefbaarheid, identiteit en aantrekkelijkheid van Schouwen-Duiveland voor inwoners, bezoekers en ondernemers en dragen we bij aan een toekomstbestendig toeristisch en recreatief aanbod.

GEHONOREERDE PRIORITEITEN

Nr	Omschrijving uitbreiding	Totale investering	2027	2028	2029	2030
1	Plaatsen van toilet/douche units op Noordzeestrand	3.312.000		36.000	340.896	335.431
2	Nieuw openbaar toilet Haamstede	250.000			20.500	20.331
	Totaal	**3.562.000**	**-**	**36.000**	**361.396**	**355.762**
	Ten laste van budgettaire ruimte		**-**	**-36.000**	**-361.396**	**-355.762**

1. Betreft het vervangen en nieuw plaatsen van toilet/douche units op het Noordzeestrand en het aanleggen van de hiervoor benodigde nutsvoorzieningen om de kwaliteit van de sanitaire voorzieningen op peil te brengen.
2. Betreft het plaatsen van een nieuw openbaar toilet in het centrum van Haamstede. Het huidige openbaar toilet is gedateerd en gelegen op een ongunstige locatie.

BIJDRAGE VERBONDEN PARTIJEN

Er zijn geen verbonden partijen die bijdragen aan de doelstellingen van Programma 7.

WAT MAG HET KOSTEN?

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	-2.593.864	-2.933.372	-3.016.590	-2.886.140	-3.119.250	-3.032.670
Baten	445.856	366.033	839.125	332.718	332.718	332.718
Geraamd totaal lasten en baten	**-2.148.009**	**-2.567.339**	**-2.177.465**	**-2.553.422**	**-2.786.532**	**-2.699.952**
Stortingen	-	-	-2.500.000	-2.500.000	-2.500.000	-2.500.000
Onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Mutaties reserves	**-**	**-**	**-2.500.000**	**-2.500.000**	**-2.500.000**	**-2.500.000**
Geraamd resultaat	**-2.148.009**	**-2.567.339**	**-4.677.465**	**-5.053.422**	**-5.286.532**	**-5.199.952**

Investeringskrediet	Begroting t/m 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Openbare sanitaire voorziening Noordzeestrand		-1.656.000	-1.656.000		
Overig < 500.000	-215.781	-474.500	-610.450		
Totaal	**-215.781**	**-2.130.500**	**-2.266.450**		

Programma 8 Openbare orde en veiligheid

WAT HOUDT HET PROGRAMMA IN?

Het programma Openbare orde en veiligheid zorgt ervoor dat inwoners veilig kunnen wonen, werken en recreëren. We werken samen met de politie, Veiligheidsregio Zeeland, ondernemers, burgers en andere organisaties. Ook bereiden we ons voor op noodsituaties of grote incidenten. Het doel van het programma is de leefbaarheid en veiligheid binnen onze gemeente te verbeteren en te zorgen voor een prettige omgeving voor iedereen.

BELEIDSINDICATOREN

Naam indicator	Eenheid	Bron	Waarde 2022	Waarde 2023	Waarde 2024	Waarde 2025	Meest recente waarde Zeeland
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	1,3	1,2	1,0	1,3	1,4
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	3,7	2,6	2,7	2,8	4,5
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	6,0	4,8	4,9	5,2	5,3

VISIE- EN BELEIDSTUKKEN DIE BIJDRAGEN AAN DIT PROGRAMMA

- Integraal Veiligheidsbeleid Oosterscheldebekken 2023-2026 (nieuw beleid is nog in ontwikkeling)
- Regionaal beleidsplan politie Zeeland-West Brabant 2023-2026
- Meerjarenbeleidsplan Veiligheidsregio Zeeland 2022-2025

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

8.1. Schouwen-Duiveland is een veilig eiland voor inwoners, ondernemer en bezoekers

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

8.1.1. We realiseren de nieuwbouw brandweerkazerne Zierikzee

De bouw van de brandweerkazerne is begin 2026 gestart. Eind 2026 / begin 2027 verwachten we de kazerne op te leveren. Samen met een deel van de nieuwe gebiedsontsluitingsweg vóór de brandweerkazerne en de waterberging, die ook fungeert als waterberging voor de tijdelijke opvanglocatie.

8.1.2. We breiden de brandweerpost Renesse uit voor natuurbrandbestrijding

Uitbreiding van de brandweerpost Renesse is nodig voor de stalling van zowel een tankautospuit als een natuurbrandbestrijdingsvoertuig. Dit voertuig is nodig om natuurbranden vroegtijdig te bestrijden en zo de risico's voor mensen en dieren te verminderen en onze natuur te beschermen. Voor de uitbreiding van de post nam de raad in 2025 een investeringskrediet op. In 2026 is het voorlopig ontwerp omgezet in een definitief ontwerp en zijn de onderzoeken die nodig zijn voor de vergunningsaanvraag opgestart. In 2026 heeft Veiligheidsregio Zeeland de voertuigen aanbesteed. Naar verwachting worden het voertuig eind 2027 geleverd. Ons doel is om voordien de verbouwing te hebben afgerond.

8.1.3. We faciliteren brandweervrijwilligers om bij een melding sneller de kazerne te bereiken (Amendement A3 programmabegroting 2026-2029)

De veiligheid van onze inwoners en gasten is van groot belang. De veiligheidsregio hanteert opkomstnormen die uitgaan van de tijd die een brandweervrijwilliger bij een melding maximaal heeft om de kazerne te bereiken. Bij een prio-1 melding telt iedere seconde. Door verschillende oorzaken, waaronder het autoluw maken van kernen, zijn brandweerkazernes niet in alle kernen optimaal bereikbaar voor de brandweervrijwilligers. Met een 'speed pedelec' kunnen vrijwilligers die wat verder van de kazerne af wonen aanzienlijk sneller de kazerne bereiken. De inventarisatie onder de vrijwilligers is afgerond. Het beschikbaar stellen van een speed pedelec doen we in eerste instantie, bij wijze van pilot, voor een periode van 3 jaar. Naar verwachting worden de fietsen begin 2027 verstrekt. Na 2 jaar evalueren we de pilot. Als de pilot succesvol is, voeren we dit beleid door en nemen we de lasten hiervan structureel op in onze begroting. Voor de pilot sluiten we een leasecontract af bij een leverancier.

8.1.4. We zetten in op huisvesting van de strandreddingsbrigade

In het eerste kwartaal van 2027 starten we de aanbesteding op. Afhankelijk van lopende onderzoeken naar ecologie starten we in het derde kwartaal van 2027 met de uitvoering van het project.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

8.2. Onze maatschappelijke weerbaarheid neemt toe

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

8.2.1. Samen met de andere Zeeuwse gemeenten en de provincie zetten we in op het vergroten van onze maatschappelijke weerbaarheid

In een tijd waarin Schouwen-Duiveland te maken krijgt met steeds complexere risico's, van overstromingen en natuurbranden tot cyberdreigingen en maatschappelijke ontwrichting, is samenwerking belangrijker dan ooit. Om de weerbaarheid van onze gemeente te versterken, starten we met pilots voor de inrichting en inzet van noodsteunpunten. Een noodsteunpunt is een fysieke locatie in de gemeente waar inwoners terecht kunnen voor informatievoorziening en een mogelijke hulpvraag als voorzieningen zijn uitgevallen. Met deze pilots willen we ervaring opdoen met de organisatie, samenwerking en praktische uitvoering van noodsteunpunten bij langdurige verstoringen van vitale voorzieningen of andere crisissituaties. De resultaten vormen de basis voor verdere implementatie en borging van de noodsteunpunten binnen de gemeentelijke crisisorganisatie.

GEHONOREERDE PRIORITEITEN

Nr	Omschrijving uitbreiding	Totale investering	2027	2028	2029	2030
1	Huisvesting strandreddingsbrigade	1.662.000		167.946	180.204	177.461
	Totaal	**1.662.000**				
	Ten laste van budgettaire ruimte		**-**	**-167.946**	**-180.204**	**-177.461**

1. Kapitaallasten en onderhoudslasten als gevolg van verhoging van het investeringskrediet met € 1.662.000,- voor het vervangen van de huidige 3 posten van de strandreddingsbrigade. Dit extra investeringskrediet is nodig bovenop het in 2023 ter beschikking gestelde krediet van € 1.000.000,- vanwege het programma van eisen. Bovendien is de afschrijvingstermijn aangepast van 40 jaar naar 20 jaar.

BIJDRAGE VERBONDEN PARTIJEN

Verbonden partij	Doelstelling	Financiële bijdrage (x €1.000)
Veiligheidsregio Zeeland	Deze verplichte gemeenschappelijke regeling heeft tot doel te voorzien in goede hulpverlening bij rampen en incidenten. Daartoe stelt de Veiligheidsregio preventie-, rampen- en nazorgplannen op en houdt ze een kwalitatief goede hulpverleningsorganisatie in stand.	3.790

WAT MAG HET KOSTEN

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	-6.354.892	-6.852.837	-7.080.428	-7.450.962	-7.525.103	-7.474.403
Baten	466.365	121.549	124.906	124.906	124.906	124.906
Geraamd totaal lasten en baten	**-5.888.527**	**-6.731.288**	**-6.955.522**	**-7.326.056**	**-7.400.197**	**-7.349.497**
Stortingen	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Mutaties reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Geraamd resultaat	**-5.888.527**	**-6.731.288**	**-6.955.522**	**-7.326.056**	**-7.400.197**	**-7.349.497**

Investeringskrediet	Begroting t/m 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Huisvesting strand reddingsbrigade		-2.662.000			
Zierikzee Nieuwe huisvesting brandweerkazerne	-2.902.865				
Overig < 500.000	-476.096	-65.500	-18.165		-32.039
Totaal	**-3.378.961**	**-2.727.500**	**-18.165**		**-32.039**

Programma 9 Veerkrachtige en zorgzame buurten

WAT HOUDT HET PROGRAMMA IN?

Veerkrachtige en zorgzame buurten vormen de basis van een sterke en leefbare samenleving. Op Schouwen-Duiveland willen we dat inwoners elkaar ontmoeten, naar elkaar omzien en zich verbonden voelen met hun buurt en gemeenschap. Daarmee versterken we de sociale basis, vergroten we de zelfredzaamheid van inwoners en voorkomen we waar mogelijk dat zwaardere ondersteuning nodig is.

De samenleving verandert. Individualisering, vergrijzing en een toenemende vraag naar zorg en ondersteuning vragen om sterke sociale netwerken waarin inwoners elkaar weten te vinden en ondersteunen. Daarom investeren we in buurten waar ontmoeting, participatie en samenwerking vanzelfsprekend zijn en waar inwoners de ruimte krijgen om zelf initiatieven te nemen.

Als gemeente vervullen we daarbij een stimulerende, faciliterende en verbindende rol. Samen met inwoners, vrijwilligers, maatschappelijke organisaties en andere partners bouwen we aan buurten waarin iedereen kan meedoen en zich thuis voelt. Met onze activiteiten versterken we gemeenschapsvorming, onderlinge betrokkenheid en bieden we tegenwicht tegen de verdergaande individualisering.

Kunst, cultuur en erfgoed leveren een belangrijke bijdrage aan deze ambitie. Zij brengen mensen samen, versterken de identiteit van onze kernen, stimuleren talentontwikkeling en vergroten de leefbaarheid en verbondenheid binnen onze dorpen en wijken. Door culturele en maatschappelijke initiatieven met elkaar te verbinden, versterken we de sociale cohesie en de vitaliteit van onze gemeenschappen.

Zo werken we aan buurten waarin inwoners zich betrokken voelen, elkaar ondersteunen en samen bijdragen aan een veerkrachtig en toekomstbestendig Schouwen-Duiveland.

BELEIDSINDICATOREN

Naam indicator	Eenheid	Bron	Waarde 2022	Waarde 2023	Waarde 2024	Waarde 2025	Meest recente waarde Zeeland
Cliënten met een maatwerk-arrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	GMSD	690	720	760	750	794

VISIE- EN BELEIDSTUKKEN DIE BIJDRAGEN AAN DIT PROGRAMMA

- Beleidskader breed sociaal domein
- Subsidiebeleidskader gemeente Schouwen-Duiveland 2024
- Nota Dorps- en Gemeenschapshuizen Schouwen-Duiveland 2025

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

9.1. Schouwen-Duiveland heeft een samenleving waarin iedereen zich gezien, gehoord en gewaardeerd voelt

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

9.1.1. We investeren in respect voor diversiteit, het vergroten van gelijkwaardigheid en bevorderen van inclusie

We voeren het beleid Diversiteit, Gelijkwaardigheid en Inclusie en de Lokale Inclusie Agenda 2025-2030 uit. In 2027 starten we met het worden van een Dementie en GGZ-Vriendelijke gemeente. We zetten daarnaast in op een aanpak van laaggeletterdheid en digitale toegankelijkheid.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

9.2. Onze buurten op Schouwen-Duiveland zijn sociaal verbonden

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

9.2.1. We bevorderen laagdrempelige mogelijkheden voor inwoners om elkaar te ontmoeten, samen activiteiten te ondernemen

We stimuleren ontmoeting en sociale cohesie via de pilot Lief en Leedstraatjes en uitvoering van ons dorpshuizenbeleid. Ook investeren we in het opbouwwerk. Dit richt zich op het versterken van de sociale samenhang in wijken en dorpen. Dit doen opbouwwerkers onder andere door het stimuleren van bewonersparticipatie en het signaleren van maatschappelijke knelpunten. Daarnaast subsidiëren we diverse activiteiten en (dorps)evenementen zoals Koningsdag en Sinterklaasfeest. We ondersteunen de Ruilwinkel in Malta als laagdrempelige ontmoetingsplek waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten, spullen kunnen delen en elkaar informeel kunnen helpen.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

9.3. Onze inwoners zijn zelf- en samenredzamer

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

9.3.1. We ondersteunen initiatieven die inwoners in staat stellen om zelfstandig of samen met anderen problemen aan te pakken en hulpbronnen in de buurt beter te benutten

We sluiten aan op wat er al in buurten en kernen aanwezig is, zoals hulpkringen en SD Vitaal. Daarnaast verkennen we welke aanvullende activiteiten of initiatieven nodig zijn om deze beweging verder te versterken.

9.3.2. We ondersteunen en faciliteren de instandhouding van dorps- en gemeenschapshuizen op Schouwen-Duiveland (inclusief nog te ontwikkelen wijkhuizen Zierikzee)

We geven uitvoering aan de Nota Dorps- en Gemeenschapshuizen Schouwen-Duiveland 2025 en onderzoeken de mogelijkheden van een wijkcentrum in Poortambacht en Malta.

9.3.3. We werken het gekozen scenario voor De Vanger in Bruinisse verder uit

In 2027 werken we het door de raad gekozen scenario verder uit. We doen dit samen met gebruikers, omwonenden en andere betrokken partijen. Ook bereiden we de benodigde procedures en de verdere uitvoering voor.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

9.4. De stads-, dorps- en wijkraden zijn een sterke schakel tussen inwoners en gemeente

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

9.4.1. We ontwikkelen het loket voor stads-, dorps- en wijkraden verder door

We structuren het Stads- dorps- en wijkradenloket en de coördinatorrol, met als doel: meer helderheid, zichtbaarheid en structuur. Dit doen we door:

- Een duidelijke beschrijving en afbakening van de rol van het Loket
- In kaart brengen van huidige informatiestromen binnen de organisatie
- Uniforme afspraken over communicatie en terugkoppeling
- Bekendheid vergroten bij collega’s en afdelingen
- Positionering van de coördinator en benodigde taken/mandaat

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

9.5. Onze meest kwetsbare inwoners hebben beschikbare en passende zorg

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

9.5.1. We ontwikkelen naar een toegankelijk stevig lokaal team en benaderen hulpvragen vanuit het hele (gezins-)systeem

We geven uitvoering aan het vastgestelde uitvoeringsplan ‘Doorontwikkeling Toegang’ en bouwen verder aan één stevig lokaal team voor inwoners van 0-100 jaar. Binnen dit team werken we dichtbij, integraal en domeinoverstijgend samen op het gebied van Wmo, Jeugd en Participatiewet. We versterken het methodisch werken binnen het lokale team. Daarbij implementeren en borgen we onder meer 1Gezin1Plan1Regisseur en de Doorbraakmethode. Hiermee zorgen we voor samenhangende ondersteuning, duidelijke afspraken over rollen en verantwoordelijkheden en, waar nodig, passende regie. We bieden onafhankelijke cliëntondersteuning aan om inwoners te helpen hun vraag, keuzes en regie goed te organiseren. We geven uitvoering aan regionale samenwerking om gesloten plaatsingen te voorkomen. Deze opgave is opgenomen als bovenregionale ontwikkellijn in de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

9.6. Normaliseren is het uitgangspunt bij zorg- en ondersteuningsvragen

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

9.6.1. We versterken een cultuur waarin zorg en ondersteuning worden gezien als onderdeel van de bredere maatschappelijke verantwoordelijkheid, met oog voor de eigen kracht van de inwoners en hun netwerk

We voeren een pilot uit met de ergotherapeut gericht op eigen regie en zelfredzaamheid in de huishoudelijke ondersteuning. We werken methodisch volgens landelijke inzichten, onder andere van het Nederlands Jeugdinstituut. We versterken de rol van het zorgloket en leggen in de triage nadrukkelijker de focus op het voorliggende veld.

9.6.2. We zetten in op brede ondersteuning in plaats van enkel individuele zorg. We zoeken dus eerst collectieve oplossingen die het hele gezin en het sociale netwerk ondersteunen

We onderzoeken samen met partners de mogelijkheden hiervoor. SMWO en specialistische aanbieders werken aan een breder groepsaanbod. We sluiten aan bij de provinciale aanpak op het gebied van gezondheid. We zetten in op de samenwerking met scholen, preventiepartners en aanbieders, zodat signalen vroegtijdig worden opgepakt en preventieve en collectieve ondersteuning beter kan worden ingezet.

GEHONOREERDE PRIORITEITEN

Dit programma bevat geen gehonoreerde prioriteiten.

BIJDRAGEN VERBONDEN PARTIJEN

Er zijn geen verbonden partijen die bijdragen aan de doelstellingen van Programma 9.

WAT MAG HET KOSTEN?

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	-5.921.729	-7.477.648	-6.337.786	-6.427.585	-6.426.209	-6.424.615
Baten	64.744	90.558	18.231	18.231	18.231	18.231
Geraamd totaal lasten en baten	**-5.856.986**	**-7.387.090**	**-6.319.555**	**-6.409.354**	**-6.407.978**	**-6.406.384**
Stortingen	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Mutaties reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Geraamd resultaat	**-5.856.986**	**-7.387.090**	**-6.319.555**	**-6.409.354**	**-6.407.978**	**-6.406.384**

Investeringskrediet	Begroting t/m 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Duurzame oplossing Stichting Multifunctioneel Centrum (SMC) Bruinisse	-99.952	-2.375.000			
Totaal	**-99.952**	**-2.375.000**			

Programma 10 Bestaanszekerheid

WAT HOUDT HET PROGRAMMA IN?

Bestaanszekerheid is een belangrijke voorwaarde om mee te kunnen doen in de samenleving. We willen dat inwoners financieel zelfstandig zijn, kunnen voorzien in hun levensonderhoud en, waar mogelijk, deelnemen aan werk, onderwijs, vrijwilligerswerk of andere vormen van maatschappelijke participatie. Voor inwoners die (tijdelijk) ondersteuning nodig hebben, bieden we een passend vangnet en begeleiding die aansluit bij hun mogelijkheden.

Hoewel de arbeidsmarkt kansen biedt, staat de bestaanszekerheid van een groeiende groep inwoners onder druk. Stijgende kosten van levensonderhoud, financiële onzekerheid en complexe regelgeving maken het voor sommige inwoners lastig om zelfstandig rond te komen. Ook zien we dat laaggeletterdheid, schuldenproblematiek en de overgang naar zelfstandigheid voor jongvolwassenen de kansen op volwaardige participatie kunnen beperken.

Daarom zetten we in op het versterken van financiële weerbaarheid, het voorkomen en vroeg signaleren van schulden en armoede en het vergroten van de kansen op werk, ontwikkeling en maatschappelijke participatie. We ondersteunen inwoners bij het vinden van passend werk of een andere zinvolle daginvulling en stimuleren hen om, naar vermogen, regie te nemen over hun eigen leven. Ook bieden we extra steun aan nieuwkomers die hun plek zoeken in de samenleving. Samen met maatschappelijke organisaties, werkgevers, onderwijsinstellingen en vrijwilligers werken we aan een gemeente waarin iedereen kan meedoen. Met een toegankelijke dienstverlening, passende inkomensondersteuning en een integrale aanpak dragen we bij aan gelijke kansen, financiële stabiliteit en een inclusieve samenleving waarin inwoners perspectief hebben op een zelfstandig en betekenisvol bestaan.

BELEIDSINDICATOREN

Naam indicator	Eenheid	Bron	Waarde 2022	Waarde 2023	Waarde 2024	Waarde 2025	Meest recente waarde Zeeland
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar	LISA	835,6	851,3	868,2	890,6	852,6
Netto arbeidsparticipatie	% werkzame beroepsbevolking ten opzichte van beroepsbevolking	CBS	71,1	72,2	72,4	72,6	72,2
Werkloze jongeren	% 16 tot en met 22 jarigen	CBS	1	1	1	n.n.b.	2
Lopende re-integratie-voorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15–64 jaar	CBS	297,2	305,8	296,8	291,2	216,2
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	CBS	4	4	4	n.n.b.	5
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	CBS	183	163,5	160	134	212,2

VISIE- EN BELEIDSTUKKEN DIE BIJDRAGEN AAN DIT PROGRAMMA

- Beleidskader breed sociaal domein
- Beleidsplan Schuldhulpverlening 2022–2025
- Kadernota Inburgering
- Beleidsnotitie handhaving in de Participatiewet 2024
- Beleidsnotitie Rondkomen op Schouwen-Duiveland

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

10.1. Onze inwoners hebben zo regulier mogelijk werk of participeert maatschappelijk

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

10.1.1. We ondersteunen inwoners gericht bij het vinden en bereiken van regulier betaald werk of maatschappelijke participatie, passend bij hun mogelijkheden

We realiseren zoveel mogelijk (beschermde) werkplekken en werkleertrajecten in samenwerking met en bij werkgevers. We plaatsen werkzoekenden zo snel mogelijk op een reguliere werkplek, inclusief begeleiding en coaching op de werkvloer. Dit met als doel dat de werkplek duurzaam wordt. We focussen voorafgaand aan plaatsing niet standaard eerst op training, het opdoen van vaardigheden of werkervaring.

10.1.2. We komen tot een toekomstbestendige uitvoering van de Participatiewet in Schouwen-Duiveland vanuit een nieuwe geïntegreerde uitvoeringsorganisatie: het Participatiebedrijf

We optimaliseren de interne samenwerking op het gebied van de uitvoering van de brede Participatiewet (Loket Samenleving en Zorg en de Zuidhoek) en handelen in onze dienstverlening aan werkzoekenden en werkgevers vanuit één perspectief. De focus ligt hierbij op het zoveel als mogelijk naar buiten brengen en plaatsen van mensen, met en bij reguliere werkgevers (beweging van binnen naar buiten). Het nieuwe Participatiebedrijf maakt onderdeel uit van de afdeling Werken, Wonen en Leven. Via het Participatiebedrijf bieden we passende en zo regulier mogelijke werkplekken aan inwoners met een indicatie Wsw of nieuwe beschut en ontwikkeltrajecten aan werkzoekenden als opstap naar werk.

10.1.3. We werken samen in de arbeidsmarktregio Zeeland

We nemen actief deel aan regionale overleggen in de arbeidsmarktregio. Samen met vertegenwoordigers van werkgevers, werknemers en onderwijsinstellingen pakken we daarbij knelpunten op de regionale arbeidsmarkt aan. Een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt is daarvoor essentieel, niet alleen voor jongeren maar ook voor mensen die al werkzaam zijn. Samen met partners in de arbeidsmarktregio organiseren we het Werkcentrum Zeeland, met een digitale toegang tot gezamenlijke dienstverlening en onder meer een fysieke locatie in Zierikzee.

10.1.4. We stimuleren inwoners om zich te ontwikkelen en maatschappelijk te participeren als betaald werk (nog) niet mogelijk is

We voeren de 'Pilot 100 gelukkige inwoners' uit, evalueren de resultaten en borgen de gewenste uitvoering. De pilot is bedoeld om een nieuwe methodiek te implementeren die helpt om op een responsieve manier te onderzoeken hoe inwoners, die langdurig een uitkering ontvangen, maatschappelijk kunnen (blijven) participeren.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

10.2. Onze inwoners hebben meer inkomenszekerheid

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

10.2.1. Bij de uitvoering van de Participatiewet handelen we vanuit de menselijke maat, vertrouwen en eenvoud

We implementeren de maatregelen uit de Participatiewet in Balans. Dit zijn meer dan twintig maatregelen die de regels en procedures rondom bijstandsuitkeringen eenvoudiger maken.

10.2.2. We bieden een ruimhartig pakket aan inkomensondersteunende voorzieningen en regelingen die bijdragen aan de financiële zekerheid van minima

We geven uitvoering aan de regelingen en werken hierbij samen met partners als het Jeugdfonds, Volwassenenfonds en Stichting Leergeld.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

10.3. Onze inwoners hebben zo min mogelijk armoede en schulden

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

10.3.1. We signaleren financiële problemen tijdig en lossen deze – zoveel als mogelijk - op

Team Vroegsignalering biedt ondersteuning op het gebied van preventie, ook voor de doelgroep jongeren en jongvolwassenen. Het doel is financiële problemen zo vroeg mogelijk te signaleren en ondersteuning te bieden voordat schulden verder oplopen. SMWO start binnenkort een project gericht op jongeren die 18 jaar worden om ze te informeren en te ondersteunen naar financiële zelfstandigheid. Met de ontwikkeling van de Sterke Lokale Teams wordt de preventieaanpak een belangrijk uitgangspunt op het gebied van bestaanszekerheid, armoede en schulden voor al onze inwoners.

10.3.2. We zetten in op nieuwe samenwerkingsverbanden rondom het vraagstuk armoede en schulden en zetten bestaande voort

We zetten een structureel netwerkoverleg en een regionaal samenwerkingsverband Armoede & Schulden op.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

10.4. Nieuwkomers worden actief ondersteund

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

10.4.1. We zorgen voor een gastvrij ontvangst en geven daarmee uitvoering aan de wet inburgering 2021

We stellen de vrouw meer centraal in het eigen inburgerings-en participatietraject. Daarnaast faciliteren we voorzieningen op het gebied van onderwijs en werk. Ook continueren we de gestarte participatieactiviteiten met als doel integratie. We geven de Module Arbeidsmarkt en Participatie aan inburgeraars als onderdeel van het persoonlijk Plan Integratie en Participatie (PIP) en laten de workshop financiële zelfredzaamheid door Vluchtelingenwerk uitvoeren.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

10.5. Kwetsbare jongeren worden ondersteund in hun eigen behoeften en zelfstandigheid

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

10.5.1. We voorkomen vroegtijdige schooluitval en ondersteunen (kwetsbare) jongeren die vroegtijdig schoolverlaten naar passend onderwijs of werk

We bieden, in samenwerking met het Regionaal Bureau voor Leerlingzaken (Doorstroompunt), ondersteuning aan jongeren die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Via de uitvoering van het beleidskader Sociaal Domein onderzoeken we de mogelijkheden om daarbij verbinding te maken met andere domeinen (zorg, participatiewet, gezondheid etc.).

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

10.6. Oekraïense vluchtelingen worden opgevangen

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

10.6.1. We volgen de ontwikkelingen Richtlijn Tijdelijke Bescherming voor Oekraïense vluchtelingen en acteren hierop.

Wij geven uitvoering aan de wettelijke taakstellingen voor de huisvesting van statushouders, de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne en de opvang van asielzoekers. Hiervoor werken wij samen met opvangorganisaties en regionale partners aan het beschikbaar houden en realiseren van voldoende woon- en opvanglocaties.

Statushouders huisvesten we zoveel mogelijk in reguliere woningen. Daarnaast zetten we tijdelijke huisvestingslocaties in om de grootste druk op te vangen en stimuleren we een goede doorstroming van tijdelijke locaties naar reguliere huisvesting.

Voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen werken we toe naar voldoende opvangplekken, gebaseerd op de inspanningsverplichting. We onderzoeken hiervoor nieuwe locaties en realiseren waar nodig aanvullende opvangmogelijkheden, zoals opvang in een modulair woonconcept. Binnen de bestaande opvanglocaties houden we rekening met het langetermijnbeleid van de Rijksoverheid. Dit kan betekenen dat de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) eindigt, opvang overgaat in reguliere huisvesting en leefgeld of een eigen bijdrage plaatsmaakt voor ondersteuning vanuit de Participatiewet waar nodig. De dagelijkse begeleiding op de opvanglocaties bereidt Oekraïense vluchtelingen hierop voor.

Wij begeleiden deze doelgroepen, passend bij de wettelijke taken en de behoeften per doelgroep, zodat zij zo snel mogelijk kunnen deelnemen aan onderwijs, werk en de samenleving.

GEHONOREERDE PRIORITEITEN

Nr	Omschrijving uitbreiding	2027	2028	2029	2030
1	Voortzetting regeling gratis openbaar vervoer minima	60.000	60.000	60.000	60.000
	Ten laste van budgettaire ruimte	**-60.000**	**-60.000**	**-60.000**	**-60.000**

1. Betreft het voortzetten van de regeling gratis openbaar vervoer minima, die inwoners met een laag inkomen ondersteunt bij hun mobiliteit en maatschappelijke participatie. De huidige regeling financieren we met een incidenteel budget. Als we de regeling voorzetten, is er nieuw budget nodig.

BIJDRAGE VERBONDEN PARTIJEN

Verbonden partij	Doelstelling	Financiële bijdrage (x1.000)
Zuidhoek-Flex bv	Dit bedrijf zet in zich om, al dan niet tijdelijk en al dan niet geïndiceerd, gesubsidieerde arbeid te leveren door het in dienst nemen van uitkeringsgerechtigden als opstap naar een reguliere baan.	-
Zuidhoek-Reïntegratie bv	Dit bedrijf zet zich in voor het bevorderen van re-integratie, via het arbeidsproces van uitkeringsgerechtigden door het uitvoeren van re-integratieopdrachten.	265
Zuidhoek-Personeels bv	Dit bedrijf voorziet in het aannemen van nieuw personeel, zonder de ambtelijke status, ter vervanging van personeel met een ambtelijke status.	975

WAT MAG HET KOSTEN?

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	-21.574.465	-24.505.723	-23.567.322	-23.200.180	-22.818.710	-22.677.729
Baten	12.298.921	13.606.678	13.291.704	13.264.162	13.236.891	13.262.611
Geraamd totaal lasten en baten	**-9.275.544**	**-10.899.045**	**-10.275.618**	**-9.936.018**	**-9.581.819**	**-9.415.118**
Stortingen	28.000	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	137.858	426.733	376.083	405.943	236.144	119.200
Mutaties reserves	**165.858**	**426.733**	**376.083**	**405.943**	**236.144**	**119.200**
Geraamd resultaat	**-9.109.686**	**-10.472.312**	**-9.899.535**	**-9.530.075**	**-9.345.675**	**-9.295.918**

Investeringskrediet	Begroting t/m 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Overig < 500.000	-321.241	-185.000	-185.000		
Totaal	**-321.241**	**-185.000**	**-185.000**		

Programma 11 Opgroeien en opvoeden

WAT HOUDT HET PROGRAMMA IN?

Ieder kind verdient de kans om veilig, gezond en kansrijk op te groeien. We willen dat kinderen en jongeren zich optimaal kunnen ontwikkelen, talenten kunnen ontplooien en volwaardig kunnen meedoen in de samenleving. Ouders en verzorgers spelen hierin de belangrijkste rol. Waar nodig ondersteunen we hen, zodat zij hun kinderen een veilige en stimulerende omgeving kunnen bieden.

De samenleving verandert en daarmee ook de uitdagingen voor kinderen, jongeren en gezinnen. Maatschappelijke ontwikkelingen, zoals prestatiedruk, individualisering, financiële onzekerheid en complexe gezinssituaties, vergroten de druk op gezinnen. Tegelijkertijd neemt de vraag naar jeugdhulp toe. Daarom zetten we in op het versterken van de pedagogische basis, zodat problemen zoveel mogelijk worden voorkomen en ondersteuning tijdig beschikbaar is.

Samen met ouders, onderwijs, kinderopvang, maatschappelijke organisaties en zorgpartners bouwen we aan een sterke omgeving waarin kinderen en jongeren gezond en veilig kunnen opgroeien. We investeren in preventie, vroeg signalering en laagdrempelige ondersteuning, zodat gezinnen eerder passende hulp ontvangen en specialistische jeugdhulp beschikbaar blijft voor kinderen die deze het hardst nodig hebben.

We versterken de samenwerking tussen professionals en organiseren ondersteuning zoveel mogelijk dichtbij het gezin en de leefomgeving van het kind. Door uit te gaan van de eigen kracht van gezinnen en een samenhangende aanpak te bieden, vergroten we de ontwikkelkansen van kinderen en jongeren en bouwen we aan een sterke basis voor de toekomst van Schouwen-Duiveland.

BELEIDSINDICATOREN

Naam indicator	Eenheid	Bron	Waarde 2022	Waarde 2023	Waarde 2024	Waarde 2025	Meest recente waarde Zeeland
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO	0,0	0,0	0,0	0,0	1,9
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO	45	15	22	6	15
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	DUO (Ingrado)	2,5	2,3	1,8	2,0	2,3
Verwijzingen Halt	Aantal per 1.000 jongeren	Bureau Halt	22	18	22	16	14
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 tot en met 21-jarigen	CBS	1	1	n.n.b.	n.n.b.	1
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	12,0	13,6	13,6	13,6	16,3
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	1,2	1,3	1,3	1,2	1,5
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12-23 jaar	CBS	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3

VISIE- EN BELEIDSTUKKEN DIE BIJDRAGEN AAN DIT PROGRAMMA

- Beleidskader breed sociaal domein
- Onderwijsachterstandenbeleid 2024-2026
- Integraal Huisvestingsplan basisonderwijs Schouwen-Duiveland 2026 - 2041
- Beleidsplan Toezicht en Naleving Wmo en Jeugdwet 2024-2027
- Onderwijsakkoord Kinderopvang en Onderwijs Schouwen-Duiveland 2025-2028
- Regiovisie Jeugdhulp Zeeland 2023-2028

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

11.1. Schouwen-Duiveland heeft een sterke pedagogische basis

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

11.1.1. We faciliteren laagdrempelige ontmoetingsplekken voor ouders

Samen met inwoners en partners onderzoeken en faciliteren we mogelijke ontmoetingsplekken. Dit valt onder het beleid Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO).

11.1.2. We positioneren preventiepartners en professionals in de leefomgeving van de gezinnen

We creëren, samen met inwoners en partners een stevig lokaal team op Schouwen-Duiveland. We maken jeugdhulpverleners beschikkingsvrij inzetbaar voor snelle en passende inzet aan onze inwoners en deskundigheidsbevordering voor onze medewerkers. We zetten maatschappelijk werkers, zoals jongerenwerkers en schoolmaatschappelijk werkers (brugfunctionarissen) en jeugdverpleegkundigen in op scholen en andere leefgebieden van kinderen, jongeren en gezinnen. Deze activiteit is opgenomen in de bestuursopdracht doorontwikkeling van de toegang en in de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028.

11.1.3. We bieden laagdrempelige (collectieve) opvoedondersteuning

We realiseren met partners (collectieve) laagdrempelige opvoedondersteuning voor ouders. Onze preventiepartners en scholen organiseren ouderavonden over verschillende thema's. Denk aan schermgebruik en gamen, sociaal gedrag, ouderschap en opvoedvertrouwen, de pubertijd en het brein en gezondheid en beweging. Deze activiteit is opgenomen in het jaarplan OKO.

11.1.4. We faciliteren initiatieven die de pedagogische basis versterken

We verlenen subsidie aan partners die de pedagogische basis versterken, zoals de jeugdsoos in Burgh-Haamstede en de Breedveltspeeltuin in Zierikzee. We bieden ouders de mogelijkheid om Emotionally Focused Therapy (Relatie-APK) te volgen om de relatie tussen ouders onderling en de relatie tussen ouders en jongeren te verbeteren.

11.1.5. We versterken de verbinding kinderopvang, onderwijs en jeugdhulp

We trainen medewerkers over de verschillende wetten. We werken in werkgroepen, zowel op lokaal als regionaal niveau samen om concretere afspraken te maken en de samenwerking te versterken. Deze activiteit is opgenomen in de Regiovisie jeugdhulp Zeeland 2023-2028, Onderwijsakkoord 2025-2029, Jaarplan 'Jeugd preventie overleg en Ondersteuningsteams op Schouwen-Duiveland 2017'.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

11.2. Onze kinderen, jongeren en gezinnen hebben een veilige en sociale omgeving

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

11.2.1. We vergroten de aandacht en acties rondom veiligheidsrisico's bij kinderen, jongeren en gezinnen

We trainen medewerkers om beter te acteren op veiligheidsrisico's in gezinnen. We werken regionaal samen aan het realiseren van het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. Hierbij komt een nauwe samenwerking tussen de lokale teams en partners rondom jeugdbescherming, Veilig Thuis, de Gecertificeerde Instellingen en de Raad voor de Kinderbescherming. We hanteren de meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. Deze activiteit is opgenomen in de nog vast te stellen herziene Regiovisie Huiselijk Geweld, de doorontwikkeling van de toegang en de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028.

11.2.2. We dragen bij aan het voorkomen en bestrijden van schooluitval

Het Regionaal Bureau Leerlingzaken zet zich in onze opdracht in om verzuim en voortijdig schooluitval te voorkomen en te bestrijden. We werken hierin samen met scholen en preventiepartners. We monitoren het verzuim en sturen bij waar nodig en binnen onze bevoegdheid. We zetten jeugdprofessionals in om verzuim te bestrijden.

11.2.3. We faciliteren initiatieven die bijdragen aan een veilige omgeving van kinderen, jongeren en gezinnen

We zetten in op voorkomen van jeugdcriminaliteit door voorlichtingen en preventieve interventies. We werken samen met partners en scholen aan het voorkomen en bestrijden van middelengebruik onder jongeren. We bieden laagdrempelige mentale ondersteuning aan jongeren. Deze activiteiten staan ook opgenomen in het Jaarplan OKO 2026 en het Integraal veiligheidsbeleid Oosterscheldebekken 2023-2026.

11.2.4. We hebben aandacht voor de fysieke en sociale veiligheid van onze inwoners via de bestaande uitvoeringsorganisaties en samenwerkingsverbanden

We geven uitvoering aan het implementatieplan "domeinoverstijgend samenwerken Zorg en Veiligheid Zeeland". We geven uitvoering aan de regiovisie huiselijk geweld, waar we regionaal samenwerken aan vroeg signalering, veiligheid en een samenhangende aanpak van onveilige thuissituaties. Daarbij passen we ook de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling toe. We geven uitvoering aan de regiovisie Beschermd Wonen en opvang voor passende ondersteuning en opvang voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid. We zetten lokaal en regionaal in op de wet integrale suïcide preventie.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

11.3. Kansengelijkheid voor onze inwoners

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

11.3.1. We dragen bij aan de genoemde doelen in het Onderwijsakkoord 2025-2029

We geven uitvoering aan het Onderwijsakkoord 2025-2029. Met voorlichting en begeleiding van de preventiepartners dragen we bij aan een zachte landing van onze jeugd. Zowel van kinderdagverblijf naar de basisschool, als voor jongeren van het primair naar het voorgezet onderwijs. We organiseren jaarlijkse evaluatiebijeenkomsten voor onderwijs en kinderopvang. De partners kijken terug en vooruit op hun samenwerking en bespreken allemaal dezelfde thema's, zoals ouderbetrokkenheid. We participeren en ondersteunen de kinderopvang en het onderwijs in de beweging naar inclusieve kinderopvang en inclusief onderwijs.

11.3.2. We signaleren kinderen met (het risico) op een taalachterstand en ondersteunen hen

We geven uitvoering aan het Onderwijsachterstandenbeleid 2024-2026. Dit beleid bevat de volgende onderdelen:

- Alle basisscholen maken gebruik van de Bieb op school waarbij een leesconsulent van de bibliotheek leesbevordering en - plezier stimuleert.
- De kinderopvang maakt gebruik van ‘Boekstart’ om de interesse in (voor)lezen bij jonge kinderen en ouder(s)/verzorger(s) te bevorderen.
- We faciliteren de VoorleesExpress om de ouderbetrokkenheid bij lezen te bevorderen.
- We verlenen, via de kinderopvang, subsidie voor voorschoolse educatie aan ouder(s)/verzorger(s) van kinderen met (risico op) een taalachterstand.
- We zetten een peuterconsulent in die ouder(s)/verzorger(s) stimuleert om voorschoolse educatie te ontvangen bij kinderen met het risico op een taalachterstand.
- We dragen financieel bij aan het Taal Expertise Centrum waar kinderen met een achterstand op de Nederlandse taal les krijgen.
- We zorgen voor een veilige omgeving voor kinderen en voeren daarom de wettelijke taak Inspectie Kinderopvang uit (controleren en handhaven).

11.3.3. We investeren in gezinnen tijdens de eerste 1000 dagen van een kind met ons programma Kansrijke Start Schouwen-Duiveland

We werken samen in een netwerk met kraamverzorgers, verloskundigen, het ADRZ, huisartsen, jeugdverpleegkundigen- en artsen aan een sluitende aanpak van zorgen rondom jonge ouder(s)/verzorger(s) of zwangere vrouwen. We organiseren een casusoverleg voor integrale afstemming en oplossingen. We bieden ouders de mogelijkheid voor een (online) Emotionally Focused Therapy.

11.3.4. We bieden laagdrempelige naschoolse activiteiten aan kinderen en jongeren

Met het naschoolse activiteitenprogramma BLOEI! (4-12 jaar) en het programma GASD (12-18) faciliteren we aanbieders om activiteiten te organiseren voor kinderen en jongeren. Deze activiteit maakt onderdeel uit van het jaarplan OKO.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

11.4. Onze inwoners hebben eigentijdse en duurzame onderwijsgebouwen

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

11.4.1. We voeren het integraal huisvestingplan onderwijshuisvesting 2026-2041 uit

In 2027 geven we uitvoering aan de eerste projecten uit het Integraal Huisvestingsplan Onderwijshuisvesting 2026-2041 (IHP). We werken samen met de schoolbesturen aan de planvoorbereiding, waaronder haalbaarheidsstudies, startnotities, programma's van eisen en kredietaanvragen. Daarnaast implementeren we de gezamenlijke projectorganisatie en het uitvoeringskader, zodat rollen, verantwoordelijkheden, besluitvorming, risicobeheersing en voortgangsrapportages voor alle IHP-projecten uniform zijn ingericht. Hiermee leggen we de basis voor een beheersbare en voorspelbare uitvoering van de onderwijshuisvestingsopgave.

GEHONOREERDE PRIORITEITEN

Nr	Omschrijving uitbreiding	2027	2028	2029	2030
1	Coördinatie Onderwijsakkoord	10.000	10.000		
2	IJslands Preventiemodel	112.000	112.000	122.000	102.000
3	0,5 fte IJslands Preventiemodel	45.900	45.900	45.900	45.900
4	Extra formatie Jeugd 1,8 fte	165.100	165.100	165.100	165.100
	Totaal	**333.000**	**333.000**	**333.000**	**313.000**
	Dekking uit reserves	**-10.000**	**-10.000**		
	Ten laste van budgettaire ruimte	**-323.000**	**-323.000**	**-333.000**	**-313.000**

1. De LEA-partners (bestuurders van onderwijs, kinderopvang en gemeente) stelden in juni 2025 het onderwijsakkoord vast dat loopt tot en met 2028. Om de sturing op de uitvoering te verbeteren is besloten een gezamenlijke coördinator aan te stellen.

2. Vanuit de visie Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) is in 2021 besloten om voor een periode van 4 jaar te investeren in de preventie van middelengebruik onder jongeren. OKO is geen tijdelijke interventie maar een structurele, preventieve aanpak gericht op het versterken van beschermende factoren in de leefomgeving van jongeren om jongeren en gezinnen te stimuleren om gezonde keuzes te maken.
3. Uitbreiding personele capaciteit voor een structurele preventieve aanpak gericht op het beschermende factoren in de leefomgeving van jongeren, om jongeren en gezinnen te stimuleren gezonde keuzes te maken.
4. Uitbreiding van personele capaciteit Team Jeugd wegens toename van werkzaamheden door toegenomen complexiteit van zorgvragen en toename van het aantal vragen binnen de jeugdzorg.

BIJDRAGE VERBONDEN PARTIJEN

Verbonden partij	Doelstelling	Financiële bijdrage (x €1.000)
Regionaal Bureau Leerplicht	Het RBL biedt begeleiding aan alle leerlingen uit de Oosterschelderegio in beeld en alle leerplichtige leerlingen die spijbelen, dreigen uit te vallen of uitgevallen zijn, met als doel het succesvol (ver)volgen van hun schoolcarrière.	222

WAT MAG HET KOSTEN?

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	-16.569.630	-20.683.261	-21.317.622	-18.460.839	-18.604.140	-18.267.247
Baten	871.550	778.550	744.705	863.966	894.504	983.973
Geraamd totaal lasten en baten	**-15.698.081**	**-19.904.711**	**-20.572.917**	**-17.596.873**	**-17.709.636**	**-17.283.274**
Stortingen	-	-20.280.784	-708.821	-720.472	-	-
Onttrekkingen	-	270.494	237.302	3.526.850	2.212.970	1.195.735
Mutaties reserves	**-**	**-20.010.290**	**-471.519**	**2.806.378**	**2.212.970**	**1.195.735**
Geraamd resultaat	**-15.698.081**	**-39.915.001**	**-21.044.436**	**-14.790.495**	**-15.496.666**	**-16.087.539**

Investeringskrediet	Begroting t/m 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Kinderopvanglocatie Nieuwerkerk		-48.551	-80.919	-654.315	-654.315
Kinderopvanglocatie Oosterland	-58.986	-1.250.000	-766.770		
Nieuwbouw basisscholen Oosterland		-1.000.000	-7.066.188		
Nieuwbouw Jenaplan JL de Jonge Zierikzee	-171.640	-171.640	-2.617.510	-1.330.210	
Nieuwbouw kinderopvang St. Willibrordusschool	-35.840	-35.840	-546.560	-277.760	
Nieuwbouw school Nieuwerkerk	-25.000	-300.000	-500.000	-4.043.034	-4.043.034
Nieuwbouw St. Willibrordusschool	-224.660	-224.660	-3.426.065	-1.741.115	
Scholencluster Nieuwerkerk	-920.210				
Verduurzaming Sporthal Oosterland	-28.664	-432.000			-3.200.000
Overig < 500.000	45.757	-195.760	-484.340	-246.140	
Totaal	**-1.419.243**	**-3.658.451**	**-15.488.352**	**-8.292.574**	**-7.897.349**

Programma 12 Mentale en fysieke gezondheid

WAT HOUDT HET PROGRAMMA IN?

Een goede mentale en fysieke gezondheid is de basis om mee te kunnen doen in de samenleving. We willen dat inwoners gezond kunnen opgroeien, vitaal ouder worden en zoveel mogelijk regie houden over hun eigen leven. Daarom zetten we in op preventie, een gezonde leefstijl en een leefomgeving die uitnodigt tot bewegen, ontmoeten en meedoen.

De gezondheid van onze inwoners staat onder druk. We zien een toename van mentale gezondheidsproblemen, met name onder jongeren, en een groeiende zorgvraag als gevolg van de vergrijzing. Tegelijkertijd blijven inwoners langer zelfstandig wonen, waardoor de behoefte aan ondersteuning, mantelzorg en informele zorg toeneemt. Dit vraagt om een sterke sociale basis en goede samenwerking tussen zorg, welzijn en de samenleving.

We investeren in een gezonde leefomgeving en stimuleren inwoners om gezond te leven, te bewegen en elkaar te ontmoeten. Door vroeg signalering, preventie en toegankelijke ondersteuning willen we gezondheidsproblemen zoveel mogelijk voorkomen of beperken. Waar ondersteuning nodig is, organiseren we deze zoveel mogelijk dichtbij de inwoner en in samenhang met andere leefdomeinen. Mantelzorgers en vrijwilligers zijn onmisbaar voor een gezonde en zorgzame samenleving. Daarom ondersteunen we hen bij hun belangrijke rol en werken we samen met maatschappelijke organisaties, zorgaanbieders en inwoners aan een netwerk waarin mensen naar elkaar omzien en ondersteuning toegankelijk blijft.

Zo bouwen we aan een gezond, vitaal en veerkrachtig Schouwen-Duiveland, waarin inwoners zo lang mogelijk zelfstandig kunnen leven en actief kunnen deelnemen aan de samenleving.

BELEIDSINDICATOREN

Naam indicator	Eenheid	Bron	Waarde 2021	Waarde 2022	Waarde 2023	Waarde 2024	Waarde 2025	Meest recente waarde Zeeland
Niet-sporters	%	RIVM (Gezondheidsenquête)	55,4	55,4	n.b	55,8	n.n.b.	52,2

VISIE- EN BELEIDSTUKKEN DIE BIJDRAGEN AAN DIT PROGRAMMA

- Beleidskader breed sociaal domein
- Beleid Mantelzorgondersteuning 2017-2020
- Op weg naar een dementievriendelijk Schouwen-Duiveland 2019-2022
- Voor een toekomst zonder geweld - Regiovisie aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling Zeeland 2019-2023
- Regiovisie Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang Zeeland 2022-2025
- Regionaal Kader Gezondheid 2022-2025 en Preventie- en Handhavingsplan
- Gelijk Anders. Diversiteit, Gelijkwaardigheid en Inclusie 2025-2030.
- Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning gemeente Schouwen-Duiveland 2024.2
- Verordening maatschappelijke ondersteuning Gemeente Schouwen-Duiveland 2024

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

12.1. Onze inwoners zijn minder eenzaam en hebben meer mentale veerkracht

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

12.1.1. We faciliteren laagdrempelige ontmoetingsactiviteiten

Via het gezondheids- en beweegprogramma SD Vitaal:

- Organiseren we activiteiten via het jongeren-en opbouwwerk
- Faciliteren we de sociale stimuleringsregeling eenzaamheid
- Subsidiëren we het zelfregiecentrum Ammekare
- Nemen we deel aan de landelijke aanpak 1-tegen-eenzaamheid
- Faciliteren we activiteiten via de sociale stimuleringsregeling diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie (DGI)
- Werken we samen met discriminatie.nl/zeeland
- Zetten we in op cultuuractiviteiten via de cultuurcoach en het cultuurbeleid
- Zetten we lokaal en regionaal in op de wet integrale suïcide preventie

12.1.2. Versterken OGGZ-netwerk en vroegsignalering

We versterken de samenwerking tussen sociaal domein, huisartsen en welzijnspartners om signalen van psychische of sociale problemen eerder op te vangen. We benutten en versterken het bestaande OGGZ-netwerk, zodat inwoners met meervoudige of complexe problematiek sneller in beeld komen en passende

ondersteuning krijgen. We zetten de Wijk-GGD in als schakel tussen inwoners, zorg en veiligheid, met als doel vroeg signalering en escalatie waar mogelijk te voorkomen.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

12.2. Onze inwoners hebben een gezonde leefstijl

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

12.2.1. We willen dat meer inwoners voldoende bewegen

We stimuleren sport- en beweeginitiatieven via het uitvoeringsprogramma SD vitaal. We faciliteren subsidies voor sport- en beweegactiviteiten (subsidieprogramma).

12.2.2. We stimuleren gezondere voedingskeuzes

Via het uitvoeringsprogramma SD Vitaal Gezond zorgen we, in samenwerking met scholen, sportverenigingen en ondernemers voor een gezond aanbod van voeding en drinken. Een voorbeeld hiervan is onder andere watertappunten in de openbare ruimte.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

12.3. Onze inwoners worden ondersteund om vitaal ouder te worden

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

12.3.1. We stimuleren een dementievriendelijke omgeving

We subsidiëren het Odensehuis. We stellen in 2027 een plan dementievriendelijke gemeente op.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

12.4. Mantelzorgers en vrijwilligers worden ondersteund

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

12.4.1. We ontwikkelen de mantelzorgondersteuning door met specifieke aandacht voor jongeren

We zorgen ervoor dat de mantelzorgondersteuning past bij deze tijd en bij wat mantelzorgers nodig hebben. We bekijken de huidige inzet en passen deze waar nodig aan. Daarbij besteden we extra aandacht aan het bereiken en ondersteunen van jonge mantelzorgers.

12.4.2. We onderzoeken hoe we het vrijwilligerswerk toekomstbestendig kunnen maken

We onderzoeken samen met onze welzijnspartners de mogelijkheden hiervoor, met name de mogelijkheden van het ondersteunen van flexibele vormen van vrijwilligerswerk.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

12.5. Onze meest kwetsbare inwoners hebben beschikbare en passende zorg in samenwerking met het medisch domein

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

12.5.1. We werken intensiever samen met het medisch domein, specifiek lokaal met onze huisartsen en Adrz en benutten hiervoor landelijke en regionale initiatieven

We voeren welzijn op recept uit bij alle huisartsenpraktijken op Schouwen-Duiveland. We ontwikkelen samenwerkingsinitiatieven met de huisartsen en Adrz om beter passende ondersteuning te bieden aan inwoners. We zijn betrokken bij de ontwikkeling van de Zeeuwse Preventieaanpak.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

12.6. Normaliseren bij zorg- en ondersteuningsvragen maken we mogelijk door het inzetten van nazorg

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

12.6.1. We borgen nazorg met voorzieningen, waardoor geïndiceerde zorg waar mogelijk sneller kan worden afgebouwd en minder vaak nodig is

We onderzoeken samen met partners de mogelijkheden voor afschaling van zorg. We zetten Wmo-waakvlamondersteuning in om nazorg te borgen en afschaling te ondersteunen. We volgen ingezette ondersteuning actief op, onder meer via vaste evaluatiemomenten, zodat we tijdig kunnen bijsturen wanneer dat passend is.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

12.7. Onze gemeente beschikt over toekomstbestendige en duurzame sportaccommodaties die bijdragen aan een gezonde, actieve en vitale samenleving

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

12.7.1. We stellen een Integraal Huisvestingsplan Sportaccommodaties op

We willen toekomstbestendige sportverenigingen op ons eiland, zodat onze inwoners en vrijwilligers kunnen werken aan hun fysieke, mentale en sociale gezondheid. Sportaccommodaties en -voorzieningen zijn daarvoor noodzakelijk en moeten ook toekomstbestendig zijn.

We ontwerpen daarom samen met de sportverenigingen een integraal huisvestingsplan sportaccommodaties. Met dit plan stellen we de raad in staat noodzakelijke en wenselijke investeringen op sportaccommodaties en -voorzieningen af te wegen op basis van inhoud en beschikbaar budget.

12.7.2. We investeren in de Toekomst van Sportpark van Zuijen in Burgh-Haamstede (Amendement A1 Kadernota 2026)

In 2027 gaan we over tot het realiseren van de optimalisatie van het sportpark Van Zijen. De basis zijn de uitgangspunten van het door de raad aangenomen amendement. We voorzien het tweede veld van een hybride veld (combinatie kunstgras en natuurgras) en het trainingsveld van kunstgras, verhardingen en ballenvangers, reclamerails. De doelen optimaliseren we, dan wel worden vervangen en we brengen beweegtoestellen aan.

Om dit te bereiken vragen we in 2027 een aanlegvergunning aan. Dit is nodig omdat het sportpark op een archeologisch rijksmonument ligt. Ook starten we de aanbestedingsprocedure op. Planning is om in de zomer van 2027 de uitvoering te realiseren. De exacte uitvoeringsperiode bepalen we in nauw overleg met de club. Dit is mede afhankelijk van wanneer het voetbalseizoen afloopt en de werkzaamheden niet te veel invloed hebben op het toeristenseizoen.

GEHONOREERDE PRIORITEITEN

Nr	Omschrijving uitbreiding	Totale investering	2027	2028	2029	2030
1	Vereniging d'Antilopen BlijFit groepen aanvulling		5.000	5.000	5.000	5.000
2	Verplaatsen en plaatsen lichtmasten WIK'57	36.300		2.106	2.076	2.046
3	Welzijn op Recept		177.907	177.907	177.907	177.907
4	SD Vitaal buurtsportcoaches		173.789	173.789	173.789	173.789
5	Stimuleringsregeling voorkomen eenzaamheid		50.000	50.000	50.000	50.000
6	Voortzetten inzet Wijk-GGD			145.000	145.000	145.000
	Totaal	**36.300**	**406.696**	**553.802**	**553.772**	**553.742**
	Dekking uit reserves		**0**	**-2.106**	**-2.076**	**-2.046**
	Ten laste van budgettaire ruimte		**-406.696**	**-551.696**	**-551.696**	**-551.696**

1. Vereniging d'Antilopen ontvangt jaarlijks een subsidie van € 11.545 voor de uitvoering van de Blijfit groepen. Dit bedrag was niet toereikend en daarom is vanaf 2025 een extra subsidie toegekend van € 5.000 vanuit de SPUK-regeling valpreventie. Deze regeling wijzigt vanaf 2027, waardoor niet zeker is in hoeverre de lasten van de structurele activiteiten gedekt kunnen worden.
2. Betreft het verplaatsten van de lichtinstallatie van het (natuurgras) trainingsveld naar het (kunstgras) hoofdveld van WIK'57, waardoor het hoofdveld meer gebruikt kan worden en er bespaard kan worden op het onderhoud van het trainingsveld.
3. Structurele financiering van Welzijn op Recept ter vermindering van druk op de zorg en het sociaal domein. Door wijziging van de regeling waaruit dit vorig jaar bekostigd werd, is het onzeker of dit alsnog bekostigd kan worden.
4. Structurele financiering voor buurtsportcoaches ter stimulering van sport- en beweegactiviteiten, ter ondersteuning van verenigingen voor preventieve gezondheidswinst. Door wijziging van de regeling waaruit dit vorig jaar bekostigd werd, is het onzeker of dit alsnog bekostigd kan worden.
5. Uitvoering geven aan de Stimuleringsregeling voorkomen eenzaamheid waardoor individuen, stichtingen en verenigingen activiteiten organiseren voor mensen die eenzaam zijn. Tot en met 2026 wordt de stimuleringsregeling bekostigd uit het project Koopkracht, maar dit project vervalt vanaf 2027.
6. Het voortzetten van de Wijk-GGD-er vanaf 2028 ter ondersteuning voor het uitvoeren van de wettelijke taken en het voorkomen van hogere maatschappelijke en financiële lasten. Omdat er nog geen zicht is op incidentele- of structurele financiering vanuit het Rijk (de huidige regeling stopt per 1 april 2027 en pas eind 2026 komt hierover duidelijkheid), zijn in 2027 reeds incidentele middelen opgenomen in de begroting.

BIJDRAGE VERBONDEN PARTIJEN

Verbonden partij	Doelstelling	Financiële bijdrage (x €1.000)
Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zeeland (GGD)	Deze gemeenschappelijke regeling draagt bij aan het behouden en verbeteren van de publieke gezondheid. Daarvoor voert deze gemeenschappelijke regeling activiteiten uit op het gebied van jeugdgezondheidszorg, en fysieke veiligheid en bescherming, en voorziet zij gemeenten van advies.	2.133
Samenwerkingsverband Welzijnszorg Oosterschelderegio (SWVO)	Binnen het SWVO werken de gemeenten samen aan de transformatie van het sociaal domein. De gemeenten willen regionaal samenwerken om de gewenste transformatie van de samenleving voor elkaar te krijgen, mits dit voor de lokale situatie meerwaarde heeft. Bij initiatieven die bijdragen aan vernieuwing in het sociaal domein kan het SWVO een ondersteunende rol spelen. Het SVWO verzorgt het contracteren en het contractenbeheer van zorgaanbieders met betrekking tot de taken van de WMO.	293
Publiek Vervoer Zeeland	De doelstelling is om alle essentiële voorzieningen met publiek vervoer bereikbaar te houden waarbij de reiziger een positief oordeel heeft over de kwaliteit van de dienstverlening. Deze dienstverlening moet tegen aanvaardbare maatschappelijke kosten worden uitgevoerd.	1.135

WAT MAG HET KOSTEN?

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	-17.999.369	-19.618.398	-20.220.190	-20.641.048	-18.852.884	-19.383.607
Baten	2.313.616	2.270.374	1.486.804	1.887.673	1.893.289	1.900.600
Geraamd totaal lasten en baten	**-15.685.753**	**-17.348.024**	**-18.733.386**	**-18.753.375**	**-16.959.595**	**-17.483.007**
Stortingen	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Mutaties reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Geraamd resultaat	**-15.685.753**	**-17.348.024**	**-18.733.386**	**-18.753.375**	**-16.959.595**	**-17.483.007**

Investeringskrediet	Begroting t/m 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Overig < 500.000	-2.135.712	-712.800	-36.300	-35.000	-36.300
Totaal	**-2.135.712**	**-712.800**	**-36.300**	**-35.000**	**-36.300**

Programma 13 Kunst, cultuur en erfgoed

WAT HOUDT HET PROGRAMMA IN?

Kunst, cultuur en erfgoed dragen bij aan een aantrekkelijke, leefbare en verbonden gemeente. Zij versterken de identiteit van Schouwen-Duiveland, brengen inwoners samen en bieden ruimte voor ontmoeting, talentontwikkeling en persoonlijke ontplooiing. Tegelijkertijd vergroten zij de aantrekkelijkheid van onze gemeente voor bezoekers en leveren zij een belangrijke bijdrage aan recreatie, toerisme, economie en de vitaliteit van onze kernen.

Schouwen-Duiveland beschikt over een rijk cultureel en historisch erfgoed en behoort tot de gemeenten met de meeste rijksmonumenten van Nederland. Monumenten, landschappen, archeologie, verhalen en tradities vertellen de geschiedenis van ons eiland en vormen een belangrijk onderdeel van onze identiteit. Wij willen dit erfgoed behouden, beleefbaar maken en benutten als inspiratiebron voor de ontwikkeling van onze leefomgeving en toekomstige generaties.

We investeren in een sterke en toegankelijke culturele basisinfrastructuur, waarin culturele instellingen, verenigingen, makers, vrijwilligers en erfgoedorganisaties samen bijdragen aan een levendig cultureel klimaat. We stimuleren cultuurparticipatie, cultuureducatie en talentontwikkeling, met bijzondere aandacht voor jongeren, en zorgen ervoor dat inwoners in alle kernen toegang hebben tot kunst, cultuur en erfgoed.

Erfgoed is een volwaardig onderdeel van onze ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkeling. Bij de uitvoering van de Omgevingswet geven we erfgoed een vanzelfsprekende plek in de inrichting van onze leefomgeving. We zetten in op behoud, zorgvuldig gebruik en herbestemming van monumenten, versterken de samenwerking met eigenaren, inwoners en erfgoedorganisaties en stimuleren betrokkenheid bij het beheer en de beleving van ons erfgoed.

Samen met culturele instellingen, erfgoedorganisaties, vrijwilligers, makers, onderwijs, ondernemers en andere maatschappelijke partners werken we aan een sterk cultureel netwerk. Door samenwerking en kennisdeling versterken we de kwaliteit, zichtbaarheid en toegankelijkheid van het culturele aanbod.

Zo bouwen we aan een gemeente waarin kunst, cultuur en erfgoed bijdragen aan de kwaliteit van leven, de leefbaarheid van onze dorpen, de verbondenheid tussen inwoners en het behoud van de eigenheid van Schouwen-Duiveland.

BELEIDSINDICATOREN

Voor dit programma worden geen beleidsindicatoren gemeld.

VISIE- EN BELEIDSTUKKEN DIE BIJDRAGEN AAN DIT PROGRAMMA

- Beleidsplan Archeologie Schouwen-Duiveland (2025)
- Erfgoedvisie Schouwen-Duiveland 2024
- Cultuurvisie 2025 (Schouwen-Duiveland: visie op een rijk cultureel landschap – verleden, heden en toekomst verbonden)

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

13.1. Onze inwoners en bezoekers ervaren de verbinding tussen het culturele en natuurlandschap

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

13.1.1. We stellen een beleid op voor Kunst in de Openbare Ruimte

In 2027 bieden we een beleidsplan Kunst- en Cultuurhistorische objecten in de openbare ruimte aan. We betrekken inwoners bij de keuze, plaatsing en uitvoering van kunstwerken. We dragen zorg voor behoud en onderhoud van gemeentelijke kunstwerken. We stellen een procedure op voor aanname, herstel en afschrijven van kunstwerken in de openbare ruimte.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

13.2. Kunst- en cultuur dragen bij aan leefkwaliteit, onderlinge verbondenheid en vitale, eigen gemeenschappen

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

13.2.1. We hebben extra aandacht voor jongerencultuur

We stimuleren de deelname van jeugd en jongeren aan kunst en cultuur door samen te werken met maatschappelijke organisaties, het onderwijs en Gezond en Actief Schouwen-Duiveland (GASD). We onderzoeken het mogelijk maken van 'culturele broedplaatsen' voor jonge makers.

13.2.2. We stimuleren de continuïteit en ontwikkeling van binnenschoolse cultuureducatie

We bevorderen en bestendigen binnen schools cultuureducatie-aanbod in samenwerking met Kunst- en cultuureducatie (KCE), verenigingen, het onderwijs en lokale aanbieders door de inzet van een cultuurcoach.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

13.3. Culturele voorzieningen sluiten aan bij de lokale behoefte, kunstbeoefening en de maat en schaal van iedere kern

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

13.3.1. We onderzoeken de mogelijkheden voor meerjarige begrotingspostsubsidies voor dragende culturele instellingen

We ontwikkelen een afwegingskader voor het verstrekken van meerjarige begrotingpostsubsidies.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

13.4. Culturele organisaties en makers werken samen in onze gemeente aan een sterk cultureel netwerk dat samenwerking, afstemming, kennisdeling en publieksbereik bevordert

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

13.4.1. We stimuleren, faciliteren en ondersteunen de samenwerking tussen culturele organisaties

Door cultuuroverleg stimuleren we een eiland brede afstemming van programmering, spreiding in tijd en plaats en doelgroepenbereik. We streven naar kennisvermeerdering en versterking van organisatiekracht van de culturele instellingen. We onderzoeken samen met Stichting Eilandmarketing Schouwen-Duiveland het in de etalage zetten van culturele activiteiten. De cultuurcoach heeft een voorname, proactieve rol in de ondersteuning van organisaties, bij de versterking van activiteiten en programma's, in het bevorderen van samenwerking, het bereiken van (nieuwe) doelgroepen en cultuurparticipatie.

13.4.2. We ontwikkelen een museumbeleid. We bevorderen daarbij onderlinge samenwerking en overleg over collectievorming

We stimuleren de twee professionele musea om de vrijwillige musea actief te ondersteunen. We zien toe op conservering, ontsluiting en uitwisseling van de gemeentelijke collectie tussen de musea. In 2027 bieden we een beleidsnota aan. We geven uitvoering aan de motie "Herijking museumsubsidies".

13.4.3. We zetten in op doorontwikkeling van het Watersnoodmuseum

We ondersteunen het Watersnoodmuseum in de structurele exploitatie met een begrotingspostsubsidie om de verdere professionalisering en toekomstbestendigheid te versterken.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

13.5. Ons materiële erfgoed verbindt heden verleden en toekomst en draagt bij aan de kwaliteit van de leefomgeving en het economisch klimaat

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

13.5.1. We ondersteunen eigenaren van monumenten met subsidies en regelingen voor verduurzamen van monumenten

We voeren de ondersteuningsregeling uit voor eigenaren van gemeentelijke monumenten.

13.5.2. We onderzoeken brede openstellingsmogelijkheden van bijzondere monumenten in gemeentelijk bezit, zoals de stadspoorten

We gaan in 2027 in gesprek met geïnteresseerde organisaties in Zierikzee. We stimuleren gebruik van de Noordhavenpoort in Zierikzee als locatie voor activiteiten op het gebied van kunst, cultuur en erfgoed.

13.5.3. We inventariseren cultuurlandschappen, landschappelijke elementen en cultuurhistorische objecten voor opname in het Omgevingsplan en bescherming en stellen daarvoor een cultuurhistorische waardenkaart op

We laten in 2027 een cultuurhistorische kaart opstellen door een externe partij.

13.5.4. We inventariseren voorgedragen gebouwen voor bescherming als gemeentelijk monument

Samen met het Erfgoedplatform Schouwen-Duiveland komen we in 2027 met een voorstel voor de bescherming van cultuurhistorische waardevolle gebouwen via de gemeentelijke monumentenstatus.

13.5.5. We zetten in op de herbestemming van Gravensteen voor openstelling door het Stadhuismuseum in Zierikzee

Samen met het Stadhuismuseum onderzoeken we in 2027 de mogelijkheden voor de herbestemming van het Gravensteen.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

13.6. Het immateriële erfgoed verbindt verleden, heden en toekomst van ons eiland. Dit erfgoed wordt gekoesterd en eilandgebruiken en -tradities worden uitgedragen

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

13.6.1. We stellen een overzicht van immaterieel erfgoed op en bevorderen de verspreiding van informatie over activiteiten op dit terrein op

We ontwikkelen in 2027 een overzicht van immaterieel erfgoed en gaan in gesprek met SESD en Erfgoed Zeeland over de informatievoorziening en het publieksbereik.

13.6.2. We geven een vervolg aan de 'Verhaallijnen van Schouwen-Duiveland'

We geven hiervoor in 2027 een opdracht aan een externe partij.

GEHONOREERDE PRIORITEITEN

Nr	Omschrijving uitbreiding	2027	2028	2029	2030
1	Subsidie Watersnoodmuseum	412.600			
2	Bibliobussen in de kernen	60.000	60.000	60.000	60.000
	Totaal	**472.600**	**60.000**	**60.000**	**60.000**
	Dekking uit reserves	**-412.600**	**-**	**-**	**-**
	Ten laste van budgettaire ruimte	**-60.000**	**-60.000**	**-60.000**	**-60.000**

1. Door de door het Watersnoodmuseum aangevraagde subsidie toe te kennen kan de exploitatie van het museum voortgezet worden.
2. Betreft een hogere bijdrage voor de bibliobussen door een wijziging in de kostenverdeelsystematiek van de Zeeuwse Bibliotheek.

BIJDRAGE VERBONDEN PARTIJEN

Verbonden partij	Doelstelling	Financiële bijdrage (x €1.000)
Zeeuwse Muziekschool	De Zeeuwse Muziekschool heeft als doel de beleving van muziek te bevorderen door muziekonderwijs en zo een bijdrage te leveren aan de culturele ontwikkeling van de lokale samenleving.	328
Zeeuws Archief	Het Zeeuws Archief heeft een belangrijke rol in Zeeland in het beheren, bewaren en beschikbaar stellen van informatie. Dat geldt zowel voor de papieren bronnen, de gedigitaliseerde archieven als voor de born-digital informatie. Onderzoekers en aangesloten overheden kunnen hun informatie in het Zeeuws Archief vinden via de website of door fysiek bezoek aan de studiezalen in Middelburg, Zierikzee en Terneuzen.	624

WAT MAG HET KOSTEN?

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	-6.147.687	-7.692.342	-7.050.795	-6.785.472	-6.737.485	-6.734.145
Baten	375.793	277.893	591.387	591.387	591.387	591.387
Geraamd totaal lasten en baten	**-5.771.894**	**-7.414.449**	**-6.459.408**	**-6.194.085**	**-6.146.098**	**-6.142.758**
Stortingen	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Mutaties reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Geraamd resultaat	**-5.771.894**	**-7.414.449**	**-6.459.408**	**-6.194.085**	**-6.146.098**	**-6.142.758**

Investeringskrediet	Begroting t/m 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Molen de Hoop, Zierikzee	-591.434				
Nieuw- en verbouw Poppodium Brogum	-4.451.494	-100.000			
Restauratie Oude Haven Zierikzee	-777.971	-1.046.753	-348.870		
Overig < 500.000	-990.089	-895.185	-80.625		
Totaal	**-6.810.988**	**-2.041.938**	**-429.495**		

Programma 14 Bestuur en organisatie

WAT HOUDT HET PROGRAMMA IN?

Het programma Bestuur en Organisatie is gericht op het voeren van goed lokaal bestuur. Een betrouwbare, toegankelijke en slagvaardige gemeente vormt de basis voor het realiseren van alle maatschappelijke opgaven. Binnen dit programma staan goed bestuur, een professionele dienstverlening, samenwerking met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners en een gezonde financiële positie centraal.

We werken transparant, zorgvuldig en resultaatgericht. We betrekken de samenleving actief bij beleidsvorming en uitvoering, zorgen voor toegankelijke dienstverlening en werken samen met regionale en landelijke partners aan de opgaven waarvoor Schouwen-Duiveland staat. Daarbij blijven we investeren in een financieel gezonde gemeente die ook op de langere termijn haar taken kan blijven uitvoeren.

Een deel van de onderwerpen binnen dit programma raakt direct aan de manier waarop onze organisatie is ingericht en werkt. Denk aan digitale ontwikkeling, informatiemanagement, interne processen en organisatieontwikkeling. Deze onderwerpen werken we niet allemaal in dit programma uit. Waar ze vooral gaan over de interne organisatie, komen ze terug in de paragraaf Bedrijfsvoering.

BELEIDSINDICATOREN

Voor dit programma worden geen beleidsindicatoren gemeld.

VISIE- EN BELEIDSTUKKEN DIE BIJDRAGEN AAN DIT PROGRAMMA

- Strategische Visie Tij van de toekomst
- Strategisch beleid informatieveiligheid en privacy
- Participatiebeleid Samen denken Samen doen (in wording)
- Beleid Wet Politiegegevens
- Zeeland 2050

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

14.1. We zijn een open, betrouwbare en betrokken gemeente

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

14.1.1 We betrekken inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties vroegtijdig bij plannen en ontwikkelingen, met aandacht voor de minder zichtbare groepen

Na vaststelling van het participatiebeleid (eind 2026) gaan we vanaf 2027:

- Structureel werken met de uitvoering van het vastgestelde beleid.
- Een afwegingskader en impactscan gebruiken ter voorbereiding op een participatietraject.
- Het participatieplatform Denk Mee Schouwen-Duiveland optimaliseren als laagdrempelig online participatiemiddel.

14.1.2. We dragen zorg voor een goede terugkoppeling aan participanten

We maken een participatieverslag bij ieder participatietraject.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

14.2. Onze dienstverlening is toegankelijke en toekomstbestendig

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

14.2.1. We stellen een visie op dienstverlening op en geven hier uitvoering aan

We starten in 2027 met de voorbereidingen om een visie op dienstverlening op te stellen.

We ontwikkelen onze digitale dienstverlening door met behoud van persoonlijk contact.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

14.3. We zijn een toekomstbestendige digitale overheid

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

14.3.1. We stellen informatiebeleid op

We ontwikkelen in 2027 een informatiebeleid. Dit beleid moet op termijn leiden tot een overkoepelend ICT beleid.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

14.4. We werken sterk samen in de regio en bovenregionaal

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

14.4.1. We gaan in onze regio en daarbuiten proactief en effectief de samenwerking aan met andere overheden. Zeeland 2050 heeft hierbij onze speciale aandacht.

We gaan in onze regio en daarbuiten proactief en effectief de samenwerking aan met andere overheden. Zeeland 2050 heeft hierbij onze speciale aandacht. In het bestuurlijk overleg leefomgeving (BOL) op 10 september 2026 hebben Rijk en regio zich gecommitteerd aan de Strategische agenda Zeeland 2050 en de uitvoering daarvan.

We geven hier als volgt invulling aan:

- We nemen actief deel aan het OZO strategennetwerk en de bestuurlijke kerngroep van het OZO
- We nemen deel aan de periodieke OZO thema overleggen en bereiden deze integraal en gedegen voor
- We zijn bestuurlijk en ambtelijk actief in de VNG, het VZG netwerk en de P10
- We werken de strategische Agenda Zeeland 2050 Rijk-regio verder uit
- We doen mee aan de uitvoerings- en investeringsagenda Zeeland 2050 Rijk-regio
- We dragen bij aan de acties voortkomend uit het Ruimtelijk Arrangement Rijk-regio.
- We stellen een agenda strategische samenwerking Schouwen-Duiveland - Goeree-Overflakkee op.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

14.5. We zijn een financieel gezonde gemeente

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

14.5.1. We zorgen voor een solide financiële basis, zodat de gemeente ook op langere termijn haar maatschappelijke opgaven kan blijven uitvoeren

We zorgen voor een structureel sluitende meerjarenbegroting. We ramen en plannen onze gemeentelijke uitgaven zorgvuldig, zodat de middelen zo snel mogelijk ingezet worden waar ze voor bedoeld zijn.

Eind 2027 starten we de verkenning op voor het werken met een investeringsmaximum en investeringsagenda met prioritering voor een periode van 15 jaar. Dit moet leiden tot een realistische raming van de jaarlijkse kapitaallasten van de gemeente.

GEHONOREERDE PRIORITEITEN

Nr	Omschrijving uitbreiding	2027	2028	2029	2030
1	Formatie bezwaar-beroep, adreskwaliteit 1 fte	91.700	91.700	91.700	91.700
2	Verhoging deelnemersbijdrage OZO	17.338	17.338	17.338	17.338
	Totaal	**109.038**	**109.038**	**109.038**	**109.038**
	Ten laste van budgettaire ruimte	**-109.038**	**-109.038**	**-109.038**	**-109.038**

1. Betreft de uitbreiding van personele capaciteit van het team Burgerzaken voor de afhandeling bezwaar- en beroepzaken en uitvoering van werkzaamheden op het gebied van adreskwaliteit.
2. De deelnemersbijdrage van alle Zeeuwse overheden wordt verhoogd om de kosten van het Regiobureau van het Overleg Zeeuwse Overheden (OZO) voor het coördineren van de regionale samenwerking te kunnen dekken. Met het oog op de toegenomen regionale ambities is het van belang om de regionale samenwerking te versterken.

BIJDRAGE VERBONDEN PARTIJEN

Er zijn geen verbonden partijen die bijdragen aan de doelstellingen van Programma 14.

WAT MAG HET KOSTEN?

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	-4.998.729	-4.931.651	-4.858.291	-4.716.193	-4.746.363	-4.858.032
Baten	846.965	906.571	922.363	922.363	922.363	805.020
Geraamd totaal lasten en baten	**-4.151.764**	**-4.025.080**	**-3.935.928**	**-3.793.830**	**-3.824.000**	**-4.053.012**
Stortingen	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Mutaties reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Geraamd resultaat	**-4.151.764**	**-4.025.080**	**-3.935.928**	**-3.793.830**	**-3.824.000**	**-4.053.012**

Investeringskrediet	Begroting t/m 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Overig < 500.000	-49.151				
Totaal	**-49.151**				

Overzicht van de algemene dekkingsmiddelen

ALGEMEEN

In de programma's worden baten en lasten opgenomen en toegelicht die een direct verband hebben met die programma's. Binnen onze gemeente komen baten en lasten voor welke niet aan een programma zijn toe te rekenen. Conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) presenteren we deze in dit afzonderlijk Overzicht van de algemene dekkingsmiddelen. Dit betreft de volgende baten en lasten:

LOKALE HEFFINGEN

De volgende lokale heffingen worden verantwoord onder de algemene dekkingsmiddelen:

- Onroerende zaakbelastingen
- Forensenbelasting
- Toeristenbelasting
- Precariobelasting

Tot de algemene dekkingsmiddelen behoren niet de rioolheffing en de afvalstoffenheffing, omdat deze een vastgesteld bestedingsdoel hebben. Voor een toelichting op de lokale heffingen verwijzen we naar de gelijknamige paragraaf.

ALGEMENE UITKERING UIT HET GEMEENTEFONDS EN INTEGRATIE UITKERINGEN SOCIAAL DOMEIN

De ramingen in deze programmabegroting zijn gebaseerd op de Meicirculaire gemeentefonds 2026. In de afgelopen jaren was het uitgangspunt steeds de Septembercirculaire. Aangezien de septembercirculaire pas na het opstelproces van de begroting wordt gepubliceerd en dit jaarlijks tot veel procesproblematiek leidt, gaan we vanaf deze begroting jaarlijks uit van de Meicirculaire. Gemeenten zijn in deze keuze vrij als ze het uitgangspunt maar consequent (d.w.z. meerjarig en onafhankelijk van de resultaten van de verschillende circulaires) hanteren.

In de circulaires informeert het Rijk gemeenten over de bedragen die zij uit het gemeentefonds ontvangen. In de ramingen is rekening gehouden met verwachte loon- en prijsstijgingen.

Algemene uitkering

Het Rijk past de omvang van het gemeentefonds jaarlijks aan. Deze aanpassing wordt het accres genoemd en bestaat uit een vergoeding voor economische groei en voor loon- en prijsstijgingen. Daarnaast kan de omvang veranderen wanneer het Rijk gemeentelijke taken aanpast.
Sinds 2023 verdeelt het Rijk het gemeentefonds op een nieuwe manier over gemeenten. Het Rijk heeft besloten het ingroeipad naar de nieuwe verdeling van het gemeentefonds voorlopig niet verder door te voeren. De herverdeeleffecten voor gemeenten blijven daardoor vooralsnog ongewijzigd.

Jeugdzorg

De financiële afspraken uit de Hervormingsagenda Jeugd zijn verwerkt in de algemene uitkering. De toekomstige ontwikkeling blijft onzeker. Begin 2027 wordt een nieuw advies van de Deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd verwacht.

Wmo

De invoering van een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage voor de Wmo is uitgesteld tot 2028. Vanaf 2029 gaat het Rijk er daarnaast van uit dat huishoudelijke hulp niet langer als maatwerkvoorziening wordt aangeboden. Voor inwoners die deze hulp niet zelf kunnen betalen, is rekening gehouden met een vangnetregeling. Omdat de landelijke wetgeving en beleidsmatige uitwerking nog niet definitief zijn, is het financiële effect budgettair neutraal verwerkt via een stelpost.

Btw-compensatiefonds

Gemeenten krijgen via het btw-compensatiefonds een vergoeding voor een deel van de betaalde btw. Als alle gemeenten samen minder declareren dan het beschikbare landelijke bedrag, wordt het verschil toegevoegd aan het gemeentefonds.
Over 2025 was dit verschil lager dan eerder geraamd. Daarom verwachten wij vanaf 2027 jaarlijks € 238.000 minder inkomsten en hebben wij onze raming verlaagd van € 638.000 naar afgerond € 400.000.

DIVIDEND

De gemeente bezit aandelen in diverse vennootschappen die dividend uitkeren. De hoogte van deze dividendopbrengsten is afhankelijk van het bedrijfseconomische resultaat van de betreffende vennootschappen. De dividendbaten worden op twee plaatsen verantwoord: reguliere dividenden onder het programma Algemene Dekkingsmiddelen en dividenden vanuit nutsbedrijven onder programma 6 Lokale economie. Vanuit dat programma worden de structurele dividendopbrengsten conform bestendig beleid toegevoegd aan de reserve Uitvoering Strategische visie.

BESPAARDE RENTE

Onder de algemene dekkingsmiddelen ramen wij de bespaarde rente. Dit betreft de berekende rentevergoeding over het eigen vermogen (reserves). Voor voorzieningen wordt alleen bespaarde rente berekend indien deze tegen contante waarde zijn gewaardeerd. De bespaarde rente vormt een structurele inkomstenpost in de begroting.

SALDO VAN DE FINANCIERINGSFUNCTIE

Binnen het taakveld treasury budgetteren wij de rentelasten van de langlopende geldleningen en de rentebaten. Conform de vereisten van het BBV worden deze rentelasten toegerekend aan de betreffende taakvelden waar de investeringen voor plaatsvinden. Dit gebeurt via een rente-omslagpercentage en via directe rentetoerekening in het geval van projectfinanciering. Na deze doorbelasting resteert er geen saldo op het taakveld treasury.

INDEXERING

De ramingen in de programmabegroting zijn geïndexeerd op basis van de indexeringspercentages die zijn vastgesteld in de Nota uitgangspunten Programmabegroting 2027-2030. De enkelvoudige indexering voor 2027 is in de programma's verwerkt. Het vanaf 2028 geraamde bedrag voor de samengestelde indexering nemen wij centraal bij de algemene dekkingsmiddelen op.

OVERIGE ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

Hieronder vallen onder andere:

- de post onvoorzien, die wordt gebruikt als dekking voor lasten die niet in de begroting opgenomen zijn;
- nog niet verdeeld bedrag voor inhuur van derden;
- lasten van heffing en invordering lokale heffingen;
- samengestelde indexering;
- overige algemene baten en lasten.

FINANCIËN ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Dividend	-743	-	-	-	-	-
Financieringsfunctie	-778.973	-319.531	-120.760	-85.235	-54.702	-92.074
Lokale heffingen	-977.317	-1.043.642	-1.065.391	-1.065.391	-1.065.391	-1.065.391
Overige algemene dekkingsmiddelen	-576.613	-1.057.272	-1.133.172	-2.974.033	-5.073.041	-7.452.018
Totaal lasten	**-2.333.646**	**-2.420.445**	**-2.319.323**	**-4.124.659**	**-6.193.134**	**-8.609.483**
Algemene uitkering	77.740.082	79.280.999	82.487.965	82.755.067	83.183.006	86.861.725
Bespaarde rente	1.733.151	1.521.558	2.259.182	2.283.277	2.295.884	2.295.391
Dividend	50.756	33.711	33.711	33.711	33.711	33.711
Financieringsfunctie	1.146.995	913.112	158.473	71.470	71.470	71.470
Lokale heffingen	25.837.533	27.155.484	30.614.128	30.711.414	30.808.703	30.905.992
Overige algemene dekkingsmiddelen	354.560	-	-	-	-	-
Uitkering deelfonds sociaal domein	4.551.232	4.541.519	4.348.709	4.183.002	4.016.989	3.942.179
Totaal baten	**111.414.309**	**113.446.383**	**119.902.168**	**120.037.941**	**120.409.763**	**124.110.468**
Geraamd totaal lasten en baten	**109.080.663**	**111.025.938**	**117.582.845**	**115.913.282**	**114.216.629**	**115.500.985**
Stortingen	-25.860.860	-13.548.671	-10.999.212	-18.192.353	-7.605.107	-9.225.016
Onttrekkingen	21.030.192	39.940.483	8.141.875	14.903.514	6.038.973	7.070.227
Mutaties reserves	**-4.830.668**	**26.391.812**	**-2.857.337**	**-3.288.839**	**-1.566.134**	**-2.154.789**
Geraamd resultaat	**104.249.995**	**137.417.750**	**114.725.508**	**112.624.443**	**112.650.495**	**113.346.196**

BIJDRAGE VERBONDEN PARTIJEN

Verbonden partij	Doelstelling	Financiële bijdrage (x €1.000)
Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij (ZEH) N.V.	Werkzaam zijn op het gebied van de openbare gas-, elektriciteits- en warmtevoorziening	0
Stedin Holdin NV	Het aanleggen, beheren en onderhouden van energienetten.	0
B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides	Werkzaam zijn op het gebied van de openbare watervoorziening voor drinkwater en industriewater.	0

Overzicht van de kosten van overhead

In het BBV zijn de kosten van overhead als volgt gedefinieerd:

Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Op grond van de notitie Overhead van de Commissie BBV mogen in de begroting aan de grondexploitaties, investeringen en subsidieprojecten overheadkosten worden toegerekend. De wijze waarop de toerekening van overhead aan grondexploitaties, investeringen en subsidieprojecten, maar ook aan de kostenonderbouwing van leges plaatsvindt is in het BBV vrijgelaten. In onze systematiek vindt toerekening plaats door het aandeel van de kosten overhead in de totale apparaatskosten exclusief direct aan taakvelden toe te rekenen materieel- en externe huisvestingskosten.
Ons overheadpercentage bedraagt 45%.

Wij berekenen het overheadpercentage jaarlijks bij het opstellen van de begroting en hanteren hierbij een bandbreedte. Als het nieuw berekende percentage meer dan 5% afwijkt van 45% passen wij het overheadpercentage aan. Dit was niet het geval bij de programmabegroting 2027-2030.

De kosten van overhead betreffen:

FINANCIËN OVERHEAD

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Bestuursondersteuning	421.097	407.064	415.863	415.863	415.863	411.070
Facilitaire zaken en huisvesting	2.583.781	2.532.811	2.244.240	2.254.906	2.238.281	2.201.810
Informatievoorziening en automatisering	2.204.221	2.420.252	1.993.000	1.920.115	1.887.577	1.852.177
Juridische kosten	368.119	266.053	271.640	271.640	271.640	271.640
Management	1.190.675	969.445	933.164	933.164	933.164	933.164
Overige personeelskosten	681.122	1.055.097	968.701	944.398	944.152	943.841
Personeelskosten bedrijfsvoering	13.090.654	14.633.013	14.224.862	14.353.836	14.206.506	14.207.005
Subtotaal	**20.539.669**	**22.283.735**	**21.051.470**	**21.093.922**	**20.897.183**	**20.820.707**
Toegerekende overhead bouwgrond en projecten	-430.570	-437.683	-716.000	-632.042	-616.704	-618.614
Eindtotaal	**20.109.099**	**21.846.052**	**20.335.470**	**20.461.880**	**20.280.479**	**20.202.093**

Investeringskrediet	Begroting t/m 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Dakrenovatie gemeentehuis	-1.250.000				
Overig < 500.000	-1.843.948	-306.551	-25.000	-26.000	
Totaal	**-3.093.948**	**-306.551**	**-25.000**	**-26.000**	

GEHONOREERDE PRIORITEITEN

Nr	Omschrijving uitbreiding	2027	2028	2029	2030
1	Doorontwikkeling datagedreven werken	42.546	32.246	37.646	7.646
2	Uitbreiden personele capaciteit met 1 fte ten behoeve van functie Functioneel beheerder Corporate ICT	81.600	81.600		
3	Omzetten tijdelijke formatie Bestuurssecretariaat 0,3 fte van tijdelijk naar structureel	27.200	27.200	27.200	27.200
4	Omzetten tijdelijke formatie arbeidsmarktcommunicatie specialist/recruiter 1 fte van tijdelijk naar structureel	91.700	91.700	91.700	91.700
5	Uitbreiden personele formatie met 0,2 fte ten behoeve van borgen bestaand HR+ontwikkeling nieuw HR beleid	22.556	22.556	22.556	22.556
6	Uitbreiden personele formatie met 2 fte ten behoeve van toezicht+handhaving monumenten	193.200	193.200	193.200	193.200
	Totaal	**458.802**	**448.502**	**372.302**	**342.302**
	Dekking uit reserves	**-124.146**	**-113.846**	**-37.646**	**-7.646**
	Ten laste van budgettaire ruimte	**-334.656**	**-334.656**	**-334.656**	**-334.656**

1. Doorontwikkeling datagedreven werken; een fundamentele manier van werken die bijdraagt aan betere besluitvorming, meer transparantie en een wendbare organisatie.
2. Invoering van nieuwe functie Functioneel beheerder Corparate ICT voor minimaal twee jaar ten behoeve van doorontwikkeling en efficiënt gebruik van corporate applicaties en de inzet van AI.
3. Omzetten van tijdelijke formatie bestuurssecretariaat naar structurele formatie voor structurele ondersteuningswerkzaamheden College van B&W.
4. Omzetten van tijdelijke personele capaciteit in structurele capaciteit op de functie van arbeidsmarktcommunicatie specialist voor de borging van onze positie op de arbeidsmarkt en het actief ondersteunen van leidinggevenden in het recruitment proces.
5. Uitbreiden van personele capaciteit met 0,2 fte om de kwaliteit van bestaand HR-beleid te kunnen borgen en nieuw beleid te ontwikkelen ten behoeve van onze positie als aantrekkelijk en goed werkgever.

6. Uitbreiding van personele capaciteit voor toezicht en handhaving monumenten met 2 fte om de wettelijke taken op het gebied van toezicht en handhaving voor beschermde monumenten op het vereiste basisniveau te kunnen uitvoeren.

Vennootschapsbelasting

Sinds 2016 zijn gemeenten vennootschapsbelasting (Vpb) verschuldigd over winstgevende ondernemingsactiviteiten. Voor Schouwen-Duiveland zijn op basis van de geïnventariseerde resultaten en het overleg met de Belastingdienst alleen de clusters grondbedrijf, afval (opbrengsten uit recyclebare reststromen) en straatparkeren relevant. Voor straatparkeren neemt de gemeente het standpunt in dat sprake is van een vrijgestelde activiteit.

De realisatiecijfers en feitelijke omstandigheden in 2027 bepalen de uiteindelijke belastinglast. Eventueel verschuldigde Vpb wordt toegerekend aan het betreffende cluster. Omdat de resultaten van deze clusters budgettair neutraal worden verwerkt, is de Vpb vooraf moeilijk te ramen en is hiervoor geen bedrag in de begroting opgenomen.

Over de toepassing van de wetgeving, waaronder de toerekening van overhead, bestaat nog enige onzekerheid. Het hiermee samenhangende risico geeft geen aanleiding tot opname in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

WAT MAG HET KOSTEN?

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	-122.896	-	-	-	-	-
Baten	-	-	-	-	-	-
Geraamd totaal lasten en baten	**-122.896**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Stortingen	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Mutaties reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Geraamd resultaat	**-122.896**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Onvoorzien

Voor het opvangen van niet voorziene calamiteiten ramen wij jaarlijks een bedrag in de begroting voor onvoorziene uitgaven. Zaken die ten laste van de post onvoorzien komen, moeten voldoen aan de criteria onvoorzienbaar, onvermijdbaar en onuitstelbaar. De post onvoorzien wordt slechts belast met éénmalige tegenvallers. Structurele financiële knelpunten in de begrotingsuitvoering moeten door inzet van de budgettaire ruimte of op structurele wijze door lastenverlaging of inkomstenverhoging worden opgelost.

In het kader van realistisch ramen hebben we in deze begroting de post onvoorzien, aangezien deze in de praktijk nauwelijks aangewend werd, structureel afgeraamd van € 150.000 naar € 35.000.

WAT MAG HET KOSTEN?

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten	-	-150.109	-35.000	-35.000	-35.000	-35.000
Baten	-	-	-	-	-	-
Geraamd totaal lasten en baten	**-**	**-150.109**	**-35.000**	**-35.000**	**-35.000**	**-35.000**
Stortingen	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Mutaties reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Geraamd resultaat	**-**	**-150.109**	**-35.000**	**-35.000**	**-35.000**	**-35.000**

Paragrafen

Paragraaf 1 Lokale heffingen

1.1 ALGEMEEN

Lokale heffingen zijn een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente. In deze paragraaf geven we inzicht in de opbrengsten uit lokale heffingen, de ontwikkeling van de tarieven en de gevolgen voor de lokale lastendruk. We maken onderscheid tussen heffingen waarvan de opbrengst is bedoeld om specifieke kosten te dekken, zoals de rioolheffing en afvalstoffenheffing, en algemene belastingen, zoals de onroerendezaakbelastingen, toeristenbelasting en forensenbelasting. Deze inkomsten dragen bij aan het voorzieningenniveau en de uitvoering van gemeentelijke taken.

1.2 GEMEENTELIJK BELEID 2027-2030

Uitgangspunt is dat de tarieven voor gemeentelijke belastingen en rechten jaarlijks worden aangepast met de vastgestelde indexering. Voor 2027 bedraagt deze indexering 3,15%. Voor kostendekkende heffingen, zoals de rioolheffing en afvalstoffenheffing, geldt dat de tarieven worden gebaseerd op de geraamde kosten. In het coalitieakkoord 2026 - 2030 is opgenomen dat de gemeente financieel gezond wil blijven en inkomsten en uitgaven meer in evenwicht wil brengen. Dat vraagt om een zorgvuldige afweging van de lokale lastendruk, het gewenste voorzieningenniveau en de financiële positie van de gemeente. Verder wordt in 2026 een nieuw Gemeentelijk rioleringsplan (vGRP) vastgesteld. Welke gevolgen dat heeft voor de tarieven rioolheffingen, was bij het opstellen van deze paragraaf nog niet bekend.

1.3 GERAAMDE INKOMSTEN

Onderstaand overzicht toont de geraamde opbrengsten van de belangrijkste lokale heffingen in meerjarig perspectief. Ter vergelijking zijn ook de meest recente realisatiecijfers en begrotingsramingen opgenomen.

(bedragen x € 1.000)	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Onroerende-zaakbelastingen	11.914	12.339	12.825	13.345	13.836	14.348
Afvalstoffenheffing / Reinigingsrecht	5.355	5.445	5.601	5.785	5.956	6.135
Rioolheffing	7.568	7.713	7.862	8.015	8.171	8.330
Landtoeristenbelasting	9.657	10.253	12.986	13.324	13.626	13.934
Watertoeristenbelasting	316	363	460	472	483	494
Forensenbelasting	4.130	3.999	4.125	4.261	4.386	4.518
Parkeerbelasting	2.815	2.432	2.790	2.882	2.967	3.056
Bedrijfsinvesteringszone (BIZ)	365	135	66	0	0	0
Precariobelasting	107	166	125	129	132	136
Totaal:	**42.227**	**42.845**	**46.840**	**48.213**	**49.557**	**50.951**

1.4 BELEIDSVOORNEMENS PER HEFFING

In 2027 worden de meeste gemeentelijke belastingen en rechten verhoogd met de vastgestelde indexering van 3,15%. Voor de rioolheffingen geldt dat aan de hand van het in 2026 nieuw vast te stellen GRP de tarieven voor 2027 worden bepaald. Omdat deze nog niet bekend zijn, gaan we in deze paragraaf uit van de tarieven voor 2026, geïndexeerd met 1,9% (op basis van het vGRP 2022 – 2026).

In het coalitieakkoord 2026 - 2030 is opgenomen dat de toeristenbelasting wordt verhoogd, waarbij we de sector voor een periode van minimaal vier jaar duidelijkheid geven over de hoogte van de toeristenbelasting. De raad heeft deze verhoging vastgesteld: het tarief toeristen- en watertoeristenbelasting 2027 bedraagt € 2,61 per persoon per overnachting/etmaal, een extra verhoging van € 0,49 ten opzichte van het eerder voorgestelde tarief. Deze extra verhoging blijft tot en met 2030 nominaal ongewijzigd; in die periode indexeren we uitsluitend het basistarief.

De hiermee gerealiseerde extra opbrengst zetten we via de nieuwe bestemmingsreserve "Investeringen Agenda Toerisme" in voor investeringen vanuit de Agenda Toerisme. Deze reserve blijft ook na 2030 bestaan en wordt structureel gevoed met de dan geldende meeropbrengst. Het verloop van de reserve is opgenomen in het overzicht reserves. We werken de spelregels van de reserve nader uit en stemmen met de recreatiesector een investeringsagenda en convenant af.

Daarnaast onderzoeken we in deze raadsperiode of aanvullende maatregelen nodig zijn om inkomsten en uitgaven meer in evenwicht te brengen. Het gaat onder meer om een mogelijke verhoging van de OZB en forensenbelasting en het verruimen van betaald parkeren. Als verhogingen nodig zijn, is het uitgangspunt dat de belastingtarieven van Schouwen-Duiveland onder het Zeeuwse gemiddelde blijven.

Voor de OZB en de forensenbelasting geldt dat de definitieve tarieven mede afhankelijk zijn van de ontwikkeling van de WOZ-waarden. Na afronding van de herwaardering stelt de raad de tarieven definitief vast.

Hieronder een tabel met de ontwikkeling van de belangrijkste belastingtarieven.

Afvalstoffenheffing

Tarieven (in €)	2025	2026	2027
Eenpersoonshuishouden	225,50	230,12	237,37
Meerpersoonshuishouden	286,70	292,58	301,80
Bedrag per lediging van de rolcontainer	7,62	7,78	8,03

Afvalstoffenheffing

Bedrag per aanbieding ondergrondse container	1,89	1,93	1,99

Rioolheffing

Tarieven (in €)	2025	2026	2027
Zakelijk recht (per eigendom)	191,32	194,95	198,66
Gebruiker	73,92	75,32	76,76
+ per m3 boven 200m3	2,59	2,64	2,69

Onroerende-zaakbelastingen

Tarieven (in % van de WOZ-waarde)	2025	2026	2027
Zakelijk recht woningen	0,0948	0,0912	0,0941
Zakelijk recht niet-woningen	0,2442	0,2383	0,2458
Gebruik niet-woningen	0,1966	0,1918	0,1978

Forensenbelasting

Tarieven (in €)	2025	2026	2027
Tarief	0,3024%	0,3086%	0,3183%

(Water)toeristenbelasting

Tarieven (in €)	2025	2026	2027
Per persoon per nacht	2,02	2,06	2,61
Vaste jaar- of seizoenplaats	371,68	379,04	480,24
Voorseizoenarrangement	165,64	168,92	214,02
Naseizoenarrangement	129,28	131,84	167,04
Maandarrangement juni	50,90	51,91	65,77
Maandarrangement september	50,90	51,91	65,77

Vaartuig 4 - 7 meter op vaste ligplaats	65,22	79,10	100,22
Vaartuig 7,01 - 12 meter op vaste ligplaats	98,85	105,47	133,63
Vaartuig langer dan 12 meter op vaste ligplaats	150,21	131,84	167,04

Parkeerbelasting

Tarieven (in €)	2025	2026	2027
Tarief 1	2,85	2,90	3,00
Tarief 2	2,15	2,20	2,30
Bezoekersvergunning	34,60	35,30	36,40

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

De tarieven worden jaarlijks geïndexeerd. Daarnaast wordt, zoals opgenomen in het coalitieakkoord, onderzocht of een aanvullende verhoging nodig is. De definitieve tarieven worden vastgesteld na afronding van de herwaardering van de WOZ-waarden.

Toeristenbelasting

De tarieven voor de toeristenbelasting en watertoeristenbelasting voor 2027 zijn door de raad op 27 augustus 2026 vastgesteld; zie de toelichting hierboven.

Forensenbelasting

Het tarief wordt jaarlijks geïndexeerd. Daarnaast wordt onderzocht of een aanvullende verhoging nodig is. De definitieve tarieven worden vastgesteld na afronding van de herwaardering van de WOZ-waarden.

Parkeerbelasting

Het parkeerbeleid wordt geëvalueerd. Daarbij onderzoeken we of betaald parkeren kan worden verruimd en of parkeertarieven meer kunnen bijdragen aan het reguleren van verkeersstromen en het genereren van inkomsten.

Precariobelasting

Geen bijzonderheden.

Rioolheffing

Voor 2027 gelden de tarieven op basis van het door u in 2026 vast te stellen nieuwe vGRP.

Afvalstoffenheffing / reinigingsrechten

De tarieven worden vastgesteld op basis van kostendekkendheid.

1.5 KOSTENONDERBOUWING HEFFINGEN

Voor rechten en heffingen geldt dat de geraamde opbrengsten niet hoger mogen zijn dan de geraamde kosten. In dit onderdeel geven we per heffing inzicht in de kostendekkendheid. De berekeningen zijn gebaseerd op de geraamde baten, lasten en toe te rekenen kosten, zoals overhead en btw. Het gaat om de volgende heffingen:

- Scheepvaartrechten
- Rioolheffingen
- Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten
- Lijkbezorgingsrechten
- Leges
- Naheffingsaanslag parkeerbelasting

Hierna maken wij per heffing het percentage kostendekkendheid inzichtelijk en geven we een korte tekstuele toelichting.

Scheepvaartrechten

De gemeente beheert verschillende havens. De kosten bestaan vooral uit personeelslasten, onderhoud en kapitaallasten. De opbrengsten bestaan uit scheepvaartrechten en vergoedingen voor nutsvoorzieningen. Privaatrechtelijke baten uit vaste ligplaatsen zijn niet meegenomen in de fiscale kostendekkendheid.

Kostenonderbouwing scheepvaartrechten 2027	**(bedragen x € 1.000)**
Baten	**934**
Lasten taakvelden:	
2.3 Recreatieve havens	597
2.4 Economische havens en waterwegen	432
Netto lasten taakvelden	**1.029**
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	64
Totale lasten	**1.093**
Dekkingspercentage	85%

Rioolheffingen

De rioolheffingen worden kostendekkend geraamd. De tarieven zijn gebaseerd op de geraamde lasten voor riolering, inclusief toe te rekenen kosten en mutaties in de voorziening.

Kostenonderbouwing rioolheffingen 2027	(bedragen x € 1.000)
Opbrengst heffingen	**7.862**
Lasten taakvelden:	
2.1 Verkeer en vervoer	332
6.3 Inkomensregelingen	41
7.2 Riolering	6.583
Netto lasten taakvelden	**6.956**
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	321
BTW	1.267
Dotatie voorziening	-682
Totale lasten	**7.862**
Dekkingspercentage	100%

Afvalstoffenheffing / reinigingsrechten

De afvalstoffenheffing en reinigingsrechten worden kostendekkend geraamd. De lasten en baten voor gemeentereiniging worden budgettair neutraal verwerkt via de voorziening vuilverwerking.

Kostenonderbouwing afvalstoffenheffing 2027	(bedragen x € 1.000)
Opbrengst heffingen	**5.362**
Lasten taakvelden:	
6.3 Inkomensregelingen	93
7.3 Afval	4.331
Netto lasten taakvelden	**4.424**
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	508
BTW	386
Dotatie voorziening	44
Totale lasten	**5.362**
Dekkingspercentage	100%

Kostenonderbouwing reinigingsrechten 2027	(bedragen x € 1.000)
Opbrengst heffingen	**239**
Lasten taakvelden:	
7.3 Afval	190
Netto lasten taakvelden	**190**
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	14
BTW	35
Dotatie voorziening	
Totale lasten	**239**
Dekkingspercentage	100%

Lijkbezorgingsrechten

De kostendekkendheid van de lijkbezorgingsrechten blijft ruim onder de 100%. De tarieven worden jaarlijks aangepast volgens het vastgestelde beleid.

Kostenonderbouwing lijkbezorgingsrechten 2027	(bedragen x € 1.000)
Baten	**622**
Lasten taakvelden:	
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	742
Netto lasten taakvelden	742
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	179
Totale lasten	**921**
Dekkingspercentage	68%

Leges

Voor de leges geldt het uitgangspunt van kostendekkendheid op verordeningsniveau, met een risicomarge van 5%. Binnen de wettelijke kaders wordt kruissubsidiëring toegepast. Voor hoofdstuk 3 van de tarieventabel gelden beperkingen vanwege de Europese dienstenrichtlijn.

Op het moment van opstellen van deze begroting was de definitieve berekening van de kostendekkendheid van de leges nog niet afgerond. Om die reden is de volledige berekening van de kostendekkendheid niet in deze paragraaf opgenomen. De berekening wordt betrokken bij het afzonderlijke voorstel tot vaststelling van de Legesverordening 2027 en de daarbij behorende tarieventabel. In dat voorstel wordt de kostendekkendheid van de leges inzichtelijk gemaakt, inclusief de geraamde baten, de aan de leges toe te rekenen lasten en de gehanteerde uitgangspunten voor de kostentoerekening. Bij de vaststelling van de legestarieven wordt erop toegezien dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden. De definitieve berekening en de daaruit voortvloeiende tarieven worden derhalve aan de gemeenteraad voorgelegd bij het voor 12 december 2026 te agenderen voorstel tot vaststelling van de Legesverordening 2027.

Naheffingsaanslag parkeerbelasting

De kosten van de naheffingsaanslag verhogen wij in principe volgens het voor 2027 geldende wettelijk maximum tarief. Uitgaande van 4.800 op te leggen naheffingsaanslagen in 2027 ramen wij de verwachte inkomsten niet hoger dan de lasten ter zake.

Kostenonderbouwing naheffingsaanslag parkeren 2027	(bedragen x € 1.000)
Opbrengst heffingen	**394**
A. Vaste informatieverwerkingskosten	39
B. Variabele informatiewerkingskosten	0
C. Kosten van afschrijving	183
D. Kosten van interest	26
E. Personeelskosten	139
Opbrengsten taakveld	0
Netto lasten taakveld (2.2)	**387**
Toe te rekenen kosten:	
F. Overhead	7
Netto lasten taakveld (2.2)	**394**
Dekkingspercentage	100%

1.6 VERGELIJKEND OVERZICHT WOONLASTEN

De gemiddelde woonlasten van een eenpersoonshuishouden met een eigen woning:

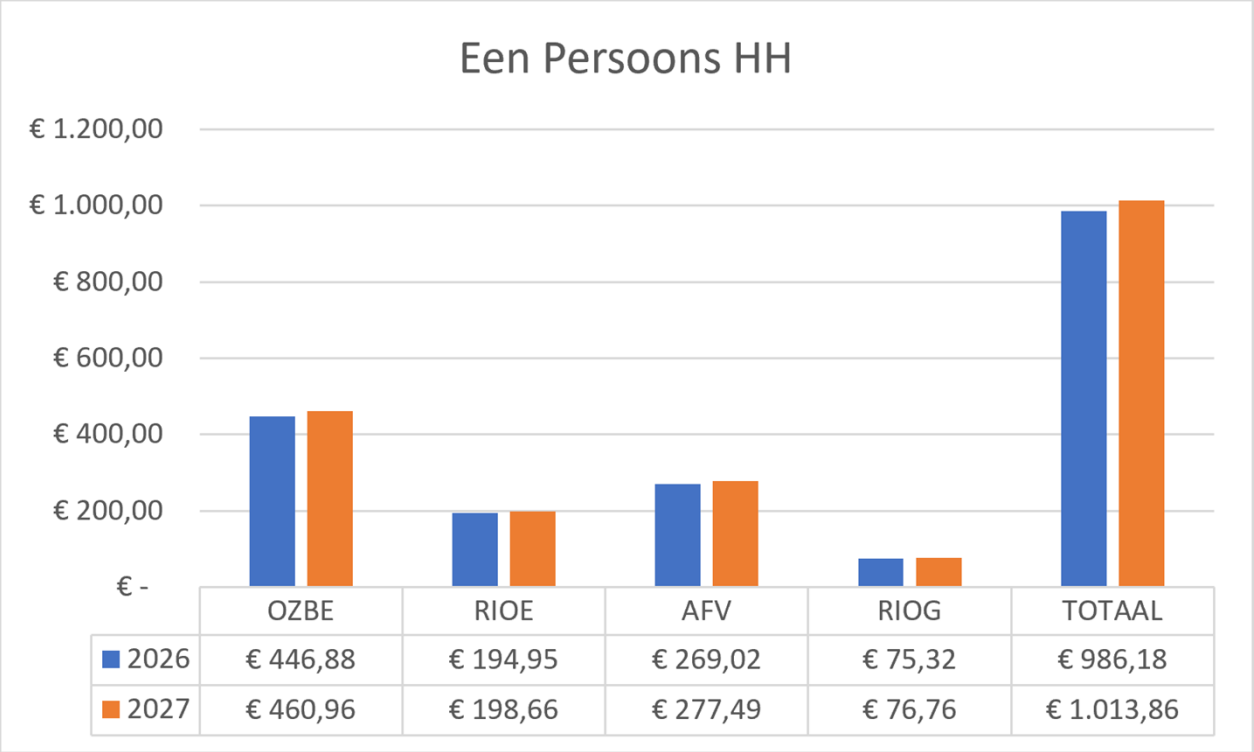

De gemiddelde woonlasten van een meerpersoonshuishouden met een eigen woning:

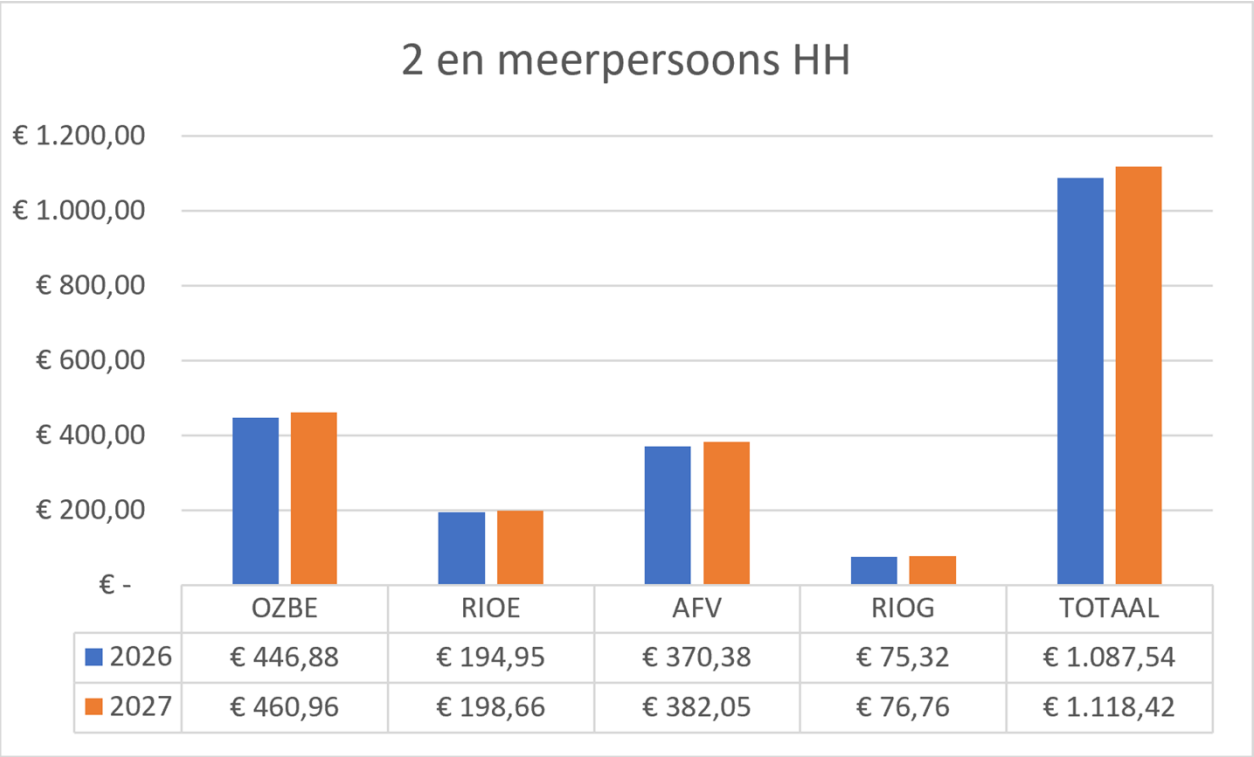

	OZBE	RIOE	AFV	RIOG	TOTAAL
2026	€ 446,88	€ 194,95	€ 370,38	€ 75,32	€ 1.087,54
2027	€ 460,96	€ 198,66	€ 382,05	€ 76,76	€ 1.118,42

De gemiddelde woonlasten van een eenpersoonshuishouden met een huurwoning:

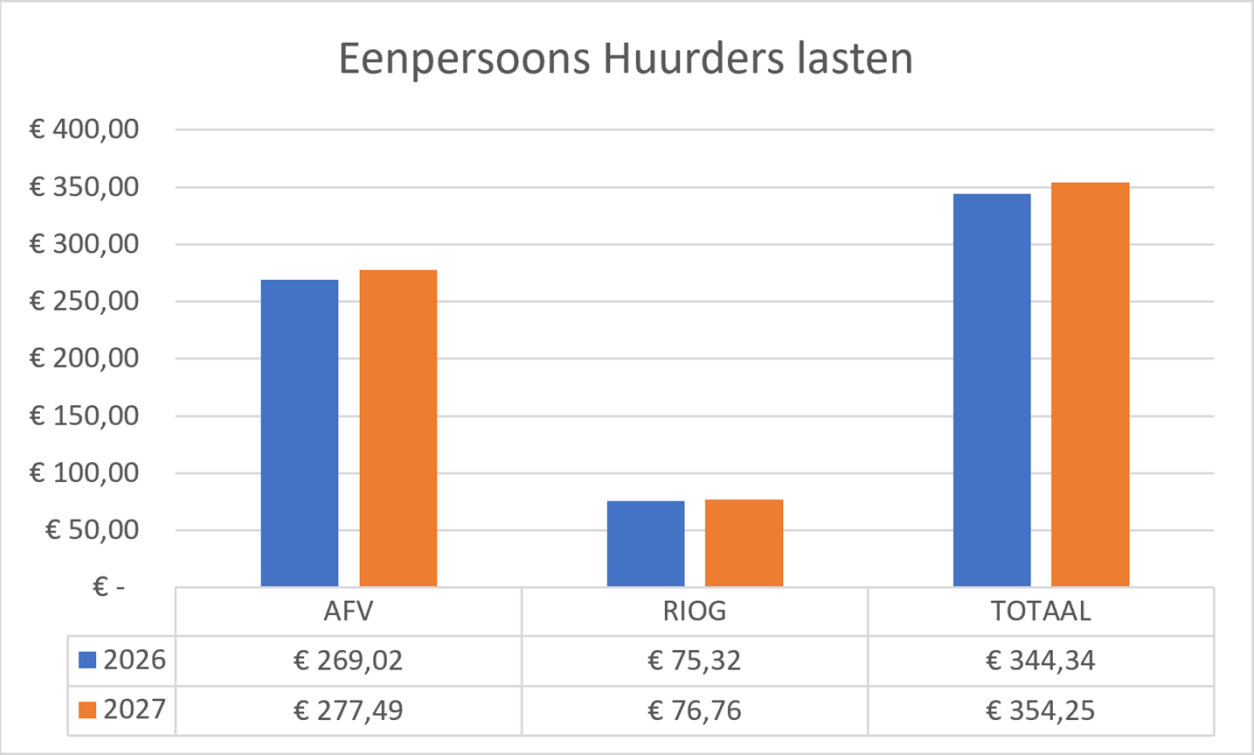

De gemiddelde woonlasten van een meerpersoonshuishoudens met een huurwoning:

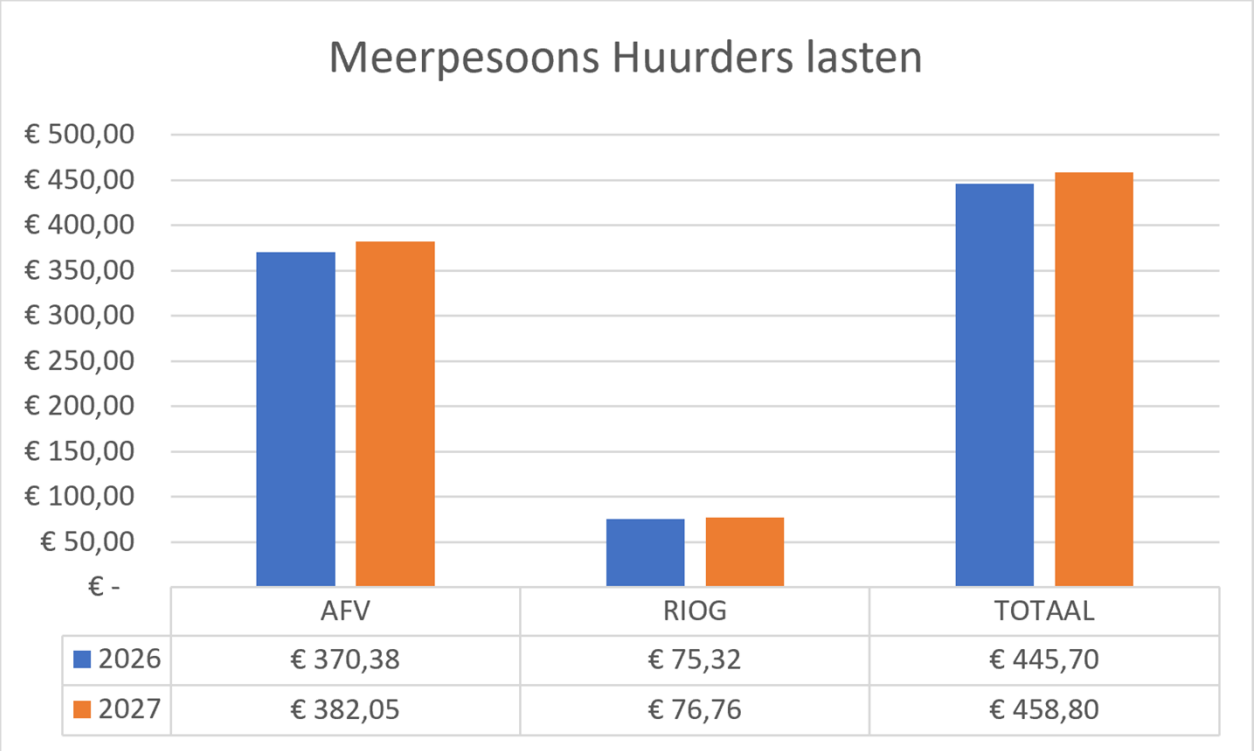

Bovenstaande belastingtarieven zijn op basis van de huidige opbrengsten in deze begroting tot stand gekomen.

1.7 KWIJTSCHELDINGSBELEID

Gemeenten kunnen op grond van de Invorderingswet 1990 kwijtschelding verlenen voor gemeentelijke heffingen. De gemeente verleent kwijtschelding voor de afvalstoffenheffing, met uitzondering van extra aangevraagde containers, en voor het gebruikersdeel van de rioolheffing, met uitzondering van extra waterverbruik.

Alleen natuurlijke personen komen voor kwijtschelding in aanmerking. De kwijtscheldingsnorm bedraagt 100%. Een deel van de aanvragen wordt geautomatiseerd getoetst via de Stichting Inlichtingenbureau. De overige aanvragen worden handmatig beoordeeld.

De uitgaven als gevolg van kwijtschelding zijn meerjarig begroot op € 135.806 per jaar.

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

2.1 BEGRIPPEN, PROVINCIAAL TOEZICHT EN REGELGEVING

De paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing bestaat uit:

- Het gemeentelijke beleid over de weerstandscapaciteit en de risico's;
- Een overzicht van reserves en voorzieningen om risico's af te wenden;
- Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- Een inventarisatie van de risico's.

In deze paragraaf gaan we in op de ontwikkelingen van deze vier punten.

2.2 ONS BELEID

We baseren deze paragraaf op de Kadernota Risicomanagement & Rechtmatigheidsverantwoording 2019-2023 en uitgangspunten uit de begroting.

2.3 VOORZIENING OM RISICO'S AF TE WENDEN

We voorzien risico's in het niet ontvangen van betalingen voor geleverde diensten, belastingen en andere baten of terugbetalingen van uitkeringen voor bijvoorbeeld levensonderhoud. Hiervoor zijn twee financiële voorzieningen gevormd. Op basis van vaste rekenmethodieken wordt de omvang bepaald en gevoed uit de exploitatie.
Verder is er een voorziening gevormd ter dekking van kwantificeerbare financiële risico's binnen de bouwgrondexploitatie.

2.4 ONZE RISICO'S

Een risico is een mogelijke gebeurtenis met een gevolg voor de organisatie. Met behulp van een risicomanagementinformatiesysteem prioriteert, analyseert en beoordeelt de gemeentelijke organisatie risico's op systematische wijze. Op basis van de inventarisatie is een risicoprofiel opgesteld. Het onderstaande overzicht toont de tien grootste financiële risico's en de som van de overige risico's. Onderaan de tabel is het totaalbedrag voor deze overige risico's opgenomen.

Alle voor ons bekende relevante risico's zijn opgetekend. Wij onderzochten wat de beheersmaatregelen zijn en wat vervolgens de restrisico's zijn (impact). De restrisico's zijn qua hoogte gecategoriseerd in vijf rubrieken:
5 > € 500.000

4 € 250.000 - ≤ € 500.000

3 € 100.000 -≤ € 250.000

2 € 25.000 -≤ € 100.000

1 < € 25.000

We hebben ons ook de vraag gesteld hoe vaak kan zich het risico voordoen in een bepaalde periode (kans).

Verwachte frequentie dat het risico zich voordoet	Kans
Risico doet zich minder dan 1 maal per 10 jaar voor	1
Risico doet zich 1 maal per 5-10 jaar voor	2
Risico doet zich 1 maal per 2-5 jaar voor	3
Risico doet zich 1 maal per 1-2 jaar voor	4
Risico doet zich 1 maal per jaar voor	5

Met deze twee parameters is de kans maal impact te berekenen en dus ook de hoogte van de totale risico's dat afgedekt moet worden met eigen vermogen. Om meer inzicht te krijgen in de spreiding van de risico’s naar kans, optreden en gevolg, gebruiken we de risicokaart (zie hieronder). De nummers geven de aantallen risico’s weer die zich in het desbetreffende vak van de risicokaart bevinden. Dit maakt inzichtelijk hoe de risico’s zijn verdeeld over het groene, oranje en rode gebied.

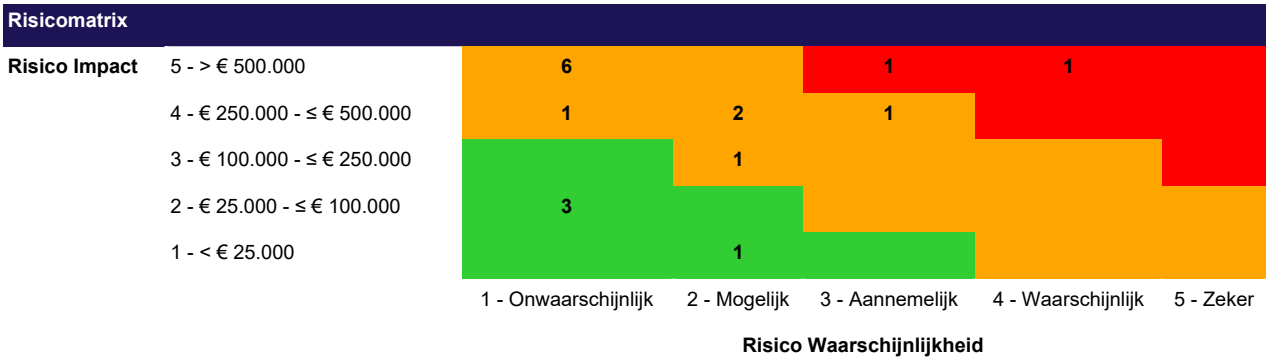

Een risicoscore in het groene gebied vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Risico’s die in het oranje gebied zitten vragen om aandacht. Ze vormen individueel nog geen reëel gevaar voor de continuïteit van de organisatie, maar naarmate de tijd vordert, kan het risico wel een bedreiging gaan vormen. Risico's in het rode gebied hebben door de financiële omvang een grote impact. Door beheersmaatregelen te treffen houden we zoveel als mogelijk grip op de risico's.

	Risico	Waarschijnlijkheid	Financieel gevolg in €	Financieel gevolg weging in €
1	Schadeclaims	nvt	nvt	1.114.000
2	Als gevolg van incidenten zoals branden,wateroverlast, ernstige ongelukken en infectieziekten is de kans dat de economische impact groot is doordat toeristen het eiland mijden en/of onze bedrijvigheid staakt. Als gevolg hiervan bestaat het risico dat de inkomsten van toeristenbelasting en parkeerheffingen dalen en de lasten van sociale uitkeringen in verband langdurige werkloosheid verhogen.	50% - Aannemelijk	2.276.000	1.138.000
3	Als gevolg van het niet betalen van rente en aflossing door woningeigenaren bestaat de kans dat de geldverstrekker ons aanspreekt uit hoofde van de garantstelling, waardoor wij gehouden zijn voor de betaling.	10% - Onwaarschijnlijk	7.860.000	786.000
4	Als gevolg van onvoldoende goede technische en organisatorische maatregelen, bestaat de kans dat een inbreuk op de bescherming van persoonsgegevens (datalek) (risico) ontstaat, waardoor schade onstaat voor de organisatie en betrokkenen.	70% - Waarschijnlijk	850.000	595.000
5	Als gevolg van het instorten/doorzakken van rioolbuizen bestaat de kans dat het riool niet kan doorstromen én schade ontstaat aan de bovengrond (terrein, gebouwen e.d.), waardoor er herstelwerkzaamheden moeten gebeuren aan het riool en verplichting tot schadeherstel.	30% - Mogelijk	1.000.000	300.000
6	Als gevolg van de uitval van ICT, of het door onbevoegden kennisnemen of manipuleren van bepaalde informatie, is het risico dat wij gegevens verliezen.	70% - Waarschijnlijk	400.000	280.000
7	Als gevolg van een ernstige technische storing of falen van fysieke voorzieningen (stroom, koeling, hardware, netwerk) in de on-premise ICT-omgeving, bestaat de kans dat onze primaire processen staken, waar de organisatie waardoor schade ontstaat voor de organisatie en betrokkenen.	50% - Aannemelijk	376.000	188.000
8	Als gevolg van een geavanceerde cyberincident (zoals randsomeware) binnen de gemeentelijke ICT-omgeveving bestaat de kans dat onze primaire processen langdurig uitvallen, waardoor wij die processen niet meer kunnen uitvoeren.	10% - Onwaarschijnlijk	1.500.000	150.000
9	Als gevolg conjunctuurwisselingen bestaat de kans dat opdrachten bij de Zuidhoek wegvallen, waardoor er een omzetverlies volgt met doorlopende kosten. Het gevolg is een negatief bedrijfsresultaat.	10% - Onwaarschijnlijk	1.000.000	100.000
10	Als gevolg van het niet meer hebben van het vertrouwen van de raad bestaat de kans een burgemeester, één of meerdere wethouders of het gehele college moet aftreden, waardoor er een een wachtgeldverplichting ontstaat.	10% - Onwaarschijnlijk	99.000	99.000
11	Rest		2.185.000	336.000
	Totaal			**5.086.000**

Toelichting

Ten opzichte van de meest recente risico-inventarisatie (jaarrekening 2025) is de totale impact van de financiële risico's gestegen met € 0,7 miljoen.

Als alle risico's zich gelijktijdig in hun volle omvang zouden voordoen zou een nadeel optreden van € 5,1 miljoen. Het reserveren van een dergelijk groot bedrag als buffer voor alle risico's is echter ongewenst, omdat het niet waarschijnlijk is dat alle risico's zich gelijktijdig voordoen en in hun maximale omvang voordoen. Daarom is op basis van de ingevoerde risico's een extra weging gedaan op 90%. Het resultaat is dat met een benodigde weerstandscapaciteit van € 4,6 miljoen het voor 90% zeker is dat alle risico's die in 2027-2030 zouden kunnen optreden kunnen worden afgedekt. De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald door alle risico's waarvoor geen of onvoldoende beheersmaatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

2.5 BESCHIKBARE WEERSTANDSCAPACITEIT

De beschikbare weerstandscapaciteit is de verzamelterm van alle middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om financiële tegenvallers te dekken. Het gaat om buffers in het eigen vermogen respectievelijk in de exploitatie. Buffers die we vrij kunnen maken dan wel beschikbaar laten komen om niet-begrote kosten die substantieel zijn te dekken, zonder dat dit gevolgen heeft voor het beleid en de uitvoering van taken.

De weerstandscapaciteit is eind 2027 als volgt:

Weerstandscapaciteit	Bedragen in €
Resterende belastingcapaciteit:	
· Onroerende-zaakbelastingen	3.816.000
· (Water)toeristenbelasting	p.m.
· Forensenbelasting	p.m.
· Lijkbezorgingsrechten	299.000
· Parkeerbelasting	p.m.
· Scheepvaartrechten	159.000
· Leges	0
Totale resterende belastingcapaciteit	*4.274.000*
Vrij aanwendbare reserves:	
· Algemene reserve	15.510.000
· Uitvoering strategische visie	21.828.000
· Algemene reserve De Zuidhoek	408.000
· Egalisatiereserve algemene uitkering	1.956.000
· Algemene reserve Ontwikkelingsbedrijf	3.548.000
· Kabels en leidingen	249.000
· GBE Aqua	12.798.000
Totaal weerstandscapaciteit vermogen	*56.297.000*
Totale weerstandscapaciteit	**60.571.000**

Toelichting weerstandscapaciteit

Resterende belastingcapaciteit

Belastingcapaciteit is de ruimte om de belastingen en heffingen te verhogen of in te voeren. Voor de heffingen gelden regels: de tarieven mogen maximaal kostendekkend zijn.

Voor de (water-)toeristenbelasting en forensenbelasting gelden geen maximum- of normtarieven. Voor de overige heffingen verwijzen wij u naar de Paragraaf lokale heffingen, onderdeel 1.5 (Kostenonderbouwing heffingen).

2.6 WEERSTANDSVERMOGEN

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, moet de relatie worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij horende benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{60.571.000}{4.577.000} = 13,2$$

Wij streven een weerstandsvermogen na dat tenminste ruim voldoende is. Dit vereist een ratio weerstandsvermogen dat gelijk is aan of hoger is dan 1,5.

2.7 RATIO'S EN KENGETALLEN

Deze paragraaf bevat op basis van wettelijke verantwoordingsregels de eerste vijf financiële kengetallen. Het zesde kengetal is geen verplicht kengetal, maar vloeit voort uit de eigen Kadernota risicomanagement. De kengetallen geven inzicht in de financiële positie van de gemeente.

Kengetallen	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
1a Netto schuldquote	23,6%	37,1%	46,9%	60,1%	72,0%	80,4%
1b Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	18,2%	31,1%	40,7%	53,5%	65,4%	73,9%
2 Solvabiliteitsratio	40,9%	40,7%	43,2%	41,0%	38,6%	37,1%
3 Structurele exploitatieruimte	3,9%	0,4%	2,6%	1,7%	0,8%	0,8%
4 Grondexploitatie	0,0%	-1,2%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
5 Belastingcapaciteit	109,3%	103,6%	102,4%	102,0%	101,8%	101,5%
6 Weerstandsratio	17,6	18,0	13,2	13,2	13,2	13,2

Beoordeling van de kengetallen

In de tabel hieronder is te zien welke waarden bij welke categorie (A, B of C) behoren, waarbij categorie A het meest financieel gezond is en categorie C het minst.

Kengetal	Waarde kengetal Categorie A	Waarde kengetal Categorie B	Waarde kengetal Categorie C
1. Netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%
2. Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
3. Structurele exploitatieruimte	Begroting èn meerjarenbegroting	Begroting of meerjarenbegroting	Begroting en meerjarenbegroting
	> 0%	> 0%	< 0%
4. Grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
5. Belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%
6. Weerstandsratio	>1,5	<1,5	<1,5

In de Kadernota Risicomanagement heeft de raad voor de bepaling van de financiële gezondheid van onze gemeenten de volgende kaders vastgelegd:

Onze gemeente is financieel gezond als:
- Kengetal structurele exploitatieruimte (meerjaren-)begroting in categorie A zit, en
- Drie van de overige kengetallen zitten in categorie A, of
- Twee kengetallen zitten in categorie A en twee in categorie B.

Onze gemeente is matig financieel gezond als:
- Drie kengetallen in categorie A gecombineerd met structurele exploitatieruimte (begroting en meerjarenraming) en weerstandsvermogen beide in B of
- Drie kengetallen zitten in categorie B of
- Eén kengetal in categorie B en één in categorie C.

Onze gemeente is financieel ongezond als:
- Twee of meer kengetallen zitten in categorie C.

De volgende tabel geeft weer in welke categorie onze kengetallen vallen:

Kengetallen	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Netto schuldquote	A	A	A	A	A	A
Solvabiliteitsratio	B	B	B	B	B	B
Structurele exploitatieruimte	A	A	A	A	A	A
Grondexploitatie	A	A	A	A	A	A
Belastingcapaciteit	C	B	B	B	B	B
Weerstandsratio	A	A	A	A	A	A

2.8 CONCLUSIES

Financiële situatie van de gemeente

De gemeente Schouwen-Duiveland kijkt goed naar haar financiële reserves en de mogelijke risico's. Op dit moment is er genoeg geld om onverwachte kosten op te vangen. De verhouding tussen de risico's en het reservegeld is namelijk goed.

De gemeente op dit moment 'financieel gezond'.

Zorgen over personeel en materialen

Er zijn ook andere dingen die het werk van de gemeente lastiger maken. Het is bijvoorbeeld moeilijk om aan voldoende personeel en grondstoffen te komen. Ook stijgen de prijzen van bijvoorbeeld olie door de onrust in en rond Iran. Dit alles maakt het moeilijker om onze plannen uit te voeren.

Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen

3.1 OVERZICHT BEHEERPLANNEN

Onderstaand overzicht geeft een beeld van de wijze waarop onze kapitaalgoederen zijn ondergebracht in beheerplannen en zijn vertaald in de begroting. Bij de kolom achterstallig onderhoud is aangegeven of in deze beleidsdocumenten een achterstand is gerapporteerd.

Beheerplannen/MJOP	Door de raad vastgesteld	Looptijd (t/m)	Financiële vertaling in de begroting	Achterstallig onderhoud
Wegen	2023	2027	Ja	Ja
Riolering	2026	2032	Ja	Nee
Groen	2024	2028	Ja	Nee
Speeltoestellen	2026	2031	Ja	Nee
Gebouwen	2026	2033	Ja	Nee
Openbare verlichting	2024	2029	Ja	Nee
Kunstwerken en overige elementen	2025	2030	Ja	Nee
Havens en waterwegen	2019	2028	Ja	Nee
Baggerbeheerplan	2024	2035	Ja	Nee
Onderhoud glooiingen	2024	2034	Ja	Nee

Samenvatting

De fysieke leefomgeving is continue in beweging en veranderingen kunnen soms snel gaan. Om hier op in te kunnen spelen is samenwerken essentieel. Met dat in ons achterhoofd leggen we de focus op integrale processen. Zowel binnen als buiten het ingenieursbureau is het belangrijk om alert te blijven in de onderlinge samenwerking. Dat resulteert in de zogenaamde wijkgerichte of kerngerichte aanpak in de openbare ruimte, waarin per gebied of kern alle aspecten van ondergrondse en bovengrondse infrastructuur, waterbeheer, groenbeheer tot en met klimaatadaptieve maatregelen een plaats hebben. Ook hergebruik van materiaal voor een meer duurzame en circulaire inzet bij restauratie of aanleg maakt hier onderdeel van uit.

De integrale aanpak zorgt voor een toekomstbestendige en meest kosteneffectieve buitenruimte. Dit resulteert in beheer- en beleidsplannen waarin we breder kijken naar ons areaal en waar we andere beleidsvelden raken de integraliteit bewaken.

We werken al samen met dertien Zeeuwse gemeenten en met nutsbedrijven, maar we gaan de samenwerking verder intensiveren. Dit om de overlast voor burgers bij het aanleggen van kabels en leidingen zo veel mogelijk te beperken (doel is een straat zo min mogelijk open te breken). De afspraken zijn overeengekomen in AZON (Afstemming Zeeuwse Overheden en Nutsbedrijven). Het resultaat van deze afspraken moet zorgdragen voor een betere afstemming bij uitvoeringsprojecten in de openbare ruimte.

De nutsbedrijven hebben vanuit de samenwerking AZON voorgesteld om kern- of wijkgericht te gaan werken. Invulling geven aan de grote opgaves aan de ondergrondse infra is alleen mogelijk wanneer een totaal plan per wijk of kern wordt opgesteld. Hiermee sluiten we ook aan op de programmalijn 3 van de Samenwerking afvalwaterketen Zeeland (SAZ+) van Toekomstbestendige Openbare Ruimte. Schouwen-Duiveland is ambtelijk trekker van deze programmalijn. De doelstelling is om faalkansen te verkleinen, efficiënt te werken in de uitvoering in de openbare ruimte en een integrale aanpak.

Onze aandacht blijft gevestigd op het op orde krijgen en houden van de areaalgegevens. We werken steeds meer datagestuurd en cruciaal is dan uiteraard accurate data. Ook dit vertaalt zich naar nog hogere kostenefficiëntie.

Beheerplannen/MJOP's
De volgende beheerplannen/MJOP's worden herzien;

- In 2026 ronden we de herijking van de meerjarige onderhoudsprogramma's (MJOP's) af voor onze gemeentelijke gebouwen, zodat deze weer actueel zijn. Hierin nemen we verduurzamingsopgave mee.
- In 2026 ronden we het Gemeentelijk Rioleringsplan af voor de periode 2027 - 2031
- Eind 2026 / begin 2027 ronden we het Speelruimte- & Beweegparkenbeleid af

Al met al zijn er genoeg uitdagingen waar we gezamenlijk onze schouders onder moeten zetten om zo te voldoen aan de klimaatdoelstellingen en een bijdrage te leveren aan het verantwoord doorgeven van onze gemeente aan de volgende generatie.

3.2 WEGEN

Algemeen

Het beheer van het gemeentelijke wegennet is een dynamisch proces tussen strategisch beheer en operationeel beheer. Strategisch beheer richten we op lange termijn onderhoud en de afstemming van middelen, terwijl we operationeel beheer richten op uitvoering en monitoring van jaarlijks onderhoud. Beide processen worden de komende jaren geoptimaliseerd om te zorgen voor een effectief en toekomstbestendig wegbeheer.

Kwaliteit

Met een tweejaarlijkse wegeninspectie en bijbehorende maatregeltoets houden we de toestand en kwaliteit van onze wegen in het oog. Het proces voor het inspecteren en bepalen van de maatregelen is in afgelopen periode sterk verbeterd en zetten we door naar de komende periode. Hierdoor zijn de geplande maatregelen verder vooruit te plannen en kan de afstemming met de andere beheersassets op de juiste wijze goed worden gelegd.

Financiën

In het beheer- en beleidsplan wegen 2023-2027 is ervoor gekozen om voornamelijk met exploitatiebudgetten te werken. Herinrichtingsprojecten verwerken we via integrale afweging bij de begroting of bieden we aan via separate voorstellen.

Voorziening achterstallig onderhoud wegen

Bij de jaarrekening 2022 hebben we een voorziening achterstallig onderhoud wegen gevormd ter hoogte van € 375.000. De verwachte uitgaven van de voorziening waren gepland in 2023 en 2024. Door langere benodigde voorbereidingstijden is het niet gelukt om deze voorziening in te zetten om de achterstand in te lopen. Hierdoor is de planning bijgesteld om de achterstand weg te werken in 2026.

Risico’s

Er blijft altijd een risico dat door niet tijdig gesignaleerde gebreken aan de weg schade of ongevallen kunnen ontstaan. Dit neemt naar verwachting toe als gevolg van klimaatverandering. Door klimaatverandering ontstaan er hevigere regenbuien en langere periodes van droogte die de kwaliteit van de wegen aantasten. Het risico op schade en ongevallen door gebreken aan de verhardingen ondervangen we zoveel mogelijk door het uitvoeren van weginspecties, waarbij schadebeelden worden vastgelegd. Gebreken van ernstige aard verhelpen we uiteraard direct.

3.3 RIOLERING

Algemeen

Aandacht voor water hoort bij het inrichten van de fysieke leefomgeving en het borgen daarvan draagt bij aan de gezondheid van de inwoners van Schouwen-Duiveland. De zorgplicht voor stedelijk afvalwater is een gemeentelijke taak, vastgelegd in artikel 2.16, lid 1 van de Omgevingswet (voorheen de Wet milieubeheer). Vanuit de Wet milieubeheer lag de verplichting voor gemeenten om een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) op te stellen, waarin zij hun beleid voor de rioleringszorg vaststellen. Voor de gemeente Schouwen-Duiveland is deze in 2022 opgesteld voor de periode 2022 tot en met 2026. In dit GRP beschrijft de gemeente hoe ze van 2022 t/m 2026 invulling geeft aan haar watertaken en een onderbouwing van de rioolheffing. Hierbij is ook een doorkijk gemaakt naar toekomstige jaren. Het nieuwe GRP, voor de periode 2027 - 2031 leggen we in het vierde kwartaal 2026 separaat aan u voor.

Financiën

Voorziening groot onderhoud riolering

Binnen de voorziening groot onderhoud riolering zijn vanuit het huidige GRP voor de begrotingsjaren 2027 tot en met 2030 de volgende mutaties geraamd:

Bedragen in €	2027	2028	2029	2030
Toevoeging	539.504	550.024	550.024	550.024
Geraamde lasten binnen voorziening	789.181	702.249	578.689	578.689

Deze voorziening is bedoeld voor het relinen van riolering. In het separaat aan u voor te leggen nieuwe GRP actualiseren we de benodigde uitgaven voor de begrotingsperiode en beoordelen we ook de benodigde toevoeging. Hierbij betrekken we ook de stand van de voorziening.

Voorziening riool vervangingsinvesteringen

Binnen de voorziening vervangingsinvesteringen riolering zijn vanuit het huidige GRP voor de begrotingsjaren 2027 tot en met 2030 de volgende mutaties geraamd:

Bedragen in €	2027	2028	2029	2030
Toevoeging	3.428.760	3.495.621	3.495.621	3.495.621
Geraamde lasten binnen voorziening	3.182.147	2.453.392	2.490.097	3.790.411

In het separaat aan u voor te leggen nieuwe GRP actualiseren we de benodigde uitgaven voor de begrotingsperiode en beoordelen we bovendien de benodigde toevoeging. Hierbij betrekken we ook de stand van de voorziening.

De verwachting is dat we in de komende begrotingsperiode meer projecten kunnen oppakken dan in de afgelopen jaren.

3.4 GROEN EN SPEELTOESTELLEN

Algemeen

Groen is geen luxe of alleen decoratie en aankleding maar bittere noodzaak. We moeten veel meer in functie van bomen en groen gaan denken, zoals schaduw, koeling, waterbuffering en biodiversiteit. Concreet betekent dit inheemse bomen kiezen en het aanplanten van beplanting die een bijdrage leveren aan insecten, bijen en hommels. In het algemeen worden vaak de negatieve kanten belicht van bomen en zijn mensen nog te weinig bewust van de voordelen. Bomen zijn de “airco’s” van de omgeving maar ook de “parasols”. Groen geeft beleving van de seizoenen, draagt bij aan de gezondheid van mensen en geeft verkoeling en zorgt voor plekken met sociale ontmoeting. Ook speelt vaak nog het “netheidssyndroom”. Voor de natuur mag het best wat rommeliger zijn wat bijdraagt aan soortenrijkdom. Uiteraard vergt dat uitleg en maatwerk aan bestuurders en inwoners. Daarnaast is de Europese Natuurherstel sinds 2024 van kracht. Voor stedelijk geldt de volgende regel: Het tegengaan van nettoverlies aan stedelijk groen en het vergroten van boombedekking in dorpen. Dit houdt concreet in dat vanaf 2026 de boomkroonbedekking niet meer mag afnemen, en ná 2030 moet deze aantoonbaar stijgen. Hierbij kan de richtlijn 3-30-300 ons als gemeente helpen en deze norm verder te implementeren. De regel houdt in dat we vanuit elk huis: 3 grote bomen zien, 30% kroonbedekking in de buurt en op maximaal 300 meter een groter groengebied bereikbaar is. De ambities en kansen zijn vastgesteld in het groenbeleidsplan die we de komende jaren waar moeten maken.

Kwaliteit

Iedere maand wordt er een uitgebreide meting gedaan naar de kwaliteit van de openbare ruimte. Voor het openbaar groen betekent dit, dat we het onderhoud in centra op kwaliteitsniveau A uitvoeren (volgens de CROW-kwaliteitscatalogus). In de woon- en verblijfsgebieden hanteren we kwaliteitsniveau B. Over het algemeen wordt het ambitieniveau gehaald. Dit geldt voor ons eigen uitvoeringsbedrijf / de aannemerscombinatie Trots en de Zuidhoek. Uiteraard moeten we alle partijen scherp houden en aanspreken als de kwaliteit niet wordt behaald. De uitdaging is wel steeds om vakmensen aan te nemen en de langdurige droogteperiodes in de zomer. Dat geldt niet alleen voor nieuw aangeplant groen maar ook voor bestaand groen. En dat ook nog voldoende zoet water kunnen vinden om in de waterbehoefte te kunnen voorzien.

Financiën

Met het vaststellen van het nieuwe groenbeleidsplan zijn de onderhouds- en vervangingsbudgetten goed verankerd. Vanwege de switch in het maaibeleid (meer maairondes) halverwege het seizoen geeft dit wel financiële gevolgen. Hierbij is het uitgangspunt om die binnen de bestaande budgetten op te vangen.

Het speelruimtebeleid wordt in 2026 vernieuwd, maar de besluitvorming hierover vindt begin 2027 plaats en daardoor te laat om te verwerken in de begroting 2027.

Voor 2027 zijn wel al middelen nodig om de meest urgente werkzaamheden uit te voeren.
Het gaat hierbij om knelpunten in veiligheid en kwaliteit. Hiervoor is naar verwachting € 100.000 nodig om noodzakelijke vervanging uit te voeren. Daarnaast is voor de vernieuwing van drie speelterreinen in 2027 een bedrag van € 150.000 nodig. De selectie van deze terreinen is gebaseerd op de huidige staat van het areaal, signalen uit inspecties en beheer en de reguliere vervangingsopgave, waarbij locaties met de hoogste urgentie en kwaliteitsachterstand als eerste worden aangepakt.

Deze kosten opgenomen op de lijst te honoreren prioriteiten bij deze begroting.

De financiële consequenties na 2027 worden meegenomen bij de besluitvorming over het nieuwe speelruimteplan.

Binnen de voorziening speelruimtes zijn voor de begrotingsjaren vanuit het huidige plan de volgende mutaties geraamd:

Bedragen in €	2027	2028	2029	2030
Toevoeging	111.290	111.290	111.290	111.290
Geraamde lasten binnen voorziening	123.508	123.508	123.508	114.908

Dit zijn dus mutaties op basis van het vastgestelde beleid tot en met 2026.

Risico’s

Risico’s in de openbare ruimte bestaan hoofdzakelijk uit aansprakelijkheid bij schade door gebreken aan elementen of objecten. Van belang is dat de gemeente voldoet aan haar wettelijke zorgplicht. Om hieraan te voldoen, inspecteren we de speeltoestellen en inspecteren we de bomen (BVC). Door het uitvoeren van inspecties en keuringen en het nemen van adequate maatregelen blijven de risico’s beperkt.

3.5 GEBOUWEN

Algemeen

Wij bezitten een relatief groot aantal gebouwen. Deze gebouwen moeten op een adequate manier worden beheerd, geëxploiteerd en onderhouden. Het onderdeel Centrale Beheersorganisatie Gebouwen (CBG), onderdeel van het ingenieursbureau, is hiervoor verantwoordelijk. Voor het onderhoud werken we met een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) per gebouw. Deze onderhoudsplanning gaan wij in 2026 actualiseren.

Kwaliteit

De raad bepaalde met het vaststellen van de meerjarige onderhoudsplanning 2019-2028 het kwaliteitsniveau van het uit te voeren onderhoud. Het uitgangspunt hierbij is vervanging van het bestaande, sober en doelmatig. Dit houdt in dat we per gebouw bekijken welke onderhoudsactiviteiten uitgevoerd moeten worden om het huidige gebruik ongehinderd voortgang te laten vinden en geen achterstallig onderhoud te laten ontstaan. Uiteraard doen we dat binnen deze kaders zo duurzaam mogelijk. Bij geplande vervangingen kijken we naar de meest duurzame en energiezuinige oplossing die binnen de beschikbare financiële middelen mogelijk is. Ook voeren we zo veel mogelijk gecombineerd uit door onderdelen door te schuiven of juist naar voren te halen.

Financiën

Binnen de voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen zijn vanuit de huidige onderhoudsplanning (2019-2028) voor de begrotingsjaren 2027 tot en met 2030 de volgende mutaties geraamd:

Bedragen in €	2027	2028	2029	2030
Toevoeging	446.724	436.575	445.554	445.554
Geraamde lasten binnen voorziening	613.765	613.765	613.765	613.765

Binnen de voorziening onderhoud gebouwen Reiniging zijn voor de begrotingsjaren de volgende mutaties geraamd:

Bedragen in €	2027	2028	2029	2030
Toevoeging	32.111	32.111	32.111	32.111
Geraamde lasten binnen voorziening	15.367	15.367	15.367	15.367

De onderhoudsvoorziening gemeentelijke gebouwen laat, vanuit de begroting 2026, een negatief saldo zien op 1 januari 2027. Dit komt omdat de jaarschijf 2026 er te hoog inzit. Op basis van de meest actuele gegeven stellen we de lasten in 2026 en 2027 neerwaarts bij in de financiële rapportage 2026. De voorziening is dan tot en met eind 2027 weer toereikend. In het nieuw op te stellen plan beoordelen we de benodigde toevoeging voor de periode na 2027.

Risico's

In afwachting van plannen voor toekomstig gebruik voeren we voor sommige gebouwen alleen het hoogstnoodzakelijke onderhoud uit. Niets doen verhoogt het risico op achterstallig onderhoud en een verpauperd uiterlijk. Dit kan vandalisme in de hand werken.

3.6 OPENBARE VERLICHTING

Algemeen

Voor de periode 2024 tot en met 2033 hanteren we een beheerplan voor de openbare verlichting. Dit draagt bij aan het behalen van doelstellingen, bijvoorbeeld energiebesparing en lichthinder. Gekozen is voor het scenario "Optimaal en Duurzaam", dat een evenwicht biedt tussen kwaliteit, duurzaamheid en financiële haalbaarheid.

Kwaliteit

In de periode 2026-2029 gaat het vervangen van de armaturen naar LED door en is aan het einde van de periode het minimaal 95% van de armaturen vervangen of aangepast. Ook zijn meer gebieden voorzien van verlichting met de juiste kleurtemperatuur en kleurweergave, waardoor zowel het veiligheidsgevoel van inwoners als de beleving van toeristische gebieden zal zijn verbeterd. Daarnaast moet er een duidelijke afname merkbaar zijn van lichthinder en lichtvervuiling.

Financiën

Conform het beleidsplan Openbare Verlichting verantwoorden we alle lasten op het gebied van openbare verlichting op exploitatiebudgetten.

Risico's

De belangrijkste risico's die invloed hebben zijn sterk wisselende energieprijzen, snelle technologische ontwikkelingen rond slimme verlichting, strengere natuurwetgeving en operationele storingen of onderhoudspieken. Voor 2027 verwachten we dat energieprijzen nog steeds schommelen maar minder zwaar drukken door de inzet van led en dimregimes. Bij de uitvoering van het beleid evalueren en beoordelen we op de effecten uit deze risico's en of bijsturen in het proces nodig of wenselijk is.

3.7 KUNSTWERKEN EN OVERIGE ELEMENTEN

Algemeen

Voor het beheer van objecten zoals onder meer beweegbare- en vaste bruggen, duikers en muren is het beheerplan Civiele Kunstwerken en Inrichtingselementen opgesteld. Het plan is gestart in 2026 en loopt tot en met 2030 en geeft richting aan onderhoud en vervanging dat van toepassing is op dit type fysieke assets. Het doel is de veiligheid, functionaliteit en leefbaarheid van de openbare ruimte te waarborgen, met oog voor duurzaamheid en kostenbeheersing.

Kwaliteit

We streven ernaar dat de objecten veilig, betrouwbaar en functioneel ingezet worden. Voor het grootste deel van de objecten werken we met beeldkwaliteit B als basisniveau. Bij bijzondere locaties, zoals dorpscentra en toeristische plekken, houden we kwaliteitsniveau A aan. De kwaliteit wordt geborgd door periodieke inspecties en monitoring, zodat we tijdig onderhoud kunnen uitvoeren.

Financiën

De financiële consequenties van het beheerplan zijn vanaf de begroting 2026 meerjarig in de begroting verwerkt. We rapporteren hierover via de reguliere PenC cyclus (bij bestuursrapportages, financiële rapportages en de jaarrekening).

Risico's

De voornaamste risico's zijn onverwachte gebreken bij oudere kunstwerken, stijgende materiaal- en energieprijzen en vertragingen door schaarste op de aannemersmarkt. Daarnaast kunnen strengere wet- en regelgeving zorgen voor aanvullende maatregelen en kosten. We verwachten dat deze risico's beheersbaar zijn dankzij tijdige inspecties en het reserveren van voldoende middelen in de begroting. We houden nadrukkelijk rekening met deze risico's, zodat we waar nodig kunnen bijsturen.

3.8 HAVENS EN WATERWEGEN (ONDERHOUD EN BAGGEREN)

Algemeen

<u>Regulier onderhoud</u>

Het reguliere onderhoud in de havens van de gemeente voeren wij uit samen met onze partner Van der Straaten. Hierbij hanteren wij het uitgangspunt én de resultaatafspraak: schoon, heel en veilig.

- Schoon: kades, steigers en voorzieningen zijn vrij van vuil en afval.
- Heel: objecten en installaties verkeren in goede staat en functioneren naar behoren.
- Veilig: de havenomgeving is veilig voor gebruikers, bezoekers en personeel.

Het dagelijks beheer van de havens berust bij de gemeentelijke havenmeesters.

Projectmatig onderhoud

Naast het reguliere onderhoud voeren wij projectmatig onderhoud uit op basis van een meerjarenonderhoudsplanning (MJOP).

- Grote of specialistische werkzaamheden, zoals vervanging of renovatie van havenfaciliteiten, plannen we tijdig in.
- Deze werkzaamheden zijn gericht op het duurzaam in stand houden en verbeteren van de havens.

Glooiingen

Het Plan Van Aanpak Glooiingen behelst een uitvoeringsplanning voor 26 glooiingen in de havens van Schouwen-Duiveland voor de periode 2024 - 2034. Het plan bestaat uit locatiespecifieke hersteladviezen voor zes havenlocaties, inclusief een koppeling aan beleids- en ontwikkelplannen. De uitvoeringsplanning is opgesteld door het cluster Beheer, waarbij de prioriteiten uit het onderzoek zijn getoetst aan vastgesteld beleid en afgestemd op korte- en langetermijnontwikkelingen.

Baggeren

De gemeente is verantwoordelijk voor het op diepte houden van de vaarwegen, ligplaatsen en havenbekkens binnen haar beheergebied. Om deze verantwoordelijkheid gestructureerd en doelmatig uit te voeren, beschikken we over een baggerbeheerplan en uitvoeringsplanning voor de periode 2024 - 2035.

Door periodiek te baggeren volgens het plan zorgen we ervoor dat scheepvaart, recreatie en economische activiteiten in de havens en vaarwegen veilig en duurzaam kunnen plaatsvinden.

Financiën

Havens

In 2019 stelde de raad het investeringsplan vast en stelde investeringskredieten beschikbaar voor een periode van tien jaar. Mochten hier wijzigingen in plaatsvinden verwerken we dit in de komende financiële rapportages.

Baggeren

Binnen de voorziening baggerbeheerplan zijn voor de begrotingsjaren zowel stortingen als uitgaven begroot. Vanuit het oorspronkelijke plan staat echter pas in 2031 het volgende baggerwerk op de planning. Wel is het zo dat we voor de monding Brouwershaven wellicht in 2027 nog werkzaamheden moeten verrichten. Dit is afhankelijk van de inspectie die we in het najaar 2026 uitvoeren. De actualisatie van de jaarschijven (geplande uitgaven) verwerken we via de financiële rapportage 2026.

Glooiingen

We zijn bezig met de voorbereiding van de aanbesteding van de eerste locaties. de verwachting is dat we in 2027 de eerste locaties gaan uitvoeren. Bij de komende financiële rapportages ramen we dan de desbetreffende kredieten. De dekking van de kapitaallasten hiervan is al geregeld in het besluit kostendekkendheid havens van maart 2024.

Bedragen in €	2027	2028	2029	2030
Toevoeging	226.100	226.100	226.100	226.100
Geraamde lasten binnen voorziening	247.503	247.503	247.503	247.503

De voorziening is meerjarig toereikend. De actualisatie van de stortingen heeft plaatsgevonden via het advies Kostendekkendheid havens waarmee de raad in maart 2024 deels heeft ingestemd. Zoals hiervoor al gemeld actualiseren we de uitgaven in de jaarschijven bij de financiële rapportage 2026.

Risico's

Er blijft altijd een klein risico dat door niet tijdig gesignaleerde gebreken in de havens schades of ongevallen kunnen ontstaan. Het risico op schades en ongevallen door gebreken in de havens ondervangen we zoveel mogelijk door controle van de havenmeesters en schouwronde door aannemer op eventuele calamiteiten.

3.9 CONCLUSIE

We zijn gestart met meer integraal werken in de openbare ruimte. Dat houdt in dat we steeds per wijk of kern de gehele opgave in de buitenruimte in één keer aanpakken. Van ondergrondse infrastructuur (riool, kabels- en leidingen) tot en met groenaanleg, klimaatadaptieve maatregelen en waterbeheer. Deze aanpak vraagt de nodige gezamenlijke aanpak van beheerders, nutsbedrijven en civiele en groene projectleiders, maar heeft wat ons betreft de toekomst.
Daarnaast actualiseren we waar nodig de beleidsplannen en actualiseren de areaaldata die steeds belangrijker worden voor een goed onderhoud van de buitenruimte.

Paragraaf 4 Financiering

De paragraaf Financiering is één van de verplichte paragrafen die het BBV voorschrijft en bevat de beleidsvoornemens voor het beheer van de financieringsportefeuille, het inzicht in de rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan de bedrijfsmiddelen en de taakvelden wordt toegerekend, alsmede de financieringsbehoefte voor het komende begrotingsjaar en het meerjarig perspectief.

4.1 RENTERISICOBEHEER

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is ingesteld als instrument om de renterisico's binnen de vlottende schulden te beheersen. Voor het rood staan op de bankrekeningen geldt een maximum bedrag. De wettelijke toegestane omvang bedraagt 8,5% van de jaarbegroting (totale lasten inclusief dotaties aan reserves) bij aanvang van het dienstjaar. Per kwartaal houden wij dit bij. Dit houdt in dat de gemeente bij overschrijding van de omvang na twee kwartalen een lening moet afsluiten. Tot op heden is er sprake van overliquiditeit en hoeven we geen leningen aan te trekken.

Berekening van de kasgeldlimiet begrotingsjaar 2027:

Toegestane kasgeldlimiet	
a) Begrotingstotaal 2027	188.056
b) Vastgestelde percentage	8,5%
c) Kasgeldlimiet a x b	15.985

Renterisiconorm

De renterisiconorm, eveneens geregeld in de Wet FIDO, geeft aan dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. De renterisiconorm kijkt vooruit en is direct gerelateerd aan het budgettaire risico. Het doel van de renterisiconorm is om inzicht te krijgen in de mate waarin de begroting gevoelig is voor renteschokken bij door te voeren renteherzieningen. Bij een overschrijding van de renterisiconorm moeten maatregelen worden getroffen om het budgettaire risico te mitigeren.

De leningportefeuille van de gemeente voorziet in een brede spreiding van het budgettaire risico. Het risico is hierdoor beperkt. De gemeente blijft in de komende jaren ruim binnen de norm.

Stap	Variabelen	2027	2028	2029	2030
1	Renteherzieningen	-	-	-	-
2	Aflossingen	5.462	5.469	5.477	4.285
3	**Renterisico (1+2)**	**5.462**	**5.469**	**5.477**	**4.285**
4	Bepaling renterisiconorm:				
4a	Begrotingstotaal	188.056	190.416	177.679	181.514
4b	% in de regeling	20	20	20	20
4 = (4ax4b/100)	**Renterisiconorm**	**37.611**	**38.083**	**35.536**	**36.303**
5a=(4>3)	**Ruimte onder renterisiconorm**	**32.149**	**32.614**	**30.059**	**32.018**

4.2 KOERSRISICOBEHEER

Koersrisico is aanwezig als de waarde van de financiële vaste activa (aandelen en obligaties) van de gemeente dalen door negatieve koersontwikkelingen. Het treasurystatuut bepaalt dat de gemeente geen gebruik mag maken van producten waarbij een koersrisico aanwezig is. Binnen de financiële activa doet dit zich niet voor.

4.3 KREDIETRISICOBEHEER

Kredietrisico is het risico op een waardedaling van een vordering door het niet (tijdig) na komen van de verplichtingen door financiële instellingen. Binnen het Treasurystatuut is dit risico beperkt doordat alle financiële instellingen onder het regime van de Nederlandse Bank moeten vallen of onder EER toezicht moeten staan en over ten minste een A-rating dienen te beschikken bij het aangaan van financiële verplichtingen. Ook is bepaald dat overtollige middelen eerst worden afgeroomd en worden uitgezet binnen ‘s Rijksschatkist. Daarnaast kan het risico worden beperkt door het stellen van zekerheden. Onze gemeente heeft dit niet gedaan. De uitgezette leningen zijn volledig afgesloten bij instellingen in Nederland.

4.4 FINANCIERINGSPOSITIE

De financieringspositie geeft inzicht in de ontwikkeling van het wel of niet aangaan van leningen. Hierbij houden wij rekening met de investeringen en de beschikbare interne en externe liquide middelen. Voor het bepalen van de financieringsbehoefte gaan wij uit van de te verwachten investeringen en de realisatie daarvan, de omvang van de eigen liquide middelen en met de beschikbare middelen vanuit het Rijk.

Liquiditeitspositie

Onze gemeente heeft op dit moment een ruime liquiditeitspositie. Op basis van de begrote vervangingsinvesteringen, de reeds lopende investeringen 2027-2030 en de investeringen uit de lijst te honoreren prioriteiten kunnen de uitgaven voorlopig worden gedaan op basis van interne financiering.

Voor het begrotingsjaar 2027 verwachten wij op dit moment geen nieuwe leningen aan te hoeven trekken. Dit blijft echter afhankelijk van de daadwerkelijke uitvoering van de voorgenomen investeringen en de daarmee samenhangende looptijd, beschikbare capaciteit en menskracht. Op het moment dat dit zich voordoet zullen wij overgaan tot het afsluiten van nieuwe leningen.

Bij volledige uitvoering van alle voorgenomen investeringen zal dit vanaf begrotingsjaar 2027 leiden tot lagere rentebaten uit 's Rijksschatkist en vervolgens tot een toename van rentelasten als gevolg van het aantrekken van nieuwe leningen. We houden er derhalve rekening mee dat er vanaf 2028 nieuwe leningen zullen moeten worden aangetrokken. Als we alle voorgenomen investeringen conform planning uitvoeren, betekent dit dus dat de overtollige middelen in 's Rijksschatkist ultimo 2027 vrijwel zullen zijn uitgeput en er vanaf dat moment nieuwe leningen zullen moeten worden aangetrokken met tot gevolg een extra structurele last van € 0,3 miljoen in 2028 oplopend naar structureel € 0,9 miljoen in 2030. Deze geraamde rentelasten zijn opgenomen op de stelpost voor extra rentelasten.

Leningportefeuille

De leningportetefeuille bestaat op dit moment uit verschillende leningen die bij diverse banken en provincies zijn afgesloten. De rente op deze leningen varieert van 0,08 % tot 4,09%. De rentelast is gemiddeld 1,68% en ten opzichte van de huidige rente op de financieringsmarkten laag te noemen. Dit wordt veroorzaakt doordat een groot deel van de leningen zijn aangegaan in een periode dat de rente erg laag was.

Mutaties in de leningenportefeuille (*)	Bedrag	Gemiddelde rente
Stand per 1 januari 2027	**80.823**	**1,68%**
Nieuwe lening		
Reguliere aflossingen	-5.462	
Vervroegde aflossingen		
Renteaanpassingen (oud %)		
Renteaanpassingen (nieuw %)		
Stand per 31 december 2027	**75.361**	**1,68%**
*** inclusief lening Zuidhoek**		

4.5 RENTESCHEMA

Het renteschema is een verplicht onderdeel binnen de BBV en geeft inzicht in de wijze waarop de rentelasten aan investeringen, grondexploitaties en de taakvelden wordt toegerekend. Met behulp van onderstaande tabel is het (rente) omslagpercentage vastgesteld.

	Renteschema	**Bedrag**	**Saldo**
a.	Rentelasten korte en lange financiering	1357	
b.	Externe rentebaten	-202	
	Totaal door te rekenen externe rente		**1.155**
c1.	Rente die aan de facilitaire grondexploitaties (kostenverhaal) wordt doorberekend	-21	
c2.	Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld wordt toegerekend	-681	
c3.	Rentebaat doorverstrekte leningen	43	
	Saldo totaal door te rekenen externe rente		**496**
d1.	Rente over eigen vermogen en voorzieningen		2.259
	Aan taakvelden toe te rekenen rente		**2.755**
e.	Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente		2.828
	Renteresultaat op taakveld Treasury		**73**

Ad c1, c2 en c3.
Deze rentes worden niet meegenomen in de omslagberekening

Ad d1.
Het rentepercentage over de boekwaarde van het eigen vermogen en de voorzieningen is berekend op 1,68%. Deze berekening betreft het gewogen gemiddelde rentepercentage over het vreemd vermogen (lang en kort).

Ad e.
Het totaal aan rente conform de opzet in de tabel leidt tot een totaal aan taakvelden toe te rekenen rente. Deze rente wordt omgeslagen over de taakvelden (uiteraard minus de activa die samenhangen met de categorieën c1, c2 en c3) en resulteert in een rentepercentage van 1,50%. Vanwege de afronding ontstaat een klein rentevoordeel.

De notitie rente van de BBV stelt dat het niet is toegestaan om op taakvelden te differentiëren in het toe te rekenen rentepercentage (behalve aan bouwgronden en investeringen die met projectfinanciering zijn gefinancierd). Hier voldoen wij aan.

4.6 VALUTARISICOBEHEER

In het Treasurystatuut zijn de risico's ten aanzien van vreemde valuta's uitgesloten door uitsluitend leningen te verstrekken, aan te gaan of te garanderen in Euro's. Het valutarisico is hierdoor binnen onze gemeente niet aanwezig.

4.7 INFORMATIEVOORZIENING

De informatievoorziening met betrekking tot de activiteiten op het gebied van het Treasury beleid en de verantwoording daarover vindt plaats in de begroting, via begrotingswijzigingen en de jaarrekening. De provinciale toezichthouder (provincie Zeeland) ontvangt jaarlijks de verantwoordingsinformatie over de treasuryactiviteiten eveneens via de begroting en de jaarrekening en tussentijds indien sprake is van een overschrijding van de kasgeldlimiet en/of renterisiconorm.

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering

WAT HOUDT DE PARAGRAAF IN?

Inleiding

Strategische bedrijfsvoering is een belangrijke factor om de doelen te realiseren. Met een sterke bedrijfsvoering en goede dienstverlening zijn we een gemeente die maatschappelijk opgaven realiseert, die presteert, beloftes nakomt en in verbinding staat met de samenleving.

We hebben als gemeente te maken met veel, grote en complexe uitdagingen waaraan we niet allemaal tegelijk kunnen voldoen vanwege fysieke ruimte, capaciteit en financiële middelen. De spanning hierop vraagt doorontwikkeling naar een wendbare en slagvaardige gemeente. Deze veranderopgaven vragen van ons:

- Focus aanbrengen en prioriteiten stellen.
- Verder doorontwikkelen naar een wendbare en slagvaardige organisatie.
- De dienstverlening naar een hoger plan tillen.
- Samenwerking met inwoners, ondernemers en SDW-raden en andere (sociaal-maatschappelijke) partijen.
- Het zijn en blijven doorontwikkelen van een aantrekkelijke organisatie om voor te werken.

Om deze veranderopgave te ondersteunen stelden we een Organisatieprogramma 2022-2026 op. Hierin staan 5 ambities centraal:

1. Sterke teams
2. Sterke bedrijfsvoering
3. Ruimte voor participatie
4. Aantrekkelijke organisatie
5. Goed bestuurlijk-ambtelijk samenspel

Aan de hand van het vastgestelde nieuwe Coalitieakkoord Samen Koers Houden en de opbrengst uit het recentelijk gehouden medewerkersverbondenheidsonderzoek werken we aan een actualisatie van het Organisatieprogramma. Deze is eind 2026 gereed. Onze 5 ambities zijn daarin nog steeds onze speerpunten. Aanvullende activiteiten die hieruit voortkomen, betrekken we bij de Bestuursrapportage 2027.

In deze paragraaf nemen wij u mee in hoe we in 2027 uitvoering geven aan deze ambities.

Wat gaan de inwoners, ondernemers en de raad hiervan merken?

Met het optimaliseren van onze dienstverlening voelen inwoners en ondernemers zich gehoord en gezien en zich door de gemeente betrokken bij wat er in hun stad, dorp of wijk wordt aangepakt.

De raad ervaart een steeds hogere kwaliteit van de raadsstukken, wat ten goede komt aan het besluitvormingsproces. Ook ervaart de raad dat zij met een grotere informatiewaarde van de documenten in de beleids- en planning & control cyclus hun kaderstellende en controlerende rol nog beter kunnen vervullen.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

P.5.1 Ambitie Sterke teams: We verbeteren de resultaten en kwaliteit van de dienstverlening aan inwoners, bestuur en interne klant door het functioneren van de teams verder te versterken.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

P.5.1.1 We geven uitvoering aan het Leerprogramma voor leidinggeven & teamontwikkeling, coaching, adviseren in politiek bestuurlijke context

Voor het doorontwikkelen van leidinggevenden en medewerkers ter ondersteuning van de veranderopgaven in het organisatieprogramma stellen we jaarlijks een leerprogramma op. Als een lerende organisatie richten we in 2027 in dit leerprogramma onze aandacht op de thema's Verbinden van concern- en afdelingssturing, de doorontwikkeling van het strategisch management, team-overstijgende samenwerking en het verder versterken van de rolduidelijkheid.

P.5.1.2 We pakken de team overstijgende samenwerking in de werkprocessen actief op.

We werken als organisatie resultaatgericht aan wat het product of dienst moet opleveren voor onze inwoners, ondernemers en partners. In 2027 werken we verder aan het inrichten van een integrale procesapplicatie die het procesgericht werken ondersteunt. Ook zetten we de rol van functioneel beheerder van de applicaties beter neer, waardoor processen nog beter op elkaar kunnen worden afgestemd.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

P.5.2 Ambitie Sterke bedrijfsvoering: We zijn aantoonbaar in control vanuit een datagedreven manier van werken en continue monitoring.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

P.5.2.1 We ontwikkelen dashboards en zetten deze in.

We ontwikkelen dashboards voor verschillende doelgroepen binnen de organisatie. Voor het management bieden deze dashboards inzicht in de voortgang van beleidsdoelen, prestaties van de organisatie en ontwikkelingen binnen de bedrijfsvoering. Voor teams en medewerkers leveren dashboards sturingsinformatie op operationeel niveau. De dashboards zetten we in als hulpmiddel bij monitoring, verantwoording, prioritering en besluitvorming. Het doel is niet alleen het beschikbaar maken van gegevens, maar vooral het omzetten van data in bruikbare inzichten die bijdragen aan een betere dienstverlening en een effectieve bedrijfsvoering.

In 2027 gaan we aan de slag met het centraal plaatsen van gegevens om overzichten uit verschillende systemen te kunnen combineren (Datawarehouse). Hierdoor ontstaan betere inzichten en sturingsmogelijkheden.

P.5.2.2 We ontwikkelen kwartaalrapportages en voeren cyclische bedrijfsvoering gesprekken over onder andere urgente thema’s om aantoonbaar in control te zijn

We ontwikkelen de managementrapportages door om nog beter in control te komen. In de bedrijfsvoerings gesprekken tussen gemeentesecretaris en leidinggevenden behandelen we de collectieve bedrijfsvoering thema's als dienstverlening, financiën, personeel en risicomanagement om bijsturing mogelijk te maken. Beide dragen bij aan de interne beheersing van de organisatie.

P.5.2.3. We blijven inzetten op privacy, informatieveiligheid en bedrijfscontinuïteit.

We volgen nieuwe wet- en regelgeving op het gebied van digitalisering, privacy en informatiebeveiliging en bepalen wat deze voor onze organisatie betekent. Waar mogelijk sluiten we aan bij de landelijke aanpak en ondersteuning vanuit de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).

Sinds 15 augustus 2026 is de Cyberbeveiligingswet (Cbw) van kracht. Deze stelt wettelijke eisen aan de digitale weerbaarheid van gemeenten. De Baseline Informatiebeveiliging Overheid 2 (BIO2) is het normenkader voor informatiebeveiliging binnen de overheid en geeft invulling aan een deel van deze eisen. We werken doorlopend aan onze informatiebeveiliging en zetten in de periode 2027-2029 verdere stappen om de BIO2 toe te passen en te borgen. Daarbij investeren we in techniek, kennis, mensen, processen en bewustwording.

Met bedrijfscontinuïteitsmanagement (BCM) werken we eraan om onze dienstverlening bij incidenten zo goed mogelijk te laten doorgaan. Binnen ICT zijn hiervoor al belangrijke stappen gezet. In 2027 willen we BCM verder verbreden naar de organisatie. Daarvoor richten we ons op het organiseren van de benodigde coördinatie en begeleiding en op het betrekken van de teams. Vanuit die basis werken we verder aan continuïteitsplannen en het oefenen daarvan.

Op het gebied van privacy houden we ons verwerkingsregister compleet en actueel. We beoordelen of verwerkingen voldoen aan de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) en brengen in kaart voor welke verwerkingen een Data Protection Impact Assessment (DPIA) nodig is. We volgen de verbeteracties op die uit deze beoordelingen voortkomen.

Ook blijven we in 2027 werken aan het veilige, verantwoorde en rechtmatige gebruik van AI. We ontwikkelen onze kaders verder, vergroten de kennis en bewustwording van medewerkers en brengen het gebruik van AI en algoritmes verder in beeld. Waar nodig registreren we algoritmes in het landelijke Algoritmeregister.

P.5.2.4. We geven de beleidsindicatoren meer inhoud en betekenis (Amendement A6 programmabegroting 2025-2028)

De verdere inhoudelijke uitwerking van de beleidsindicatoren maakt deel uit van Spoor 1 van de integrale aanpak voor de doorontwikkeling van de P&C-cyclus. Binnen dit spoor verbinden we de beleidscyclus nadrukkelijker met de P&C-cyclus en ontwikkelen we uniforme formats voor beleidsdocumenten.

In het nieuwe format voor beleidsplannen krijgen beleidsindicatoren een vaste plek. Per beleidsdoel bepalen we welke indicatoren daadwerkelijk inzicht geven in de voortgang en de maatschappelijke effecten. Daarbij formuleren we onderbouwde en realistische streefwaarden. Dit vraagt om een zorgvuldige beoordeling van onder meer de relevantie, meetbaarheid, beschikbare gegevens en de mate waarin de gemeente het resultaat kan beïnvloeden. Daarom vindt deze uitwerking gefaseerd plaats en is hiervoor aanvullende tijd nodig.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

P.5.3 Ambitie Ruimte voor participatie: We vergroten de invloed van inwoners en ondernemers op hun leefomgeving.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

P.5.3.1 Werken van buiten naar binnen door communicatie en participatie in hart van beleid te organiseren

In aansluiting op het nog in 2026 vast te stellen participatiebeleid en -verordening, implementeren we dit beleid vanaf 2027 in de organisatie. We gaan rollen, taken en verantwoordelijkheden op het gebied van inwoners- en overheidsparticipatie organisatorisch goed beleggen. We nemen een vaste werkwijze in gebruik en verankeren participatie in werkprocessen, bijvoorbeeld in college- en raadsvoorstellen en bestuursopdrachten. We trainen en ondersteunen medewerkers om met de uitgangspunten in het beleid te werken. We zorgen voor een 'gereedschapskist' met praktische handvatten om te gebruiken in participatieprocessen.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

P.5.4 Ambitie Aantrekkelijke organisatie: We zijn een aantrekkelijke organisatie waar potentiële medewerkers willen werken en bestaande medewerkers willen blijven werken.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

P.5.4.1 We onderzoeken wat medewerkers nodig hebben om hun betrokkenheid te vergroten

In 2027 bouwen we voort op de inzichten uit het in 2025 gehouden medewerkersverbondenheidsonderzoek. De focus ligt daarbij op het uitvoeren en borgen van de acties die bijdragen aan het behouden en versterken van de verbondenheid van medewerkers met hun werk, hun collega’s en de organisatie. Binnen de teams blijven de geformuleerde acties onderdeel van de persoonlijke jaarplannen en teamplannen en wordt de voortgang regelmatig besproken in de werkoverleggen. Daarbij is aandacht voor wat goed gaat en behouden moet blijven en voor onderwerpen waarop verdere ontwikkeling gewenst is. Medewerkers, teams en leidinggevenden hebben hierin ieder een eigen rol en verantwoordelijkheid. Ook op organisatieniveau volgen we wat de ingezette acties opleveren en bepalen we waar bijsturing of aanvullende inzet nodig is.

In 2027 voeren we daarnaast een her meting van het medewerkersverbondenheidsonderzoek uit. Daarmee brengen we in beeld hoe de verbondenheid zich sinds de meting in 2025 heeft ontwikkeld en in hoeverre de ingezette acties effect hebben gehad. De uitkomsten gebruiken we om te bepalen wat goed werkt en behouden moet blijven en waar verdere aandacht of aanvullende acties nodig zijn. Zo blijven we gericht werken aan een werkomgeving waarin medewerkers zich betrokken en verbonden voelen en waarin aandacht voor medewerkersverbondenheid een structureel onderdeel is van onze manier van werken.

P.5.4.2 We hebben inzicht in wie we nodig hebben en waar we nog moeten ontwikkelen.

In 2027 herijken we onze strategische personeelsplanning op basis van het collegeprogramma en het geactualiseerde organisatieprogramma. Daarmee brengen we (opnieuw) in beeld welke kennis en vaardigheden de komende jaren nodig zijn om onze ambities te realiseren en wat nodig is om deze binnen onze organisatie te behouden, te ontwikkelen en te borgen. We gaan vervolgens gericht aan de slag met de opgaven die hieruit voortkomen.

Ons SD Leereiland, het centrale leerplatform van onze organisatie, ondersteunt de ontwikkeling van onze medewerkers. Via dit platform bieden en borgen we passende leerinterventies die aansluiten bij de kennis en vaardigheden die onze organisatie nodig heeft. Daarom blijven we het SD Leereiland doorontwikkelen, zodat het platform blijft aansluiten bij de ontwikkelbehoeften van onze medewerkers en organisatie.

P.5.4.3. We blijven inzetten op een proactief werving & selectieproces.

Ook in 2027 blijven onze positie op de arbeidsmarkt en het werving- en selectieproces belangrijke aandachtspunten. Om de juiste medewerkers te kunnen blijven aantrekken, versterken we onze inzet op werving en selectie. Vanaf 2027 is hiervoor structureel een recruiter opgenomen in de formatie. Daarnaast bieden we leidinggevenden, op basis van ervaringen en behoeften binnen de organisatie, meer gerichte ondersteuning op maat binnen het wervingsproces. Hiermee zetten we een volgende stap in het versterken en verder professionaliseren van onze werving en selectie.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

P.5.5 Ambitie Goed bestuurlijk-ambtelijk samenspel: We ervaren een goed afgestemde sturing op het realiseren van bestuurlijke prioriteiten.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

P.5.5.1 We ontwikkelen onze communicatie naar de raad verder door, door nog efficiënter, korter en bondiger te communiceren.

Vanuit het integrale plan van aanpak doorontwikkeling Planning & Control bieden we in september 2026 de visie op Planning en Control aan de raad. Deze visie is een groeidocument en schetst een toekomstbeeld van de gewenste verbinding tussen de beleidscyclus en de planning en control cyclus. De implementatie van deze visie vergt meerdere jaren en beoogt naast een heldere verbinding tussen de beleidscyclus en de Planning en Control cyclus, ook meer scherpte te brengen in de beoogde rol- en taakverdeling. Ook werken we in 2027 samen aan de verdere verbetering van de informatiewaarde in zowel de producten van de beleidscyclus als de producten van de planning en control cyclus.

P.5.5.2 We stellen een bestuurlijke kalender op en houden deze actueel.

In 2027 ontwikkelen we de Lange termijn agenda verder door naar een strategische lange termijnagenda. Deze agenda ondersteunt raad, college en organisatie bij het vooruitkijken en helpt om besluitvorming op de korte termijn te verbinden aan de strategische doelen voor de langere termijn. We houden de lange termijnagenda actueel door het collegeprogramma en ontwikkelingen uit beleidsnota's en de programmabegroting hierin structureel te verwerken. Daarbij kijken we steeds vier jaar vooruit. Zo ontstaat een samenhangend en actueel overzicht van de onderwerpen en besluiten die op raad, college en organisatie afkomen. In 2027 ligt de nadruk daarnaast op het verder verankeren van het gebruik van de lange termijnagenda in de bestuurlijke en ambtelijke werkwijze. Op basis van de ervaringen met het gebruik ervan bekijken we waar verdere aanscherping of doorontwikkeling nodig is. Daarmee draagt de agenda bij aan meer samenhang, voorspelbaarheid en strategische sturing in de bestuurlijke planning.

P.5.5.3 We borgen en toetsen de kwaliteit van de raadsvoorstellen en raadsbrieven

Met duidelijke en complete raadsvoorstellen en raadsbrieven stellen we de raad in staat om weloverwogen besluiten te nemen en haar controlerende en kaderstellende rol goed te vervullen. In 2027 blijven we de kwaliteit van deze stukken borgen en toetsen. Daarnaast zetten we het leerprogramma voort, gericht op kennis van het bestuurlijke besluitvormingsproces en op het versterken van advies- en schrijfvaardigheden. Met gerichte trainingen, praktische hulpmiddelen en het gezamenlijk leren van ervaringen vergroten we het bewustzijn van medewerkers over het belang van heldere, volledige en strategisch sterke advisering.

KENGETALLEN BEDRIJFSVOERING

Voor de bedrijfsvoering nemen wij de volgende verplichte beleidsindicatoren op.

Naam indicator	Eenheid	Begroting 2026	Begroting 2027
Formatie	Aantal fte per 1000 inwoners	11,21 fte	11,59 fte
Bezetting	Aantal fte per 1000 inwoners	10,64 fte	10,88 fte
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 1.332	€ 1.360
Externe inhuur	Kosten als % van de totale loonsom	4,83%	3,78%
Externe inhuur	Totale kosten inhuur externen	€ 1.690.790	€ 1.396721

Paragraaf 6 Verbonden partijen

6.1 ALGEMEEN

Een verbonden partij is een instelling buiten de eigen organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Het is één van de vormen voor de gemeente om haar taken uit te (laten) voeren: eigen activiteiten, door een commerciële partij of door een verbonden partij.

Verbonden partijen zijn in elk geval alle gemeenschappelijke regelingen waaraan wij deelnemen en alle naamloze en besloten vennootschappen waarvan we aandeelhouder zijn.

Verbonden partijen leveren soms bestuurlijk complexe verhoudingen op, omdat de gemeente zowel bestuurder als klant is. Bovendien zijn meestal meerdere partijen onderdeel van de verbonden partij. Wij zijn dan niet de enige bestuurder en niet de enige klant. Wij moeten onze bestuurlijke doelen en wensen afstemmen met die van de andere deelnemers. Dit maakt de aansturing soms complex.

Voordelen van verbonden partijen zijn de grotere schaal en de regionale aanpak van een regionaal onderwerp. In deze paragraaf leest u het totaaloverzicht van de verbonden partijen.

In deze paragraaf benoemen we ook de eventuele risico's die wij lopen. Als de risico's substantieel en financieel van belang zijn, benoemen we die ook de Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

6.2 VISIE EN BELEID GEMEENTE

De Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) is per 1 juli 2022 gewijzigd, met als doel de democratische legitimatie van samenwerkingsverbanden tussen decentrale overheden te versterken. De wetswijziging beoogt de kaderstellende en controlerende rol van gemeenteraden, provinciale staten en algemene besturen van waterschappen te vergroten bij de uitvoering van taken die zijn ondergebracht in gemeenschappelijke regelingen. Om de versterking te bereiken, wordt een aantal bestaande instrumenten van de volksvertegenwoordiging aangepast en uitgebreid. De wetswijziging benadrukt het belang van een actieve rol van de gemeenteraad bij de kaderstelling en het toezicht op verbonden partijen. Gemeenteraden worden gestimuleerd om, waar mogelijk, gezamenlijk op te treden om de bestuurlijke sturing binnen samenwerkingsverbanden te versterken.

De Vereniging Zeeuwse Gemeenten (VZG) heeft een provinciale juridische werkgroep ingesteld ter ondersteuning van gemeenten, provincie en waterschap bij het actualiseren van de gemeenschappelijke regelingen in het kader van de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). De wettelijke deadline voor het doorvoeren van deze aanpassingen was gesteld op 1 juli 2024. Op dit moment zijn nog niet alle regelingen aangepast met de gewijzigde wetgeving.

6.3 OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN

Er zijn vier categorieën om verbonden partijen te onderscheiden: gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen en coöperaties, stichtingen en verenigingen en overige verbonden partijen. Per partij geven we het publieke, bestuurlijke en financiële belang aan.

nr	Verbonden Partij	Programma	Vorm van Belang	Gemeentelijk belang	Financiele bijdrage begroot (x1000)	Eigen vermogen 1/1/27 (x1000)	Eigen vermogen 31/12/27 (x1000)	Vreemd vermogen 1/1/27 (x1000)	Vreemd vermogen 31/12/27 (x1000)	Risico's	Verwachte resultaat
1	Regionaal Bureau Leerplicht	11. Opgroeien en opvoeden	GR (centrum gemeente constructie)	14%	222	397	397	-	-	Laag	Kostendekkend
2	Zeeuwse Muziekschool	13. Kunst, cultuur en erfgoed	GR (openbaar lichaam)	13%	328	-	-	1.035	1.025	Laag	Kostendekkend
3	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zeeland (GGD)	12. Mentale en fysieke gezondheid	GR (openbaar lichaam)	7%	2.133	4.061	3.269	28	26	Mogelijk wordt per 1-1-2028 de GGD samengevoegd met de Veiligheidsregio Zeeland tot een nieuwe GR. Er zijn aanloop- en frictiekosten in beeld gebracht. Er is enig risico dat bij de inrichting van de nieuwe organisatie de deelnemersbijdrage van de gemeente hoger zal worden vanwege nu nog niet voorziene kostenstijgingen.	€ 107.548
4	Veiligheidsregio Zeeland	8. Openbare orde en veiligheid	GR (openbaar lichaam)	10%	3.790	1.162	1.152	32.479	53.704	Risico dat de toekomstige bijdragen verhoogd gaan worden gezien de ontwikkelingen op weerbaarheid/huis	Kostendekkend

nr	Verbonden Partij	Programma	Vorm van Belang	Gemeentelijk belang	Financiele bijdrage begroot (x1000)	Eigen vermogen 1/1/27 (x1000)	Eigen vermogen 31/12/27 (x1000)	Vreemd vermogen 1/1/27 (x1000)	Vreemd vermogen 31/12/27 (x1000)	Risico's	Verwachte resultaat
										vesting en de fusie met de GGD die momenteel besproken wordt.	
5	Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland (OLAZ)	5. Duurzaamheid en milieu	GR (openbaar lichaam)	9%	2.251	3.293	4.289	24.200	35.736	Laag	Kostendekkend
6	Samenwerkingsverband Welzijnszorg Oosterschelderegio (SWVO)	12. Mentale en fysieke gezondheid	GR (openbaar lichaam)	14%	293	869	729	13.810	15.570	Beperkte financiële risico's; onzekerheid vooral bij Wmo-uitgaven door maatschappelijke ontwikkelingen en wetgeving.	-141
8	Regionale Uitvoeringsdienst (RUD)	5. Duurzaamheid en milieu	GR (openbaar lichaam)	7%	1.632	790	790	6.709	6.709	339	Kostendekkend
9	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	AD. Algemene Dekkingsmiddelen	Vennootschappen	0,04%	-	4.777	4.777	110.819	110.819	geen	n.v.t
10	Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij (ZEH) N.V.	AD. Algemene Dekkingsmiddelen	Vennootschap	4%	-	nog onbekend	nog onbekend	nog onbekend	nog onbekend	Met de verkoop van de PZEM (Sloecentrale en Wholesale-activiteiten) is uitvoering gegeven aan de aandeelhoudersstrategie. De risico's voor de gemeente zijn daarmee aanmerkelijk afgenomen.	nog onbekend
11	Stedin Holdin NV	AD. Algemene	Vennootschappen	0%	-	nog onbeke	nog onbeke	nog onbeke	nog onbeke	De waarde van de	nog onbekend

nr	Verbonden Partij	Programma	Vorm van Belang	Gemeentelijk belang	Financiele bijdrage begroot (x1000)	Eigen vermogen 1/1/27 (x1000)	Eigen vermogen 31/12/27 (x1000)	Vreemd vermogen 1/1/27 (x1000)	Vreemd vermogen 31/12/27 (x1000)	Risico's	Verwachte resultaat
		Dekkingsmiddelen				nd	nd	nd	nd	aandelen kan verlagen. Dit ligt niet in de lijn der verwachting, want met het aandelenkapitaal vanuit overheden is Stedin in staat om de triple A statust te behouden voor het aantrekken van het benodigde vreemd vermogen voor de investeringen in uitbreiding van de energienetwerken.	
12	B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides	AD. Algemene Dekkingsmiddelen	Vennootschappen	1%	-	nog onbekend	nog onbekend	nog onbekend	nog onbekend	De bedrijfsvoering betreft het leveren van drink- en proceswater. De waterbedrijven hebben voor de toekomst het signaal gegeven nu maatregelen te treffen voor de beschikbaarheid van voldoende water vanwege klimaatverandering. Vooralsnog is de bedrijfsvoering niet aan economische invloeden onderhevig.	nog onbekend
13	Zuidhoek-Flex bv	10. Bestaanszekerheid	Vennootschappen	100%	-	340	345	175	170	Laag	Beperkt negatief saldo
1	Zuidhoek-	10.	Vennootscha	100%	265	74	14	270	280	Matig	Negatief

nr	Verbonden Partij	Programma	Vorm van Belang	Gemeentelijk belang	Financiele bijdrage begroot (x1000)	Eigen vermogen 1/1/27 (x1000)	Eigen vermogen 31/12/27 (x1000)	Vreemd vermogen 1/1/27 (x1000)	Vreemd vermogen 31/12/27 (x1000)	Risico's	Verwachte resultaat
4	Reïntegratie bv	Bestaanszekerheid	ppen								saldo
15	Zuidhoek-Personeels bv	10. Bestaanszekerheid	Vennootschappen	100%	975	150	160	165	155	Matig	Beperkt positief saldo
16	Economische Impuls Zeeland (EIZ)	6. Lokale economie	Vennootschap	9%	43	27.100	27.100	166	166	Gezien de beperkte financiele bijdrage is het risico in beginsel beperkt. uit de risicoparagraaf blijkt dat de belangrijkste risico's zijn: - De dynamische geopolitieke wereld en economische veiligheid - Niet voldoende bedrijfsgrond - Verslechtering ondernemers en Investeringsklimaat en deelnemingen	Onbekend, er is geen begroting 2027 ontvangen. De cijfers zijn afkomstig uit de JRK 2025
20	Publiek Vervoer Zeeland	12. Mentale en fysieke gezondheid	GR (openbaar lichaam)	5%	1.135	-	-	1.880	1.932	Overschrijding gefixeerde lasten: Als door toename van het gebruik van het vervoer de werkelijke kosten hoger worden dan de gefixeerde bijdrage door de deelnemers, is een risico dat deelnemers een extra bijdrage	Kostendekkend

nr	Verbonden Partij	Programma	Vorm van Belang	Gemeentelijk belang	Financiele bijdrage begroot (x1000)	Eigen vermogen 1/1/27 (x1000)	Eigen vermogen 31/12/27 (x1000)	Vreemd vermogen 1/1/27 (x1000)	Vreemd vermogen 31/12/27 (x1000)	Risico's	Verwachte resultaat
										moeten betalen. Er kan ook geen beroep worden gedaan op een reserve, omdat de gemeenschappelijke regeling nog geen reserve heeft.	
21	Zeeuws Archief	13. Kunst, cultuur en erfgoed	GR (openbaar lichaam)	7%	624	2.256	1.497	4.639	4.733	In de begroting worden als risico's geopolitieke ontwikkelingen die van invloed zijn op de ICT-infrastructuur en de energielasten en ontwikkelingen op de arbeidsmarkt	Kostendekkend

Paragraaf 7 Grondbeleid

7.1 AANDUIDING VAN DE WIJZE WAAROP DE GEMEENTE HET GRONDBELEID UITVOERT

Op 12 december 2024 is de nota grondbeleid vastgesteld. De nieuwe nota grondbeleid is geschreven op basis van de nieuwe Omgevingswet en veranderingen in jurisprudentie en regelgeving.

Met de nota grondbeleid beogen wij:

- Onze strategische ruimtelijke (en maatschappelijke) doelen te realiseren door;

a. het gewenste ruimtegebruik te realiseren;

b. de gewenste ruimtelijke kwaliteit te bevorderen;

- Te zorgen voor een rechtvaardige verdeling van kosten en opbrengsten (tussen eigenaren, exploitanten, gebruikers en de gemeente);
- De gemeentelijke financiële risico's van ruimtelijke ontwikkelingen te beheersen.

Grondbeleid is in zowel juridisch als financieel opzicht instrumenteel van aard en is volgend ten aanzien van de doelstellingen, die de gemeente heeft gesteld met betrekking tot sectoraal gerichte beleidsvelden, zoals volkshuisvesting, werkgelegenheid en maatschappelijke ontwikkeling. Grondbeleid is ondersteunend aan de (ruimtelijke) ambities en doelstellingen van marktpartijen en particulieren, maar uiteraard ook aan de doelstellingen van de gemeente, zoals omschreven in gebiedsgerichte programma's en beleidsnota's.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen zien we het als onze publieke taak om zoveel mogelijk regie te voeren, zodat we onze beleidsdoelstellingen zo goed mogelijk kunnen realiseren. Onze uitvoeringspraktijk laat zien dat we bij het voeren van ons grondbeleid kiezen voor flexibel maatwerk (dynamisch grondbeleid). Per project zoeken we naar de gewenste vorm van grondbeleid, actief, actief-faciliterend of facilitair, om verantwoord en gecontroleerd te kunnen sturen op de ruimtelijke ambities en beleidsdoelstellingen. Onze gemeente heeft als voorkeur een actieve houding voor een initiatief om haar beleid, visie of bestuurlijke ambities waar te maken. Als de markt een initiatief niet oppakt kan worden besloten grond en/of opstallen te verwerven. In dat geval zet de gemeente in op minnelijke verwerving waarbij op grond van de Omgevingswet een voorkeursrecht gevestigd kan worden. In het uiterste geval kan de gemeenteraad besluiten te onteigenen.

Wanneer we als gemeente facilitair optreden beperkt onze rol zich meestal tot het doorlopen van de ruimtelijke procedure om de plannen mogelijk te maken en het verhalen van gemeentelijke kosten op de ontwikkelende partij. De afspraken tussen de ontwikkelende partij en onze gemeente worden vastgelegd in een anterieure overeenkomst.

Bij verkoop van vastgoed hanteren we marktconforme prijzen, die door taxatie worden onderbouwd volgens de residuele grondwaardebepaling en/of comparatieve methode.

7.2 EEN PROGNOSE VAN DE TE VERWACHTEN RESULTATEN VAN DE GRONDEXPLOITATIE

Kosten- en opbrengststijging

In de grondexploitaties houden we rekening met onderstaande kosten- en opbrengstenstijgingen:

- Kostenstijging 2027–2030: 2,0%
- Opbrengst stijging 2027–2030: 1,0%

Bij de herziening van de grondexploitaties bij het opstellen van de jaarrekening 2025 is voor de jaarschijf 2026 rekening gehouden met 2% kostenstijging. Het blijkt dat de kostenstijging voor het bouw- en woonrijp maken ongeveer uitkomt op 9,5% in 2026. Deze grote stijging komt met name door de oorlog in het Midden-Oosten waardoor de prijs van asfalt enorm is gestegen. De stijging van de prijs voor asfalt heeft grote invloed op het prijsindexcijfer grond-, weg- en waterbouw (GWW). Als gevolg hiervan neemt de winst van een aantal positief sluitende grondexploitaties af met ongeveer € 63.000. Daarnaast neemt het verlies van een aantal negatief sluitende grondexploitaties toe met ongeveer € 361.000. Hiervoor dient de voorziening bouwgrondexploitatie te worden verhoogd ten laste van de reserve woonconcepten en de algemene reserve ontwikkelingsbedrijf. Op grond van bestendige gedragslijn verwerken we dit bij de eerstvolgende herziening van de grondexploitaties bij het opstellen van de jaarrekening 2026.

Rente

Omdat wij de grondexploitaties 1 keer per jaar herzien (tijdens het opstellen van de jaarrekening) is voor de rente aangesloten bij het percentage zoals gebruikt bij de jaarrekening 2025, 2,7%. Bij de herziening van de grondexploitaties voor de jaarrekening 2026 hanteren wij ook de 2,7% die is opgenomen in de uitgangspunten voor de begroting 2027-2030. De disconteringsvoet voor de negatief sluitende plannen voor het bepalen van de hoogte van de verliesvoorziening bedraagt 2,0%, volgens de notitie grondbeleid van de Commissie Besluit Begroting en Verantwoording.

Grondprijzen

De bouwgrondprijzen worden jaarlijks vastgesteld via de grondprijsbrief. De in de grondprijsbrief opgenomen prijzen toetsen we aan de huidige marktsituatie. Eind 2026 volgt het advies voor het vaststellen van de grondprijsbrief 2027.

Plancapaciteit woningbouw

De regionale woningmarktafspraken met de provincie Zeeland en de Woondeal Zeeland vormen het kader voor de woningbouwopgave op Schouwen-Duiveland. Deze afspraken bieden ruimte voor de realisatie van 1.615 woningen, waaronder 300 woningen voor jongeren en ouderen en 235 woningen boven de regionale woningbehoefte tot 2030. We zetten daarbij in op voldoende betaalbare, passende en toekomstbestendige woningen die aansluiten bij de woonbehoefte van onze inwoners. In 2027 wordt dit afsprakenkader herijkt en verlengd tot 2035.

De mogelijkheid om 235 woningen boven de regionale behoefte te realiseren is gekoppeld aan een transitieopgave. Omdat de toekomstige woningbehoefte lager is ingeschat dan de gewenste plancapaciteit, is met de provincie afgesproken dat de gemeente anticipeert op een eventuele toekomstige overcapaciteit in de woningvoorraad. Daarom is in 2022 het transitiefonds ingesteld. Dit fonds maakt de extra woningbouw boven de regionale behoefte mogelijk en biedt de financiële basis om, als de woningbehoefte daar in de toekomst om vraagt, woningen uit de markt te nemen. Hiermee spelen we tijdig in op een mogelijke toekomstige sloop- en herstructureringsopgave, terwijl we nu voldoende ruimte creëren om in de huidige woningvraag te voorzien. Daarbij geven we prioriteit aan structuurversterkende locaties en werken we met een adaptieve woningbouwprogrammering, waarbij woningbouwplannen periodiek worden herijkt op basis van de actuele woningbehoefte. Het transitiefonds evalueren we in 2026.

De Natura-2000 gebieden Kop van Schouwen, Voordelta, Oosterschelde en Grevelingen zijn van grote ecologische waarde, maar beperken tegelijkertijd de mogelijkheden voor ruimtelijke ontwikkelingen. De aangescherpte stikstofjurisprudentie zet de uitvoerbaarheid van met name woningbouwprojecten verder onder druk. Daarom brengen we de stikstofeffecten al in een vroeg stadium van nieuwe initiatieven in beeld en zoeken wij waar nodig afstemming met de provincie Zeeland en andere betrokken partijen. Zo vergroten we de kans dat woningbouwprojecten binnen de geldende wet- en regelgeving doorgang vinden. Tegelijkertijd blijft de stikstofproblematiek een belangrijke risicofactor voor de planning, uitvoerbaarheid en kosten van ruimtelijke ontwikkelingen.

Bedrijventerreinenprogramma

Het nieuwe bedrijventerreinenprogramma is in 2025 vastgesteld. We zetten in op het doorontwikkelen van sterke sectoren, duurzaamheid, een optimaal ondernemersklimaat en een balans op de arbeidsmarkt. Nieuwe bedrijven vestigen zich op het nieuw te realiseren bedrijventerrein Zierikzee Oost en bedrijven op bestaande kleinschalige bedrijventerreinen hebben onder voorwaarden een beperkte uitbreidingsruimte.

Voor de periode 2024 tot en met 2035 verwachten we een totale ruimtevraag vanuit reguliere bedrijventerreinsectoren van ongeveer 11 tot 20 hectare. Volgens het bedrijventerreinenprogramma is er in de periode 2024 tot en met 2032 een ruimtevraag van gemiddeld 0,8 tot 1,5 hectare per jaar. Voor de periode 2033 tot en met 2035 gemiddeld 0,5 tot 1,5 hectare per jaar.

In 2026 is de laatst beschikbare gemeentelijke bouwgrond geleverd op bedrijventerrein Gouwepoort. Er is weinig leegstand op de bedrijventerreinen.

Ten behoeve van het beoogde nieuwe bedrijventerrein "Zierikzee Zuidoost" is de structuurvisie Zierikzee aangepast en wordt in het najaar van 2026 een wijziging van het omgevingsplan ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.

Vennootschapsbelasting (Vpb)

Voor wat betreft de Vpb verwijzen wij u naar de algemene toelichting in de Beleidsbegroting. Hoewel we vanuit het cluster Ontwikkelingsbedrijf economische activiteiten ontplooien, is voor 2027 en verder geen begrote post te betalen vennootschapsbelasting opgenomen. Dit, omdat het erg lastig is voorspellingen hierover te doen. Niet alleen de gerealiseerde baten, maar ook de gerealiseerde lasten zijn daarbij bepalend. Het financiële risico dat wij hiermee lopen, is goed te overzien. Immers, een fiscale afdracht vindt plaats vanuit gerealiseerde winst.

Te verwachten resultaten grondexploitatie

De contante waarde van het resultaat van de in exploitatie genomen plannen per 1 januari 2027 (inclusief tussentijdse winstnemingen) bedraagt ongeveer € 134.600.

De financiële consequenties van de eerder genoemde stijging van het indexcijfer in 2026 is niet meegenomen in dit resultaat. De afname van het resultaat met € 424.000 wordt meegenomen in de eerst volgende herziening van de grondexploitaties, met het opstellen van de jaarrekening 2026. Door deze afname slaat het positief resultaat om in een negatief resultaat. Dekking van dit bedrag vindt plaats via de reserve woonconcepten en de algemene reserve Ontwikkelingsbedrijf.

In exploitatie begroting 2027	Boekwaarde 1-1-2026	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde nog te realiseren opbrengsten	Geraamde tussentijdse winstneming/ verliesneming	Geraamd eindresultaat (nominaal)	Totaal geraamd eindresultaat (nominaal)	Geraamd resultaat begroting 2027 (contant) 1-1-2027	Geraamd resultaat jaarrekening 2025 (contant) 1-1-2027	Verschil begroting 2027 rekening 2025 (contant) 1-1-2027
Emil Sandstromweg - Zierikzee	286.700	2.814.741	-2.999.129		102.312	102.312	98.339	98.339	0
Elkerzeeseweg - Scharendijke	40.000	3.338.885	-2.417.150		961.735	961.735	924.390	924.390	0
Haneweg - Ouwerkerk	177.842	731.788	-812.977		96.653	96.653	94.758	94.758	0
Bedrijventerrein fase 3 – Bruinisse	-175.899	149.334			-26.565	-26.565	-26.565	-26.565	0
Business park ZO/centrum - Zierikzee	-150.856	147.247		24.172	-27.781	-3.609	-2.476	-2.476	0
Bedrijventerrein Straalweg 2 - Zierikzee	-1.349.039	759.971		-132.341	-456.727	-589.068	-577.062	-577.062	0
Gouwepoort - Zierikzee	494.715	319.660	-542.600		271.775	271.775	266.446	266.446	0
Compensatielocatie Zoomgebied - Renesse	1.122.357	1.088.029	-3.147.411	-1.642	-935.383	-937.025	-912.434	-912.434	0
Totaal in exploitatie	**445.820**	**9.349.655**	**-9.919.267**	**-109.811**	**-13.981**	**-123.792**	**-134.604**	**-134.604**	**0**

7.2.1 In exploitatie genomen plannen

7.2.1.1 Woningbouw

Het programma van de gemeentelijke grondexploitaties is volledig opgenomen in het woningbouwprogramma.

Modulaire woonconcepten

In 2026 is gestart met de sloop van het voormalig verzorgingshuis Cornelia. Op de vrijkomende locatie worden in samenwerking met Stichting woningbouwvereniging Zeeuwland 90 duurzame modulaire sociale huurwoningen gerealiseerd. Een deel van de woningen wordt levensloopbestendig. De helft van de woningen is bestemd voor de doelgroep Oekraïense vluchtelingen en de andere helft van de woningen voor de doelgroepen starters, senioren en spoedzoekers. Met de bouw van de nieuwe woningen verwachten wij een flinke doorstroming in de bestaande woningvoorraad te realiseren. De verkoop van de bouwgrond voor de eerste fase vindt in 2026 plaats. Het tekort op de grondexploitatie Emil Sandstromweg wordt via de gevormde voorziening gedekt uit de reserve woonconcepten.

Op de landbouwgrond ten zuiden van de Elkerzeeseweg in Scharendijke vindt eveneens een woningbouwontwikkeling met het modulaire woonconcept plaats. In samenwerking met woningbouwvereniging Zeeuwland worden hier 60 duurzame modulaire sociale huurwoningen gerealiseerd. Ook hier is het de bedoeling de helft van de woningen toe te wijzen aan Oekraïense vluchtelingen en de andere helft aan starters, senioren en spoedzoekers. In 2026 is gestart met het bouwrijp en is de bouwgrond geleverd aan Stichting Zeeuwland. Ook voor deze grondexploitatie wordt het tekort gedekt via de gevormde verliesvoorziening uit de reserve woonconcepten.

Haneweg Ouwerkerk

Op de locatie van de voormalige basisschool aan de Haneweg worden 14 sociale huurwoningen gerealiseerd door Stichting Zeeuwland. De locatie is in 2026 bouwrijp gemaakt waarna de bouwgrond aan Stichting Zeeuwland geleverd is. De woningen worden waarschijnlijk opgeleverd in 2027 waarna gestart wordt met het woonrijp maken van de openbare ruimte.

Toekomstige gemeentelijke grondexploitaties woningbouw

De voorbereiding voor de woningbouwplannen aan de IM van der Bijlstraat (voormalige basisschool) en de Christinastraat in Zonnemaire verlopen voorspoedig. Wij verwachten het openen van de grondexploitatiecomplexen in 2026 ter besluitvorming voor te leggen. Daarnaast loopt de ontwikkeling van het woningbouwplan Bloesemhof aan de Plataanstraat in Nieuwerkerk. Nog niet duidelijk is of wij deze grondexploitatie zelf in uitvoering nemen of een marktpartij zoeken die dit voor haar rekening en risico oppakt zoals ook het geval is met het woningbouwplan Riekusweel V in Bruinisse. In Zierikzee zijn we gestart met de voorbereidingen voor woningbouwontwikkeling op de locatie van de voormalige Beatrixschool en de Meie aan de Mulockstraat/Grachtweg alsook met de woningbouwontwikkeling op de locatie van de brandweergarage aan de Regenboogstraat. Op de locatie van de voormalige peuterspeelzaal aan Havenzuidzijde 25 in Brouwershaven zijn we in samenwerking met Zeeuwland aan het onderzoeken of hier ongeveer 20 huurwoningen gerealiseerd kunnen worden. De gebiedsvisie Zierikzee Noordwest wordt waarschijnlijk eind 2026 ter vaststelling aan de raad voorgelegd.

7.2.1.2 Bedrijven- en industriegronden

Bedrijventerrein (Bruinisse), Business Park ZO / Centrum (Zierikzee) en Straalweg 2 (Zierikzee)

Alle bouwgrond op de bedrijventerreinen Bruinisse, Businesspark Zuidoost-Centrum en Straalweg 2 in Zierikzee is uitgegeven. De voorbereiding voor de aanleg van de openbare ruimte voor het Bedrijventerrein Bruinisse en de Straalweg 2 in Zierikzee is afgerond. De realisatie start in 2026 en wordt in 2027 afgerond waarna de grondexploitaties gesloten worden.

Gouwepoort (Zierikzee)

Het grootste deel van het uitgeefbare gebied is bebouwd. De bouwgrond van het resterende deel wordt in 2026 geleverd. Met de aanleg van waterberging en groenvoorzieningen wordt gestart in 2026.

Toekomstige gemeentelijke grondexploitaties bedrijventerreinen

Vanuit het voorbereidingskrediet Kromme Koolweg wordt het gebied tussen de Boerenweg en de N59/Nieuwe Koolweg ontwikkeld als bedrijfsverplaatsingszone zoals genoemd in de concept gebiedsvisie Noordwest Zierikzee. Daarnaast worden in 2026 de grond voor het 150 kV-station en het leidingentracé geleverd aan Tennet en Stedin. Met grondeigenaren wordt gesproken over de verwerving voor het beoogde bedrijventerrein Zierikzee Zuidoost.

7.2.1.3 Recreatiegronden

Compensatielocatie Zoomgebied (Renesse)

De levering van de bouwgrond voor de beoogde kwaliteitsverbetering van camping de Oase vindt plaats, nadat het bestemmingsplan voor het aangepaste plan onherroepelijk is. Vanwege een beroepsprocedure bij de Raad van State is er nog geen zicht op een onherroepelijk plan. Wij verwachten dat de levering in 2027 plaats vindt als de Raad van State een positieve uitspraak doet.

7.2.1.4 Afzet bouwgrond 2026 – 2027 in exploitatie genomen plannen

Meerjarig zien de productiecijfers er als volgt uit:

Afzet	**2026**	**2027**
Aantal bouwkavels (woningen)	164	
Bedrijventerreinen in m2	4.673	
Recreatie in m2		84.433
Omzet (bedragen in € miljoen)		
Woningbouw	3,3	
Bedrijfsterreinen	0,5	
Recreatie		2,1

7.3 EEN ONDERBOUWING VAN DE WINSTNEMING

Tussentijdse winst

Voor de tussentijdse winstnemingen gebruiken we de Percentage of Completion (POC) methode. Voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd moet tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Daarmee moet aan de volgende voorwaarden worden voldaan:

- Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat;
- De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht;
- De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Uit onderstaande tabel blijkt op welke momenten er middelen vrijkomen zijn uit de grondexploitaties of er eerder genomen winstnemingen gecorrigeerd moeten worden. Omdat de correcties in het huidige boekjaar moeten plaatsvinden kunnen er negatieve winstnemingen ontstaan.

Plan	Winstneming/afsluiten	2026	2027	2028
Zierikzee Emil Sandstromweg	Afsluiten			-102.312
Scharendijke Elkerzeeseweg	Afsluiten			-961.735
Ouwerkerk Haneweg	Afsluiten		-96.653	
Bruinisse Bedrijventerrein fase 3	Afsluiten	26.565		
Zierikzee Bedrijventerrein Straalweg Fase 2	Winstneming	132.341		
	Afsluiten		456.728	
Zierikzee Business Park ZO	Winstneming	-12.501	-11.671	
	Afsluiten			27.783
Zierikzee Gouwepoort	Afsluiten		-271.775	
Renesse Comp. Zoomgebied	Winstneming	1.642		
	Afsluiten		935.383	
Totaal		**148.047**	**1.012.012**	**-1.036.264**

Geprognosticeerd verlies

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording moet een geprognosticeerd verlies binnen een grondexploitatie afgeboekt te worden of moet er voor het verlies een voorziening getroffen te worden ten laste van de reserves. Wij kiezen ervoor om bij een geprognosticeerd verlies ten laste van de algemene reserve Ontwikkelingsbedrijf of de reserve woonconcepten een voorziening te treffen ter hoogte van het geprognosticeerde verlies op einddatum.

Onder hoofdstuk 7.4, ‘de beleidsuitgangspunten voor reserves voor grondzaken’ is het verloop van de voorziening bouwgrondexploitatie weergegeven.

De resultaten uit de grondexploitatie worden toegevoegd of onttrokken aan de algemene reserve Ontwikkelingsbedrijf.

7.4 DE BELEIDSUITGANGSPUNTEN VOOR DE RESERVES VOOR GRONDZAKEN

Algemene reserve OWB

De algemene reserve OWB vormen we voor verschillende doelen

a. Als financieel weerstandsvermogen voor het opvangen van onvoorziene tegenvallers in de exploitatie van bouwgrond. De reserve wordt gevoed door tussentijdse winstnemingen vanuit lopende grondexploitaties en exploitatieoverschotten van afgewikkelde plannen. Voor nadelige exploitatieresultaten vormen we ten laste van de reserve een voorziening.

b. Als buffer voor het eventueel afwaarderen van de boekwaarde van aangekocht strategisch vastgoed of (na het verliezen van de functie) af te stoten vastgoed indien de waarde op basis van de bestemming lager ligt dan de boekwaarde.

c. Als egalisatiefunctie voor de resultaten uit de exploitatie van gemeentelijk onroerend goed.

De algemene reserve OWB is bedoeld om tegenvallers in de grondexploitatie op te vangen. Deze reserve is vastgesteld op 5% van de omzet van de bouwgrondexploitatie per ultimo van een jaar. Met ‘omzet’ bedoelen we de boekwaarde op dat moment, plus de nog te verwachten kosten. Voor de doelen die onder b) en c) zijn genoemd, mag de reserve OWB maximaal € 2,0 miljoen bedragen. Alles daarboven voegen we toe aan de algemene reserve van onze gemeente.

Algemene reserve ontwikkelingsbedrijf	Bedrag in €
Stand per 1-1-2026	2.489.800
Tussentijdse winst en afgesloten plannen bouwgrondexploitatie	148.000
Facilitair grondbeleid	25.300
Saldo beheer en exploitatie vastgoed	-463.700
Dotatie voorziening bouwgrondexploitatie	0
Overheveling naar algemene reserve	-7.100
Stand per 31-12-2026	**2.192.300**

Berekening benodigde reserve per ultimo 2026	Bedrag in €
Boekwaarde	-2.030.500
Verwachte lasten	5.876.600
Totale “Omzet”	**3.846.100**
5% hierover is (minimale hoogte algemene reserve ontwikkelingsbedrijf)	192.300
Maximale buffer strategische aankopen en vastgoedexploitatie	2.000.000
Maximale hoogte algemene reserve ontwikkelingsbedrijf	**2.192.300**

Algemene reserve ontwikkelingsbedrijf	Bedrag in €
Stand per 1-1-2027	2.192.300
Tussentijdse winst en afgesloten plannen bouwgrondexploitatie	1.380.400
Facilitair grondbeleid	1.700
Saldo beheer en exploitatie vastgoed	-472.100
Dotatie voorziening bouwgrondexploitatie	0
Overheveling naar algemene reserve	-1.050.500
Stand per 31-12-2027	**2.051.800**

Berekening benodigde reserve per ultimo 2027	Bedrag in €
Boekwaarde	684.000
Verwachte lasten	352.300
Totale “Omzet”	**1.036.300**
5% hierover is (minimale hoogte algemene reserve ontwikkelingsbedrijf)	51.800
Maximale buffer strategische aankopen en vastgoedexploitatie	2.000.000
Maximale hoogte algemene reserve ontwikkelingsbedrijf	**2.051.800**

Uit het financiële overzicht blijkt dat de maximale grens voor de algemene reserve OWB in 2026 en 2027 wordt overschreden, zodat er wordt overgeheveld naar de algemene reserve van het concern. Dit zijn voorlopige bedragen op basis van de ramingen op dit moment. Pas in de betreffende jaarrekeningen wordt het definitieve bedrag bekend en in de reserves verwerkt.

Voorziening bouwgrondexploitatie

De voorziening bouwgrondexploitatie wordt gevormd ter dekking van kwantificeerbare financiële risico's binnen de bouwgrondexploitatie. De hoogte van de voorziening wordt jaarlijks opnieuw beoordeeld. Voeding van de voorziening vindt plaats via de algemene reserve OWB of de reserve woonconcepten. Een surplus wordt teruggestort in de betreffende reserve.

Verloop voorziening bouwgrondexploitatie	**Bedrag in €**
Stand per 1-1-2026	1.432.500
Mutatie	p.m.
Stand per 31-12-2026	**1.432.500**
Mutatie	p.m.
Stand per 31-12-2027	**1.432.500**

De voorziening is gevormd voor het financiële risico van de onderstaande negatief sluitende grondexploitaties.

Naam grondexploitatie	**1-1-2026 in €**	**mutatie 2026 in €**	**31-12-2026 in €**	**mutatie 2027 in €**	**31-12-2027 in €**
Gouwepoort te Zierikzee	271.800	p.m.	271.800	p.m.	271.800
Elkerzeeseweg te Scharendijke	961.700	p.m.	961.700	p.m.	961.700
Emil Sandstromweg te Zierikzee	102.311	p.m.	102.311	p.m.	102.311
Haneweg te Ouwerkerk	96.700	p.m.	96.700	p.m.	96.700
Totaal voorziening bouwgrondexploitatie	**1.432.511**	**0**	**1.432.511**	**0**	**1.432.511**

Reserve bovenwijkse voorzieningen

De reserve bovenwijkse voorzieningen dient ter realisatie van infrastructurele werken met een bestemmingsplan overschrijdende betekenis. De voeding van de reserve vindt plaats door het storten van een vast bedrag per verkochte m2 bouwgrond.

De bestaande grondexploitaties waarvoor de bijdrage aan de reserve bovenwijkse voorzieningen op een vast bedrag is berekend, blijven gehandhaafd. Voor grondexploitaties voor nieuwe (bestemmings)plannen passen we de systematiek van toerekening uit de nota kostenverhaal Schouwen-Duiveland toe.

Een onttrekking ten laste van de grondexploitatie aan de reserve bovenwijkse voorzieningen, waarbij niet aangetoond kan worden dat er sprake is van profijt of toerekenbaarheid, wordt gezien als een tussentijdse winstneming. Deze kan daarom niet eerder genomen worden dan nadat er sprake is van winst binnen een grondexploitatie. Voor de toevoeging aan de reserve gebruiken we daarom in die gevallen de criteria zoals die eveneens gelden voor het nemen van tussentijdse winst. Indien er geen sprake is van “gerealiseerde winst” schuift de onttrekking aan de grondexploitatie ten behoeve van de reserve bovenwijkse voorzieningen door naar het moment wanneer wel aan de criteria wordt voldaan.

Verloop reserve bovenwijkse voorzieningen	**Bedrag in €**
Stand per 1-1-2026	335.400
Toevoegingen vanuit grondexploitaties	39.000
Stand per 31-12-2026	**374.400**
Toevoegingen vanuit grondexploitaties	43.900
Stand per 31-12-2027	**418.300**

Weerstandsvermogen

De vermogenspositie van de grondexploitatie drukken we uit in het begrip “weerstandsvermogen”. De algemene reserve Ontwikkelingsbedrijf is ook een buffer voor het opvangen van eventuele nadelige plansaldi. Hierbij kunnen zich meerdere risico’s voordoen waarvan de hoogte en het moment waarop zij zich naar verwachting aandienen, nu nog niet is in te schatten. Daarbij kan gedacht worden aan:

- Ontwikkelingen op de onroerend goed markt:

Vanwege de grote vraag naar woningen verwachten wij op dit moment geen risico's in de uitgifte van bouwgrond.

- Prijsontwikkelingen

Zoals hiervoor vermeld zijn de kosten voor het bouw- en woonrijp maken in 2026 fors gestegen met 9,5%. Aangezien er in de meerjarenbegroting rekening is gehouden met 2% neemt het resultaat van de grondexploitaties af. De financiële gevolgen nemen wij mee in de eerstvolgende herziening van de grondexploitaties, met het opstellen van de jaarrekening 2026. De nadelige financiële gevolgen worden gedekt uit de algemene reserve ontwikkelingsbedrijf en de reserve woonconcepten.

Paragraaf 8 Wet open overheid

ONTWIKKELINGEN

De Wet open overheid (Woo) zorgt ervoor dat inwoners, bedrijven en organisaties makkelijker toegang krijgen tot overheidsinformatie. Overheden zijn verplicht om bepaalde informatie actief openbaar te maken. Daarnaast kunnen inwoners en organisaties informatie opvragen via een Woo-verzoek.

Gemeente Schouwen-Duiveland voldoet sinds 1 november 2024 aan de verplichtingen uit de eerste fase van actieve openbaarmaking.

De landelijke invoering van volgende fases van actieve openbaarmaking loopt vertraging op doordat landelijke voorzieningen nog niet gereed zijn. De gemeente bereidt zich ondertussen verder voor, zodat tijdig kan worden voldaan aan toekomstige verplichtingen.

Sinds 1 augustus 2026 beschikt de gemeente over een structurele Woo-coördinator. Deze functionaris coördineert de afhandeling van Woo-verzoeken, ondersteunt collega's bij vragen over openbaarheid van informatie en draagt bij aan de verdere ontwikkeling van de Woo binnen de organisatie.

De komende jaren voeren we actieve openbaarmaking verder in, handelen we Woo-verzoeken zorgvuldig af en borgen we de bijbehorende processen, rollen en verantwoordelijkheden. Daarnaast bereiden we ons voor op de invoering van de nieuwe Archiefwet per 1 januari 2027 en blijven we werken aan een goede informatiehuishouding. Zo werken we aan een open, transparante en toegankelijke overheid.

WAT GAAN WE HIERVOOR DOEN?

Gemeente Schouwen-Duiveland voert de Woo stap voor stap in en zorgt ervoor dat de uitvoering steeds meer onderdeel wordt van de reguliere werkzaamheden binnen de organisatie.
In de periode 2027-2030:

- voeren we actieve openbaarmaking uit en beheren we de publicatieprocessen;
- voeren we nieuwe informatiecategorieën in volgens de landelijke planning;
- verbeteren we publicatieprocessen en kwaliteitscontroles;
- ontwikkelen we de afhandeling van Woo-verzoeken verder door;
- implementeren we de nieuwe Archiefwet en verbeteren we de informatiehuishouding;
- ondersteunen en trainen we medewerkers;
- monitoren en verbeteren we de uitvoering van de Woo.

FINANCIËN

Het Rijk stelt structurele middelen beschikbaar voor de uitvoering van de Woo. Deze middelen zetten we in voor de uitvoering en verdere ontwikkeling van de Woo binnen de organisatie.

We beoordelen periodiek of de beschikbare middelen voldoende zijn om aan de wettelijke verplichtingen te voldoen. Eventuele aanvullende financiële gevolgen leggen we via de reguliere planning- en control cyclus voor aan de raad.

Paragraaf 9 Stads- en dorpsvisies

WAT HOUDT DE PARAGRAAF IN?

Onze gemeente werkt al jaren aan het opstellen en uitvoeren van masterplannen en stads- en dorpsvisies. De komende periode blijven we ons inzetten om alle projecten onder de vlag van masterplannen en stads- en dorpsvisies uit te voeren. Ook stellen we waar mogelijk nieuwe visies en/of uitvoeringsprogramma's op. Dat doen we door de investeringsruimte voor de periode 2019-2029 en de middelen (€ 11.750.000) van het in november 2025 aangenomen amendement 'Budget reserveren vooruitvoering stads- en dorpsvisies en dorpsplannen' in te zetten voor de voorbereiding en uitvoering van diverse projecten. In deze paragraaf geven wij per kern inzicht in de lopende projecten, de planning en een toelichting op de inzet van de investeringsruimte. In het schema hierna vindt u het geactualiseerde financieel overzicht.

Voor de uitvoering van stads- en dorpsvisies hanteren we een uniforme, standaard aanpak:

- Stuurgroep: de uitvoering van stads- en dorpsvisies wordt per kern aangestuurd door een stuurgroep. De stuurgroep is opdrachtgever voor projecten en besluit over de advisering aan raad en college;
- Projectgroep: de projectgroep is opdrachtnemer van de opdrachten vanuit de stuurgroep en heeft de dagelijkse leiding over projecten. In de projectgroep neemt in ieder geval een vertegenwoordiging van de stads- of dorpsraad en de ondernemersvereniging deel en waar nodig ook een inwoner en/of ondernemer;
- In een enkel geval is er in een kern een specifieke werkgroep actief, die adviezen geeft aan de projectgroep voor het betreffende project.

Door het vervallen van een tweetal paragrafen is dit de 9e paragraaf geworden. Voor de vergelijkbaarheid met voorgaande jaren hebben de activiteiten in deze paragraaf dezelfde nummering behouden.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

P10.1 We voeren de dorpsvisie Burgh-Haamstede uit

We geven uitvoering aan de in 2020 vastgestelde Dorpsvisie Burgh-Haamstede, een tijdloos dorp omringd door waardevolle landschappen. Dat doen we aan de hand van onder meer het procesvoorstel uitvoering Dorpsvisie Burgh-Haamstede en de door de raad opgestelde aanvullende ontwikkelkaders uit oktober 2021.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

P10.1.3 Herinrichting dorpsas Burgh-Haamstede

De herinrichting van de dorpsas is een project dat jaren in beslag neemt. Tot en met 2029 zijn we aan de slag met de herinrichting, van centrum Haamstede tot en met einde Hogeweg. Na 2029 is het de bedoeling om de dorpsas vanaf het kruispunt Hogeweg/Kraaijensteinweg tot Westenschouwen te herinrichten, onder voorwaarde dat de raad hiervoor financiële middelen beschikbaar stelt.

Planning

Doorlopend

P10.1.4 Mobiliteitshub Burgh-Haamstede

Vanaf eind 2026 verzorgt EBS het busvervoer op Schouwen-Duiveland. In Burgh-Haamstede maken we de komende jaren gebruik van de bestaande infrastructuur op de hub locatie aan de Kriekemeet en aan de Kraaijensteinweg. We optimaliseren de hub aan de Kraaijensteinweg, zodat deze beter toegankelijk is en meer comfort biedt voor reizigers. In 2027 bezien we in overleg met de dorpsraad of de hub aan de Kriekemeet in de (nabije) toekomst een andere locatie moet krijgen. Waar nodig verzorgen we vanaf 2027 tussentijds klein onderhoud op en rond deze hub locaties.

Planning

2027 Nazorg

P10.1.7 Kop van Haamstede

De percelen aan de Noordstraat 34-36 en Serooskerkseweg 2 (katholieke kerk) zijn onderdeel van het plangebied ontwikkeling Kop van Haamstede. Op basis van de intentieovereenkomst tussen onze gemeente en de ontwikkelaar (tevens eigenaar van Market Plaza) doen we onderzoek naar de ruimtelijke, programmatische en financiële haalbaarheid van het integrale project. Dit met de verwachting dat in 2027 weinig processtappen gezet worden vanwege stikstofproblematiek en netcongestie. Als er zicht is op verplaatsing van de volkstuinen (naar de voormalige gemeentewerkplaats), dan doen we medio 2027 onderzoek naar uitbreiding van parkeerplaatsen. Dit onderzoek loopt vooruit op de verdere ontwikkeling van de Kop van Haamstede.

Planning

2027 Ontwerp,2028 Voorbereiding,2029 Realisatie

P10.1.9 Woningbouw Burgh-Haamstede

De intentieovereenkomst met de ontwikkelaar voor de verplaatsing en herontwikkeling van aannemingsbedrijf Bijkerk en groepsaccommodatie de Koebel in Burgh-Haamstede loopt tot en met eind 2026. In de loop van 2026 beoordelen we, mede gelet op de actuele regelgeving en jurisprudentie over stikstof, of verlenging van de intentieovereenkomst aan de orde is. Dit met als doel dat de ontwikkelaar de bouw van 25 woningen in centrum Burgh en de verplaatsing van het bouwbedrijf naar de rand van de Roterij in 2027 alsnog verder kan onderzoeken.

Planning

2027 Ontwerp,2028 Voorbereiding,2029 Realisatie

P10.1.11 Inprikker Burgh

In het najaar van 2026 overleggen we opnieuw met Rijkswaterstaat over de kostenverdeling en planning voor de aanpassing van het kruispunt van de N57 met de Weeldeweg. Daarbij gaan we uit van de voorkeursvariant van onze gemeente. Op basis van de uitkomsten bepalen we of we in 2027 verder kunnen met de voorbereidingen, waaronder het ontwerpproces.

In afwachting van onder meer de ontwikkelingen rondom de Kop van Haamstede (verplaatsing Market Plaza) is nader onderzoek naar een nieuwe inprikker niet aan de orde.

Planning

2027 Voorbereiding,2028 Realisatie,2029 Nazorg

P10.1.13 Optimalisatie verkeersveiligheid Kloosterweg Burgh-Haamstede

Medio 4e kwartaal van 2026 ronden we de evaluatie herinrichting Kloosterweg af. Op basis van aanbevelingen uit de evaluatie, doen we uiterlijk in het 1e kwartaal van 2027 zo nodig fysieke aanpassingen aan de weg en/of nemen we andere (gedrags)maatregelen.

Planning

2027 Nazorg

P10.1.15 Nadere onderzoeken projecten Dorpsvisie Burgh-Haamstede

In het kader van de Gebiedsontwikkeling Burgh gaan we in het 2e deel van 2027 verder met de afronding van het ontwerp en de aanbesteding van de werkzaamheden (her)ontwikkeling Ringwalburg (in het kader van de Erfgoed deal). Dit met als doel in de loop van 2027 tot realisatie over te gaan. Verder onderzoeken we de mogelijkheid in de nabijheid van Burgh extra parkeerplaatsen aan te leggen. Dit om de parkeerdruk in centrum Burgh en het niet langer mogen gebruiken van de Ringwalburg voor parkeerdoeleinden te ondervangen. Daarnaast pakken we de herinrichting van de voormalige gemeentewerkplaats op en ronden we de herinrichting centrum Burgh af.

De Herstructurering Bedrijventerrein Roterij is ook de komende jaren, vanwege het ontbreken van budget en andere prioritering, nog niet aan de orde.

Planning

2027 Voorbereiding,2028 Realisatie,2029 Nazorg

P10.1.16 Herinrichting Burghseweg Burgh-Haamstede

De werkzaamheden herinrichting Weststraat/Burghseweg ronden we rond Pasen 2026 af.

Planning

2026 Nazorg

P10.1.18. Herinrichting centrum Burgh

De herinrichting van het centrum Burgh betreft de Kerkstraat, Burghsering en een klein stukje van de Hogeweg en is de volgende schakel in de opwaardering van de dorpsas Burgh-Haamstede. In de 1e helft van 2027 rondt de aannemer de herinrichting af.

Planning

2027 Realisatie,2028 Nazorg

P10.1.19 Herinrichting Hogeweg Burgh-Haamstede

De herinrichting van de Hogeweg Burgh-Haamstede is de laatste schakel van het 1e deel herinrichting dorpsas. Deze richten we zoveel mogelijk, in lijn met de materialisatie en uitstraling van de andere deelgebieden aan de dorpsas in, rekening houdend met de functie van deze weg. In de 1e helft van 2027 selecteren we een aannemer en maken we in een bouwteam een voorlopig ontwerp, definitief ontwerp en uitvoeringsontwerp. We streven naar start uitvoering in het 4e kwartaal van 2027, afhankelijk van

werkzaamheden van kabel- en leidingbeheerders aan de Hogeweg. Vanwege de lengte van het plangebied vindt uitvoering plaats in de winters van 2027/2028 en 2028/2029.

Planning

2027 Ontwerp,2028 Realisatie,2029 Nazorg

P10.1.20 Herontwikkeling voormalige gemeentewerkplaats Burgh-Haamstede

Als de raad in 2026 instemt met het benodigde budget, starten we begin 2027 met de herontwikkeling van de voormalige gemeentewerkplaats aan de Burghseweg in Burgh-Haamstede. We doorlopen dan de ruimtelijke procedure en stellen het definitieve sanerings- en herinrichtingsplan op. Daarna kunnen we eind 2027 starten met de bodemsanering en de aanleg van de volkstuinen en de dorpsboomgaard.

Planning

2027 Ontwerp,2028 Realisatie,2029 Nazorg

P10.1.21 Herinrichting Bernhardstaat/Zandweg Burgh-Haamstede

Door de herinrichting centrum Haamstede, de daarmee gewijzigde verkeersstromen in en rondom het centrumgebied en het feit dat er op korte termijn geen extra 'inprikker' wordt gerealiseerd voor de kern Burgh-Haamstede, is het noodzakelijk om de Bernhardstraat/Zandweg uiterlijk 2028/2029 te herinrichten. In deze straten zien we een toename van gemotoriseerd verkeer en past de inrichting van het gebied niet meer bij de gewijzigde verkeersstromen.

In de 2e helft van 2027 starten we met het opstellen van een schetsontwerp voor de herinrichting van het plangebied en doen we onder meer verkennende onderzoeken voor archeologie, bodem en ecologie.

Planning

2027 Ontwerp,2028 Realisatie,2029 Nazorg

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

P10.4 We voeren het Masterplan Renesse uit

We geven uitvoering aan het Masterplan Renesse. Met het Masterplan zetten wij in op een forse kwaliteitsimpuls, zodat Renesse ook in de toekomst een bruisende badplaats met een onderscheidend karakter blijft.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

P10.4.3 Herontwikkeling locatie Manege Grol

Wij verlengden in 2025 de intentieovereenkomst met de ontwikkelaars van de gronden van Manege Grol tot medio 2027. Dit omdat de herontwikkeling van maximaal 120 woningen en de nieuwbouw van de Jumbo voorlopig niet door kan gaan door de actuele regelgeving en jurisprudentie over stikstofdepositie. Of er op korte termijn op deze locatie alsnog ontwikkeling mogelijk is en of de planvorming in 2027 verder gaat, is mede afhankelijk van landelijke en Europese regelgeving en ontwikkelingen in jurisprudentie.

Planning

2027 Ontwerp,2028 Ontwerp,2029 Voorbereiding

P10.4.4 We herinrichten de Kruising P+R in Renesse (inclusief amendement A1 programmabegroting 2025-2028)

In het 1e kwartaal van 2027 ronden we de ruimtelijke procedure af en starten we een aanbesteding op basis van een uitvoeringsontwerp dat een ingenieursbureau opstelt. In het 2e en 3e kwartaal doen we de verdere voorbereidingen voor de uitvoering. De werkzaamheden starten uiterlijk begin 4e kwartaal en duren de gehele winter 2027/2028.

Planning

2027 Voorbereiding,2028 Realisatie,2029 Nazorg

P10.4.5 We gaan mogelijk over tot aanleg van een 2e ontsluiting van de P+R aan de Stoofweg te Renesse

In navolging van een raadsbesluit wordt de 2e ontsluiting van de P+R aan de Stoofweg (nog) niet nader onderzocht. In het voorjaar van 2028 ronden we de herinrichting kruising P+R aan de Roelandsweg af. We kunnen gedurende dat jaar pas beoordelen of de rotonde bij de P+R voor voldoende doorstroming en het afvangen van verkeer richting centrum Renesse zorgt. Er is momenteel geen aanleiding om de 2e ontsluiting als project op te pakken.

P10.4.6 We realiseren een Pumptrackbaan in Renesse

De realisatie van de pumptrackbaan nabij de Duinzoom in Renesse, inclusief het bijbehorende fietspad vanaf de oversteek met de Lagezoom, ronden we uiterlijk het 2e kwartaal van 2027 af.

Planning

2027 Realisatie,2028 Nazorg

P10.4.8 We herinrichten de Laone in Renesse

Door herinrichting van de Laone in Renesse krijgt ook de belangrijkste toegangsroute aan de oostzijde van Renesse een opwaardering waar we een fietsstraat inrichten. We ronden in de 1e helft van 2027 de werkzaamheden van de 2e fase af.

Planning

2027 Realisatie,2028 Nazorg

P10.4.9 We vernieuwbouwen het Transferiumgebouw in Renesse

Uit de huidige onderhoudsstaat en het voorlopig ontwerp blijkt dat het Transferiumgebouw moet worden vernieuwd of vervangen. Alleen dan kan worden voldaan aan het programma van eisen en wensen van de toekomstige gebruikers en huurders. Onder voorwaarde dat de raad in 2026 instemt met het benodigde budget voor vernieuwbouw, starten we begin 2027 de ruimtelijke procedure en ronden we het vervolgens het ontwerpproces af, zodat we eind 2027 de verbouwing kunnen voorbereiden.

Planning

2027 Voorbereiding,2028 Realisatie,2029 Nazorg

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

P10.6 We voeren het Programma Zierikzee / Structuurvisie Zierikzee 2030 uit

Het programma Zierikzee uit 2013 is verder verfijnd met aangepaste ambities en opgaven, die zijn geformuleerd in de vastgestelde Structuurvisie Zierikzee 2030. Het programma Zierikzee / Structuurvisie kent een uitvoeringprogramma, met als doel de door de raad vastgestelde ambities projectmatig te realiseren. De uitvoering van een groot aantal projecten is al gestart. Door gebruik te maken van een programma kunnen we lastige en grotere opgaven beter en integraler aansturen. Zo borgen we dat we doelstellingen uit het programma behalen en middelen zo efficiënt mogelijk inzetten.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

P10.6.1 Herinrichting Oostzijde - Zierikzee

Voor het herstel en de herinrichting van de wegvakken Calandweg-kruising Scheepstimmersdijk, Scheepstimmerdijk - Duiker ’t Sas en Trambaan-Julianastraat zijn vanuit het beschikbare investeringsbudget voor de masterplannen stads- en dorpsvisies investeringskredieten gereserveerd. Voor het projectgebied is een ontwerp op hoofdlijnen beschikbaar, maar de focus ligt in 2027 op de verdere voorbereiding en uitvoering van de hub voorziening bij 't Sas. In de loop van 2027 beoordelen we of we de uitwerking van deze deelgebieden oppakken.

Planning

2027 Ontwerp,2028 Voorbereiding,2029 Realisatie

P10.6.2 Herinrichting terrein rondom Borrendamme / Pontes - Zierikzee

Onder voorwaarde dat er in 2026 geen rechtsmiddelen ingezet worden tegen de omgevingsvergunning, starten de werkzaamheden in 2026 en kunnen we het terrein in het 3e kwartaal 2027 openstellen voor bezoekers.

Planning

2027 Realisatie,2028 Nazorg

P10.6.4 Herinrichting Weststraat-Balie Zierikzee

De Weststraat is de entree aan de westzijde van de binnenstad. In het projectgebied zien we de mogelijkheid om één totaalontwerp te maken, inclusief de Balie. De rijbaan van de Balie is het nog ontbrekende stukje aanlooproute tussen de Lammermarkt en Kerkhof. Het huidige parkeerterrein aan de Balie vormen we om tot een mooi verblijfsgebied, waar parkeren voor bewoners uiteraard onderdeel van uitmaakt. Vanuit de middelen voor de masterplannen is hiervoor een investeringskrediet beschikbaar, inclusief een subsidie vanuit de Tijdelijke Impuls Klimaatadaptieve maatregelen. We starten in de 1e helft van 2027 met het opstellen van een stedenbouwkundig schetsontwerp en voorlopig ontwerp en diverse onderzoeken voor dit plangebied. Hier werken we in de 2e helft van 2027 in een bouwteam verder aan een definitief ontwerp.

Planning

2027 Ontwerp,2028 Voorbereiding,2029 Realisatie

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

P10.7 We verlenen maatwerk bij dorpsplannen van kleine kernen

In diverse kernen op Schouwen-Duiveland worden er onder de vlag van de stads- en dorpsvisies kleinere projecten uitgevoerd. Voor Dreischor, Ouwerkerk, Noordgouwe/Schuddebeurs en Kerkwerve geldt dat we vanaf 2027 en verder aan de slag gaan met het opstellen een uitvoeringsprogramma of een concreet plan. Per kern bepalen we welke rol, taken en verantwoordelijkheden we als gemeente hebben.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

P10.7.1 We faciliteren bij het opstellen van dorpsplannen en/of uitvoeren van projecten

We blijven ondersteunen en faciliteren bij het opstellen van nieuwe dorpsvisies of uitvoeringsprogramma's.

Het afronden van bestaande dorpsvisies en masterplannen kost nog de nodige tijd kost en de prioriteit ligt bij ontwikkeling van woningbouwprojecten. Daarom starten we nieuwe visietrajecten of het opstellen van uitvoeringsprogramma's pas op als er in andere kernen een visie is afgerond en/of er capaciteit voor de begeleiding van de visievorming beschikbaar is. De afwegingen of we een nieuw visietraject kunnen starten in 2027, wegen we doorlopend af.

Voor de komende jaren geldt het volgende streven:
- Dreischor: visievorming in 2027, start uitvoering in 2028
- Ouwerkerk: visievorming in 2027, start uitvoering in 2028
- Schuddebeurs/Noordgouwe: visievorming in 2028, start uitvoering in 2029
- Kerkwerve: visievorming in 2028, start uitvoering in 2029

Planning

Doorlopend

P10.7.2 Herinrichting centrumgebied Sirjansland

In de 1e helft van 2027 ronden we de voorbereidingen voor herinrichting van het centrum van Sirjansland met de aannemer af. Tegelijk voeren de nutsbedrijven hun werkzaamheden uit. Realisatie van de gemeentelijke werkzaamheden vinden plaats in het 2e deel van 2027.

Planning

2027 Realisatie,2028 Nazorg

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

P10.8 We voeren de Dorpsvisie Oosterland uit

Eind 2025 is de Dorpsvisie Oosterland vastgesteld. In deze visie kijken we vooruit naar 2040: hoe houden we Oosterland het fijne, échte Zeeuwse dorp dat het nu is? Een plek waar inwoners en ondernemers elkaar kennen en voor elkaar klaarstaan. Waar iedereen fijn kan wonen en prettig kan verblijven in een veilige, gemoedelijke en groene omgeving. We zetten via het uitvoeringsprogramma onder meer in op behoud en verbetering van het voorzieningenniveau, nieuwbouw van woningen, oplossing van verkeersknelpunten en verbetering van de openbare ruimte.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

P10.8.2. Uitvoering verkeersstudie Oosterland

We stellen de verkeersstudie Oosterland in de 2e helft van 2026 vast. Op basis van het uitvoeringsprogramma bepalen we welke acties en/of projecten we in 2027 voorbereiden of uitvoeren.

Planning

Doorlopend

P10.8.3. Herinrichting Schaatsbaan Oosterland

We werken aan een ‘schaatsbaan’, die het hele jaar door een fijne plek is voor alle inwoners. Een plek in een groene omgeving, waar jong en oud elkaar kunnen ontmoeten, wandelen, spelen en sporten. Begin 2027 ronden we het ontwerpproces en de noodzakelijke aanvraag omgevingsvergunning af, waarna we met een nader te selecteren aannemer de verdere voorbereidingen treffen, met als doel start realisatie eind 2027.

Planning

2027 Ontwerp,2028 Realisatie,2029 Nazorg

P10.8.4. Entree van Oosterland

We treffen in de 1e helft van 2027 met de aannemer voorbereidingen voor de realisatie van de Entree van Oosterland, inclusief de mobiliteitshub. Dit met als doel de verkeersveiligheid, doorstroming en uitstraling in/van het gebied te verbeteren. We ronden de ruimtelijke procedure af, zodat we eind 2027, begin 2028 tot uitvoering kunnen overgaan.

Planning

2027 Voorbereiding,2028 Realisatie,2029 Nazorg

P10.8.5. Groen dorpshart Oosterland

In de omgeving van de Markt starten we medio 2027 met het ontwerpproces om het versteende dorpshart van Oosterland te herinrichten met veel aandacht voor vergroening.

Planning

2027 Ontwerp,2028 Voorbereiding,2029 Realisatie

P10.8.6. Uitvoering Groot onderhoud Oosterland

In het kader van de uitvoering van de Dorpsvisie Oosterland proberen we bij grote onderhoudsprojecten in de openbare ruimte aandachtspunten en acties uit het uitvoeringsprogramma van de Dorpsvisie en/of de Verkeersstudie uit te voeren.

Planning

Doorlopend

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

P10.9 We voeren de dorpsvisie Nieuwerkerk uit

We streven naar vaststelling van de Dorpsvisie Nieuwerkerk eind 2026, begin 2027. Op basis van het uitvoeringsprogramma bij deze Dorpsvisie bepalen we welke projecten we op de korte, middellange en lange termijn oppakken.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

P10.9.1 We stellen de dorpsvisie Nieuwerkerk vast

We streven ernaar de Dorpsvisie Nieuwerkerk uiterlijk begin 2027 ter vaststelling voor te leggen aan de raad. Vervolgens gaan we, op basis van het uitvoeringsprogramma bij de Dorpsvisie Nieuwerkerk, geleidelijk aan de slag met quick wins en waar mogelijk met een project dat impact heeft op de inrichting van de openbare ruimte. Dit naast het proces nieuwbouw scholen/kinderopvang/sportzaal en het gemeentelijk woningbouwproject aan de rand van het dorp.

Planning

2027 Voorbereiding,2028 Realisatie,2029 Realisatie

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

P10.10 We voeren de dorpsvisie Zonnemaire uit

We streven naar vaststelling van de Dorpsvisie Zonnemaire eind 2026, begin 2027. Op basis van het uitvoeringsprogramma bij deze Dorpsvisie bepalen we welke projecten we op de korte, middellange en lange termijn oppakken.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

P10.10.1 We stellen de dorpsvisie Zonnemaire vast

De dorpsraad heeft de regie bij het opstellen van de Dorpsvisie Zonnemaire met uitvoeringsprogramma en bewaakt daarmee de voortgang. We streven ernaar de Dorpsvisie Zonnemaire uiterlijk begin 2027 ter vaststelling voor te leggen aan de raad. Vervolgens gaan we, op basis van het uitvoeringsprogramma van de Dorpsvisie Zonnemaire, geleidelijk aan de slag met quick wins en waar mogelijk met een project dat impact heeft op de inrichting van de openbare ruimte.

Planning

2027 Voorbereiding,2028 Realisatie,2029 Realisatie

Financieel overzicht Masterplannen stads- en dorpsvisies

Investeringskredieten	Jaarrekening			Begroting					
	< 2024	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totaal
Beschikbaar uit amendement begroting 2018	6.500.000	1.300.000	1.300.000	1.300.000	1.300.000	1.300.000			13.000.000
Beschikbaar uit amendement begroting 2019	3.500.000	700.000	700.000	700.000	700.000	700.000			7.000.000
Beschikbaar uit amendement begroting 2021	5.625.000	1.875.000	1.875.000	1.875.000	1.875.000	1.875.000			15.000.000
Beschikbaar uit kadernota 2025-2028 (prijsstijgingen)			562.500	562.500	562.500	562.500			2.250.000
Toevoeging vanuit reserve strategische visie (via reserve dekking afschrijvingslasten)			525.000						525.000
Dekking vanuit stelpost prijsstijgingen		283.333	283.333	283.333					850.000
Toevoeging vanuit Kadernota / Begroting 2026-2029				500.000	1.500.000	1.500.000	1.500.000		5.000.000
Toevoeging vanuit amendement Begroting 2026-2029 (geoormerkt binnen reserve strategische visie)				2.937.500	2.937.500	2.937.500	2.937.500		11.750.000
Totaal	**15.625.000**	**4.158.333**	**5.245.833**	**8.158.333**	**8.875.000**	**8.875.000**	**4.437.500**		**55.375.000**
Burgh-Haamstede:									
Openbare ruimte Noordstraat/Ring/begin Weststraat Haamstede	199.612	1.219.744	1.892.313	148.041					
Openbare ruimte Burghseweg, Burghse Ring, Kerkstraat, deel Hogeweg			58.034	806.173	1.143.443				
Openbare ruimte Burghseweg/Weststraat		28.225	1.178.072	1.049.007					
Hogeweg Burgh-Haamstede			0	184.857	1.848.571	2.634.571			
Inprikker Burgh		3.440	21.649	126.239	100.000	100.000	426.083	426.083	
Optimalisatie verkeersveiligheid Kloosterweg	104.900	1.286.156	2.341.230	410.508					
Upgrade fietsenstalling nabij horecapleintje Westenschouwen inclusief oplaadplaats(en) voor elektrische fietsen	42.977								
Herinrichting Torenweg	45.917	262.090							
Quick win verfraaien rotondes en entrée's Burgh-Haamstede	444	5.000							
Kruising Kloosterweg/Vertonsweg/Badweg (project in regie stuurgroep)	190.190								
Bosplein en verkeersmaatregelen Kraaijensteinweg (project in regie stuurgroep)	229.741								
Geluksmoment Burgh-Haamstede	7.328	77.910							
Herinr. Bernhardstraat/Zandweg						750.000	750.000		

Investeringskredieten	Jaarrekening			Begroting					
Totaal Burgh-Haamstede	**821.109**	**2.882.565**	**5.491.298**	**2.724.825**	**3.092.014**	**3.484.571**	**1.176.083**	**426.083**	**20.098.548**
Scharendijke:									
Dijktrap	215.538								
Herinrichting Dorpsstraat	776.051								
Aanvulling op uitvoering Recreatieverdeelweg	117.000								
Herinrichting Bethlehemplein fase 2, inclusief beplanting en verlichting	667.332								
Herinrichting Dijkstraat	897	272.826	476.925						
Parkeerterrein Middelplaatstraat	40.000								
Parkeren op voormalige gemeentewerf	9.153	304	-9.044						
Bethlehemplein; herinrichting kerktuin fase 1	253.312								
Quickwin verbijzondering dorpsingang Akkerbloemstraat	19.240								
Uitbreiding herinrichting Elkerzeeseweg met herinrichting kruising Putmeet	135.000								
Totaal Scharendijke	**2.233.523**	**273.130**	**467.881**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**2.974.534**
Renesse									
Hogezoom 1 tussen Kerkring en dorpspodium	505.241								
Hogezoom 2 Watermeterplein en omgeving	603.370								
Aanpassing kruising Hogezoom / Jan van Renesseweg		28.451							
Aanvullend krediet Strandkerk en omgeving; Aanpassing Vroonweg, Kabbelaarsweg en Hoogenboomlaan	850.000								
Aanpassing Roelandsweg	10.673								
Hogezoom deel 3	471.604								
Kerkring	1.550.086								
Aanleg rotonde aansluiting Roelandsweg/ingang Transferium	1.014	4.342	54.610	163.076	801.572	675.000			
Kruispunt Jan van Renesseweg en Zeeanemoonweg		34.437							
Kruispunt Jan van Renesseweg en Oude Moolweg		37.057							
Fietsenstalling hoek Jan van Renesseweg en Zeeanemoonweg	35.543								

Investeringskredieten	Jaarrekening			Begroting					
Uitvoering verkeersstudie centrum Renesse 2023	53.746	16.295							
Uitvoering verkeersstudie centrum Renesse 2024		50.159							
Uitvoering verkeersstudie centrum Renesse 2025			64.357	45.443					
Herinrichting VKH Fase 2	689.712	791.398							
Herinrichting parkeerterrein aan de Laone	308.453								
Kwaliteitsverbetering P+R Renesse				160.364					
Pumptrack Renesse			40.582	159.418					
Herinr. Korte Moermondsweg Renes.					750.000	750.000			
Totaal Renesse	**5.079.442**	**962.139**	**159.549**	**528.301**	**1.551.572**	**1.425.000**	**0**	**0**	**9.706.003**
Bruinisse:									
Inrichting omgeving Dreef inclusief bibliotheek	856.061								
Aanvullend krediet aanpassing Deestraat	354.313	258.641							
Herinrichting Nieuwstraat	174.618								
Herinrichting Oudestraat	652.652								
Grond nabij Dreef 12	3.071								
Totaal Bruinisse	**2.040.715**	**258.641**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**2.299.356**
Brouwershaven:									
Reconstructie parkeerterrein Haven zuidkant		171.085	242.440						
Herinrichting Markt Brouwershaven (inclusief Haven Noord- en Haven Zuidzijde)	1.812.178								
Bebording in kern eenduidig en actueel maken			1.853	26.897					
Haventerras	27.119								
Brug/loopplank over Sluis Nieuwe haven	304.945								
Maritiem Greenpoint (gemeentelijk deel)	63.123								
Totaal Brouwershaven	**2.207.365**	**171.085**	**244.293**	**26.897**	**0**	**0**	**0**	**0**	**2.649.640**
Zierikzee:									
Herinrichting stadspark Zaagmolen					87.783	263.346			

Investeringskredieten	Jaarrekening			Begroting					
Herstel en Herinrichting Wegvak: Trambaan-Julianastraat					50.000	100.000	251.300		
Herstel en Herinrichting Wegvak: 2e deel Calandweg - Kruising Scheepstimmersdijk					50.000	100.000	315.757		
Herstel en Herinrichting Wegvak: Scheepstimmerdijk - Duiker 't Sas					50.000	100.000	320.761		
Herinrichting omgeving Borrendamme				110.000					
Herinrichting Poststraat	313.794								
Herinrichting Schuithaven					0				
Herinrichting Weststraat/Balie				10.000	100.000	1.446.522			
Herinrichting Lange Nobelstraat				0	0				
Optimaliseren gemeentelijke vervallen schuur en omgeving van de Schaapskooi		3.022		79.478					
Totaal Zierikzee	**313.794**	**3.022**	**0**	**199.478**	**337.783**	**2.009.868**	**887.818**	**0**	**3.751.763**
Noordgouwe:									
Herinrichting parkeervoorziening dorpshuis	42.685								
Totaal Noordgouwe	**42.685**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**42.685**
Kerkwerve:									
Verlichting oefenterrein SV WIK	55.835								
Totaal Kerkwerve	**55.835**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**55.835**
Ellemeet:									
Doorontwikkeling speelveld	22.556								
Fase 2 sport en speelterrein			0	32.000					
Totaal Ellemeet	**22.556**	**0**	**0**	**32.000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**54.556**
Nieuwerkerk:									
Dorpsvisie Nieuwerkerk					500.000	1.500.000	1.500.000	1.500.000	
Totaal Nieuwerkerk	**0**	**0**	**0**	**0**	**500.000**	**1.500.000**	**1.500.000**	**1.500.000**	**5.000.000**
Sirjansland:									
Uitvoering werkzaamheden centrumgebied		0	6.132	93.868	727.330				
Totaal Sirjansland	**0**	**0**	**6.132**	**93.868**	**727.330**	**0**	**0**	**0**	**827.330**

Investeringskredieten	Jaarrekening			Begroting					
Zonnemaire:									
Aanleg Buurtplek	36.685								
Totaal Zonnemaire	**36.685**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**36.685**
Dreischor:									
Herinrichting Ring	65.000								
Totaal Dreischor	**65.000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**65.000**
Oosterland:									
Herinrichting oosterl Schaatsbaan				122.500	825.000	525.000			
Herinrichting Oosterl Entreegebied				110.000					
Aanvang projecten openbare ruimte				75.000	100.000	100.000	100.000		
Herinrichting Quick Wins				50.000					
Herinrichting Weelstraat					375.000	275.000	200.000		
Herinrichting Dorpshart					75.000	575.000	1.100.000		
Herinrichting Dorpsweide							175.000		
Totaal Oosterland				**357.500**	**1.375.000**	**1.475.000**	**1.575.000**	**0**	**4.782.500**
Totaal	**12.918.709**	**4.550.582**	**6.369.153**	**3.962.869**	**7.583.699**	**9.894.439**	**5.138.901**	**1.926.083**	**52.344.435**
Verschil	**2.706.291**	**-392.249**	**-1.123.320**	**4.195.464**	**1.291.301**	**-1.019.439**	**-701.401**	**-1.926.083**	**3.030.565**

Financiële begroting

Overzicht van baten en lasten en de toelichting

Overzicht van baten en lasten

Omschrijving (toelichting)

Hieronder vindt u het overzicht van baten en lasten uit de aangeboden conceptbegroting 2027–2030, evenals het overzicht dat is geactualiseerd op basis van de besluitvorming in de Begrotingsraad.

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten						
1 Wonen	-5.579.261	-6.566.154	-3.074.642	-2.295.110	-1.537.256	-1.495.903
2 Ruimtelijke ordening	-6.697.481	-14.867.928	-10.727.213	-6.009.335	-5.287.696	-5.055.134
3 Fysieke leefomgeving	-17.464.262	-18.003.774	-18.814.912	-19.160.533	-20.721.746	-21.040.289
4 Mobiliteit en bereikbaarheid	-2.325.751	-2.958.710	-2.411.284	-2.398.170	-2.610.897	-2.271.013
5 Duurzaamheid en milieu	-15.873.603	-24.774.118	-18.330.890	-20.013.809	-18.334.472	-18.470.321
6 Lokale economie	-3.825.280	-4.113.575	-3.894.604	-3.456.462	-3.263.233	-3.277.424
7 Toerisme en vrije tijd	-2.593.864	-2.933.372	-3.016.590	-2.886.140	-3.119.250	-3.032.670
8 Openbare orde en veiligheid	-6.354.892	-6.852.837	-7.080.428	-7.450.962	-7.525.103	-7.474.403
9 Veerkrachtige en zorgzame buurten	-5.921.729	-7.477.648	-6.337.786	-6.427.585	-6.426.209	-6.424.615
10 Bestaanszekerheid	-21.574.465	-24.505.723	-23.567.322	-23.200.180	-22.818.710	-22.677.729
11 Opgroeien en opvoeden	-16.569.630	-20.683.261	-21.317.622	-18.460.839	-18.604.140	-18.267.247
12 Mentale en fysieke gezondheid	-17.999.369	-19.618.398	-20.220.190	-20.641.048	-18.852.884	-19.383.607
13 Kunst, cultuur en erfgoed	-6.147.687	-7.692.342	-7.050.795	-6.785.472	-6.737.485	-6.734.145
14 Bestuur en organisatie	-4.998.729	-4.931.651	-4.858.291	-4.716.193	-4.746.363	-4.858.032
Algemene dekkingsmiddelen	-2.333.646	-2.420.445	-2.319.323	-4.124.659	-6.193.134	-8.609.483
Overhead	-20.836.599	-22.475.558	-20.767.437	-20.893.847	-20.712.446	-20.634.060
Bedrag voor de heffing vpb	-122.896	-	-	-	-	-
Onvoorzien	-	-150.109	-35.000	-35.000	-35.000	-35.000
Totaal Lasten	**-157.219.146**	**-191.025.603**	**-173.824.329**	**-168.955.344**	**-167.526.024**	**-169.741.075**
Baten						
1 Wonen	6.615.422	6.218.442	1.555.179	919.546	82.479	78.711
2 Ruimtelijke ordening	5.481.727	14.387.871	10.735.069	4.584.832	3.485.530	3.491.684
3 Fysieke leefomgeving	1.965.266	1.931.339	1.723.927	1.723.225	1.763.391	1.731.250
4 Mobiliteit en bereikbaarheid	2.840.692	2.608.972	2.833.831	2.833.831	2.871.721	2.868.458
5 Duurzaamheid en milieu	14.953.457	19.529.333	17.238.420	16.992.935	15.385.221	15.747.989
6 Lokale economie	8.010.873	8.325.958	7.928.610	6.188.197	6.232.695	6.232.695
7 Toerisme en vrije tijd	445.856	366.033	839.125	332.718	332.718	332.718
8 Openbare orde en veiligheid	466.365	121.549	124.906	124.906	124.906	124.906
9 Veerkrachtige en zorgzame buurten	64.744	90.558	18.231	18.231	18.231	18.231

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
10 Bestaanszekerheid	12.298.921	13.606.678	13.291.704	13.264.162	13.236.891	13.262.611
11 Opgroeien en opvoeden	871.550	778.550	744.705	863.966	894.504	983.973
12 Mentale en fysieke gezondheid	2.313.616	2.270.374	1.486.804	1.887.673	1.893.289	1.900.600
13 Kunst, cultuur en erfgoed	375.793	277.893	591.387	591.387	591.387	591.387
14 Bestuur en organisatie	846.965	906.571	922.363	922.363	922.363	805.020
Algemene dekkingsmiddelen	111.414.309	113.446.383	119.902.168	120.037.941	120.409.763	124.110.468
Overhead	727.500	629.506	431.967	431.967	431.967	431.967
Totaal Baten	**169.693.053**	**185.496.010**	**180.368.396**	**171.717.880**	**168.677.056**	**172.712.668**
Geraamd totaal lasten en baten	**12.473.907**	**-5.529.593**	**6.544.067**	**2.762.536**	**1.151.032**	**2.971.593**
Stortingen						
1 Wonen	-1.725.789	-1.210.187	-	-	-	-
2 Ruimtelijke ordening	-78.940	-68.475	-23.325	-48.325	-48.325	-48.325
7 Toerisme en vrije tijd	-	-	-2.500.000	-2.500.000	-2.500.000	-2.500.000
10 Bestaanszekerheid	28.000	-	-	-	-	-
11 Opgroeien en opvoeden	-	-20.280.784	-708.821	-720.472	-	-
Algemene dekkingsmiddelen	-25.860.860	-13.548.671	-10.999.212	-18.192.353	-7.605.107	-9.225.016
Totaal Stortingen	**-27.637.590**	**-35.108.117**	**-14.231.358**	**-21.461.150**	**-10.153.432**	**-11.773.341**
Onttrekkingen						
1 Wonen	752.813	-	-	-	-	-
10 Bestaanszekerheid	137.858	426.733	376.083	405.943	236.144	119.200
11 Opgroeien en opvoeden	-	270.494	237.302	3.526.850	2.212.970	1.195.735
Algemene dekkingsmiddelen	21.030.192	39.940.483	8.141.875	14.903.514	6.038.973	7.070.227
Totaal Onttrekkingen	**21.920.863**	**40.637.710**	**8.755.260**	**18.836.307**	**8.488.087**	**8.385.162**
Mutaties reserves	**-5.716.727**	**5.529.593**	**-5.476.098**	**-2.624.843**	**-1.665.345**	**-3.388.179**
Geraamd resultaat	**6.757.180**	**-**	**1.067.969**	**137.693**	**-514.313**	**-416.586**

Toelichting op het overzicht van baten en lasten

INLEIDING

In dit onderdeel van de programmabegroting beschrijven we hoe de meerjarenbegroting tot stand komt. We verklaren de ontwikkeling in de budgettaire ruimte op basis van het bestaande beleid door de verschillen ten opzichte van de Nota Uitgangpunten Programmabegroting 2027-2030 in beeld te brengen. Daarnaast laten we zien wat de invloed is van de in deze begroting opgenomen prioriteiten en dekkingsmogelijkheden.

Tevens wordt inzicht gegeven in de grondslagen waarop de ramingen zijn gebaseerd en is inzichtelijk wat het effect is van de incidentele baten en lasten is op het structureel begrotingssaldo.

BUDGETTAIRE RUIMTE 2027-2030

Via de Nota Uitgangpunten Programmabegroting (NUP) 2027-2030 informeerden wij u over de actuele stand van de budgettaire ruimte voor de begroting 2027-2030. Het betrof de budgettaire ruimte na vaststelling door de raad van de programmabegroting 2026-2029, inclusief aangenomen amendementen en de verwerking van de door de raad tot en met 5 april 2026 vastgestelde begrotingswijzigingen vanuit de raadsvoorstellen Daarnaast zijn in de NUP, vanwege het verkiezingsjaar, alleen de uitgangspunten voor het opstellen van de begroting vastgesteld, maar geen verdere besluiten met financiële gevolgen voor de budgettaire ruimte.

Tijdens het begrotingsproces berekenen wij de actuele budgettaire ruimte van het bestaande beleid. Zo indexeren we de budgetten opnieuw op basis van de vastgestelde percentages in de NUP en nemen we ook de consequenties vanuit de meicirculaire 2026 mee. Wat dit betekent voor de budgettaire ruimte op basis van bestaand beleid is in onderstaande tabel weergegeven.

In het onderdeel Uiteenzetting financiële positie lichten wij inhoudelijk de gehonoreerde prioriteiten en de opgenomen dekkingen verder toe.

Budgettaire ruimte	2027	2028	2029	2030
Stand budgettaire ruimte na vaststelling NUP	-2.587.305	-3.940.964	-3.844.267	-4.004.839
Bestuursrapportage 2026	773.711	1.088.804	1.239.113	1.202.962
Meicirculaire 2026	-245.092	-256.787	-256.127	-256.652
Gemeenschappelijke regelingen	-43.083	-84.759	-114.507	-108.505
Raadsbesluit vernieuwbouwtransferiumgebouw			-78.357	-77.108
Raadsbesluit herinrichting voormalige gemeentewerkplaats Burgh-Haamstede			-58.625	-57.680
Overige losse college- en raadsbesluiten tot en met 21 juli 2026	-37.335	-55.358	-65.024	-64.147
Actualisering begroting	671.723	1.381.460	962.809	1.112.542
Budgettaire ruimte na bestaand beleid	**-1.467.381**	**-1.867.604**	**-2.214.985**	**-2.253.427**
In begroting opgenomen dekkingen (realistisch begroten)	4.084.690	3.959.950	4.002.429	4.069.671
In begroting opgenomen prioriteiten	-1.549.340	-1.954.653	-2.301.757	-2.232.830
Saldo budgettaire ruimte aangeboden Programmabegroting	**1.067.969**	**137.693**	**-514.313**	**-416.586**
Toevoegen saldo 2027 aan Algemene Reserve	-1.067.969			
Saldo budgettaire ruimte na toevoeging saldo 2027 aan algemene reserve	**-**	**137.693**	**-514.313**	**-416.586**

De voornaamste mutaties als gevolg van het "actualiseren van de begroting" vindt u terug in onderstaande tabel.

Actualisering begroting	2027	2028	2029	2030
Voordeel salarislasten	253.000	212.000	212.000	212.000
Voordeel indexeringen	932.803	1.068.613	880.272	1.174.875
Opname stelpost indexeringen	-240.776	-164.409	-299.024	-377.663
Schrappen taakstelling Jeugdzorg 2027	-471.094			
Voordeel kapitaallasten	257.377	236.255	108.255	109.220
Diverse budgetaanpassingen	-59.587	29.001	61.306	-5.890
Actualisering begroting	**671.723**	**1.381.460**	**962.809**	**1.112.542**

Toelichting op enkele mutaties:

Voordeel salarislasten

Het voordeel op de salarislasten wordt veroorzaakt door een lagere CAO stijging dan opgenomen in de begroting 2025. Hierdoor is ook een voordeel ontstaan in de jaarrekening 2025. Dit voordeel is echter deels teniet gedaan door een forse stijging in de pensioenpremies in 2026.

Indexering

Uw raad heeft middels de vaststelling van de NUP tevens vastgesteld met welke indexerings- en rentepercentages de budgetten in de begroting stijgen en met welk indexeringspercentage de tarieven voor de belastingen worden verhoogd. De basis voor deze percentages halen wij uit het Centraal Economisch Plan (CEP) dat het Centraal Planbureau ieder jaar in maart publiceert. Ook het Rijk maakt gebruik van deze percentages bij het vaststellen van de loon- en prijsbijstelling van de algemene uitkering. Omdat de vastgestelde percentages lager zijn dan rekening is gehouden in de begroting 2026-2029 levert dit meerjarig een aanzienlijk voordeel op. Een deel van dit voordeel wordt gereserveerd middels een stelpost vanwege de aanhoudende inflatoire druk veroorzaakt door de Iran-oorlog.

Schrappen taakstelling jeugdzorg

Het Rijk heeft de besparingsopgave van de Hervormingsagenda ingeboekt en daarmee het gemeentefonds verlaagd. Deze door het Rijk opgelegde bezuiniging van de kosten jeugdhulp is als taakstelling in de begroting opgenomen en voor 50% afgedekt door een stelpost. Met deze stelpost wordt het risico van het niet behalen van de taakstelling (deels) afgedekt. Voor het jaar 2027 is er geen concreet zicht meer op het realiseren van de taakstelling. Er zijn geen concrete maatregelen die worden ingezet op basis waarvan een reëel perspectief ontstaat dat dit bedrag daadwerkelijk bezuinigd kan worden.

GRONDSLAGEN WAAROP DE RAMINGEN ZIJN GEBASEERD

Toegepaste loon- en prijsstijging

In de volgende tabel staan de percentages waarmee wij in de begroting rekening houden qua verwachte loon- en prijsontwikkeling. Deze percentages stelde de raad via de Nota Uitgangspunten Programmabegroting 2027-2030 vast:

Toegepaste loon- en prijsstijging	2027	2028	2029	2030
Percentage loonontwikkeling begroting	4.20%	4.00%	3.60%	3,50%
Percentage prijsontwikkeling begroting	2,10%	2,60%	2,30%	2,50%

Toegepaste stijging belastingen en retributies

In deze begroting rekenen we met een trendmatige verhoging van belastingen en retributies van 3,15 % in 2027, 3,30 % in 2028, 2,95% in 2029 en 3,00 % in 2030. Ook deze percentages stelde de raad via de Nota Uitgangspunten Programmabegroting 2027-2030 vast.

Vervangingsinvesteringen

De actualiteit van de vervangingsinvesteringen is beoordeeld tijdens de begrotingsvoorbereiding. Uitgaven van € 10.000 en lager zijn rechtstreeks ten laste van de exploitatie gebracht. De financiële consequenties van de vervangingsinvesteringen zijn als bestaand beleid verwerkt in de programmabegroting.

Financiering

De gemeente past het systeem van totaalfinanciering toe. Dit houdt in dat in principe niet voor iedere investering afzonderlijk een geldlening wordt afgesloten, maar dat de investering meeloopt in het totaal van de inkomende en uitgaande geldstromen van de gemeente. Dit wordt bewaakt via een liquiditeitenplanning. Zie ook de paragraaf Financiering.

Inzicht in de structurele onttrekkingen aan reserves

Uit de reserve dekking afschrijvingslasten worden de afschrijvingslasten van een deel van onze investeringen gedekt. In het Overzicht structurele mutaties reserves is opgenomen welke afschrijvingslasten voor welke investeringen dit betreft.

Inzicht in incidentele baten en lasten

Voor het inzicht in de incidentele baten en lasten verwijzen wij u naar het Overzicht incidentele baten en lasten. Incidentele lasten beïnvloeden het structureel begrotingssaldo positief en incidentele baten beïnvloeden het structureel begrotingssaldo negatief.

Uit onderstaand tabel blijkt dat het structurele begrotingssaldo in alle jaren positief is. Dit wordt mede veroorzaakt door de structurele baat van € 2,5 miljoen extra toeristenbelasting als gevolg van het amendement 'verhoging toeristenbelasting 2027 en bestemming extra opbrengst'.

Structureel begrotingssaldo	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Geraamde lasten	-173.824	-168.955	-167.526	-169.741
Geraamde baten	180.368	171.718	168.677	172.713
Geraamd totaal) Saldo baten en lasten (begrotingssaldo voor bestemming)	**6.544**	**2.763**	**1.151**	**2.972**
Beoogde toevoegingen aan reserves	-14.231	-21.461	-10.153	-11.773
Beoogde onttrekkingen aan reserves	8.755	18.836	8.488	8.385
Begrotingssaldo na bestemming (geraamd resultaat)	**1.068**	**138**	**-514**	**-417**
Waarvan incidentele lasten en incidentele toevoegingen aan reserves	18.232	25.249	13.305	13.033
Waarvan incidentele baten en incidentele onttrekkingen aan reserves	-16.040	-22.474	-11.479	-11.178
Saldo incidentele baten en lasten	**2.192**	**2.776**	**1.827**	**1.855**
Structureel begrotingssaldo (geraamd structureel resultaat)	**3.260**	**2.913**	**1.312**	**1.439**

De jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume

Onder arbeidsrechtelijke verplichtingen worden verstaan de aanspraken op toekomstige uitkeringen door huidig en/of voormalig personeel. Feitelijk heeft de gemeente Schouwen-Duiveland een schuld aan hen. In het BBV is het niet verplicht gesteld voorzieningen te treffen voor de arbeidskosten gerelateerde verplichtingen, zoals vakantiegeld, wachtgeld en wachtgeldpremies, omdat de lasten ieder jaar globaal gelijk zijn. Daarom worden de werkelijke lasten van arbeidskosten gerelateerde verplichtingen in de begroting/jaarrekening meegenomen.

Bij jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen waarvan de bedragen fluctueren, zoals het sparen van bovenwettelijk verlof en pensioenen voor wethouders, is het wel verplicht gesteld om een voorziening te vormen.

Provinciaal toezicht

Jaarlijks geeft de provincie Zeeland als toezichthouder aan welke financiële uitgangspunten gemeenten mogen hanteren bij het opstellen van de begroting. Deze uitgangspunten hebben wij bij deze programmabegroting betrokken. De provincie beoordeelt de begroting met toepassing van het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader 2026 Gemeenten. Dit betekent dat de provincie de begroting toetst aan de begrippen structureel en reëel financieel evenwicht. In dit kader toetst de provincie in eerste instantie of onze begroting in 2027 structureel in evenwicht is. De hiervoor opgenomen tabel met het structureel begrotingssaldo laat zien dat dit zo is, waardoor wij verwachten dat onze gemeente in 2027 onder repressief toezicht blijft vallen.

Overzicht incidentele lasten en baten

Programma		Activiteit	2027	2028	2029	2030
Nr	**Naam**	**Incidentele lasten:**				
OH	Overhead	Doorontwikkeling organisatie	150.000			
6	Lokale economie	Kernenmanager	160.000	160.000		
6	Lokale economie	BIZ	144.000	130.000	90.000	50.000
5	Duurzaamheid en milieu	Isolatiesubsidie gemeentelijk deel	150.000			
5	Duurzaamheid en milieu	Energie-Agenda		150.000		
4	Mobiliteit en bereikbaarheid	Plan verkeersveiligheid kl.mtr + educatie	115.000			
6	Lokale economie	Living Labs	270.280			
7	Toerisme en vrije tijd	Gebouwenbeheer afboeking boekwaarde Wilhelminaweg	145.000			
4	Mobiliteit en bereikbaarheid	Afboeking boekwaarde Transferium			113.626	
11	Opgroeien en opvoeden	Herontwikkeling Weelstraat	1.343.834	511.635	214.492	
2	Ruimtelijke ordening	Gebouwenbeheer afboeking boekwaarde voormalige gemeente werkplaats			236.863	
11	Opgroeien en opvoeden	Incidentele kosten IHP	237.302	2.273.350	2.212.970	1.195.735
	Diverse	Overige incidentele lasten < 100.000	555.200	344.000	215.000	6.500
	Div cf opgenomen prioriteiten	incidentele prioriteiten Begroting 2027-2030	729.902	219.306	69.054	7.646
	Diverse programma's	Incidentele stortingen reserves	14.231.358	21.461.150	10.153.432	11.773.341
		Totaal incidentele lasten	**18.231.876**	**25.249.441**	**13.305.437**	**13.033.222**
		Incidentele baten:				
6	Lokale economie	Dividend nutsbedrijven	-5.860.897	-4.141.855	-4.141.855	-4.141.855
7	toerisme en vrije tijd	Verkoop Wilheliminaweg	-471.000			
2	Ruimtelijke ordening	Winstnemingen grondexploitaties	-1.380.440	-27.783		
	Diverse programma's	incidentele onttrekkingen reserves	-8.327.572	-18.304.025	-7.336.862	-7.036.059
		Totaal incidentele baten	**-16.039.909**	**-22.473.663**	**-11.478.717**	**-11.177.914**
		Per saldo incidentele lasten	**2.191.967**	**2.775.778**	**1.826.720**	**1.855.308**

Overzicht structurele mutaties reserves

Reserve dekking afschrijvingslasten	Onttrekking 2027	Onttrekking 2028	Onttrekking 2029	Onttrekking 2030
Museum Zierikzee fase 3 en 4	29.970	29.970	29.970	29.970
Reconstructie Haringvlietstraat Zierikzee	16.787	16.787	16.787	16.787
Herinrichting Dijkstraat Scharendijke	16.000	16.000	16.000	16.000
Realisatie pumptrack Renese	24.200	24.200	24.200	24.200
Opwaarderen locatie de Dreef Masterplan Renesse	12.454	12.454	12.454	12.454
Herinrichting Kerk-Dorpsplein Masterplan Bruinisse	30.000	30.000	30.000	30.000
Herinrichting Deestraat Masterplan Bruinisse	16.000	16.000	16.000	16.000
Flankerende maatregelen 3e fase Recreatie verdeelweg	29.309	29.309	29.309	29.309
Geluidsscherm Malta Zierikzee	12.629	12.629	12.629	12.629
Vervanging Kunstgrasveld Bruse Boys	30.000	30.000	30.000	30.000
Aanleg sportcomplex Bruinisse	32.242	32.242	32.242	32.242
Uitbreiding Hatfieldpark Zierikzee inclusief parkeersysteem	17.806	17.806	17.806	17.806
Herinrichting parkeerterrein Strandweg/OudeVuur Burgh-Haamstede	15.037	15.037	15.037	15.037
Parkeerverwijzingen Zierikzee	13.359	13.359	13.359	13.359
Reconstructie Kraaijensteinweg Burgh Haamstede	11.437	11.437	11.437	11.437
Toplaag kunstgrasveld Westhoek		28.846	28.846	28.846
Dorpsvisie Nieuwerkerk		20.000	80.000	140.000
Onderlaag kunstgrasveld Westhoek		14.667	14.667	14.667
Beweegpark Borrendamme Zierikzee		33.765	33.765	33.765
Nieuwbouw scholen Oosterland			31.338	31.338
Zierikzee GCA N59			124.400	124.400
Verbeteren P+R Renesse			27.000	27.000
Kruispunt N59/Grevelingenstraat			316.985	316.985
Herinrichting Korte Moermondsweg Renesse			60.000	60.000
Herinrichting Dorpsvisie Oosterland				60.000
Herinrichting Bernardstraat Burgh-Haamstede				60.000
Herinrichting Oosterland Weelstraat				12.000
Overige investeringen	120.458	127.774	126.994	132.872
Totaal	**427.688**	**532.282**	**1.151.225**	**1.349.103**

TAAKSTELLINGEN

In de begroting zijn de volgende taakstellingen opgenomen:

Taakstellingen	2027	2028	2029	2030
Maatregelen Hervormingsagenda Jeugd		2.589.158	2.529.624	2.700.057
Besparing kosten Jeugdhulp		559.129	574.644	574.644
Energie	59.176	57.723	56.270	54.817
De Zuidhoek	256.883	286.743	364.511	384.571
Totaal taakstellingen	**316.059**	**3.492.753**	**3.525.049**	**3.714.089**

Taakstelling Hervormingsagenda Jeugd

De besparingsopgave van de Hervormingsagenda heeft het Rijk met het prijspeil van 2019 ingeboekt. Het Rijk verwacht vanaf 2028 een hogere besparing, aangezien het prijspeil sinds 2019 is gestegen. Met deze verwachting boekt het Rijk een hogere besparing in. Dit betekent voor onze gemeente een uitname uit het gemeentefonds van ongeveer € 1.000.000 vanaf 2028. Via het voorstel meicirculaire 2025 besloot u de bestaande taakstelling vanuit de Hervormingsagenda met dit bedrag te verhogen, zodat dit geen budgettair effect heeft. Wij hanteren namelijk als uitgangspunt dat de meerjarige afname van de compensatiemiddelen jeugdhulp een evenredige afname van de lasten jeugdhulp met zich meebrengt. Deze afname van de kosten jeugdhulp is als taakstelling in de begroting opgenomen en voor 50% afgedekt door een stelpost. Deze stelpost dient ter afdekking van het risico van het niet behalen van de Hervormingsagenda Jeugd en ook ter dekking van de benodigde investeringen maatregelen Hervormingsagenda Jeugd. Dit hoewel het Rijk heeft toegezegd per 2028 de volledige besparing van de Hervormingsagenda te realiseren. We hebben de taakstelling voor 2027 geschrapt. Dit is toegelicht in de toelichting op het overzicht van baten en lasten.

Taakstelling baten eigen bijdrage jeugdhulp / besparing kosten jeugdhulp

Er wordt een eigen bijdrage ingevoerd voor jeugdzorg per 1 januari 2028. Met deze maatregel verlaagt ons aandeel in het gemeentefonds vanaf 2028 met € 440.000. Daarnaast gaan het Rijk en gemeenten met de sector afspraken maken over hoe beter te sturen op trajectduur. In de verwachting dat dit kosten gaat besparen, verlaagt het Rijk het gemeentefonds. Dit betekent voor onze gemeenten ongeveer € 115.000 vanaf 2028. Via het voorstel meicirculaire 2025 besloot u voor beide zaken een taakstelling op te nemen, zodat deze geen budgettair effect hebben.

Taakstelling Zuidhoek

De in de begroting opgenomen meerjarenraming van De Zuidhoek gaat uit van voortzetting van bestaand beleid, gerelateerd aan de uitgangspunten zoals in 2019 door de raad vastgesteld in de ‘Hoofdlijnennotitie uitvoering Participatiewet’. Meerjarig worden zo door De Zuidhoek (ruim) oplopende tekorten voorzien. Inmiddels stelden we het koersdocument vast op basis waarvan we toewerken naar de totstandkoming van één geïntegreerde uitvoeringsorganisatie voor werk, participatie en inkomen, als onderdeel van onze gemeentelijke organisatie. De Zuidhoek ontwikkelt zich daarbij verder door van sociale werkvoorziening naar een modern Participatiebedrijf (werkontwikkelbedrijf), waarin inwoners naar vermogen worden ondersteund richting zo regulier mogelijk werk of maatschappelijke participatie. In 2026 werken we een onderbouwde businesscase uit met meerjarig (financieel) perspectief op de toekomstige uitvoering van het Participatiebedrijf. In afwachting daarvan, verwerken we de actuele meerjarenraming van De Zuidhoek pragmatisch in deze begroting. Het meerjarig geraamde tekort van De Zuidhoek wordt de eerstvolgende jaren financieel voor 50% als taakstelling opgenomen en voor 50% gedekt uit de algemene reserve De Zuidhoek.

Taakstelling Energie

De gemeente werkt actief aan verduurzaming van haar gebouwen en diensten, met uiteenlopende projecten in verschillende stadia. Denk hierbij aan het gemeentehuis, havengebouwen, reinigingsdienst en gemeentewerkplaats. De openomen taakstelling betreft de beoogde besparing in de energielasten.

Uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting

Uiteenzetting van de financiële positie

INLEIDING

In de 'Toelichting op de staat van baten en lasten' vermelden wij de meerjarig beschikbare budgettaire ruimte op basis van bestaand beleid en laten wij zien wat de invloed is van de opgenomen dekkingen en prioriteiten. In dit hoofdstuk lichten wij voor u de opgenomen dekkingen en prioriteiten toe. Daarmee geven wij inzicht in de mutaties ten opzichte van de begroting van vorig jaar.

SALDO BUDGETTAIRE RUIMTE AANGEBODEN PROGRAMMABEGROTING

Zoals is toegelicht in het onderdeel 'Toelichting op de staat van baten en lasten', is het saldo van de budgettaire ruimte in de aangeboden programmabegroting 2027-2030 als volgt:

Budgettaire ruimte	2027	2028	2029	2030
Budgettaire ruimte na bestaand beleid	**-1.467.381**	**-1.867.604**	**-2.214.985**	**-2.253.427**
In begroting opgenomen dekkingen (realistisch begroten)	4.084.690	3.959.950	4.002.429	4.069.671
In begroting opgenomen prioriteiten	-1.549.340	-1.954.653	-2.301.757	-2.232.830
Budgettaire ruimte na nieuw beleid	**1.067.969**	**137.693**	**-514.313**	**-416.586**

In de paragrafen hieronder wordt toegelicht welke dekkingen en prioriteiten in de begroting zijn opgenomen.

OPGENOMEN DEKKINGEN

In onderstaande tabel zijn de dekkingen op hoofdlijnen weergegeven.

In begroting opgenomen dekkingen	2027	2028	2029	2030
Inzet stelpost reservering accres	589.052	586.353	584.677	584.677
Spoor 3 exploitatie	3.004.619	2.941.725	2.926.353	3.112.896
Spoor 3 Investeringen	491.019	431.872	491.399	372.098
Actualisering begroting	**4.084.690**	**3.959.950**	**4.002.429**	**4.069.671**

Deze dekkingen worden hieronder nader toegelicht:

Inzet stelpost reservering accres

In een eerder besluitvormingsproces informeerden we u over de stelpost reservering accres uit de septembercirculaire 2020. In deze circulaire werd vanaf 2025 een grote toename van het accres voorzien. Gezien de onzekerheden in de ontwikkeling van het gemeentefonds, reserveerden wij toen vanaf 2025 dit structurele bedrag op een stelpost. Hier is inmiddels een aantal keer een beperkte uitname uit gedaan. Er resteert echter nog steeds een structureel budget. Deze post is in het verleden aangehouden als dekking voor het onderzoek naar de Overige Eigen Middelen (OEM). In dit onderzoek kijkt het Rijk of onze inkomsten uit toeristenbelasting kunnen worden verevend met onze algemene uitkering. Het onderzoek over de herijking van het gemeentefonds heeft niet geleid tot een eenduidige rapportage, waardoor de fondsbeheerder niet heeft kunnen komen tot een gedragen advies aan de minister. Naar aanleiding daarvan heeft de minister besloten om de herijking van het gemeentefonds voorlopig te bevriezen en een nader onderzoek af te wachten. Het grootste risico op bijstelling op kortere termijn is daarmee geweken. Wanneer het nadere onderzoek toch nog leidt tot nadelen dan zullen we hier tijdig op anticiperen.

Spoor 3 Exploitatie

In het kader van ‘Spoor 3’ van de bestuursopdracht Doorontwikkeling P&C cyclus’ heeft in voorbereiding op de begroting een analyse plaatsgevonden van de structurele onderuitputting op budgetten. Van elk taakveld zijn voor de jaren 2022 t/m 2025 de begrote baten en lasten vergeleken met de gerealiseerde baten en lasten en is in beeld gebracht hoe vaak er een afwijking voorkomt. Vervolgens zijn de geprioriteerde afwijkingen door de financieel adviseurs beoordeeld en is een lijst opgesteld van posten die mogelijk structureel afgeraamd (lasten) of bijgeraamd (baten) kunnen worden. Deze posten zijn besproken met de budgethouders en deelbudgethouders. Bij deze gesprekken is het uitgangspunt gehanteerd om minder defensief te begroten. Immers, ‘lucht in de begroting’ ontstaat juist door het ‘vasthouden’ van budgetten voor mogelijk toekomstig gebruik terwijl in de praktijk de uitgaven toch vaak lager zijn of toch later pas nodig zijn. Een minder defensieve benadering van begroten leidt enerzijds tot minder ‘lucht in de begroting’ maar kan anderzijds er ook toe leiden dat er vaker tussentijdse bijstellingen noodzakelijk zijn.

Bij de beoordeling van de begrotingsposten is resumerend uitgegaan van de volgende uitgangspunten:

- de taakuitvoering mag hierdoor niet worden belemmerd;
- voorstellen zijn afgestemd met budgethouders en deelbudgethouders;
- indien gedurende het jaar blijkt dat toch extra middelen noodzakelijk zijn, blijft tussentijdse bijsturing via de bestuursrapportages mogelijk.

In onderstaande tabel zijn de grootste posten weergegeven:

Spoor 3 exploitatie	2027	2028	2029	2030
Vrijval budget CDOKE	1.500.000			
Prognose rente (lasten)	1.072.719	1.087.026	1.071.653	1.158.196
Opbrengst degeneratievergoedingen (baten)	375.000	375.000	375.000	375.000
Opbrengst betaald parkeren (baten)	200.000	200.000	200.000	200.000
Stelpost IBP (lasten)	190.000	190.000	190.000	190.000
Vrijval budget beloningsdifferentiatie (lasten)	181.900	147.200	147.200	147.200
Budget inhuur (lasten)	169.000	169.000	169.000	169.000
Post onvoorzien (lasten)	115.000	115.000	115.000	115.000
WMO woningaanpassingen (lasten)	90.000	90.000	90.000	90.000
Budget leerlingenvervoer t.b.v. verhuizing/verbouwing scholen	90.000	90.000	90.000	90.000
WMO PGB Begeleiding	61.000	61.000	61.000	61.000
Onderhoud wegen uitvoeringsbedrijf	60.000	60.000	60.000	60.000
Overige kleinere posten < 50.001	400.000	357.500	357.500	457.500
Totaal dekkingen spoor 3 exploitatie	**4.504.619**	**2.941.725**	**2.926.353**	**3.112.896**
Dotatie vrijval CDOKE aan algemene reserve	-1.500.000			
Dekkingen ten gunste van budgettaire ruimte	**3.004.619**	**2.941.725**	**2.926.353**	**3.112.896**

Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid (CDOKE)

Deze middelen werden tot en met 2025 als SPUK ontvangen. Vanaf 2026 worden deze middelen als decentralisatie-uitkering (DU) ontvangen. De constatering is dat we de resterende SPUK middelen van de afgelopen jaren (tot en met 2026) nog kunnen benutten tot en met 2027 en dat het budget wat voor 2027 middels het gemeentefonds (als DU) is ontvangen derhalve vrij kan vallen. We voegen dit budget toe aan de algemene reserve.

Prognose rentelasten

Nadere analyse wijst uit dat door een aantal factoren de rentelasten stelselmatig te hoog worden geraamd:

- investeringen worden vaak uitgesteld waardoor de opgenomen rentelasten vrijvallen;
- bij nieuwe investeringen wordt de rentelast opgenomen tegen de actuele rentestand (zoals opgenomen in de kadernota/NUP). In de praktijk is onze rente(omslag) echter een stuk lager omdat we een leningen portefeuille hebben die voor een groot deel nog bestaat uit leningen die tegen lagere rentes zijn aangegaan.
- niet iedere investering leidt tot een financieringsbehoefte wanneer er sprake is van een financieringsoverschot. Hierdoor hoeven er minder (duurdere) leningen te worden afgesloten.

Opbrengst degeneratievergoedingen

Er is al een aantal jaren sprake van een te lage raming van degeneratievergoedingen. Degeneratievergoedingen worden aan de gemeente betaald door aannemers of kabels- en leidingexploitanten ter dekking van de versnelde achteruitgang (degeneratie) en levensduurverkorting van de wegverharding die optreedt bij het graven van sleuven en/of lasgaten.

Opbrengst betaald parkeren

Er is al een aantal jaren sprake van een te lage raming van de parkeeropbrengsten.

Stelpost IBP

Dit betreft middelen voor het Interbestuurlijk Programma (IBP) die middels het gemeentefonds aan gemeenten zijn toegekend. Het resterende budget is de afgelopen jaren voor diverse initiatieven gebruikt maar dient geen structureel doel (meer). Derhalve kan deze stelpost volledig vrijvallen.

Vrijval budget beloningsdifferentiatie

In de begroting 2023 was structureel budget toegevoegd voor de invoering van beloningsbeleid. Inmiddels is het betreffende beleid grotendeels uitgewerkt. De prognoses aan de voorkant zijn wat te ruim gebleken. Uit de berekeningen blijkt dat een deel van het budget kan vrijvallen.

Budget vaste voet inhuur

Het budget dat gereserveerd is voor de vaste voet van inhuur wordt gehalveerd. Het Managementteam heeft de afgelopen periode goed gemonitord en gestuurd waardoor meerjarig bleek dat het budget gehalveerd kan worden zonder dat dit tot knelpunten zal leiden.

Post onvoorzien

Het budget onvoorzien is een budgetpost die het college in staat stelt om in urgente situatie direct te kunnen handelen zonder vooraf de raad om autorisatie te moeten vragen voor de extra uitgaven. In de praktijk wordt hier nauwelijks gebruik van gemaakt. Dit maakt het aframen van deze post ten bate van de structurele begrotingsruimte opportuun.

WMO woningaanpassingen

Uitgaven voor aanvragen van woningaanpassingen zijn vooraf lastig te voorspellen. Het betreft vaak maar enkele maar wel budgettair forse posten. Op basis van de onderuitputtingen van de afgelopen jaren is aframing wel opportuun al zal het kunnen voorkomen dat er voor enig jaar, vanwege incidenteel een hoger aantal of dure aanvragen, bijgeraamd zal moeten worden. Dit wordt, als dit zich voordoet, bij een tussentijdse rapportage aangevraagd.

Leerlingenvervoer

Vanaf 2025 is dit budget beschikbaar gesteld ten behoeve van extra benodigd leerlingenvervoer als gevolg van verbouwing en/of (tijdelijk) verhuizing van scholen in het kader van het Integraal Huisvestings Programma (IHP). Er is nog weinig zicht op hoeveel van dit budget nu daadwerkelijk nodig is ten behoeve van de lopende nieuwbouw en renovaties (dit is bijvoorbeeld afhankelijk van de afstand van de oude school naar de tijdelijke huisvesting). Het is opportuun om dit structurele budget af te ramen vanwege het incidentele karakter van de extra kosten voor leerlingenvervoer, als er bereidheid is om bij te ramen op het moment dat blijkt dat er incidenteel toch extra budget benodigd is.

WMO PGB Begeleiding

Het is een landelijke trend dat er steeds minder gebruik gemaakt wordt van PGB's. Er is al enkele jaren sprake van onderuitputting. Het is niet de verwachting dat de kosten hiervan weer zullen gaan stijgen.

Onderhoud wegen uitvoeringsbedrijf

Al enige jaren is er op dit sprake van onderuitputting. Het is niet de verwachting dat de kosten weer zullen gaan stijgen.

Spoor 3 Investeringen

Naast de exploitatie is ook de investeringsplanning kritisch beoordeeld. Uit de jaarrekeningen van de afgelopen jaren blijkt dat een aanzienlijk deel van de beschikbare investeringskredieten niet wordt gerealiseerd in het jaar waarin deze oorspronkelijk in de begroting zijn opgenomen. Hierdoor worden investeringen later geactiveerd dan geraamd en ontstaan de bijbehorende kapitaallasten eveneens later dan waarmee in de begroting rekening is gehouden.

Om de meerjarenraming beter aan te laten sluiten op de feitelijke uitvoering is een analyse uitgevoerd van alle geplande investeringen. Daarbij is niet gekeken naar de noodzaak van de investeringen zelf, maar uitsluitend naar de verwachte uitvoeringsplanning en het moment waarop de investeringen daadwerkelijk tot realisatie en activering zullen komen.

De budgethouders hebben vervolgens beoordeeld of de huidige planning nog realistisch is. Waar nodig is de fasering van investeringskredieten aangepast op basis van de actuele inzichten in voorbereiding, besluitvorming, aanbesteding en uitvoering. Hierdoor sluiten de geraamde kapitaallasten beter aan bij het verwachte moment van ingebruikname van de investering. Dit betreft een eerste stap in een betere afstemming van de investeringen op de actuele uitvoeringscapaciteit en prioriteiten. De komende periode wordt de investeringsplanning nog verder uitgewerkt en geactualiseerd. Eventuele financiële effecten die hieruit voortvloeien worden bij een volgend P&C-product verwerkt.

De voorgestelde aanpassingen leiden niet tot het schrappen van investeringen of een inhoudelijke wijziging van vastgesteld beleid. Er is in beginsel alleen sprake van een actualisatie van de uitvoeringsplanning, waardoor de kapitaallasten realistischer worden geraamd. Hierop zijn echter 2 uitzonderingen. De herinrichting Schuithaven Zierikzee en de herinrichting Lange Nobelstraat Zierikzee zijn volledig afgeraamd omdat we prioriteit geven aan de woonopgaven, de (groot) onderhoudsopgaven, bedrijventerreinen en onderwijshuisvesting. Om die reden ramen we de investeringen af zodat de middelen beschikbaar komen voor andere opgaven. Dit wordt duidelijk zichtbaar gemaakt in de totaalkolom van de onderstaande tabel.

Indien investeringen alsnog eerder of later worden uitgevoerd dan nu wordt voorzien, kunnen de financiële gevolgen via de reguliere planning- en controlcyclus worden verwerkt.

In onderstaande tabel zijn alle verschuivingen in beeld gebracht.

Element 3	Naam	2026	2027	2028	2029	2030	Totaal
71402100	Huisvestng strand reddingsbrigade	-1.000.000	1.000.000	-	-	-	-
72101027	Uitbreiding parkeren Scheldestraat	-139.161	139.161	-	-	-	-
72101104	Bijdrage fiets- en voetgangerstunN59	-	-1.050.000	-	-	1.050.000	-
72101307	Vv Dynamisch reizigersinformatiesyst	-200.000	200.000	-	-	-	-
72101308	Vv Bollards	-250.000	250.000	-	-	-	-
72103058	Renovatie Zuidhavenpoortbrug	-111.743	111.743	-	-	-	-
72103065	Fietsveilig inricht.Deltastraat Zzee	-293.500	293.500	-	-	-	-
72108016	Herinr Stadspark Zaagmolen Zierikzee	-87.783	-175.563	263.346	-	-	-
72108017	Herinr Trambaan-Julianastr Zierikzee	-122.825	-228.475	100.000	251.300	-	-
72108018	Herinr Calandweg-Scheepst. Zierikzee	-116.440	-299.317	100.000	315.757	-	-
72108019	Herinr Scheepst-Duiker 't Sas Zzee	-117.691	-303.070	100.000	320.761	-	-
72108031	Zzee - GGA - N59 Grevel.str. Fase 1B	-2.022.108	250.000	1.772.108	-	-	-
72108033	Aanleg rotonde Roelandsw./Transf.	-300.000	300.000	-	-	-	-
72108034	Inprikker Burgh	-502.166	-450.000	100.000	426.083	426.083	-
72108045	Herinr.Schuithaven Zzee	-	-416.048	-	-	-	-416.048
72108046	Herinr.Weststraat-Balie Zzee	-379.131	-1.067.391	1.446.522	-	-	-
72108047	Herinr. Lange Nobel Zzee	-100.466	-120.466	-	-	-	-220.932
72111303	Zzee Reconstr. Grevelingenstr F 1C	200.000	500.000	-700.000	-	-	-
72121200	Hubs tbv Mobiliteitsstrateg. Zeeland	-1.000.000	1.000.000	-	-	-	-
72143900	Verduurzamen Natransport Transferium	-67.599	67.599	-	-	-	-
72143902	Mobiliteitshub Transferium Renesse	-100.000	100.000	-	-	-	-
74211041	Verduurzaming Sporthal Oosterland	50.000	-50.000	-	-	-	-

Element 3	Naam	2026	2027	2028	2029	2030	Totaal
74211347	Nieuwbouw basisscholen Oosterland	-437.610	-3.226.954	3.664.564	-	-	-
74211348	Nieuwbouw school Nieuwerkerk	-687.886	-5.135.751	-2.262.431	4.043.034	4.043.034	-
74805004	Verv/verduurz warmwater-verwarm.inst	-82.000	82.000	-	-	-	-
74805005	Warmwaterinstal gymnastiekzalen 2024	-82.000	82.000	-	-	-	-
75311106	Onderlaag kunstgrasveld Westhoek	-220.000	220.000	-	-	-	-
75311107	Toplaag kunstgrasveld Westhoek	-187.500	187.500	-	-	-	-
75311108	Hekwerk FC de Westhoek	-65.000	65.000	-	-	-	-
75311109	Mult. Funct. Kunstgras Onderlaag	-72.000	72.000	-	-	-	-
75401400	Nieuw- en verbouw Poppodium Brogum	-100.000	100.000	-	-	-	-
75801021	Citybox voetbalkooi Borrendamme	-67.850	67.850	-	-	-	-
75801022	Beweegpark Borrendamme A04	-337.650	337.650	-	-	-	-
76501005	Kinderopvanglocatie Nieuwerkerk	-1.438.100	1.438.100				-
76501006	Kinderopvanglocatie Oosterland	-1.250.000	1.250.000	-	-	-	-
78210002	De Korenmolen, Nieuwerkerk	-206.498	206.498	-	-	-	-
78210003	Molen De Korenbloem, Zonnemaire	-201.300	201.300	-	-	-	-
78211013	Restauratiekn Gasthuiskerk/Beuze Zz	-150.000	150.000	-	-	-	-
	Totaal	**-12.246.006**	**-3.851.135**	**4.584.109**	**5.356.935**	**5.519.117**	**-596.980**

DE STAND EN HET VERLOOP VAN DE RESERVES EN VOORZIENINGEN

Voor de financiële positie is ook de stand en het verloop van de reserves en voorzieningen van belang. Voor het inzicht hierin verwijzen wij u naar de betreffende overzichten. Gezien de voorstellen ter dekking van de opgenomen prioriteiten en negatieve en positieve begrotingssaldi, gaan wij hier specifiek in op de gevolgen daarvan op de reserve uitvoering Strategische visie en de algemene reserve. Ook voegen we een overzicht toe van de algemene reserve Zuidhoek, omdat we het begrote negatieve exploitatieresultaat van de Zuidhoek deels dekken uit de algemene reserve Zuidhoek. Daarnaast laten we het verloop zien van de reserve dekking afschrijvingslasten, omdat we bedragen overhevelen van de reserve Uitvoering Strategische visie naar de reserve dekking afschrijvingslasten. Tot slot laten we het verloop van de bestemmingreserve IHP zien.

Reserve Uitvoering Strategische visie

In onderstaande tabel vindt u het verloop van de reserve Uitvoering Strategische visie.

Jaarlijks worden de structurele dividendgelden van ZEH en GBE Aqua toegevoegd aan de Strategische Visie. De tabel laat verder zien voor welke uitgaven en investeringen in de besluitvorming de reserve

strategische visie wordt ingezet. Separaat wordt in de tabel in beeld gebracht welke overhevelingen naar de reserve dekking afschrijvingslasten zijn opgenomen. De investeringen waar de term 'bestaand beleid' achter staat betreft raadsbesluitvorming die al heeft plaatsgevonden in de afgelopen periode. De investeringen waar de term 'nieuw beleid' achter staat betreft investeringen die middels de prioriteiten in deze begroting ter besluitvorming zijn opgenomen. Dit zijn de herinrichting Korte Moermondsweg in Renesse, de herinrichting Bernardstraat/Zandweg Burgh-Haamstede en de uitvoering van de Dorpsvisie Nieuwerkerk.

Reserve Uitvoering Strategische visie (x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Stand reserve 1-1	22.743	17.088	21.828	13.239	13.445
Living Lab	-35				
Dividend GBE Aqua	235	235	235	235	235
Dividend Stedin	6	6	6	6	6
Dividend ZEH	6.838	6.056	3.906	3.907	3.907
Esthetische opwaardering sporthal Oosterland	-100	-400			
Tijdelijke huisvesting Oosterburcht en Kibeo		-350	-250	-100	
Financiële rapportage 2025	-965	245	153	41	89
Opstellen dorpsvisie Nieuwerkerk	-25				
Partnerschap Merkorganisatie Zeeland	-17	-17			
Vervolgtraject project kernenmanagers	-15				
Bestuursrapportage 2026	-1.179	-494	-65	-65	-65
Overige mutaties	-43	-41	-39	-39	-39
Tussensom (bestaand beleid)	**27.443**	**22.328**	**25.774**	**17.224**	**17.578**
Overheveling naar de reserve dekking afschrijvingslasten					
Sportpak Van Zuijen, Burgh-Haamstede, Amendement A1 bij Kadernota 2026-2029 (bestaand beleid)	-1.235				
Herinrichting kruising P+R en Roelandsweg Renesse dekking uit budget MP (bestaand beleid)	-675				
Definitief ontwerp pumptrack Renesse dekking uit budget MP (bestaand beleid)	-200				
Herontwikkeling Weelstraat en omgeving Oosterland (bestaand beleid)	-300				
Beweegpark Zierikzee (bestaand beleid)	-675				
Verduurzaming en esthetische opwaardering sporthal Oosterland (bestaand beleid)		-500			
Herinrichting openbare ruimte, Dorpsvisie Oosterland (bestaand beleid)				-1.647	
Kruispunt N59/Grevelingenstraat Zierikzee (bestaand beleid)			-3.110		
Reconstructie Grevelingenstraat Zierikzee (bestaand beleid)			-7.925		
Reconstructie wegvak kruising N59/N654 Zierikzee (bestaand beleid)				-632	
Herinrichting Korte Moermondsweg Renesse (nieuw beleid)			-1.500		

Reserve Uitvoering Strategische visie (x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Herinrichting Bernardstraat/Zandweg Burgh-Haamstede (nieuw beleid)				-1.500	
Uitvoering Dorpsvisie Nieuwerkerk (nieuw beleid)					-5.000
Tussensom	**-3.085**	**-500**	**-12.535**	**-3.779**	**-5.000**
Overheveling naar de reserve IHP					
IHP Onderwijshuisvesting Schouwen-Duiveland (bestaand beleid)	-7.270				
Tussensom	**-7.270**	**-**	**-**	**-**	**-**
Stand reserve 31-12	**17.088**	**21.828**	**13.239**	**13.445**	**12.578**

Bij de vaststelling van de begroting 2012-2015 heeft uw raad besloten binnen de algemene reserve een bedrag van € 12 miljoen te oormerken voor de uitvoering van de strategische visie. Het geoormerkte bedrag stelt ons in staat (tot 2040) te investeren in projecten en activiteiten die bijdragen aan het behalen van de doelen en die niet met ‘regulier’ geld (volledig) bekostigd kunnen worden.

Voor de aanwending van deze eenmalige middelen is besloten de volgende criteria te hanteren:

1. Projecten of activiteiten waarvoor we het geld aanwenden, moeten bijdragen aan het behalen van doelen uit de strategische visie.
2. De middelen zijn vooral bedoeld om knelpunten te helpen oplossen of onderzoeksvragen uit te voeren.
3. De projecten of activiteiten zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma voor de periode waarbinnen we de uitgaven doen.
4. Alvorens we een beroep doen op de gelden is afgewogen of er regulier geld beschikbaar is in de begroting.
5. Daarnaast is onderzocht of externe bronnen, zoals subsidies, bij kunnen dragen aan bekostiging van het project of de activiteit.
6. Bij het beschikbaar stellen van de middelen handelen we conform de regels van de Financiële Verordening.
7. De uitgaven van de gelden zijn zichtbaar binnen de programmabegroting en programmaverantwoording, zodat de raad in staat is zijn controlerende taak uit te voeren.

Bij het vaststellen van de begroting 2026-2029 heeft u het amendement "Budget reserveren voor uitvoering stads- en dorpsvisies en dorpsplannen" aangenomen. U heeft binnen de Reserve Uitvoering Strategische visie een bedrag van € 11.775.000 geoormerkt voor de uitvoering van de masterplannen, de

stads- en dorpsvisies en de dorpsplannen. Hiervan is € 25.000 beschikbaar gesteld voor de dorpsvisie Nieuwerkerk en € 11.750.000 voor de tot en met 2029 uit te voeren projecten uit de masterplannen, stads- en dorpsvisies en dorpsplannen.
Hieronder staat een overzicht van het verloop van dit geoormerkte bedrag:

Budget uitvoering stads- en dorpsvisies en dorpsplanning (binnen reserve uitvoering Strategische visie)	**Bedrag x € 1.000**
Beschikbaar gestelde budget	**11.775**
Dorpsvisie Nieuwerkerk	-25
Herinrichting kruising P+R en Roelandsweg Renesse	-675
Definitief ontwerp pumptrack Renesse	-200
Herontwikkeling Weelstraat en omgeving Oosterland	-300
Herinrichting centrum Burgh-Haamstede (nog vast te stellen via financiële rapportage 2026)	-350
Tussensom mutaties bestaand beleid	**-1.550**
Herinrichting Korte Moermondsweg	-1.500
Herinrichting Bernhardstraat en Zandweg	-1.500
Uitvoering dorpsvisie Nieuwerkerk	-5.000
Tussensom mutaties nieuw beleid	**-8.000**
Huidige stand	**2.225**

Algemene reserve

In onderstaande tabel vindt u het verloop van de Algemene reserve:

Algemene reserve (x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Stand reserve 1-1	34.460	18.193	15.510	14.625	14.217
Toevoeging uit gerealiseerd resultaat 2025 en vaststelling jaarstukken 2025	6.436				
Mutaties bestaand beleid	-9.692	-3.483	-666	-339	-113
Tussensom	**31.204**	**14.710**	**14.844**	**14.286**	**14.104**
Mutaties nieuw beleid	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Aanpassing ramingen spoor 3		1.531			
Actualiseren Integraal Verkeers-Verv		-40			
Coördinatie Onderwijsakkoord		-10	-10		
Dekking compensatie maatregelen SMP		-66	-66		
Doorontwikkeling datagedreven werken		-43	-32	-38	-8
Doorontwikkeling Ondernemersloket		-10	-10	-10	
Functioneel beheerder Corporate ICT		-82	-82		
Realisatie watertappunten		-17	-19	-21	
Subsidie Watersnoodmuseum		-413			
Uitvoeringsprogrogramma Toekomstbeeld Fiets		-50			
Tussensom	**-**	**800**	**-219**	**-69**	**-8**
Overheveling naar de reserve IHP	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
IHP Onderwijshuisvesting Schouwen-Duiveland	-13.011				
Tussensom	**-13.011**	**-**	**-**	**-**	**-**
Stand reserve 31-12	**18.193**	**15.510**	**14.625**	**14.217**	**14.096**

Algemene reserve Zuidhoek

In onderstaande tabel vindt u het verloop van de Algemene reserve Zuidhoek:

De meerjarenbegroting 2027-2030 laat een structureel negatief exploitatieresultaat zien. De begrote tekorten kunnen we deels dekken uit de algemene reserve Zuidhoek. 50% van het begrote negatieve exploitatieresultaat dekken we uit de algemene reserve Zuidhoek en voor 50% gaan we uit van een taakstelling. Dit zorgt er wel voor dat deze terugloopt van € 664.000 begin 2027 naar nagenoeg nihil op 31 december 2029. Dit zit u ook terug in het overzicht verloop van de reserves verderop in de programmabegroting. Het overige tekort wat we niet kunnen dekken uit de algemene reserve Zuidhoek dekken we uit de stelpost uitvoering Participatiewet sociale infrastructuur welke in de huidige begroting is opgenomen.

Algemene reserve Zuidhoek (x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Stand reserve 1-1	972	664	408	121	4
Mobiliteitsverband	-96				
Dekking begroot negatief exploitatieresultaat de Zuidhoek (50%)	-212	-256	-287	-365	
Dekking via Stelpost uitvoering Participatiewet sociale infrastructuur				248	
Stand reserve 31-12	**664**	**408**	**121**	**4**	**4**

Reserve dekking afschrijvingslasten

In onderstaande tabel vindt u het verloop van de reserve dekking afschrijvingslasten. Het doel van deze reserve is het dekken van de afschrijvingslasten van diverse investeringen. Analoog aan de tabel van de reserve strategische visie is in de tabel is aangegeven welke raadsbesluitvorming al heeft plaatsgevonden ('bestaand beleid') en welke besluitvorming is opgenomen in deze begroting ('nieuw beleid').

In het verloopoverzicht van de reserve Uitvoering Strategische visie ziet u de onttrekking uit deze reserve. In onderstaand verloopoverzicht ziet u de toevoeging aan de reserve dekking afschrijvingslasten.

Dekking afschrijvingslasten (x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Stand reserve 1-1	6.681	9.704	9.777	23.033	25.660
Mutaties bestaand beleid	-382	-487	-540	-1.039	-1.142
Toevoeging uit gerealiseerd resultaat 2025 en vaststelling jaarstukken 2025	320				
Overige mutaties		60	27	27	53
Herinrichting Korte Moermondsweg Renesse (nieuw beleid)				-60	-60
Herinrichting Bernardstraat/Zandweg Burgh-Haamstede (nieuw beleid)					-60
Uitvoering Dorpsvisie Nieuwerkerk (nieuw beleid)			-20	-80	-140
Tussensom	**6.619**	**9.277**	**9.244**	**21.881**	**24.311**
Overheveling van reserve uitvoering Strategische visie	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Sportpak Van Zuijen, Burgh-Haamstede, Amendement A1 bij Kadernota 2026-2029 (bestaand beleid)	1.235				
Herinrichting kruising P+R en Roelandsweg Renesse dekking uit budget MP (bestaand beleid)	675				
Definitief ontwerp pumptrack Renesse dekking uit budget MP (bestaand beleid)	200				
Herontwikkeling Weelstraat en omgeving Oosterland (bestaand beleid)	300				
Beweegpark Zierikzee (bestaand beleid)	675				
Verduurzaming en esthetische opwaardering sporthal Oosterland (bestaand beleid)		500			
Herinrichting openbare ruimte, Dorpsvisie Oosterland (bestaand beleid)				1.647	
Kruispunt N59/Grevelingenstraat Zierikzee (bestaand beleid)			3.110		
Reconstructie Grevelingenstraat Zierikzee (bestaand beleid)			7.925		
Reconstructie wegvak kruising N59/N654 Zierikzee (bestaand beleid)				632	
Herinrichting Korte Moermondsweg Renesse (nieuw beleid)			1.500		
Herinrichting Bernardstraat/Zandweg Burgh-Haamstede (nieuw beleid)				1.500	
Uitvoering Dorpsvisie Nieuwerkerk (nieuw beleid)					5.000
Tussensom	**3.085**	**500**	**12.535**	**3.779**	**5.000**
Overheveling van bestemmingsreserve IHP	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Nieuwbouw scholen Oosterland (bestaand beleid)			1.254		
Tussensom	**-**	**-**	**1.254**	**-**	**-**
Stand reserve 31-12	**9.704**	**9.777**	**23.033**	**25.660**	**29.311**

IHP

De bestemmingsreserve IHP heeft als doel Het reserveren van middelen voor het Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2025–2041, ten behoeve van:

- dekking van incidentele, niet te activeren en projectgebonden kosten die samenhangen met de uitvoering van het IHP, en
- het faciliteren van de dekking van (een deel van) de afschrijvingslasten van IHP investeringen door middel van overheveling naar de reserve dekking afschrijvingslasten.

Deze bestemmingsreserve is primair bedoeld als spaar- en monitoringinstrument voor het IHP; structurele dekking van afschrijvingslasten vindt niet rechtstreeks plaats vanuit deze reserve, maar via de reserve dekking afschrijvingslasten, conform de uitgangspunten van het IHP.

Aan de bestemmingsreserve IHP kunnen middelen worden toegevoegd door middel van:
- een eenmalige storting vanuit de algemene reserve en de reserve Strategische Visie, conform afzonderlijk raadsbesluit.
- toevoeging van restantmiddelen uit het vorige IHP (2020).
- aanvullende stortingen op basis van expliciete raadsbesluiten, dan wel via vaststelling van begroting of jaarrekening.

Onttrekkingen aan de bestemmingsreserve IHP vinden plaats voor:
- de dekking van incidentele kosten die samenhangen met de uitvoering van het IHP.
- overheveling naar de reserve dekking afschrijvingslasten ter (gedeeltelijke) dekking van de afschrijvingslasten van geactiveerde IHP-investeringen.
- onttrekkingen vinden plaats op basis van afzonderlijke raadsbesluiten of via vaststelling van de begroting

IHP (x € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Stand reserve 1-1	-	20.010	20.482	17.675	15.462
Incidentele kosten RVK JLdJ & Willibrordus (bestaand beleid)	-36	-36	-549	-343	
Incidentele kosten IHP (bestaand beleid)	-234	-201	-1.724	-1.870	-1.195
Restantbudget huisvesting basisonderwijs algemeen (bestaand beleid)		709	720		
Tussensom	**-270**	**20.482**	**18.929**	**15.462**	**14.267**
Overheveling van Algemene reserve	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
IHP Onderwijshuisvesting Schouwen-Duiveland	13.011				
Tussensom	**13.011**	**-**	**-**	**-**	**-**
Overheveling van Reserve Uitvoering Strategische visie	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
IHP Onderwijshuisvesting Schouwen-Duiveland	7.270				
Tussensom	**7.270**	**-**	**-**	**-**	**-**
Overheveling naar de reserve dekking afschrijvingslasten	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Nieuwbouw scholen Oosterland (bestaand beleid)			-1.254		
Tussensom	**-**	**-**	**-1.254**	**-**	**-**
Stand reserve 31-12	**20.011**	**20.482**	**17.675**	**15.462**	**14.267**

Opgenomen prioriteiten 2027-2030

In het onderstaande overzicht zijn de beleidsvoornemens uitbreidingsinvesteringen en nieuw beleid opgenomen en voorgelegd aan de de raad om deze voorstellen te honoreren.

In de bestuursopdracht “Doorontwikkeling P&C-cyclus” heeft uw raad besloten om in een verkiezingsjaar, zoals 2026, geen kadernota op te stellen. In plaats daarvan zijn in de NUP de uitgangspunten voor de programmabegroting ter besluitvorming aan u voorgelegd. Er zijn in de NUP geen beleidsprioriteiten opgenomen maar deze zijn opgenomen in het begrotingsproces wat gelijk liep met de totstandkoming van het coalitieakkoord. In onderstaande overzichtstabel zijn de prioriteiten weergegeven zoals deze zijn opgenomen in de begroting. De toelichtingen op deze prioriteiten vindt u onder de betreffende programma's.

In de laatste kolom van onderstaande tabel is een eventuele dekking weergegeven voor de betreffende prioriteit. Bij een aantal prioriteiten bestaat de dekking uit een onttrekking aan de reserve strategische visie in combinatie met budget voor masterplannen (SV/overig). De incidentele prioriteiten worden gedekt vanuit de algemene reserve (AR).

	Investering	budgettair beslag				Dekking
Programma		**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	
2. Ruimtelijke ordening						
Personele formatie uitvoering Omgevingswet		203.000	203.000	203.000	203.000	
Herinrichting Korte Moermondsweg	1.500.000			100.500	98.880	SV/Overig
Herinrichting Bernhardstraat en Zandweg	1.500.000				100.500	SV/Overig
Uitvoering dorpsvisie Nieuwerkerk	5.000.000		33.500	133.460	231.800	SV/Overig
3. Fysieke leefomgeving						
Vernieuwen Website Toegankelijk Schouwen-Duiveland		22.950	4.400	4.400	4.400	
Vervanging onderdergronden en speelterreinen	250.000		24.917	24.367	23.817	
4. Mobiliteit en bereikbaarheid						
Uitvoeringsprogramma Lokaal Toekomstbeeld Fiets t.b.v. het verhogen van het fietsgebruik binnen de gemeente Schouwen-Duiveland.		50.000				AR
Actualiseren Integraal Verkeers-Vervoersplan		40.000				AR
5. Duurzaamheid en milieu						
Realisatie watertappunten		16.800	19.104	21.408		AR
Compensatiemaatregelen i.h.k.v. Soorten Management Plan		66.356	66.356			AR
6. Locale economie						
Afbouwregeling Economische Impuls		30.000	80.000	80.000	40.000	
Doorontwikkeling ondernemersloket		10.000	10.000	10.000		AR

	Investering	budgettair beslag				Dekking
7. Toerisme en vrije tijd						
Plaatsen van toilet/douche units op Noordzeestrand	3.312.000		36.000	340.896	335.431	
Nieuw openbaar toilet Haamstede	250.000			20.500	20.331	
8. Openbare orde en veiligheid						
Huisvesting strandreddingsbrigade	1.662.000		167.946	180.204	177.461	
10. Bestaanszekerheid						
Voortzetting regeling gratis openbaar vervoer minima		60.000	60.000	60.000	60.000	
11. Opgroeien en opvoeden						
Coördinatie Onderwijsakkoord		10.000	10.000			AR
IJslands Preventiemodel		112.000	112.000	122.000	102.000	
0,5 fte Ijslands Preventiemodel		45.900	45.900	45.900	45.900	
Extra formatie Jeugd 1,8 fte		165.100	165.100	165.100	165.100	
12. Mentale en fysieke gezondheid						
Vereniging d'Antilopen BlijFit groepen aanvulling		5.000	5.000	5.000	5.000	
Verplaatsen+plaatsen lichtmasten WIK'57	36.300		2.106	2.076	2.046	Overig
Welzijn op Recept		177.907	177.907	177.907	177.907	
SD Vitaal buurtsportcoaches		173.789	173.789	173.789	173.789	
Stimuleringsregeling voorkomen eenzaamheid		50.000	50.000	50.000	50.000	
Voortzetten inzet Wijk-GGD			145.000	145.000	145.000	
13. Kunst, cultuur en erfgoed						
Subsidie Watersnoodmuseum		412.600				*AR*
Bibliobussen in de kernen		60.000	60.000	60.000	60.000	
14. Bestuur en organisatie						
Formatie bezwaar-beroep, adreskwaliteit 1 fte		91.700	91.700	91.700	91.700	
Verhoging deelnemersbijdrage OZO		17.338	17.338	17.338	17.338	
Overhead						
Doorontwikkeling datagedreven werken		42.546	32.246	37.646	7.646	AR
Functioneel beheerder Corporate ICT 1 fte		81.600	81.600			AR
Bestuurssecetariaat 20 uur tijdelijk naar structureel		27.200	27.200	27.200	27.200	
Formatie arbeidsmarktcommunicatiespecialist/recruiter		91.700	91.700	91.700	91.700	
Borgen bestaand HR+ontwikkelen nieuw HR beleid		22.556	22.556	22.556	22.556	
Formatie toezicht+handhaving monumenten 2 fte		193.200	193.200	193.200	193.200	
Totaal te honoreren prioriteiten	**13.510.300**	**2.279.242**	**2.209.565**	**2.606.847**	**2.673.702**	
Dekking uit de Reserve Strategische Visie (via Reserve dekking afschrijvingslasten)			33.500	233.960	431.180	
Dekking uit de Algemene Reserve		729.902	219.306	69.054	7.646	

	Investering	budgettair beslag				Dekking
Dekking uit overige budgetten			2.106	2.076	2.046	
Totaal ten laste van de budgettaire ruimte		**1.549.340**	**1.954.653**	**2.301.757**	**2.232.830**	

Overzicht verloop van de reserves

Reserve (x € 1.000)	Saldo 1-1-2027	Mutaties 2027	Saldo 31-12-2027	Mutaties 2028	Saldo 31-12-2028	Mutaties 2029	Saldo 31-12-2029	Mutaties 2030	Saldo 31-12-2030
Algemene reserve	18.193	-2.683	15.510	-885	14.625	-408	14.217	-121	14.096
Uitvoering Strategische visie	17.088	4.740	21.828	-8.589	13.239	206	13.445	-867	12.578
Algemene reserve Zuidhoek	664	-257	408	-287	121	-117	4	-	4
Subtotaal algemene reserves	35.946	1.800	37.745	-9.761	27.985	-319	27.666	-987	26.678
Algemene reserve Ontwikkelingsbedrijf	2.577	971	3.548	-459	3.088	-859	2.229	-509	1.720
Bovenwijkse voorzieningen	404	23	427	48	476	48	524	48	572
Egalisatie algemene uitkering	1.956	-	1.956	-	1.956	-	1.956	-	1.956
Dekking afschrijvingslasten	9.704	72	9.777	13.256	23.033	2.627	25.660	3.651	29.311
Kabels en leidingen	492	-243	249	-34	215	-	215	-	215
Woonwagenlocaties	275	-	275	-	275	-	275	-	275
Transitiefonds	3.741	-	3.741	-	3.741	-	3.741	-	3.741
Investeringssubsidies Zuidhoek	1.490	-119	1.370	-119	1.251	-119	1.132	-119	1.013
Calamiteiten Zuidhoek	400	-	400	-	400	-	400	-	400
Re-integratie Zuidhoek	98	-	98	-	98	-	98	-	98
Arbeidsgerelateerde kosten Zuidhoek	416	-	416	-	416	-	416	-	416
Boventallige arbeidsplaatsen Zuidhoek	22	-	22	-	22	-	22	-	22
Woonconcepten	13.433	-	13.433	-	13.433	-	13.433	-	13.433
GBE Aqua	12.798	-	12.798	-	12.798	-	12.798	-	12.798
IHP	20.010	472	20.482	-2.806	17.675	-2.213	15.462	-1.196	14.267
Agenda Toerisme	-	2.500	2.500	2.500	5.000	2.500	7.500	2.500	10.000
Subtotaal bestemmingsreserves	67.816	3.676	71.492	12.386	83.878	1.984	85.862	4.376	90.238
Onbestemd resultaat (cumulatief)	-	1.068	1.068	138	1.206	-514	692	-417	275
Totaal eigen vermogen	**103.761**	**6.544**	**110.305**	**2.763**	**113.068**	**1.151**	**114.220**	**2.971**	**117.191**

Overzicht verloop van de voorzieningen

Voorziening (x € 1.000)	Saldo 1-1-2027	Mutaties 2027	Saldo 31-12-2027	Mutaties 2028	Saldo 31-12-2028	Mutaties 2029	Saldo 31-12-2029	Mutaties 2030	Saldo 31-12-2030
Pensioen voormalige wethouders	2.836	-27	2.809	-27	2.782	-27	2.754	-27	2.727
Wachtgeld wethouders	60	-54	6	-	6	-	6	-	6
Achterstallig onderhoud wegen	108	-	108	-	108	-	108	-	108
Risico precariobelasting kabels en leidingen	4.362	-	4.362	-	4.362	-	4.362	-	4.362
Verlofsparen	487	-	487	-	487	-	487	-	487
Bouwgrondexploitatie (creditzijde balans)	1.176	-965	211	-211	-	-	-	-	-
Totaal voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	9.029	-1.046	7.982	-238	7.744	-27	7.716	-27	7.689
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	-157	-167	-324	-177	-501	-168	-669	-168	-837
Onderhoud gebouwen reiniging	360	17	376	17	393	17	410	17	427
Onderhoud Zuidhoek	557	21	578	-80	498	-	498	-	498
Baggerbeheersplan	2.241	-21	2.220	-21	2.198	-21	2.177	-21	2.155
Speelruimte	95	-12	82	-12	70	-12	58	-4	54
Riool groot onderhoud	4.866	-250	4.617	-152	4.464	-29	4.436	-29	4.407
Ruimen begraafplaatsen	526	69	595	69	664	69	733	69	802
Totaal voorzieningen ter egalisatie van kosten	8.488	-344	8.144	-357	7.787	-145	7.642	-136	7.506
Riool vervangingsinvesteringen	13.493	247	13.740	1.042	14.782	1.006	15.788	-295	15.493
Totaal voorzieningen voor bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven	13.493	247	13.740	1.042	14.782	1.006	15.788	-295	15.493
Vuilverwerking	618	80	697	184	882	229	1.110	201	1.311
Gemeentelijk rioleringsplan (GRP)	4.801	-681	4.120	-468	3.652	-324	3.328	-410	2.918
Ruimtelijke ontwikkelingen	13	-	13	-	13	-	13	-	13
Totaal voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	5.431	-601	4.830	-284	4.546	-95	4.451	-209	4.242
Totaal voorzieningen	**36.441**	**-1.745**	**34.697**	**163**	**34.859**	**738**	**35.597**	**-668**	**34.929**

Voorziening (x € 1.000)	Saldo 1-1-2027	Mutaties 2027	Saldo 31-12-2027	Mutaties 2028	Saldo 31-12-2028	Mutaties 2029	Saldo 31-12-2029	Mutaties 2030	Saldo 31-12-2030
Overige voorzieningen gesaldeerd aan debetzijde balans (x € 1.000)	**Saldo 1-1-2027**	**Mutaties 2027**	**Saldo 31-12-2027**	**Mutaties 2028**	**Saldo 31-12-2028**	**Mutaties 2029**	**Saldo 31-12-2029**	**Mutaties 2030**	**Saldo 31-12-2030**
Dubieuze debiteuren	345	-	345	-	345	-	345	-	345
Dubieuze debiteuren WWL	200	40	240	40	280	40	320	40	360
Bouwgrondexploitatie	256	596	852	-852	-	-	-	-	-
Totaal overige voorzieningen	**801**	**636**	**1.437**	**-812**	**625**	**40**	**665**	**40**	**705**

Geprognosticeerde meerjarige balans 2027-2030

Bedragen in x € 1.000

ACTIVA	Beginbalans 2027	Eindbalans 2027	Eindbalans 2028	Eindbalans 2029	Eindbalans 2030	PASSIVA	Beginbalans 2027	Eindbalans 2027	Eindbalans 2028	Eindbalans 2029	Eindbalans 2030
VASTE ACTIVA						**VASTE PASSIVA**					
(im) Materiële vaste activa	184.069	203.476	224.760	244.955	264.598	*Eigen vermogen*					
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	14.142	14.142	14.142	14.142	14.142	Algemene reserves	35.946	37.745	27.985	27.666	26.678
Financiële vaste activa: Leningen	11.199	11.199	11.199	11.199	11.199	Bestemmingsreserves	67.816	71.492	83.878	85.862	90.238
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	-	-	-	-	-	Onbestemd resultaat (cumulatief)	-	1.068	1.206	691	275
						Totaal eigen vermogen	**103.762**	**110.305**	**113.069**	**114.219**	**117.191**
						Vreemd vermogen					
						Voorzieningen	35.429	34.697	34.859	35.597	34.929
						Vaste schulden > 1 jaar	80.823	75.363	92.698	111.005	128.344
						Totaal vreemd vermogen	**116.252**	**110.060**	**127.557**	**146.602**	**163.273**
Totaal vaste activa	**209.410**	**228.817**	**250.101**	**270.296**	**289.939**	**Totaal vaste passiva**	**220.014**	**220.365**	**240.626**	**260.821**	**280.464**
VLOTTENDE ACTIVA						**VLOTTENDE PASSIVA**					
Voorraden: Grond- en hulpstoffen & Onderhanden werk	-2.262	-144	25	25	25	Netto-vlottende schulden < 1 jaar	12.000	12.000	12.000	12.000	12.000
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	950	950	950	950	950	Overlopende passiva	23.000	23.000	23.000	23.000	23.000
Uitzettingen < 1 jaar	36.416	15.242	14.050	14.050	14.050						
Liquide middelen	500	500	500	500	500						

Bedragen in x € 1.000

Overlopende activa	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000						
Totaal vlottende activa	**45.604**	**26.548**	**25.525**	**25.525**	**25.525**	**Totaal vlottende passiva**	**35.000**	**35.000**	**35.000**	**35.000**	**35.000**
Totaal activa	**255.014**	**255.365**	**275.626**	**295.821**	**315.464**	**Totaal passiva**	**255.014**	**255.365**	**275.626**	**295.821**	**315.464**

De geprognosticeerde balans is gebaseerd op de geraamde balanspositie ultimo 2026, de investeringsplanning, het geraamde verloop van de reserves en voorzieningen, de grondexploitaties en de verwachte financieringsbehoefte.
De geraamde exploitatieresultaten zijn, zolang de raad nog niet over de bestemming daarvan heeft besloten, afzonderlijk binnen het eigen vermogen opgenomen als onbestemd resultaat.

Het balanstotaal neemt toe van € 255,4 miljoen eind 2027 tot € 315,5 miljoen eind 2030. Deze stijging hangt vooral samen met de groei van de materiële vaste activa als gevolg van de geplande investeringen.
De financiering hiervan leidt tot een toename van de vaste schulden van € 75,4 miljoen eind 2027 tot € 128,3 miljoen eind 2030.

EMU-saldo

EMU-SALDO

In het BBV (artikel 20) is de verplichting opgenomen dat gemeenten het EMU-saldo verstrekken over het voorafgaande begrotingsjaar, het actuele jaar en het volgende jaar:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
1 + Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-5.530	6.544	2.763	1.151	2.971
2 - Mutatie (im)materiële vaste activa	20.286	19.407	21.284	20.195	19.643
3 + Mutatie voorzieningen	-2.765	-732	162	738	-668
4 - Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-2.111	2.119	168	-	-
5 - Verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa en effecten	-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo	**-26.470**	**-15.714**	**-18.527**	**-18.306**	**-17.340**

Het EMU-saldo wijkt af van het exploitatiesaldo, omdat bij de berekening wordt uitgegaan van inkomsten en uitgaven op transactiebasis. Investeringen tellen daardoor volledig mee in het jaar waarin zij worden gerealiseerd, terwijl in de exploitatie alleen de jaarlijkse kapitaallasten worden opgenomen. Het geraamde EMU-saldo bedraagt € 15,7 miljoen negatief in 2027 en loopt in de jaren 2028 tot en met 2030 uiteen van € 18,5 miljoen tot € 17,3 miljoen negatief. De negatieve saldi worden voornamelijk veroorzaakt doordat de geraamde investeringen hoger zijn dan het exploitatiesaldo en de overige voor het EMU-saldo relevante balansmutaties. Een negatief EMU-saldo betekent daarom niet automatisch dat ook de exploitatiebegroting een tekort vertoont.

Naast de transacties die in het EMU-saldo tot uitdrukking komen, wordt de liquiditeitspositie beïnvloed door financiële transacties, zoals het aantrekken en aflossen van leningen, en door mutaties in het werkkapitaal. Het EMU-saldo is daarom niet gelijk aan de kasstroom van de gemeente. Meer informatie over de liquiditeits- en financieringsbehoefte is opgenomen in de paragraaf Financiering.

Bijlagen

Overzicht geraamde baten en lasten per taakveld

Exploitatie	Begroting 2027				
	Lasten	Baten	Stortingen	Onttrekkingen	Saldo
0.1 - Bestuur	-2.820.762				-2.820.762
0.10 - Mutaties reserves			-14.231.358	8.755.260	-5.476.098
0.2 - Burgerzaken	-2.015.391	922.363			-1.093.028
0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden	-686.713	451.138			-235.575
0.4 - Overhead	-20.534.028	431.967			-20.102.061
0.5 - Treasury	-324.371	8.312.263			7.987.892
0.61 - OZB woningen	-622.147	8.715.775			8.093.628
0.62 - OZB niet-woningen	-145.372	4.201.742			4.056.370
0.63 - Parkeerbelasting	-14.002	2.789.563			2.775.561
0.64 - Belastingen overig	-2.024	124.852			122.828
0.7 - Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds		86.836.674			86.836.674
0.8 - Overige baten en lasten	-1.531.247	694			-1.530.553
1.1 - Crisisbeheersing en brandweer	-4.238.856				-4.238.856
1.2 - Openbare orde en veiligheid	-2.841.572	124.906			-2.716.666
2.1 - Verkeer en vervoer	-12.671.529	897.336			-11.774.193
2.2 - Parkeren	-1.240.018	38.263			-1.201.755
2.3 - Recreatieve havens	-1.414.722	1.555.727			141.005
2.4 - Economische havens en waterwegen	-428.551	396.318			-32.233
2.5 - Openbaar vervoer	-15.472				-15.472
3.1 - Economische ontwikkeling	-825.671				-825.671
3.2 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-641.880	1.086.937			445.057
3.3 - Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-276.312	104.316			-171.996
3.4 - Economische promotie	-1.380.518	18.108.827			16.728.309
4.1 - Openbaar basisonderwijs	-682.621	63.530			-619.091
4.2 - Onderwijshuisvesting	-3.979.343	80.169			-3.899.174
4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-2.381.302	520.919			-1.860.383
5.1 - Sportbeleid en activering	-263.042				-263.042
5.2 - Sportaccommodaties	-3.156.008	591.073			-2.564.935
5.3 - Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-2.234.951	370.379			-1.864.572
5.4 - Musea	-2.657.527	124.281			-2.533.246
5.5 - Cultureel erfgoed	-835.898	96.727			-739.171
5.6 - Media	-1.067.434	-			-1.067.434
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-9.749.150	519.561			-9.229.589
6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	-9.334.595	2.149.212			-7.185.383

	Begroting 2027				
6.21 - WMO	-955.128				-955.128
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	-606.924				-606.924
6.22 - Jeugd	-2.960.588				-2.960.588
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-180.169				-180.169
6.23 - Integraal	-609.292				-609.292
6.3 - Inkomensregelingen	-11.674.673	8.541.377			-3.133.296
6.4 - WSW en beschut werk	-10.136.365	4.542.815			-5.593.550
6.5 - Arbeidsparticipatie	-1.518.958				-1.518.958
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	-2.390.206	534.093			-1.856.113
6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)	-13.749				-13.749
6.712 Begeleiding (Wmo)	-13.749				-13.749
6.713 Dagbesteding (Wmo)	-13.749				-13.749
6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	-13.749				-13.749
6.71a – Huishoudelijke hulp (Wmo)	-5.064.823				-5.064.823
6.71b – Begeleiding (Wmo)	-2.453.133				-2.453.133
6.71c – Dagbesteding (Wmo)	-673.816				-673.816
6.73c – Jeugdhulp met verblijf overig	-13.121				-13.121
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	-531.685				-531.685
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	-5.854.530				-5.854.530
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	-362.509				-362.509
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	-47				-47
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	-2.662.824				-2.662.824
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	-469.549				-469.549
6.791 PGB Wmo	-133.412				-133.412
6.792 PGB Jeugd	-87.397				-87.397
6.811 Beschermd wonen (Wmo)	-49.918				-49.918
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	-62.448				-62.448
6.821 Jeugdbescherming	-644.073				-644.073
6.822 Jeugdreclassering	-120.559				-120.559
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	-116.042				-116.042
7.1 - Volksgezondheid	-2.936.799	-			-2.936.799
7.2 - Riolering	-6.609.724	8.570.758			1.961.034
7.3 - Afval	-5.504.181	6.612.714			1.108.533
7.4 - Milieubeheer	-5.883.892	2.054.080			-3.829.812
7.5 - Begraafplaatsen en crematoria	-742.012	622.417			-119.595
8.1 - Ruimte en leefomgeving	-2.141.046	375.034			-1.766.012

	Begroting 2027				
8.2 - Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-5.050.415	5.817.812			767.397
8.3 - Wonen en bouwen	-3.556.046	3.081.784			-474.262
Totaal	**-173.824.329**	**180.368.396**	**-14.231.358**	**8.755.260**	**1.067.969**

Verdelingsprincipe taakvelden

Exploitatie		Begroting 2027				
Programma	**Taakveld**	**Lasten**	**Baten**	**Stortingen**	**Onttrekkingen**	**Saldo**
1 Wonen	6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	-1.561.815	1.481.744			-80.071
	8.1 - Ruimte en leefomgeving	-43.152				-43.152
	8.3 - Wonen en bouwen	-1.469.675	73.435			-1.396.240
2 Ruimtelijke ordening	0.10 - Mutaties reserves			-23.325		-23.325
	0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden	-793.339	451.138			-342.201
	3.2 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-641.880	1.086.937			445.057
	5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-58.228				-58.228
	8.1 - Ruimte en leefomgeving	-2.097.894	375.034			-1.722.860
	8.2 - Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-5.050.415	5.817.812			767.397
	8.3 - Wonen en bouwen	-2.085.457	3.004.148			918.691
3 Fysieke leefomgeving	2.1 - Verkeer en vervoer	-10.954.649	890.463			-10.064.186
	5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-7.002.091	211.047			-6.791.044
	6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	-116.160				-116.160
	7.5 - Begraafplaatsen en crematoria	-742.012	622.417			-119.595
4 Mobiliteit en bereikbaarheid	0.63 - Parkeerbelasting	-14.002	2.789.563			2.775.561
	2.1 - Verkeer en vervoer	-1.141.792	6.005			-1.135.787
	2.2 - Parkeren	-1.240.018	38.263			-1.201.755
	2.5 - Openbaar vervoer	-15.472				-15.472
5 Duurzaamheid en milieu	2.1 - Verkeer en vervoer	-333.093	868			-332.225
	7.2 - Riolering	-6.609.724	8.570.758			1.961.034
	7.3 - Afval	-5.504.181	6.612.714			1.108.533
	7.4 - Milieubeheer	-5.883.892	2.054.080			-3.829.812
6 Lokale economie	0.5 - Treasury	-203.611	5.860.897			5.657.286
	2.3 - Recreatieve havens	-1.414.722	1.555.727			141.005
	2.4 - Economische havens en waterwegen	-428.551	396.318			-32.233
	3.1 - Economische ontwikkeling	-825.671				-825.671
	3.3 - Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-276.312	104.316			-171.996
	3.4 - Economische promotie	-744.823	7.151			-737.672

Exploitatie		Begroting 2027				
	8.3 - Wonen en bouwen	-914	4.201			3.287
7 Toerisme en vrije tijd	0.10 - Mutaties reserves			-2.500.000		-2.500.000
	0.8 - Overige baten en lasten	-902	694			-208
	3.4 - Economische promotie	-339.847	529.917			190.070
	5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-2.675.841	308.514			-2.367.327
8 Openbare orde en veiligheid	1.1 - Crisisbeheersing en brandweer	-4.238.856				-4.238.856
	1.2 - Openbare orde en veiligheid	-2.841.572	124.906			-2.716.666
9 Veerkrachtige en zorgzame buurten	6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	-5.627.448	18.231			-5.609.217
	6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	-101.046				-101.046
	6.23 - Integraal	-609.292				-609.292
10 Bestaanszekerheid	0.10 - Mutaties reserves				376.083	376.083
	6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	-497.360	207.512			-289.848
	6.3 - Inkomensregelingen	-11.414.639	8.541.377			-2.873.262
	6.4 - WSW en beschut werk	-10.136.365	4.542.815			-5.593.550
	6.5 - Arbeidsparticipatie	-1.518.958				-1.518.958
11 Opgroeien en opvoeden	0.10 - Mutaties reserves			-708.821	237.302	-471.519
	4.1 - Openbaar basisonderwijs	-682.621	63.530			-619.091
	4.2 - Onderwijshuisvesting	-3.979.343	80.169			-3.899.174
	4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-2.381.302	520.919			-1.860.383
	6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	-243.903	80.087			-163.816
	6.22 - Jeugd	-2.960.588				-2.960.588
	6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-180.169				-180.169
	6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	-				-
	6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	-531.685				-531.685
	6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	-5.854.530				-5.854.530
	6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	-362.509				-362.509
	6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	-47				-47
	6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	-2.662.824				-2.662.824
	6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	-469.549				-469.549
	6.792 PGB Jeugd	-87.397				-87.397
	6.821 Jeugdbescherming	-644.073				-644.073
	6.822 Jeugdreclassering	-120.559				-120.559

Exploitatie		Begroting 2027				
	6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	-116.042				-116.042
	7.1 - Volksgezondheid	-40.481				-40.481
12 Mentale en fysieke gezondheid	5.1 - Sportbeleid en activering	-263.042				-263.042
	5.2 - Sportaccommodaties	-3.156.008	591.073			-2.564.935
	6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	-1.287.909	361.638			-926.271
	6.21 - WMO	-955.128				-955.128
	6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	-505.878				-505.878
	6.3 - Inkomensregelingen	-260.034				-260.034
	6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	-2.390.206	534.093			-1.856.113
	6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)	-13.749				-13.749
	6.712 Begeleiding (Wmo)	-13.749				-13.749
	6.713 Dagbesteding (Wmo)	-13.749				-13.749
	6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	-13.749				-13.749
	6.71a – Huishoudelijke hulp (Wmo)	-5.064.823				-5.064.823
	6.71b – Begeleiding (Wmo)	-2.453.133				-2.453.133
	6.71c – Dagbesteding (Wmo)	-673.816				-673.816
	6.73c – Jeugdhulp met verblijf overig	-13.121				-13.121
	6.791 PGB Wmo	-133.412				-133.412
	6.811 Beschermd wonen (Wmo)	-49.918				-49.918
	6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	-62.448				-62.448
	7.1 - Volksgezondheid	-2.896.318	-			-2.896.318
13 Kunst, cultuur en erfgoed	2.1 - Verkeer en vervoer	-241.995				-241.995
	5.3 - Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-2.234.951	370.379			-1.864.572
	5.4 - Musea	-2.657.527	124.281			-2.533.246
	5.5 - Cultureel erfgoed	-835.898	96.727			-739.171
	5.6 - Media	-1.067.434	-			-1.067.434
	5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-12.990				-12.990
14 Bestuur en organisatie	0.1 - Bestuur	-2.820.762				-2.820.762
	0.2 - Burgerzaken	-2.015.391	922.363			-1.093.028
	0.8 - Overige baten en lasten	-22.138				-22.138
AD Algemene	0.10 - Mutaties reserves				8.141.875	-2.857.337

Exploitatie		Begroting 2027				
dekkingsmiddelen				-10.999.212		
	0.5 - Treasury	-120.760	2.451.366			2.330.606
	0.61 - OZB woningen	-622.147	8.715.775			8.093.628
	0.62 - OZB niet-woningen	-145.372	4.201.742			4.056.370
	0.64 - Belastingen overig	-2.024	124.852			122.828
	0.7 - Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds		86.836.674			86.836.674
	0.8 - Overige baten en lasten	-1.133.172				-1.133.172
	3.4 - Economische promotie	-295.848	17.571.759			17.275.911
OH Overhead	0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden	106.626				106.626
	0.4 - Overhead	-20.534.028	431.967			-20.102.061
	0.8 - Overige baten en lasten	-340.035				-340.035
ON Onvoorzien	0.8 - Overige baten en lasten	-35.000				-35.000
Totaal		**-173.824.329**	**180.368.396**	**-14.231.358**	**8.755.260**	**1.067.969**

Verschillenanalyse per taakveld

Taakveld	2026			2027			Verschil		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0.1 - Bestuur	-3.109.201		-3.109.201	-2.820.762		-2.820.762	-288.439	-	-288.439
0.10 - Mutaties reserves	-35.108.117	40.637.710	5.529.593	-14.231.358	8.755.260	-5.476.098	-20.876.759	31.882.450	11.005.691
0.2 - Burgerzaken	-1.800.767	906.571	-894.196	-2.015.391	922.363	-1.093.028	214.624	-15.792	198.832
0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden	-1.279.398	1.364.112	84.714	-686.713	451.138	-235.575	-592.685	912.974	320.289
0.4 - Overhead	-22.073.090	629.506	-21.443.584	-20.534.028	431.967	-20.102.061	-1.539.062	197.539	-1.341.523
0.5 - Treasury	-489.206	8.485.558	7.996.352	-324.371	8.312.263	7.987.892	-164.835	173.295	8.460
0.61 - OZB woningen	-609.072	8.349.519	7.740.447	-622.147	8.715.775	8.093.628	13.075	-366.256	-353.181
0.62 - OZB niet-woningen	-144.319	4.073.429	3.929.110	-145.372	4.201.742	4.056.370	1.053	-128.313	-127.260
0.63 - Parkeerbelasting	-9.504	2.564.987	2.555.483	-14.002	2.789.563	2.775.561	4.498	-224.576	-220.078
0.64 - Belastingen overig	-2.739	121.039	118.300	-2.024	124.852	122.828	-715	-3.813	-4.528
0.7 - Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds		83.822.518	83.822.518		86.836.674	86.836.674	-	-3.014.156	-3.014.156
0.8 - Overige baten en lasten	-1.755.715	673	-1.755.042	-1.531.247	694	-1.530.553	-224.468	-21	-224.489
1.1 - Crisisbeheersing en brandweer	-3.962.668		-3.962.668	-4.238.856		-4.238.856	276.188	-	276.188
1.2 - Openbare orde en veiligheid	-2.890.169	121.549	-2.768.620	-2.841.572	124.906	-2.716.666	-48.597	-3.357	-51.954
2.1 - Verkeer en vervoer	-12.491.821	1.129.617	-11.362.204	-12.671.529	897.336	-11.774.193	179.708	232.281	411.989
2.2 - Parkeren	-1.182.157	38.163	-1.143.994	-1.240.018	38.263	-1.201.755	57.861	-100	57.761
2.3 - Recreatieve havens	-1.342.396	1.512.415	170.019	-1.414.722	1.555.727	141.005	72.326	-43.312	29.014
2.4 - Economische havens en waterwegen	-420.459	368.020	-52.439	-428.551	396.318	-32.233	8.092	-28.298	-20.206
2.5 - Openbaar vervoer	-272.990		-272.990	-15.472		-15.472	-257.518	-	-257.518
3.1 - Economische ontwikkeling	-1.656.088	15.000	-1.641.088	-825.671		-825.671	-830.417	15.000	-815.417
3.2 - Fysieke	-593.722	740.128	146.406	-641.880	1.086.937	445.057	48.158	-346.809	-298.651

	2026			2027			Verschil		
bedrijfsinfrastructuur									
3.3 - Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-609.319	402.290	-207.029	-276.312	104.316	-171.996	-333.007	297.974	-35.033
3.4 - Economische promotie	-1.386.125	14.675.276	13.289.151	-1.380.518	18.108.827	16.728.309	-5.607	-3.433.551	-3.439.158
4.1 - Openbaar basisonderwijs	-703.750	26.665	-677.085	-682.621	63.530	-619.091	-21.129	-36.865	-57.994
4.2 - Onderwijshuisvesting	-4.069.863	91.829	-3.978.034	-3.979.343	80.169	-3.899.174	-90.520	11.660	-78.860
4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-2.800.458	589.663	-2.210.795	-2.381.302	520.919	-1.860.383	-419.156	68.744	-350.412
5.1 - Sportbeleid en activering	-806.979	195.890	-611.089	-263.042		-263.042	-543.937	195.890	-348.047
5.2 - Sportaccommodaties	-2.951.064	890.187	-2.060.877	-3.156.008	591.073	-2.564.935	204.944	299.114	504.058
5.3 - Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-1.750.400	59.500	-1.690.900	-2.234.951	370.379	-1.864.572	484.551	-310.879	173.672
5.4 - Musea	-2.889.683	121.964	-2.767.719	-2.657.527	124.281	-2.533.246	-232.156	-2.317	-234.473
5.5 - Cultureel erfgoed	-1.688.218	96.429	-1.591.789	-835.898	96.727	-739.171	-852.320	-298	-852.618
5.6 - Media	-1.111.174	-	-1.111.174	-1.067.434	-	-1.067.434	-43.740	-	-43.740
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-9.496.090	513.262	-8.982.828	-9.749.150	519.561	-9.229.589	253.060	-6.299	246.761
6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	-13.774.464	7.108.639	-6.665.825	-9.334.595	2.149.212	-7.185.383	-4.439.869	4.959.427	519.558
6.21 - WMO	-847.245		-847.245	-955.128		-955.128	107.883	-	107.883
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	-953.487		-953.487	-606.924		-606.924	-346.563	-	-346.563
6.22 - Jeugd	-2.513.902		-2.513.902	-2.960.588		-2.960.588	446.686	-	446.686
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-162.282		-162.282	-180.169		-180.169	17.887	-	17.887
6.23 - Integraal	-994.374		-994.374	-609.292		-609.292	-385.082	-	-385.082
6.3 - Inkomensregelingen	-12.296.801	8.752.996	-3.543.805	-11.674.673	8.541.377	-3.133.296	-622.128	211.619	-410.509
6.4 - WSW en beschut werk	-10.308.784	4.646.170	-5.662.614	-10.136.365	4.542.815	-5.593.550	-172.419	103.355	-69.064
6.5 - Arbeidsparticipatie	-1.488.086		-1.488.086	-1.518.958		-1.518.958	30.872	-	30.872
6.60 Hulpmiddelen en	-2.403.809	404.900	-1.998.909	-2.390.206	534.093	-1.856.113	-13.603	-129.193	-142.796

	2026			2027			Verschil		
diensten (Wmo)									
6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)	-15.061		-15.061	-13.749		-13.749	-1.312	-	-1.312
6.712 Begeleiding (Wmo)	-15.061		-15.061	-13.749		-13.749	-1.312	-	-1.312
6.713 Dagbesteding (Wmo)	-15.061		-15.061	-13.749		-13.749	-1.312	-	-1.312
6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	-15.061		-15.061	-13.749		-13.749	-1.312	-	-1.312
6.71a – Huishoudelijke hulp (Wmo)	-4.714.025		-4.714.025	-5.064.823		-5.064.823	350.798	-	350.798
6.71b – Begeleiding (Wmo)	-2.356.969		-2.356.969	-2.453.133		-2.453.133	96.164	-	96.164
6.71c – Dagbesteding (Wmo)	-653.049		-653.049	-673.816		-673.816	20.767	-	20.767
6.73c – Jeugdhulp met verblijf overig	-12.702		-12.702	-13.121		-13.121	419	-	419
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	-487.291		-487.291	-531.685		-531.685	44.394	-	44.394
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	-5.217.435		-5.217.435	-5.854.530		-5.854.530	637.095	-	637.095
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	-350.038		-350.038	-362.509		-362.509	12.471	-	12.471
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	-9.022		-9.022	-47		-47	-8.975	-	-8.975
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	-2.561.008		-2.561.008	-2.662.824		-2.662.824	101.816	-	101.816
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	-460.473		-460.473	-469.549		-469.549	9.076	-	9.076
6.791 PGB Wmo	-224.746		-224.746	-133.412		-133.412	-91.334	-	-91.334
6.792 PGB Jeugd	-96.372		-96.372	-87.397		-87.397	-8.975	-	-8.975
6.811 Beschermd wonen (Wmo)	-45.182		-45.182	-49.918		-49.918	4.736	-	4.736
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	-57.304		-57.304	-62.448		-62.448	5.144	-	5.144
6.821 Jeugdbescherming	-628.288		-628.288	-644.073		-644.073	15.785	-	15.785
6.822 Jeugdreclassering	-124.901		-124.901	-120.559		-120.559	-4.342	-	-4.342
6.92 Coördinatie en	-51.075		-51.075	-116.042		-116.042	64.967	-	64.967

	2026			2027			Verschil		
beleid Jeugd									
7.1 - Volksgezondheid	-2.294.025	194.821	-2.099.204	-2.936.799	-	-2.936.799	642.774	194.821	837.595
7.2 - Riolering	-6.559.987	8.597.296	2.037.309	-6.609.724	8.570.758	1.961.034	49.737	26.538	76.275
7.3 - Afval	-5.344.544	6.601.614	1.257.070	-5.504.181	6.612.714	1.108.533	159.637	-11.100	148.537
7.4 - Milieubeheer	-11.548.899	4.329.809	-7.219.090	-5.883.892	2.054.080	-3.829.812	-5.665.007	2.275.729	-3.389.278
7.5 - Begraafplaatsen en crematoria	-754.346	603.410	-150.936	-742.012	622.417	-119.595	-12.334	-19.007	-31.341
8.1 - Ruimte en leefomgeving	-7.907.300	6.566.082	-1.341.218	-2.141.046	375.034	-1.766.012	-5.766.254	6.191.048	424.794
8.2 - Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-2.853.412	2.880.965	27.553	-5.050.415	5.817.812	767.397	2.197.003	-2.936.847	-739.844
8.3 - Wonen en bouwen	-3.561.128	2.903.549	-657.579	-3.556.046	3.081.784	-474.262	-5.082	-178.235	-183.317
Totaal	**-226.133.720**	**226.133.720**	**-**	**-188.055.687**	**189.123.656**	**1.067.969**	**-38.078.033**	**37.010.064**	**-1.067.969**

Kerngegevens

SOCIALE STRUCTUUR

Sociale structuur	Realisatie 2025		Begroting 2026		Begroting 2027	
Inwoners:	34.409		34.412		34.892	
van 0 - 19 jaar		6.345		6.371		6.424
van 20 - 64 jaar		17.834		17.966		18.097
van 65 jaar en ouder		10.230		10.075		10.371
Participatiewet inkomen:	419		440		462	
cliënten PW		347		360		380
cliënten IOAW/IOAZ		12		15		16
loonkostensubsidies		60		65		66
Participatiewet werk:	153		149		152	
Wet sociale werkvoorziening		128		123		117
Nieuw beschut		25		26		35

FYSIEKE STRUCTUUR

Fysieke structuur	Realisatie 2025		Begroting 2026		Begroting 2027	
Oppervlakte gemeente: (ha)	48.821		48.821		48.821	
waarvan						
land (ha)		22.863		22.863		22.863
binnenwater (ha)		7.313		7.313		7.313
buitenwater (ha)		18.645		18.645		18.645

FINANCIËLE STRUCTUUR

Financiële structuur (bedragen in €)	Realisatie 2025		Begroting 2026		Begroting 2027	
	Totaal	Per inwoner	Totaal	Per inwoner	Totaal	Per inwoner
Totale exploitatielasten	157.219.146	4.569	191.025.603	5.551	173.824.329	4.982
Opbrengst belastingen	42.227.000	1.227	42.845.219	1.245	46.840.000	1.342
Algemene uitkering gemeentefonds	77.740.082	2.259	79.280.999	2.304	82.487.965	2.364
Boekwaarde vaste activa	186.660.000	5.425	209.410.000	6.085	228.817.000	6.558
Eigen financieringsmiddelen:						
Vrij aanwendbare reserves	58.175.000	1.691	35.946.000	1.045	37.745.000	1.082
Bestemmingsreserves	44.331.000	1.288	67.816.000	1.971	71.492.000	2.049
Voorzieningen	38.194.000	1.110	35.429.000	1.030	34.697.000	994
Vaste schuld	86.722.000	2.520	80.823.000	2.349	75.363.000	2.160